Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku

Załącznik do Uchwały Nr XXXIV/676/2025
Rady Miasta Rzeszowa
z dnia 25 listopada 2025r.

ISBN 978-83-980618-0-3

Szanowni Państwo,

Od przyjęcia poprzedniej Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa minęło dziesięć lat. Dla tak dynamicznie rozwijającego się miasta jak Rzeszów to cała epoka. Zmieniła się sytuacja geopolityczna - wojna za naszą wschodnią granicą, znaczące umiędzynarodowienie miasta, nowe wyzwania demograficzne i społeczne sprawiają, że strategiczne cele i kierunki działania musiały zostać zaktualizowane i dostosowane do nowych realiów. Dlatego przedstawiam Państwu Strategię Rozwoju Miasta Rzeszowa do roku 2035, którą 25 listopada 2025 roku przyjęła Rada Miasta Rzeszowa. To dokument szczególny, nie tylko dlatego, że wyznacza kierunki działań na najbliższą dekadę, ale przede wszystkim dlatego, że jest wspólnym dziełem mieszkańców, ekspertów, przedsiębiorców oraz samorządu. To strategia na pokolenie, wyznaczająca ramy rozwoju, które będą miały realny wpływ na jakość życia obecnych i przyszłych mieszkańców Rzeszowa.

Rzeszów od lat jest symbolem dynamiki i odwagi w myśleniu o przyszłości. Dziś wchodzimy w kolejny etap - przemyślany, odpowiedzialny i ambitny. Strategia 2035 to spójne połączenie polityki rozwoju i polityki przestrzennej. Po raz pierwszy w tak kompleksowy sposób łączymy cele społeczne, gospodarcze i przestrzenne w jednym, czytelnym dokumencie.

Strategię oparliśmy na siedmiu filarach: jakości życia, społeczeństwie obywatelskim, zrównoważonym transporcie, nowoczesnej gospodarce, mieście zwartym i efektywnym przestrzennie, mieście akademickim oraz mieście odpornym. To one wyznaczają kierunek działań, które mają uczynić Rzeszów jeszcze bardziej przyjaznym, zielonym, innowacyjnym i konkurencyjnym w skali Europy miastem. Co szczególnie ważne, kierunek ten znajduje potwierdzenie w niezależnych analizach jakości życia. W najnowszym rankingu przygotowanym przez Business Insider Polska Rzeszów został uznany za najlepsze miasto do życia w Polsce (ex aequo z Poznaniem), wyprzedzając m.in. Warszawę, Kraków, Gdańsk czy Łódź. Ten wynik nie jest przypadkiem. To efekt konsekwentnej polityki rozwoju miasta. Przyciągania nowych inwestorów i firm, zwłaszcza z sektora nowoczesnych technologii i przemysłu lotniczego skupionego wokół Doliny Lotniczej, inwestycji w infrastrukturę społeczną, ochronę środowiska oraz bezpieczeństwo mieszkańców. Rzeszów rozwija się jako ważny ośrodek gospodarczy i logistyczny Europy Środkowo-Wschodniej, pełniący dziś także kluczową rolę w systemie wsparcia Ukrainy. Jednocześnie konsekwentnie inwestujemy w jakość życia mieszkańców - modernizujemy Szpital Miejski, rozwijamy dostęp do opieki zdrowotnej, dbamy o jakość powietrza, bezpieczeństwo i przestrzeń publiczną.

Nowa Strategia jest więc nie tylko wizją przyszłości, ale także naturalną kontynuacją działań, które już dziś przynoszą wymierne efekty i są dostrzegane w skali całego kraju. To kolejny krok naszego miasta naprzód. Oparty na rzetelnych analizach, doświadczeniu i wspólnym postrzeganiu wizji Rzeszowa. Przeprowadzone ankiety, spotkania, liczne wnioski i uwagi pokazują, że Rzeszów to miasto ludzi z inicjatywą, którzy chcą współdecydować o swojej przyszłości i brać odpowiedzialność za kierunek zmian. Oddajemy w Państwa ręce dokument praktyczny i przejrzysty. Zawierający konkretne cele, kierunki działań oraz system monitoringu ich realizacji. Wierzę, że będzie on skuteczną podstawą współpracy wszystkich środowisk, które współtworzą rozwój naszego miasta.

Przyszłość naprawdę startuje z Rzeszowa. A Strategia 2035 jest mapą, która pozwoli nam tę przyszłość budować już dziś. Razem, z myślą o kolejnych pokoleniach.

Z wyrazami szacunku
Konrad Fijołek

Prezydent Miasta Rzeszowa

DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK
KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL
CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE
DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK
KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL
CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE
DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK
KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL
CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE
DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK
KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL
CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE
DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK
KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL
CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE
DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK
KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL
CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE
DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK
KIERUNEK DZIAŁANIE CEL KIERUNEK DZIAŁANIE CEL

Uchwała Nr XXXIV/676/2025
Rady Miasta Rzeszowa
z dnia 25 listopada 2025 r.

w sprawie przyjęcia dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku”

Na podstawie art. 10e ust. 1-4, art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153, z późn. zm.), w związku z art. 3 pkt 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198),

Rada Miasta Rzeszowa
uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się dokument „Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Rzeszowa.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie od 1 stycznia 2026 r.

Przewodniczący
Rady Miasta Rzeszowa

Waldemar Szumny

ZESPÓŁ AUTORSKI

Sporządzający

Konrad Fijołek – Prezydent Miasta Rzeszowa

Zespół ekspercki

Rada Gospodarcza przy Prezydencie Miasta Rzeszowa
Paweł Potyrański
Mateusz Szarata

Opracowanie

Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa
ul. ks. Józefa Jałowego 23a, 35-010 Rzeszów

Zespół autorski Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa

Barbara Pujdak – Dyrektor

Ewa Ataman
Natalia Cyganik
Marcin Czarnota
Agnieszka Drostek
Katarzyna Dusza
Lidia Fic
Anna Gardecka-Dyjak
Gabriela Grzyb
Dominik Hondz
Marta Kopacz-Korzeń
Andrzej Król
Magdalena Kuś-Sojka
Agata Łyszczarz
Agata Motyka-Korbecka
Adam Pożarycki
Grzegorz Róg
Gabriela Samborowska
Julia Słonina
Izabela Skała-Salamon
Anna Ząber

Opracowanie redakcyjne i graficzne

Anna Gardecka-Dyjak
Iwona Kościółek
Magdalena Kuś-Sojka
Izabela Skała-Salamon

Obsługa formalno-prawna i partycypacja publiczna

Gabriela Grzyb
Kinga Kozik-Paściak
Małgorzata Szela

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE

Wizja Miasta Rzeszowa w 2035 r. 11
Jak czytać Strategię 15
Proces tworzenia Strategii 19
Dla kogo powstała Strategia 23

1 POLITYKA ROZWOJU MIASTA

Cele i kierunki działań
Cel 1. Wysoki standard usług publicznych odpowiadający na potrzeby mieszkańców 30
Cel 2. Silna i bezpieczna społeczność oparta na równości szans 44
Cel 3. Nowoczesna gospodarka wykorzystująca potencjał naukowy, badawczy oraz wizerunek międzynarodowy 56
Cel 4. Odporność na zmiany klimatyczne oraz wysoka jakość środowiska i przestrzeni miejskiej 70
Cel 5. Zrównoważony i zintegrowany system transportowy przyjazny mieszkańcom 84

2 POLITYKA PRZESTRZENNA MIASTA

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej 104
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Rzeszowie
Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza i przyrody 135
Zasady ochrony krajobrazu 140
Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej 143
Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej 151
Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego 158
Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego 159
Kierunki rozwoju systemów komunikacji transportowej 161
Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej 168
Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej 172
Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej powyżej 500 kW 173
Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko 174
Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej 175
Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji 176

Obszary Strategicznej Interwencji - OSI
Obszary Strategicznej Interwencji określone w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 181
Obszary Strategicznej Interwencji kluczowe dla miasta Rzeszowa 193
OSI Dolina Wisłoka 197
OSI Tereny do przekształceń 203
OSI Aleja Tadeusza Rejtana 209
OSI Śródmieście 215

3 SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Podmioty odpowiedzialne za realizację Strategii 221
Monitoring i ewaluacja 222
Wskaźniki monitoringu Strategii 224
Ramy finansowe i źródła finansowania 236
Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych 237

AVE TEATR
AVE TEATR

RZESZÓW

widoczne miasto na mapie
Europy Środkowo-Wschodniej

to KLUCZOWY WĘZEŁ KOMUNIKACYJNY
zaangażowany w międzynarodowe partnerstwo
gospodarcze i humanitarne

tu AKADEMICKI DYNAMIZM spotyka się
z PRZEDSIĘBIORCZYM ZAPAŁEM,
napędzanym przez wysoko rozwinięty sektor lotniczy,
tworząc przestrzeń do rozwoju innowacyjnych pomysłów

to KAMERALNA METROPOLIA oferująca
unikalną jakość codzienności

MIASTO ZIELONE, dostępne, różnorodne,
odporne i o zrównoważonej mobilności

MIASTO LUDZI Z INICJATYWĄ – aktywnych,
kreatywnych i doświadczonych

TU WYZWANIE TO IMPULS DO ROZWOJU

WIZJA RZESZOWA 2035

PRZYSZŁOŚĆ
STARTUJE Z RZESZOWA

Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku jest podstawowym dokumentem kreującym politykę rozwoju miasta, zarówno w sferze społecznej, gospodarczej, klimatyczno-środowiskowej, jak i przestrzennej. Jest to dokument kompleksowy, który w syntetyczny sposób wyznacza kierunki rozwoju miasta. Strategia stanowi wyraz długofalowej wizji rozwoju, odzwierciedlającej realne marzenia o mieście.

Rzeszów, jako stolica województwa podkarpackiego, stoi przed wyjątkowymi wyzwaniami i możliwościami. W dobie dynamicznych zmian globalnych i lokalnych, kluczowe staje się posiadanie jasno określonej drogi rozwoju, która pozwoli skutecznie adaptować się do nowych realiów, wykorzystywać wewnętrzny potencjał i budować stabilną przyszłość dla obecnych i przyszłych pokoleń mieszkańców.

Miasto, prowadząc dotychczas konsekwentną politykę opartą na innowacyjności i inwestycjach, osiągnęło imponującą dynamikę przemian społecznych i ekonomicznych. Poziom rozwoju oraz aspiracje mieszkańców wyznaczają obecnie nowy kierunek dla działań skoncentrowany na tworzeniu miasta przyjaznego do życia, atrakcyjnego zarówno dla obecnych i przyszłych mieszkańców, jak i inwestorów. Punktem centralnym nowej polityki rozwoju jest człowiek i jego potrzeby, a jakość jego życia staje się nadrzędnym celem. Wzrost potencjału Rzeszowa będzie kontynuowany w sposób zrównoważony i odpowiedzialny, tak aby rozwój gospodarczy był podstawą silnej, nowoczesnej - kameralnej metropolii.

W Strategii założono kreowanie miasta wielofunkcyjnego, o wysokiej dostępności do infrastruktury społecznej oraz przestrzeni publicznych. Niekorzystne trendy demograficzne widoczne w Polsce sprawiły, iż szczególną uwagę zwrócono na politykę społeczną, uwzględniając potrzeby i oczekiwania zarówno osób młodych, jak i seniorów.

Kluczowym wyzwaniem z punktu widzenia spójności struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta jest integracja i rozwój przyłączonych do Rzeszowa dawnych terenów wiejskich, przy równoczesnym zacieśnianiu współpracy z sąsiednimi gminami w ramach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Przyczyni się to do wykształcenia powiązań przestrzennych oraz umocni funkcje metropolitalne miasta. Dokument prezentuje również nową perspektywę w zakresie rozwoju infrastruktury transportowej oraz funkcji transportu publicznego w przestrzeni miejskiej.

Niniejsza Strategia wyznacza kierunki działań w obszarach kluczowych dla rozwoju i sprawnego funkcjonowania Rzeszowa. Opiera się na zasadach zrównoważonego rozwoju oraz innowacyjności, a jej celem jest wysoka jakość życia mieszkańców. Dzięki temu Rzeszów umocni swoją pozycję jako nowoczesne, atrakcyjne i dynamicznie rozwijające się centrum regionu.

Jak czytać Strategię

W wyniku nowelizacji ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 poz. 1130 z późn. zm.), strategia rozwoju gminy zyskała status kluczowego dokumentu obejmującego zarówno politykę rozwoju, jak i politykę przestrzenną gminy. Dokument ten jest opracowywany na okres co najmniej 10 lat.

Nowe regulacje prawne kładą szczególny nacisk na kompleksowe podejście do planowania, integrując sfery społeczne, ekonomiczne i klimatyczno-środowiskowe z aspektami przestrzennymi. To nowe podejście widoczne jest w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, a także w zapisach ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania oraz prowadzenia polityki przestrzennej. Celem tych zmian jest zapewnienie spójnego i zrównoważonego rozwoju gminy w długiej perspektywie.

Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku składa się z trzech zasadniczych części, które są ze sobą ściśle powiązane:

I. Polityka rozwoju miasta
II. Polityka przestrzenna miasta
III. System realizacji Strategii

Pierwsza część to polityka rozwoju miasta, która obejmuje kompleksowy system wyznaczający wizje miasta oraz strategiczne cele w kluczowych wymiarach: społecznym, gospodarczym, klimatyczno-środowiskowym i przestrzennym. Polityka rozwoju Rzeszowa **opiera się na pięciu celach strategicznych.** Osiągnięcie zakładanych celów będzie możliwe poprzez wdrażanie sformułowanych dla każdego z nich kierunków działań. Polityka **zawiera łącznie 38 kierunków działań** obejmujących całość zagadnień stanowiących zadania własne gminy. **Każdy z wypracowanych kierunków działań został ujęty i przedstawiony w formie karty** zawierającej następujące informacje:

- nazwa celu strategicznego,
- nazwa kierunku działania,
- rekomendowane działania,
- oczekiwane rezultaty,
- główne powiązania z innymi kierunkami działań,
- główne powiązania z polityką przestrzenną miasta.

Zgodnie z założeniami, wdrażanie poszczególnych sformułowanych kierunków działań będzie możliwe poprzez rekomendowane działania o różnorodnym charakterze. Obejmują one m.in. planowane przedsięwzięcia, inwestycje, ale także określone sposoby postępowania, proponowane rozwiązania organizacyjne czy opracowanie dokumentów.

Należy podkreślić, iż rekomendowanych działań nie należy traktować jako zamkniętego katalogu zadań do wdrożenia. Przedstawione działania mają wyłącznie charakter możliwych do implementacji rozwiązań. Wynika to przede wszystkim z charakteru strategii, która określa główne intencje i zamierzenia rozwojowe miasta, formułując określone główne kierunki rozwoju i jedynie nakreśla spektrum możliwych rozwiązań służących ich realizacji.

Poszczególne kierunki działań i określone w ich ramach rekomendowane działania nie stanowią odrębnych całości, ale są ściśle ze sobą skorelowane, a także przenikają się z innymi elementami Strategii. Aby pokazać te wzajemne zależności, jednym z elementów opracowanych kart są określone główne powiązania z innymi kierunkami działań.

Zawarta w Strategii polityka rozwoju miasta stanowi integralną część polityki przestrzennej miasta. Aby wykazać związek tych dwóch głównych elementów Strategii, w kartach wskazano także główne powiązania z polityką przestrzenną miasta.

SCHEMAT 1.
POWIĄZANIA POMIĘDZY POLITYKĄ ROZWOJU A POLITYKĄ PRZESTRZENNĄ MIASTA

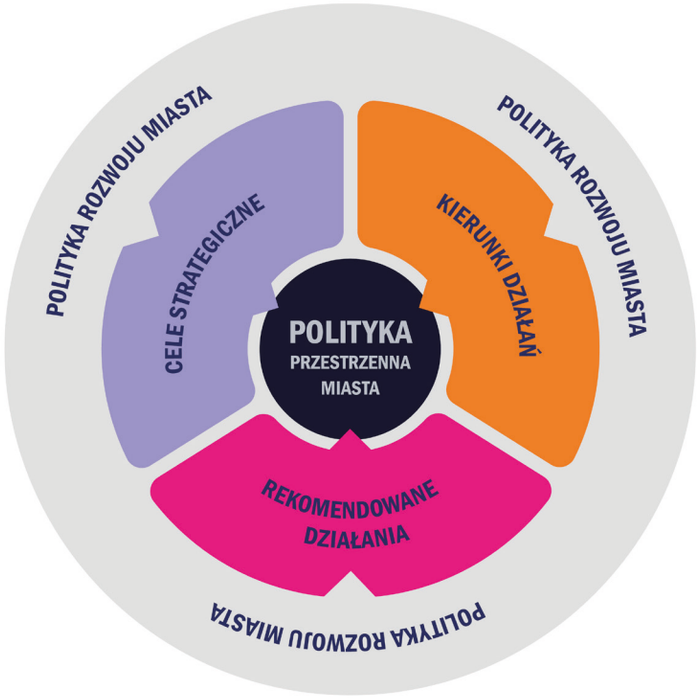

Źródło: opracowanie własne BRMR.

Druga część to polityka przestrzenna miasta. Ujęta w Strategii obejmuje dwa kluczowe elementy:

- **model struktury funkcjonalno-przestrzennej,** zawierający część graficzną oraz tekstową, które przedstawiają strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta oraz główne założenia dalszego rozwoju przestrzennego miasta;
- **ustalenia i rekomendacje** w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, czyli zespół wytycznych określających kierunek rozwoju miasta, których wzajemne powiązanie umożliwia stosowanie zapisów strategii w sposób dostosowany do specyfiki danego obszaru lub przedsięwzięcia, przy zachowaniu spójności i ciągłości polityki przestrzennej miasta.

W ramach polityki przestrzennej miasta wskazano cztery **Obszary Strategicznej Interwencji** (OSI)[1], o istotnym znaczeniu dla rozwoju miasta Rzeszowa. Są to:

- OSI Dolina Wisłoka,
- OSI Tereny do przekształceń,
- OSI Aleja Tadeusza Rejtana,
- OSI Śródmieście.

W ramach każdego z obszarów przedstawiono krótką jego charakterystykę wraz z główną ideą oraz określono zakres planowanych działań, podzielonych na etap planistyczny i realizacyjny oraz planowane korzyści dla miasta.

Wyjątek stanowi OSI Śródmieście, dla którego działania zostaną określone w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Rzeszowa.

1 Zgodnie z art. 5 pkt 6b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, OSI to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.

Trzecia część dokumentu to system realizacji Strategii zawierający elementy:

- podmioty odpowiedzialne za realizację strategii,
- monitoring i ewaluacja, w tym zestawienie wskaźników służących weryfikacji stanu wdrażania dokumentu,
- ramy finansowe i źródła finansowania strategii,
- wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.

Realizacja założeń zawartych w tej części Strategii ma pozwalać na ich skuteczne wdrażanie, w tym weryfikowanie postępów prac oraz właściwe reagowanie w przypadku pojawiających się trudności.

SCHEMAT 2.
STRUKTURA DOKUMENTU

Źródło: opracowanie własne BRMR.

Proces tworzenia Strategii

Głównym powodem podjęcia prac nad nową Strategią rozwoju jest zakończenie okresu obowiązywania dotychczasowej Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2025 r. Dodatkowo, decyzja o kompleksowym opracowaniu nowego dokumentu strategicznego wynika z konieczności dostosowania się do obowiązujących zmian legislacyjnych. Nowelizacja przepisów prawa, które wprowadziły istotne modyfikacje w systemie planowania, wymuszają spójność dokumentów strategicznych, w tym strategii z polityką przestrzenną gminy. Ponadto, nowe uwarunkowania społeczne i gospodarcze Rzeszowa w ostatnich latach stanowią fundamentalną przesłankę do stworzenia aktualnej i perspektywicznej strategii rozwoju.

Prace nad Strategią zostały poprzedzone sporządzeniem w 2024 roku Diagnozy na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 r. Opracowanie to, zgodnie z art. 10a ust 1. ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, zawiera analizę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta z uwzględnieniem jego obszaru funkcjonalnego, tj. Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Diagnoza nie jest integralną częścią samej strategii i stanowi osobny dokument. Natomiast zgodnie z art. 10e ust. 3. ustawy o samorządzie gminnym, strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy opracowanej na jej potrzeby.

Dnia 27 sierpnia 2024 r. Rada Miasta Rzeszowa podjęła Uchwałę Nr X/122/2024 w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku” oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji. Zainicjowało to prace nad projektem Strategii prowadzone w Biurze Rozwoju Miasta Rzeszowa.

Nowy dokument stanowi w dużej mierze kontynuację dotychczasowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego miasta. Dlatego sporządzając nową Strategię przeanalizowano zapisy dotychczas obowiązujących dokumentów miejskich. Do najistotniejszych należy zaliczyć Strategię Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2025 r. oraz obowiązujące miejskie strategie sektorowe:

- Aktualizacja Strategii Marki Rzeszowa oraz Programu Promocji Miasta Rzeszowa na lata 2020-2025,
- Strategia Rozwoju Kultury Miasta Rzeszowa na lata 2023-2030,
- Strategia Rozwoju Publiczności Rzeszowskiego Sektora Kultury na lata 2023-2030,
- Strategia Rozwoju Sportu i Rekreacji na lata 2025-2035,
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Rzeszowa na lata 2023-2030.

Analizie poddano także szereg obowiązujących dokumentów o charakterze wdrożeniowym, tj. miejskich planów i programów, a także Kontrakt Klimatyczny Miasta Rzeszowa opracowany w ramach uczestnictwa miasta w Misji Komisji Europejskiej „100 neutralnych klimatycznie i inteligentnych miast", Wieloletnią prognozę finansową oraz propozycje zawarte w projekcie Wieloletniego Planu Inwestycyjnego miasta Rzeszowa.

Ze względu na potrzebę uwzględnienia otoczenia miasta, w ramach prac nad Strategią weryfikacji poddano także zapisy dokumentów dotyczących Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, takich jak:

- Strategia ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2030,
- Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (SUMP dla ROF).

Analizie poddano także zapisy krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, takich jak:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. – projekt średniookresowej strategii rozwoju kraju do konsultacji publicznych,
- Krajowa Polityka Miejska 2030,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030,
- Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030.

Zapisy Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku są spójne z założeniami dokumentów strategicznych wyższego rzędu na poziomie krajowym i regionalnym. Ich komplementarność przedstawiona została w Załączniku nr 1 Spójność Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku z dokumentami wyższego rzędu.

W związku ze zmianami ustawowymi z zakresu planowania przestrzennego i polityki rozwoju, strategia częściowo zastępuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. W rezultacie zyskała rozbudowany komponent przestrzenny. Stając się kluczowym dokumentem kreującym nie tylko politykę społeczno-gospodarczą, ale również przestrzenną gminy.

W zakresie polityki przestrzennej Rzeszowa fundamentalnym dokumentem jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa. Uchwalony w 2023 r. dokument pozostaje aktualny zarówno w zakresie ujętych w nim uwarunkowań przestrzennych, jak i przyjętych kierunków rozwoju przestrzennego. Studium stanowiło podstawę do określenia w Strategii zarówno modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej miasta.

Określając politykę przestrzenną pod uwagę wzięto także zapisy Strategii Przestrzennej Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego – zasady prowadzenia polityki przestrzennej ROF.

Strategia powstała w oparciu o model partycypacyjno-ekspercki. Do prac zaproszono szerokie grono Rady Gospodarczej przy Prezydencie Miasta, której członkowie są przedstawicielami nauki, przedsiębiorców i ekspertów branżowych. Należy również podkreślić, że są oni również

mieszkańcami Rzeszowa. W ramach pracy Rady powołane są zespoły robocze:

- Zespół ds. Ekologii i Spraw Społecznych,
- Zespół ds. Energetyki oraz Odnawialnych Źródeł Energii,
- Zespół ds. Innowacji i Nowych Technologii,
- Zespół ds. Międzynarodowych,
- Zespół ds. Nauki Edukacji i Zdrowia,
- Zespół ds. Rozwoju Biznesu,
- Zespół ds. Sportu, Rekreacji i Turystyki.

Przekazane przez Radę Gospodarczą obszerne rekomendacje stanowiły istotny merytoryczny wkład w zapisy Strategii i posłużyły do sformułowania konkretnych kierunków rozwoju oraz rekomendowanych działań.

Podczas opracowywania zapisów Strategii uwzględniono również efekty otwartych warsztatów z mieszkańcami, które odbyły się w kwietniu 2025 r. w rzeszowskim Urban Labie. Wykorzystano również wyniki ankiety on-line, dotyczącej wybranych zagadnień związanych z polityką rozwoju miasta, którą wypełniło 602 osoby.

W ramach partycypacji odbyło się wystąpienie na XXVI Sesji Rady Miasta Rzeszowa, w celu poinformowania Radnych Miasta oraz mieszkańców Rzeszowa o stanie zaawansowania prac nad Strategią. Kolejnym etapem prac było przekazanie projektu dokumentu wydziałom Urzędu Miasta Rzeszowa i jednostkom organizacyjnym miasta, w celu wstępnej oceny i weryfikacji jego zapisów.

Zastosowana metoda ekspercko-partycypacyjna pozwoliła na całościowe spojrzenie na rozwój miasta z percepcji różnych odbiorców i opracowanie syntetycznego dokumentu, jakim jest Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku.

Wspomniane powyżej działania o charakterze partycypacyjnym ujęto w Raporcie z działań partycypacyjnych Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku, zarówno na etapie opracowania dokumentu, jak i konsultacji gotowego opracowanego projektu.

Dla kogo powstała Strategia

Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku jest dokumentem, który integruje działania odpowiadające na potrzeby wielu odbiorców:

- **mieszkańców**, którzy stanowią główną grupę odbiorców działań wynikających z zapisów Strategii;
- **administracji samorządowej**, pełniącej kluczową rolę we wdrażaniu i monitorowaniu działań przewidzianych w Strategii;
- **przedsiębiorców i inwestorów**, którzy są zarówno beneficjentami działań przewidzianych w Strategii, a także aktywnie przyczyniają się do rozwoju miasta;
- **instytucji publicznych i innych podmiotów zewnętrznych**, którym Strategia stwarza warunki do rozwoju oraz współpracy między podmiotami, w celu realizacji wspólnych inicjatyw;
- **organizacji pozarządowych**, które wspomagają realizację zadań rozwojowych miasta, wnosząc wiedzę, doświadczenie i sieć kontaktów.

SCHEMAT 3.
GŁÓWNI ADRESACI STRATEGII

Źródło: opracowanie własne BRMR.

POLITYKA ROZWOJU MIASTA

W kontekście Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku, polityka rozwoju miasta jest zbiorem celów strategicznych i kierunków działań, które kształtują przyszłość miasta w sposób zrównoważony i innowacyjny, sprzyjający stałej poprawie jakości życia jego mieszkańców. Kreowana w niniejszym dokumencie polityka rozwoju Rzeszowa w sposób komplementarny łączy ze sobą kluczowe obszary funkcjonowania miasta w wymiarze społecznym, gospodarczym, klimatyczno-środowiskowym i przestrzennym.

Główne założenia i intencje polityki rozwoju miasta znalazły swoje odzwierciedlenie w wizji rozwoju, która stanowi obraz docelowego stanu, do którego miasto aspiruje w 2035 r.

WIZJA MIASTA RZESZOWA W 2035 ROKU:

Rzeszów – widoczne miasto na mapie Europy Środkowo-Wschodniej.
To kluczowy węzeł komunikacyjny zaangażowany w międzynarodowe partnerstwo gospodarcze i humanitarne. Tu akademicki dynamizm spotyka się z przedsiębiorczym zapałem, napędzanym przez wysoko rozwinięty sektor lotniczy, tworząc przestrzeń do rozwoju innowacyjnych pomysłów.
Rzeszów to kameralna metropolia oferująca unikalną jakość codzienności. Miasto zielone, dostępne, różnorodnei odporne, nastawione na efektywny transport. To miasto ludzi z inicjatywą – aktywnych, kreatywnych i doświadczonych. Tu wyzwanie to impuls do rozwoju.
Przyszłość startuje z Rzeszowa.

CELE STRATEGICZNE

W celu urzeczywistnienia przyjętej wizji rozwoju, niezbędne jest konsekwentne wdrażanie oraz osiągnięcie pięciu kluczowych celów strategicznych, takich jak:

1. **Wysoki standard usług publicznych odpowiadający na potrzeby mieszkańców**

Cel ten realizowany będzie poprzez podnoszenie jakości życia, dostępności do usług publicznych oraz poprawę sprawność instytucjonalnej jednostek samorządu miasta.

2. **Silna i bezpieczna społeczność oparta na równości szans**

Cel ten realizowany będzie poprzez rozwijanie kapitału społecznego i aktywności obywatelskiej oraz zwiększanie bezpieczeństwa mieszkańców.

3. **Nowoczesna gospodarka wykorzystująca potencjał naukowy, badawczy oraz wizerunek międzynarodowy**

Cel ten realizowany będzie poprzez rozwijanie potencjału gospodarczego, akademickiego i naukowo-badawczego miasta, w tym kreowanie marki miasta w wymiarze międzynarodowym.

4. **Odporność na zmiany klimatyczne oraz wysoka jakość środowiska i przestrzeni miejskiej**

Cel ten realizowany będzie poprzez dbałość o jakość środowiska i przestrzeni miejskiej oraz podnoszenie odporności miasta na zmiany klimatyczne.

5. **Zrównoważony i zintegrowany system transportowy przyjazny mieszkańcom**

Cel ten realizowany będzie poprzez rozwijanie mobilności miejskiej przy jednoczesnym ograniczeniu indywidualnego ruchu samochodowego na obszarze miasta.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

01 WYSOKI STANDARD USŁUG PUBLICZNYCH ODPOWIADAJĄCY NA POTRZEBY MIESZKAŃCÓW

1.1. Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji i opieki dla dzieci i młodzieży

1.2. Troska o stan zdrowia mieszkańców miasta

1.3. Rozwój infrastruktury i usług społecznych, w tym usług opiekuńczych

1.4. Rozwój oferty kulturalnej oraz form spędzania czasu wolnego

1.5. Rozwój sportu i rekreacji oraz poprawa kondycji fizycznej mieszkańców miasta

1.6. Podnoszenie jakości i rozwój zasobu mieszkaniowego

1.7. Podnoszenie sprawności instytucjonalnej organizacyjnych jednostek miasta

1.8. Wdrożenie zintegrowanego systemu planowania rozwoju miasta

02 SILNA I BEZPIECZNA SPOŁECZNOŚĆ OPARTA NA RÓWNOŚCI SZANS

2.1. Włączanie mieszkańców w proces zarządzania miastem

2.2. Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wzmacnianie ich potencjału oraz wsparcie wolontariatu

2.3. Wzmacnianie więzi społecznych ze szczególnym uwzględnieniem grup marginalizowanych i wykluczonych

2.4. Aktywizacja seniorów jako ważnej grupy mieszkańców miasta

2.5. Włączanie obcokrajowców w życie społeczne miasta

2.6. Rozwijanie kompetencji społecznych, kulturowych i cyfrowych mieszkańców

2. 7. Zwiększenie bezpieczeństwa miasta i budowanie odporności społecznej na sytuacje kryzysowe

CELE STRATEGICZNE

03 NOWOCZESNA GOSPODARKA WYKORZYSTUJĄCA POTENCJAŁ NAUKOWY, BADAWCZY ORAZ WIZERUNEK MIĘDZYNARODOWY

3.1. Zapewnienie przestrzeni do dalszego rozwoju gospodarczego miasta

3.2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym wśród mieszkańców

3.3. Wzmocnienie pozycji miasta jako ośrodka akademickiego oraz centrum innowacji, badań i rozwoju

3.4. Rozwijanie współpracy na linii administracja publiczna – biznes – szkolnictwo wyższe w celu podniesienia potencjału gospodarczego miasta i regionu

3.5. Rozwijanie potencjału turystycznego miasta

3.6. Nowa odsłona wizerunku i marki miasta w wymiarze międzynarodowym

3.7. Podnoszenie bezpieczeństwa żywnościowego miasta

3.8. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych Rzeszowa oraz Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jako silnego ośrodka regionalnego i ponadregionalnego

04 ODPORNOŚĆ NA ZMIANY KLIMATYCZNE ORAZ WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I PRZESTRZENI MIEJSKIEJ

4.1. Rozwój miejskich terenów zielonych

4.2. Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji

4.3. Podnoszenie efektywności energetycznej miasta

4.4. Efektywne zarządzanie wodami opadowymi

4.5. Prowadzenie zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej

4.6. Rozwój nowoczesnego i ekologicznego systemu gospodarki odpadami

4.7. Dbałość o dziedzictwo kulturowe miasta

4.8. Poprawa jakości i estetyki przestrzeni miasta

4.9. Poprawa ładu przestrzennego i ograniczenie negatywnych skutków suburbanizacji poprzez konsekwentną politykę planistyczną

05 ZRÓWNOWAŻONY I ZINTEGROWANY SYSTEM TRANSPORTOWY PRZYJAZNY MIESZKAŃCOM

5.1. Poprawa warunków przemieszczania się pieszych jako najbardziej uprzywilejowanych uczestników ruchu

5.2. Rozwój infrastruktury dla rowerów jako pełnoprawnego środka transportu w mieście

5.3. Rozwój sieci drogowej ze szczególnym uwzględnieniem podstawowego układu komunikacyjnego miasta

5.4. Rozwój i integracja różnych form transportu publicznego

5.5. Prowadzenie polityki parkingowej jako narzędzia wspierającego transport publiczny

5.6. Wdrażanie elektromobilności i rozwijanie alternatywnych form transportu

CEL

WYSOKI STANDARD USŁUG PUBLICZNYCH ODPOWIADAJĄCY NA POTRZEBY MIESZKAŃCÓW

01

KIERUNKI

1.1 Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji i opieki dla dzieci i młodzieży ____ 35

1.2 Troska o stan zdrowia mieszkańców miasta ____ 36

1.3 Rozwój infrastruktury i usług społecznych, w tym usług opiekuńczych ____ 37

1.4 Rozwój oferty kulturalnej oraz form spędzania czasu wolnego ____ 38

1.5 Rozwój sportu i rekreacji oraz poprawa kondycji fizycznej mieszkańców miasta ____ 39

1.6 Podnoszenie jakości i rozwój zasobu mieszkaniowego ____ 40

1.7 Podnoszenie sprawności instytucjonalnej organizacyjnych jednostek miasta ____ 41

1.8 Wdrożenie zintegrowanego systemu planowania rozwoju miasta ____ 42

CEL

WYSOKI STANDARD USŁUG PUBLICZNYCH ODPOWIADAJĄCY NA POTRZEBY MIESZKAŃCÓW

Rzeszów w ostatnich latach bardzo dynamicznie rozwijał się pod względem społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym. W celu podtrzymania tego trendu należy stawiać na rozwój nie tylko usług podstawowych, ale także tych o znaczeniu ponadlokalnym, regionalnym, w tym usług wyższego rzędu. Będzie to służyło umocnieniu znaczenia społecznego, gospodarczego i kulturowego Rzeszowa w przestrzeni regionalnej i krajowej, w tym dalszemu rozwijaniu funkcji metropolitalnych miasta.

Zmiany demograficzne, w tym spadek liczby osób młodych powodują konieczność stworzenia im takich warunków, by chcieli wiązać swą przyszłość rodzinną i zawodową z miastem. Oznacza to potrzebę zapewnienia przez miasto szeroko rozumianej wysokiej jakości życia, w tym dostępu do infrastruktury społecznej, by miasto stało się pod tym względem konkurencyjne z innymi ośrodkami miejskimi.

Proces starzenia się społeczeństwa wymaga rozwijania usług kierowanych do seniorów. Wśród nich wyróżnić można dwie grupy osób. Są to seniorzy młodsi, nadal aktywni społecznie, często również zawodowo, wymagający zapewnienia im możliwości realizacji ich pasji i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym miasta. Druga grupa to seniorzy starsi. Są to osoby o szczególnych potrzebach, wymagające specjalnej opieki, a także odpowiednich rozwiązań infrastrukturalnych, transportowych oraz rozwiązań w zakresie kształtowania przestrzeni publicznych.

Rozwój infrastruktury społecznej powinien opierać się na koncepcji miasta kompaktowego, w którym dostęp do podstawowych usług zapewniony jest w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego. Równocześnie niezbędne jest uwzględnianie zasad dostępności, tak aby nowa infrastruktura była przyjazna i funkcjonalna dla wszystkich użytkowników, niezależnie od ich sprawności.

Wysoki poziom edukacji i opieki nad dziećmi i młodzieżą to jedno z kluczowych wyzwań współczesnego miasta. Zapewnienie wysokiej jakości edukacji i opieki zmniejszy nierówności społeczne, a także problemy z adaptacją młodzieży do dorosłego życia i wymagań rynku pracy. Rzeszów sprosta temu wyzwaniu poprzez wysoko wykwalifikowaną kadrę, nowoczesną infrastrukturę dostosowaną do potrzeb wszystkich dzieci.

Troska o stan zdrowia mieszkańców – zarówno fizyczny, jak i psychiczny – stanowi jeden z kluczowych filarów budowania zdrowego, odpornego i zrównoważonego społeczeństwa. Współczesne wyzwania zdrowotne mają charakter złożony i wielowymiarowy. W odpowiedzi na te wyzwania, miasto będzie prowadzić kompleksowe działania profilaktyczne, zwiększać dostępność do świadczeń zdrowotnych – w szczególności w obszarze zdrowia psychicznego – oraz rozwijać edukację zdrowotną i promocję zdrowego stylu życia na każdym etapie życia: od najmłodszych lat, przez wiek produkcyjny, aż po senioralny. Kluczowe będzie także wzmacnianie współpracy międzysektorowej oraz rozwój lokalnych partnerstw na rzecz zdrowia.

Nadrzędnym zamiarem rozwoju infrastruktury usług społecznych, w tym usług opiekuńczych, jest

budowanie kompleksowego systemu wsparcia dla mieszkańców potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Dotyczy to szczególnie osób starszych, z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych oraz rodzin w trudnej sytuacji życiowej.

Wysokiej jakości oferta kulturalna i możliwości spędzania czasu wolnego przyczynią się do wzmocnienia miasta tętniącego życiem, atrakcyjnego dla mieszkańców w każdym wieku oraz dla turystów. Rzeszów będzie dynamicznym ośrodkiem kulturalnym i rekreacyjnym, oferującym szeroki wachlarz możliwości do satysfakcjonującego spędzania wolnego czasu. Realizowane to będzie poprzez poprawę infrastruktury dotyczącej oferty kulturalnej miasta, zarówno tej wysokiej, jak i popularnej, a także kultury studenckiej, czy szeroko rozumianej kultury alternatywnej.

Sport i rekreacja są niezbędne do budowania zdrowego i aktywnego społeczeństwa. Istotne jest, aby aktywność fizyczna stała się naturalnym elementem codziennego życia każdego mieszkańca, niezależnie od wieku, umiejętności czy statusu społecznego, przyczyniając się do poprawy ogólnego stanu zdrowia, samopoczucia i integracji społecznej. Ponadto czynnikiem wpływającym na jakość życia jest dostęp do terenów zielonych, w tym terenów rekreacyjnych w zieleni. Za konieczne należy uznać rozwój otwartych przestrzeni rekreacyjnych. Rzeszów sprosta temu wyzwaniu poprzez utworzenie nowoczesnej bazy sportowej o wysokim standardzie zarówno dla sportu amatorskiego, jak i wyczynowego. Dotychczasowe starania miasta dotyczące sportu i rekreacji zostały docenione i miastu przyznano tytuł Europejskiego Miasta Sportu 2026. Fakt ten zostanie przez miasto wykorzystany na wielu płaszczyznach, od rozwoju infrastruktury rekreacyjnej po organizację cyklicznych wydarzeń o charakterze sportowym. Przyczyni się to również do rozwoju społeczno-gospodarczego miasta.

W rozwoju miasta istotne jest uwzględnienie zróżnicowanych potrzeb mieszkaniowych wszystkich grup potencjalnych użytkowników, wynikających ze stylu życia, sytuacji osobistej, wieku, czy możliwości finansowych. **W Rzeszowie będą rozwijane nowe zasoby mieszkaniowe o wysokim standardzie zamieszkania, a także mieszkalnictwo komunalne, spółdzielcze oraz pod wynajem.** Ważne jest również wdrażanie rozwiązań mieszkaniowych dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, w tym również dostosowanie istniejącej substancji mieszkaniowej, m.in. poprzez dobudowę wind, czy tarasów (balkonów, loggii), które bezpośrednio wpływają na komfort zamieszkania.

Na rozwój i wizerunek miasta wpływa sprawność instytucjonalna jednostek miejskich. Ważne jest, aby samorząd był postrzegany jako profesjonalny, kompetentny, przyjazny i dostępny, w szczególności dla osób ze specjalnymi potrzebami, a jego funkcjonowanie opierało się na najlepszych praktykach zarządzania publicznego. Rzeszów rozwija optymalizację procesów oraz cyfryzację usług. Ponadto rozwój miasta jest ściśle zintegrowany z planowaniem przestrzennym oraz prowadzonymi pogłębionymi analizami opartymi na kompleksowej bazie danych o mieście.

1.1 Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji i opieki dla dzieci i młodzieży

Rekomendowane działania

- doposażenie miejskich osiedli w brakującą infrastrukturę społeczną, w szczególności żłobki, przedszkola, szkoły, zgodnie z faktycznym zapotrzebowaniem, poprzez budowę nowych bądź rozbudowę istniejących obiektów
- na terenach o niedoborach infrastruktury społecznej wspieranie funkcjonujących instytucji niepublicznych
- poszerzanie i dostosowywanie oferty usług opieki nad dziećmi, m.in. poprzez elastyczność organizacyjną, podnoszenie jakości oraz uwzględnianie potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami
- utworzenie systemu dowozu dzieci do szkół obejmującego obszary z ograniczonym dostępem do placówek edukacyjnych w szczególności szkół podstawowych
- dostosowanie nauczania do zmieniającego się lokalnego i regionalnego rynku pracy
- współpraca szkół z uczelniami, biznesem, instytucjami, organizacjami pozarządowymi
- zwiększenie atrakcyjności świetlic szkolnych oraz rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych, w tym kół naukowych
- wspieranie inicjatyw służących powstawaniu placówek edukacyjnych o charakterze międzynarodowym, w tym z wykładowym językiem angielskim
- budowa Planetarium
- utworzenie Centrum Edukacji Ekologicznej
- tworzenie darmowych, bezpiecznych przestrzeni dla młodzieży, np. stref sztuki i relaksu, w tym w okolicy dworców autobusowych i kolejowych
- wymiana międzynarodowa kadry pedagogicznej w celu wymiany doświadczeń i dobrych praktyk

Oczekiwane rezultaty

- wysoka dostępność do podstawowych usług opiekuńczych i edukacyjnych, skierowanych do dzieci i młodzieży, jako realizacja pożądanego modelu miasta 15-minutowego
- wysoka jakość edukacji, w tym bogata oferta zajęć pozalekcyjnych
- prawidłowy rozwój emocjonalny dzieci i młodzieży
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.3 Rozwój infrastruktury i usług społecznych, w tym usług opiekuńczych
1.5 Rozwój sportu i rekreacji oraz poprawa kondycji fizycznej mieszkańców miasta
2.6 Rozwijanie kompetencji społecznych, kulturowych i cyfrowych mieszkańców

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
- Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

1.2 Troska o stan zdrowia mieszkańców miasta

Rekomendowane działania

- utrzymanie i rozwój miejskich programów w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia od życia płodowego po wiek senioralny (m.in. badania profilaktyczne, programy szczepień)
- edukacja zdrowotna, w tym promowanie aktywnego i zdrowego trybu życia wśród mieszkańców
- przeciwdziałanie epidemii otyłości i cukrzycy wśród dzieci i młodzieży
- przeciwdziałanie narastającym problemom uzależnień, w szczególności od leków oraz uzależnienia cyfrowego grup w różnym wieku
- zwiększenie dostępności mieszkańców do świadczeń z zakresu zdrowia psychicznego, w tym rozwijanie systemu opieki psychiatrycznej i wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży
- podejmowanie działań informacyjno-edukacyjnych na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z problemami psychicznymi wśród dzieci i młodzieży
- dostosowanie infrastruktury służby zdrowia oraz usług do potrzeb seniorów, w tym rozwój opieki geriatrycznej
- tworzenie infrastruktury dla usług z zakresu rozwoju aktywności prozdrowotnej oraz rehabilitacji w zakresie zdrowia fizycznego i psychicznego, w tym m.in. fizjoterapii, terapii zajęciowej czy terapii psychologicznej
- stałe podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług zdrowotnych przez miejskie podmioty lecznicze, m.in. poprzez doposażanie placówek, modernizację budynków, dostosowanie budynków do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami
- współpraca z Uniwersytetem Rzeszowskim w zakresie rozbudowy Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego im. Fryderyka Chopina
- współpraca z Samorządem Województwa Podkarpackiego w zakresie utworzenia Podkarpackiego Centrum Medycyny Dziecięcej przy Klinicznym Szpitalu Wojewódzkim nr 2
- utworzenie Międzynarodowego Centrum Rehabilitacji, w tym rehabilitacji po amputacjach

Oczekiwane rezultaty

- stała poprawa stanu zdrowia mieszkańców
- wysoka dostępność zarówno do podstawowej, jak i specjalistycznej opieki zdrowotnej
- dobra dostępność do usług z zakresu zdrowia psychicznego oraz leczenia uzależnień, w tym dla dzieci i młodzieży
- rozwinięte programy z zakresu profilaktyki zdrowotnej
- wysoki poziom wiedzy mieszkańców na temat troski o zdrowie
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.3 Rozwój infrastruktury i usług społecznych, w tym usług opiekuńczych
1.5 Rozwój sportu i rekreacji oraz poprawa kondycji fizycznej mieszkańców miasta

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
- Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

1.3 Rozwój infrastruktury i usług społecznych, w tym usług opiekuńczych

Rekomendowane działania

- rozwój infrastruktury opiekuńczej i pielęgnacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów dziennego pobytu, przede wszystkim na „starzejących się" osiedlach
- na terenach o niedoborach infrastruktury społecznej wsparcie funkcjonujących tam instytucji niepublicznych
- rozwijanie infrastruktury opieki hospicyjnej w celu dostosowania jej do rosnących potrzeb związanych ze zmianami demograficznymi
- rozwijanie placówek opieki dziennej dla osób starszych, a także osób z niepełnosprawnością ruchową, poznawczą lub sprzężoną
- rozbudowa systemu usług opiekuńczych oraz wsparcia funkcjonowania osób wymagających specjalistycznej opieki w ich codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania
- tworzenie nowych środowiskowych domów samopomocy
- rozbudowa oferty usług środowiskowych domów samopomocy
- zwiększenie dostępności wsparcia w placówkach całodobowego pobytu i zapewnienie wysokiej jakości świadczonych w nich usług, w tym usług świadczonych środowiskowo
- tworzenie systemu opieki nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami, który pozwoli w sposób płynny przejść od opieki środowiskowej do całodobowej opartej na profesjonalnie funkcjonujących podmiotach miejskich
- rozwijanie usług publicznych kierowanych do seniorów, w szczególności domów dziennego pobytu, świetlic i klubów osiedlowych, pozwalających na zachowanie i rozwijanie zainteresowań oraz aktywności społecznej, obywatelskiej, kulturalnej, czy edukacyjnej
- rozwijanie usług publicznych kierowanych do dzieci i młodzieży, w szczególności placówek wsparcia dziennego, świetlic środowiskowych i klubów osiedlowych, pozwalających na rozwijanie zainteresowań, aktywności społecznej, edukacyjnej oraz sprzyjającej wyrównywaniu szans
- rozwój kompleksowego systemu wsparcia, skoncentrowanego na potrzebach osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji i z niepełnosprawnościami sprzężonymi, oraz ich opiekunów
- budowa nowych placówek opiekuńczo-wychowawczych na terenie miasta, spełniających wymogi dostępności, dających dzieciom i młodzieży właściwy rozwój w odpowiednich warunkach
- łączenie przez domy pomocy społecznej funkcji opiekuńczych z funkcjami leczniczymi, w celu zapewnienia kompleksowych usług zdrowotno-opiekuńczych, co pozwoli na lepsze dostosowanie opieki do potrzeb zdrowotnych i funkcjonalnych pensjonariuszy
- budowa nowej siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, spełniającej wymogi z zakresu dostępności przestrzennej

Oczekiwane rezultaty

- rozbudowana i szeroko dostępna sieć różnych form opieki i wsparcia adekwatna do zmieniających się potrzeb
- wysoki poziom opieki i aktywizacji dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych
- baza usług opiekuńczych dostosowana do zmieniającej się sytuacji demograficznej, w szczególności wzrostu ilości osób starszych
- wysoka dostępność placówek oferujących różne formy pobytu i wsparcia dziennego, jako pozwalających pozostanie w lokalnym środowisku
- poprawa stanu infrastruktury placówek całodobowych
- wysoki poziom wsparcia osób z niepełnosprawnościami, w szczególności niezdolnych do pracy i samodzielnej egzystencji i osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.1 Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji i opieki dla dzieci i młodzieży
1.2 Troska o stan zdrowia mieszkańców miasta
2.4 Aktywizacja seniorów jako ważnej grupy mieszkańców miasta

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
- Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

1.4 Rozwój oferty kulturalnej oraz form spędzania czasu wolnego

Rekomendowane działania

- budowa nowej siedziby Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej
- współpraca z Samorządem Województwa Podkarpackiego w zakresie rozbudowy teatru im. Wandy Siemaszkowej
- kreowanie przestrzeni dla kultury – budowa auli miejskiej, remont i rewaloryzacja Synagogi Staromiejskiej i Nowomiejskiej, przeznaczenie terenów pokolejowych, w tym Hali Wachlarzowej m.in. na cele kulturalne w ramach wielofunkcyjnej adaptacji zespołu budynków
- rozwój infrastruktury na terenach zielonych pozwalającej na organizację imprez plenerowych
- rozwój oferty kina „Zorza" jako instytucji kultury o wyjątkowym klimacie i potencjale
- wspieranie rozwoju kultury studenckiej
- utworzenie miejsca pozwalającego na profesjonalną organizację mniejszych imprez
- utworzenie galerii sztuki współczesnej
- utworzenie teatru muzycznego lub opery
- rozwój sieci osiedlowych domów kultury oraz filii Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej
- rozwój oferty domów kultury dla różnych grup odbiorców, dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
- wykorzystanie terenów wskazanych do rewaloryzacji i działań rewitalizacyjnych jako przestrzeni pozwalającej na tymczasowe realizowanie inicjatyw o charakterze kulturalnym
- kreowanie nowych imprez i wydarzeń kulturalnych kierowanych do różnych grup odbiorców, dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
- zacieśnienie współpracy i wymiany kulturalnej z miastami partnerskimi
- udostępnianie miejskich obiektów publicznych w ramach wspierania inicjatyw kulturalnych organizowanych przez różne podmioty (civic center)
- utworzenie Art Lab jako kreatywnej przestrzeni służącej realizacji inicjatyw z zakresu kultury i sztuki

Oczekiwane rezultaty

- bogata oferta kulturalna kierowana dla różnych grup odbiorców i dostosowana do ich oczekiwań i potrzeb
- rozwinięte i zróżnicowane zaplecze umożliwiające realizację różnorodnych inicjatyw o charakterze kulturalnym
- Rzeszów ważnym miejscem na ogólnopolskiej mapie tras koncertowych, festiwali i innych wydarzeń kulturalnych
- postrzeganie Rzeszowa jako nowoczesnej kształtującej się kameralnej metropolii
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

2.6 Rozwijanie kompetencji społecznych, kulturowych i cyfrowych mieszkańców
3.5 Rozwijanie potencjału turystycznego miasta

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
- Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

OSI Śródmieście
OSI Tereny do przekształceń

1.5 Rozwój sportu i rekreacji oraz poprawa kondycji fizycznej mieszkańców miasta

Rekomendowane działania

- wsparcie i rozwój sportu dziecięcego, młodzieżowego i akademickiego
- wsparcie i rozwój sportu osób z niepełnosprawnościami i seniorów
- wsparcie sportu wyczynowego, w tym organizacja dużych imprez sportowych jako element promocji i kształtowania wizerunku miasta
- budowa sztucznego krytego lodowiska o parametrach pozwalających na organizację zawodów hokejowych
- budowa parku wodnego oraz rozwijanie sieci basenów i pływalni miejskich, w tym budowa basenu o parametrach olimpijskich
- utrzymanie i rozwój infrastruktury lokalnych klubów sportowych oraz infrastruktury osiedlowej, w tym infrastruktury sportowej przy obiektach edukacyjnych
- zwiększenie dostępu do obiektów sportowych i rekreacyjnych, w tym funkcjonujących przy szkołach, w godzinach popołudniowych oraz w weekendy, m.in. wyposażenie obiektów w oświetlenie w przypadku jego braku
- budowa Podkarpackiego Centrum Lekkiej Atletyki
- modernizacja i rozbudowa stadionu miejskiego
- modernizacja budynków ROSiR z zachowaniem ich wysokich walorów architektonicznych
- budowa tężni solankowej
- budowa inkluzywnych boisk i placów zabaw z urządzeniami dostosowanymi dla dzieci z różnymi rodzajami niepełnosprawności
- wykorzystanie terenów zielonych, w tym terenów otwartych w celach rekreacyjnych (m.in. ścieżki dla biegaczy oraz do nordic walkingu, siłownie plenerowe)
- wykorzystanie rzeki Wisłok do rozwoju kajakarstwa, we współpracy z gminami sąsiednimi, w tym wyposażenie w odpowiednią infrastrukturę

Oczekiwane rezultaty

- rozbudowana nowoczesna baza sportu amatorskiego i wyczynowego o wysokim standardzie
- zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców, niezależnie od wieku i sprawności
- poprawa stanu zdrowia mieszkańców
- sukcesy sportowe na arenie ogólnopolskiej i międzynarodowej
- Rzeszów gospodarzem prestiżowych wydarzeń sportowych
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.2 Troska o stan zdrowia mieszkańców miasta
3.6 Nowa odsłona wizerunku i marki miasta w wymiarze międzynarodowym
5.2 Rozwój infrastruktury dla rowerów jako pełnoprawnego środka transportu w mieście

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza i przyrody:
  - w odniesieniu do terenów otwartych/ terenów zieleni naturalnej
  - w odniesieniu do obszarów zieleni urządzonej
- Zasady ochrony krajobrazu
- Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

1.6 Podnoszenie jakości i rozwój zasobu mieszkaniowego

Rekomendowane działania

- rozwijanie nowych stref mieszkaniowo-usługowych o wysokim standardzie zamieszkania
- ochrona w pełni wykształconych układów osiedli mieszkaniowych poprzez ograniczenie dogęszczania zabudowy kosztem terenów zielonych i wspólnych przestrzeni
- budowa mieszkań w ramach Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej Krajowego Zasobu Nieruchomości Ziemi Podkarpackiej
- rozwijanie społecznego budownictwa czynszowego
- powiększenie zasobów mieszkań komunalnych, w tym m.in. poprzez współpracę z prywatnym sektorem mieszkaniowym (prowizje społeczne) oraz adaptację budynków miejskich (np. dawnych administracyjnych, edukacyjnych) na cele mieszkalne
- rozwijanie mieszkalnictwa wspomaganego oraz treningowego kierowanego do różnych grup osób potrzebujących lub z niepełnosprawnościami oraz włączanie ich w lokalne grupy wsparcia
- walka ze zjawiskiem „więźniów czwartego piętra”
- wdrażanie rozwiązań skierowanych do seniorów, w tym tzw. najmu senioralnego, tworzenie mieszkań pozwalających na wspólne zamieszkanie samotnych seniorów (silver cohousing)
- utworzenie społecznej agencji najmu, podmiotu, który pośredniczy między właścicielami mieszkań na wynajem i osobami wynajmującymi, z uwzględnieniem osób o niskich dochodach
- monitorowanie ilości pustostanów na terenie miasta celem określenia faktycznych potrzeb mieszkaniowych
- monitorowanie zjawiska najmu krótkoterminowego w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych

Oczekiwane rezultaty

- wzrost dostępności mieszkań czynszowych dla osób o niższych dochodach
- zwiększony zasób mieszkań komunalnych
- wzrost dostępności mieszkań treningowych i wspomaganych
- poprawa warunków zamieszkania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami
- postrzeganie Rzeszowa jako miasta, z którym warto wiązać przyszłość osobistą i zawodową
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

2.1 Włączenie mieszkańców w proces zarządzania miastem
2.3 Wzmacnianie więzi społecznych ze szczególnym uwzględnieniem grup marginalizowanych i wykluczonych
2.4 Aktywizacja seniorów jako ważnej grupy mieszkańców miasta
4.9 Poprawa ładu przestrzennego i ograniczenie negatywnych skutków suburbanizacji poprzez konsekwentną politykę planistyczną

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

OSI Tereny do przekształceń
OSI Aleja Tadeusza Rejtana

1.7 Podnoszenie sprawności instytucjonalnej organizacyjnych jednostek miasta

Rekomendowane działania

- budowa nowej siedziby urzędu miasta
- utrzymanie i rozwijanie sieci Punktów Obsługi Mieszkańców Urzędu Miasta Rzeszowa
- zwiększanie dostępności usług publicznych dla osób z niepełnosprawnościami
- stałe podnoszenie kompetencji cyfrowych pracowników urzędu oraz jednostek organizacyjnych miasta
- edukacja pracowników z zakresu mediacji i rozwiązywania konfliktów
- uelastycznienie czasu pracy organizacyjnych jednostek miasta w celu zwiększenia dostępności dla mieszkańców
- rozwijanie interakcji władz miasta z mieszkańcami poprzez rozbudowę i unowocześnianie rozwiązań cyfrowych z uwzględnieniem istniejących miejskich aplikacji mobilnych dla mieszkańców
- zapewnienie wysokiej jakości oraz dostępności do informacji na miejskich portalach oraz innych stronach internetowych i aplikacjach miejskich

Oczekiwane rezultaty

- wysoki poziom satysfakcji interesantów z obsługi w organizacyjnych jednostkach miasta
- regularne podnoszenie wiedzy i kompetencji pracowników organizacyjnych jednostek miasta
- szeroko stosowane nowoczesne rozwiązania cyfrowe pozwalające na łatwy dostęp mieszkańców do potrzebnych informacji i załatwianie spraw bez wizyty w urzędzie
- wysoka przejrzystość procesów decyzyjnych dla mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów
- pracownicy jednostek miejskich postrzegani jako kompetentni, życzliwi i pomocni
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.8 Wdrożenie zintegrowanego systemu planowania rozwoju miasta
2.3 Wzmacnianie więzi społecznych ze szczególnym uwzględnieniem grup marginalizowanych i wykluczonych
4.9 Poprawa ładu przestrzennego i ograniczanie negatywnych skutków suburbanizacji poprzez konsekwentną politykę planistyczną

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

1.8 Wdrożenie zintegrowanego systemu planowania rozwoju miasta

Rekomendowane działania

- ścisłe powiązanie planowania przestrzennego i strategicznego w ramach sporządzanych przez miasto aktów planowania przestrzennego
- współpraca ze środowiskiem naukowo-badawczym w kreowaniu miejskiej polityki rozwoju
- wprowadzenie Wieloletniego Planu Inwestycyjnego jako jednej z podstaw polityki rozwoju miasta
- prowadzenie działań skutkujących zwiększeniem ilości miejskich strategii, planów i programów samodzielnie opracowywanych przez wydziały oraz jednostki organizacyjne miasta
- powołanie zespołu rzeszowskich analityków miejskich
- tworzenie Bazy Danych Miejskich jako kompleksowego systemu zbierania i przetwarzania danych generowanych przez poszczególne jednostki organizacyjne miasta
- prowadzenie pogłębionych analiz z wykorzystaniem oprogramowania GIS jako narzędzia pozwalającego na prowadzenie zaawansowanych analiz przestrzennych i modelowania zarządzania przestrzenią
- stworzenie cyfrowego bliźniaka miasta (digital twin) w celu wspierania kluczowych decyzji dotyczących rozwoju miasta

Oczekiwane rezultaty

- wypracowana i wdrażana kompleksowa polityka rozwoju miasta opierająca się na spójnych i komplementarnych miejskich dokumentach strategicznych i aktach planowania przestrzennego
- planowanie inwestycji i alokacja zasobów (finansowych, ludzkich, materialnych) w oparciu o zidentyfikowane priorytety rozwojowe miasta, co przekłada się na wzrost efektywności wydatkowania środków
- stale rozwijana i uzupełniana baza danych miejskich, w tym danych przestrzennych
- funkcjonujący zespół analityków umożliwiający sporządzanie analiz stanowiących wsparcie procesów decyzyjnych, kształtowanie polityki rozwoju oraz weryfikację stanu jej realizacji
- większa przejrzystość procesów decyzyjnych dla mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.7 Podnoszenie sprawności instytucjonalnej organizacyjnych jednostek miasta
2.1 Włączanie mieszkańców w proces zarządzania miastem
4.9 Poprawa ładu przestrzennego i ograniczanie negatywnych skutków suburbanizacji poprzez konsekwentną politykę planistyczną

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Brak powiązań

CEL

SILNA I BEZPIECZNA SPOŁECZNOŚĆ OPARTA NA RÓWNOŚCI SZANS

02

KIERUNKI

2.1 Włączanie mieszkańców w proces zarządzania miastem ____ 49

2.2 Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wzmacnianie ich potencjału oraz wsparcie wolontariatu ____ 50

2.3 Wzmacnianie więzi społecznych ze szczególnym uwzględnieniem grup marginalizowanych i wykluczonych ____ 51

2.4 Aktywizacja seniorów jako ważnej grupy mieszkańców miasta ____ 52

2.5 Włączanie obcokrajowców w życie społeczne miasta ____ 53

2.6 Rozwijanie kompetencji społecznych, kulturowych i cyfrowych mieszkańców ____ 54

2.7 Zwiększenie bezpieczeństwa miasta i budowanie odporności społecznej na sytuacje kryzysowe ____ 55

CEL

SILNA I BEZPIECZNA SPOŁECZNOŚĆ OPARTA NA RÓWNOŚCI SZANS

Rzeszów, jako dynamicznie rozwijające się miasto, stawia sobie za cel rozwój kapitału społecznego i aktywności obywatelskiej. Rozwój miasta oparty jest na spójnej wspólnocie, aktywnych obywatelach oraz wysokim poziomie bezpieczeństwa. **Rzeszów to miasto włączające mieszkańców w proces zarządzania, wzmacniając więzi społeczne.** Kapitał społeczny rozumiany jest jako zasoby tkwiące w relacjach międzyludzkich, które ułatwiają współpracę, wzajemne zaufanie i osiąganie wspólnych celów.

Aby ułatwić proces szerokiej partycypacji ważne jest dalsze rozwijanie i promowanie mechanizmów i narzędzi partycypacyjnych, zgodnie z zasadami dostępności cyfrowej i architektonicznej. **Powszechne i konsekwentne stosowanie wysokiej jakości partycypacji jest gwarancją optymalnego współzarządzania miastem.** Bezpośrednie zaangażowanie mieszkańców Rzeszowa w procesy decyzyjne doprowadzi do lepszego rozpoznania ich rzeczywistych potrzeb i priorytetów. Ważną role będą odgrywać Rady Osiedli, które są łącznikiem między mieszkańcami, a władzami miasta. Dzięki temu podejmowane przez władze miejskie decyzje, będą bardziej trafne i adekwatne do oczekiwań społeczeństwa. Mieszkańcy mają również realny wpływ na zagospodarowywanie części środków publicznych poprzez dobrze prosperujący Rzeszowski Budżet Obywatelski.

Ważną rolę w Rzeszowie odgrywają organizacje pozarządowe, które wspierają miasto w realizacji zadań publicznych oraz kreowaniu polityk miejskich. Systematyczne zacieśnianie więzi z sektorem pozarządowym oraz aktywne wspieranie wolontariatu przyczyni się do rozwoju społecznego miasta. Rzeszów dysponuje dobrze prosperującymi przestrzeniami publicznymi – Urban Lab Rzeszów i Międzynarodowe Centrum Integracji FENIKS, które są aktywnie wykorzystywane przez mieszkańców oraz organizacje pozarządowe.

Rzeszów oferuje różne formy wsparcia dostosowane do potrzeb mieszkańców. **Miasto w przyszłości będzie mogło pochwalić się bogatą bazą podmiotów ekonomii społecznej, wspierających efektywną integrację oraz reintegrację osób marginalizowanych i wykluczonych.** Dzięki temu nastąpi zwiększenie aktywnie zaangażowanych w życie społeczne osób z niepełnosprawnościami.

Seniorzy stanowią coraz liczniejszą grupę mieszkańców, co wymaga dostosowania

miejskich usług i inicjatyw do ich potrzeb. Rzeszów uruchamia programy kulturalne, edukacyjne i warsztaty cyfrowe, wspierające ich aktywność oraz integrację społeczną. Projekty sąsiedzkie i wolontariat senioralny umożliwiają wymianę doświadczeń między pokoleniami i wzmacniają lokalne więzi. Dzięki współpracy z organizacjami pozarządowymi starsi mieszkańcy zyskują wsparcie oraz szansę na rozwijanie nowych pasji i umiejętności.

Włączanie nowych mieszkańców w życie społeczne Rzeszowa jest kluczowym elementem budowania spójnej, otwartej i dynamicznie rozwijającej się społeczności. Inwestowanie w ten proces przyniesie szereg korzyści, które wykraczają poza samą integrację, wpływając pozytywnie na całe miasto. Aktywne włączenie obcokrajowców w rynek pracy, wspieranie przedsiębiorczości i wykorzystanie ich kompetencji zawodowych przyczyni się do wzrostu potencjału gospodarczego Rzeszowa.

W dynamicznie zmieniającym się świecie, gdzie technologia odgrywa coraz większą rolę, inwestowanie w te obszary jest niezbędne dla zapewnienia dobrobytu i wysokiej jakości życia wszystkim mieszkańcom, w tym osobom ze szczególnymi potrzebami. **Zdolność do bezpiecznego i efektywnego korzystania z technologii cyfrowych będzie zapewniona poprzez wykorzystanie przez mieszkańców Rzeszowa znajomości higieny cyfrowej.**

Rzeszów inwestuje w inteligentne systemy monitoringu i wczesnego ostrzegania, co pozwala na błyskawiczną reakcję na zagrożenia. Rozbudowanie i zmodernizowanie infrastruktury bezpieczeństwa realnie wpłynie na poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców. Współpraca z lokalnymi służbami ratunkowymi, organizacjami pozarządowymi i wolontariatem wzmacnia społeczność, budując jej zdolność do samopomocy w sytuacjach kryzysowych, jak pokazała odpowiedź Rzeszowa na kryzys uchodźczy w 2022 r. Regularne ćwiczenia obrony cywilnej i szkolenia z zakresu pierwszej pomocy podnoszą gotowość i świadomość mieszkańców Rzeszowa, w obliczu potencjalnych zagrożeń.

2.1

Włączanie mieszkańców w proces zarządzania miastem

Rekomendowane działania

- rozwijanie i promowanie mechanizmów i narzędzi partycypacyjnych, zgodnie z zasadami dostępności cyfrowej, informacyjno-komunikacyjnej i architektonicznej
- rozwijanie aplikacji miejskich (m.in. Rzeszów to MY 2.0), jako przestrzeni komunikacji mieszkańców z władzami miasta i Urzędem Miasta Rzeszowa
- rozwijanie i wzmacnianie Rzeszowskiego Budżetu Obywatelskiego
- poprawa dostępu mieszkańców do danych miejskich, zgodnie z filarami otwartości danych oraz standardami ich udostępniania
- wzmacnianie Rad Osiedli jako potencjalnego forum współpracy i konsultacji między władzami miasta a mieszkańcami, w tym wsparcie organizacyjne i informacyjne procesu wyborczego
- rozwijanie przestrzeni służących zwiększaniu aktywności społecznej mieszkańców, takich jak Urban Lab i Międzynarodowego Centrum Integracji FENIKS
- tworzenie wspólnych zespołów doradczych i inicjatywnych, składających się z przedstawicieli sektora pozarządowego, środowisk lokalnych i administracji publicznej

Oczekiwane rezultaty

- wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy ogólnomiejskie
- aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu procesów decyzyjnych dotyczących rozwoju miasta
- szerokie stosowanie narzędzi partycypacyjnych i konsultacyjnych w procesach decyzyjnych
- wysoki poziom identyfikacji mieszkańców z miastem
- wysokie poczucie sprawczości oraz wpływu na rozwój miasta wśród mieszkańców
- ugruntowana rola doradcza i opiniodawcza Rad Osiedli
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

2.2 Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wzmacnianie ich potencjału oraz wsparcie wolontariatu
2.4 Aktywizacja seniorów jako ważnej grupy mieszkańców miasta
2.5 Włączanie obcokrajowców w życie społeczne miasta

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Brak powiązań

2.2 Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wzmacnianie ich potencjału oraz wsparcie wolontariatu

Rekomendowane działania

- powołanie Centrum Organizacji Pozarządowych wspierającego funkcjonowanie tych organizacji działających na terenie miasta
- stworzenie „adresowni" tj. rejestracji organizacji pozarządowych pod wspólnym adresem, np. poprzez udostępnienie przez miasto lokalizacji ze skrzynkami pocztowymi
- dalsze udostępnianie miejskich obiektów i przestrzeni na przedsięwzięcia i projekty realizowane przez organizacje pozarządowe
- kontynuowanie zleceń zadań samorządowych organizacjom pozarządowym oraz identyfikowanie nowych obszarów potencjalnej współpracy
- rozwijanie mechanizmów umożliwiających aktywne uczestnictwo organizacjom pozarządowym w kreowaniu polityk miejskich już na etapie ich powstawania
- organizacja nowych, wspólnych wydarzeń przez samorząd miasta i organizacje pozarządowe, w tym wydarzeń sieciujących o charakterze lokalnym i ponadlokalnym
- wspieranie różnych form wolontariatu (eksperckiego, czasowego) poprzez system informacji i promocji, np. utworzenie Miejskiego Punktu Wolontariatu oraz internetowego Miejskiego Portalu Wolontariatu

Oczekiwane rezultaty

- dalszy wzrost aktywności NGO na terenie miasta
- dalsze zwiększenie zakresu współpracy między samorządem miasta a organizacjami pozarządowymi
- wzrost liczby wolontariuszy i inicjatyw z zakresu wolontariatu w różnych grupach wieku
- wysokie poczucie sprawczości oraz wpływu na rozwój miasta wśród mieszkańców
- wysoki poziom identyfikacji mieszkańców z miastem

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

2.1 Włączanie mieszkańców w proces zarządzania miastem
2.4 Aktywizacja seniorów jako ważnej grupy mieszkańców miasta
2.5 Włączanie obcokrajowców w życie społeczne miasta

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Brak powiązań

2.3 Wzmacnianie więzi społecznych ze szczególnym uwzględnieniem grup marginalizowanych i wykluczonych

Rekomendowane działania

- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji bezrobotnych ze szczególnym uwzględnieniem osób pozostających przez długi czas bez pracy
- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, m.in. poprzez szkolenia, warsztaty oraz udostępnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych oraz refundacje kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osoby z niepełnosprawnością
- włączenie i zaangażowanie osób z niepełnosprawnościami w życie publiczne, promowanie postaw włączających m.in. przez instytucje kultury, sportu czy podmioty edukacyjno-wychowawcze
- prowadzenie cyklicznych programów aktywizujących rodziny z dziećmi w oparciu o miejską infrastrukturę społeczną, m.in. domy kultury, muzea, biblioteki
- prowadzenie działań z zakresu integracji międzypokoleniowej i międzysąsiedzkiej
- tworzenie, wspieranie i promowanie podmiotów ekonomii społecznej jako realizujących zadania z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej, w tym ich wsparcie prawne, marketingowe, księgowe
- organizacja kampanii przeciwdziałających zjawisku wykluczenia społecznego („znieczulicy społecznej")
- rozwijanie działalności Centrów Integracji Społecznej
- rozpoznanie problemu samotności w różnych grupach społecznych i wieku, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży, młodych dorosłych oraz osób starszych, a także prowadzenie działań ograniczających skalę zjawiska
- wspieranie rozwoju inicjatyw samopomocowych mieszkańców (sąsiedzkie sieci pomocy)
- poprawa dostępu do informacji o usługach społecznych, m.in. przy pomocy narzędzi elektronicznych
- organizacja różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w szczególności z rodzin dysfunkcyjnych
- zapewnienie wsparcia osobom będącym w kryzysie bezdomności np. poprzez wprowadzenie usług streetworkera
- opracowanie Miejskiego Programu Wychodzenia z Bezdomności

Oczekiwane rezultaty

- rozwinięta sieć różnych form wsparcia dostosowana do potrzeb mieszkańców
- integracja i reintegracja społeczna osób z grup marginalizowanych i wykluczonych
- wzrost aktywności zawodowej osób pochodzących z grup marginalizowanych i wykluczonych
- zwiększenie liczby osób z niepełnosprawnościami aktywnie zaangażowanych w życie społeczne
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

2.2 Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wzmacnianie ich potencjału oraz wsparcie wolontariatu
2.5 Włączanie obcokrajowców w życie społeczne miasta

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Brak powiązań

2.4 Aktywizacja seniorów jako ważnej grupy mieszkańców miasta

Rekomendowane działania

- utrzymanie i rozwój działalności Miejskiego Centrum Seniora oraz klubów seniora
- wzmocnienie Rzeszowskiej Rady Seniorów jako organu konsultacyjnego i reprezentującego środowisko senioralne
- kontynuowanie działań służących zaangażowaniu seniorów w funkcjonowanie społeczności lokalnych, a także integracji międzypokoleniowej
- kontynuowanie działań zmierzających do aktywizacji „nieaktywnej" grupy seniorów
- zapewnienie warunków do dalszej aktywności zawodowej osób starszych
- rozwój kompetencji seniorów, poprzez zapewnienie dostępu do szkoleń, warsztatów i seminariów edukacyjnych m.in. w tematyce związanej z profilaktyką zdrowotną, rozwojem kompetencji cyfrowych czy bezpieczeństwem
- poprawa dostępu do informacji dotyczących inicjatyw kierowanych do seniorów
- dalsza organizacja pomocy sąsiedzkiej oraz programu wsparcia dla seniorów obejmującego drobne naprawy domowe
- wsparcie i rozwój Uniwersytetów Trzeciego Wieku
- promocja współpracy pomiędzy klubami seniorów i Uniwersytetami Trzeciego Wieku

Oczekiwane rezultaty

- bogata i różnorodna oferta różnych form aktywności kierowana do seniorów
- wysoki poziom aktywności zawodowej osób starszych
- integracja środowiska senioralnego
- integracja międzypokoleniowa seniorów oraz innych grup wieku
- aktywny udział seniorów w życiu miasta oraz zaangażowanie w funkcjonowanie społeczności lokalnych
- poczucie sprawczości oraz wpływu na rozwój miasta wśród seniorów
- spadek poczucia samotności wśród seniorów
- wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród seniorów
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.3 Rozwój infrastruktury i usług społecznych, w tym usług opiekuńczych
2.2 Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wzmacnianie ich potencjału oraz wsparcie wolontariatu
2.6 Rozwijanie kompetencji społecznych, kulturowych i cyfrowych mieszkańców

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej
- Kierunki rozwoju systemów komunikacji transportowej

2.5

Włączanie obcokrajowców w życie społeczne miasta

Rekomendowane działania

- organizacja i promocja inicjatyw wspierających włączanie obcokrajowców w życie społeczne, zawodowe, edukacyjne i kulturalne
- rozwijanie partnerstwa z uczelniami i organizacjami, posiadającymi atrakcyjną ofertę edukacyjną i programy integracyjne skierowane do obcokrajowców
- realizacja i upowszechnianie inicjatyw wspierających integrację obcokrajowców, takich jak kursy językowe, zajęcia edukacyjne i warsztaty kulturowe, które ułatwiają adaptację nowych mieszkańców w polskim społeczeństwie i systemie szkolnym
- wdrażanie programów ułatwiających cudzoziemcom podjęcie zatrudnienia, ze szczególnym naciskiem na osoby posiadające kwalifikacje w zawodach deficytowych oraz specjalistycznych
- realizacja inicjatyw społecznych wspierających cudzoziemców, którzy z przyczyn zdrowotnych, rodzinnych lub innych nie mogą podjąć zatrudnienia
- gromadzenie danych o migracji i aktywności cudzoziemców, w celu skutecznego planowania działań integracyjnych
- podejmowanie działań edukacyjnych i integracyjnych dla mieszkańców, które wspierają budowanie silnej i otwartej społeczności przyjmującej, poprzez przeciwdziałanie dezinformacji, dyskryminacji oraz przełamywanie stereotypów i uprzedzeń wobec obcokrajowców
- aktywne wykorzystanie Międzynarodowego Centrum Integracji FENIKS jako przestrzeni do wzajemnej integracji, zrozumienia i zbliżania kultur oraz obyczajów

Oczekiwane rezultaty

- wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Rzeszowa
- wysoki poziom identyfikacji obcokrajowców z nowym miejscem zamieszkania
- aktywne uczestnictwo nowych mieszkańców w życiu społecznym miasta
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.1 Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji i opieki dla dzieci i młodzieży
2.2 Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wzmacnianie ich potencjału oraz wsparcie wolontariatu
3.3 Wzmocnienie pozycji miasta jako ośrodka akademickiego oraz centrum innowacji, badań i rozwoju

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Brak powiązań

2.6 Rozwijanie kompetencji społecznych, kulturowych i cyfrowych mieszkańców

Rekomendowane działania

- promowanie trendu kształcenia ustawicznego
- rozwijanie umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w świecie realnym, szczególnie wśród młodych ludzi, którzy są biegli w świecie wirtualnym, ale mają trudności z codziennym funkcjonowaniem w społeczeństwie
- zwiększanie wiedzy i umiejętności mieszkańców w zakresie ułatwień i zagrożeń w zakresie korzystania z nowoczesnych narzędzi informatycznych, w tym wśród młodzieży i seniorów
- prowadzenie aktywnej komunikacji oraz szkoleń na temat korzystania z miejskich rozwiązań cyfrowych
- zwiększenie wrażliwości na bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w Internecie poprzez programy edukacyjne wśród kadry pedagogicznej (od przedszkolnej po ponadpodstawową), rodziców i dzieci oraz promocję higieny cyfrowej
- edukacja obywatelska, zwłaszcza młodych dorosłych, w zakresie samorządności oraz praw i wolności obywatelskich
- pielęgnowanie tożsamości lokalnej poprzez inicjatywy przybliżające historię, dziedzictwo i lokalne tradycje miasta
- utrzymanie i dalszy rozwój aplikacji Rzeszów to MY 2.0 oraz Rzeszowskiej Karty Rodziny i Rzeszowskiej Karty Mieszkańca, w szczególności poprzez integrację z istniejącymi w Rzeszowie programami
- wspieranie lokalnych klubów sportowych, kół gospodyń, jednostek OSP oraz innych instytucji dbających o tożsamość lokalną mieszkańców

Oczekiwane rezultaty

- wysoki poziom wiedzy na temat higieny cyfrowej wśród mieszkańców Rzeszowa
- zwiększenie liczby osób korzystających aktywnie z miejskich rozwiązań cyfrowych
- wysoki poziom zaangażowania mieszkańców, w tym ludzi młodych, w życie społeczne miasta
- umacnianie poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców
- ograniczenie zjawiska samotności i wyalienowania w różnych grupach wieku
- wysoki poziom identyfikacji mieszkańców z miastem oraz środowiskiem lokalnym
- wysoki poziom integracji rówieśniczej wśród dzieci i młodzieży
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.4 Rozwój oferty kulturalnej oraz form spędzania czasu wolnego
2.2 Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wzmacnianie ich potencjału oraz wsparcie wolontariatu
2.4 Aktywizacja seniorów jako ważnej grupy mieszkańców miasta
2.5 Włączanie obcokrajowców w życie społeczne miasta

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Brak powiązań

2.7 Zwiększenie bezpieczeństwa miasta i budowanie odporności społecznej na sytuacje kryzysowe

Rekomendowane działania

- rozwój sieci schronów i miejsc schronienia, w tym budowa nowych obiektów i dostosowywanie istniejących do niezbędnych standardów
- budowa obiektów infrastruktury społecznej, technicznej, transportowej mogących pełnić dodatkowo funkcje związane z obronnością i bezpieczeństwem, tzw. infrastruktury podwójnego wykorzystania
- rozwój miejskiego systemu powiadamiania i alarmowania o zagrożeniach
- wzmacnianie zdolności bojowych jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych działających na terenie miasta
- wzmocnienie odporności infrastruktury miejskiej na cyberataki
- wypracowanie zasad reagowania na działania dezinformacyjne dotyczące miasta
- prowadzenie działań edukacyjnych adresowanych do różnych grup mieszkańców uczących zachowania w sytuacjach kryzysowych, m.in. z zakresu kursów pierwszej pomocy
- prowadzenie działań adresowanych do młodzieży jako grupy deklarującej najniższe poczucie bezpieczeństwa
- wzmocnienie poziomu bezpieczeństwa publicznego mieszkańców oraz przeciwdziałanie aktom przemocy, między innymi poprzez rozbudowę monitoringu miejskiego w przestrzeniach publicznych
- opracowanie dokumentu dotyczącego ochrony ludności i obrony cywilnej dla miasta Rzeszowa
- rozbudowa sieci telekomunikacyjnych oraz zwiększenie dostępu mieszkańców do Internetu

Oczekiwane rezultaty

- wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców, w tym w szczególności u młodzieży
- stopniowe rozwijanie i dostosowanie do bieżących potrzeb infrastruktury bezpieczeństwa, w tym sieci obiektów zbiorowej ochrony
- mieszkańcy miasta świadomi potencjalnych zagrożeń i umiejący na nie właściwie reagować
- wysoki poziom aktywności mieszkańców i organizacji pozarządowych w zakresie zwiększania bezpieczeństwa i odporności miasta
- odbudowa obrony cywilnej
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.7 Podnoszenie sprawności instytucjonalnej organizacyjnych jednostek miasta
2.2 Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i wzmacnianie ich potencjału oraz wsparcie wolontariatu
4.3 Podnoszenie efektywności energetycznej miasta
4.4 Efektywne zarządzanie wodami opadowymi
4.5 Prowadzenie zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Brak powiązań

CEL

NOWOCZESNA GOSPODARKA WYKORZYSTUJĄCA POTENCJAŁ NAUKOWY, BADAWCZY ORAZ WIZERUNEK MIĘDZYNARODOWY

03

KIERUNKI

3.1 Zapewnianie przestrzeni do dalszego rozwoju gospodarczego miasta ____ 61

3.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym wśród mieszkańców ____ 62

3.3 Wzmocnienie pozycji miasta jako ośrodka akademickiego oraz centrum innowacji, badań i rozwoju ____ 63

3.4 Rozwijanie współpracy na linii administracja publiczna – biznes –szkolnictwo wyższe w celu podniesienia potencjału gospodarczego miasta i regionu ____ 64

3.5 Rozwijanie potencjału turystycznego miasta ____ 65

3.6 Nowa odsłona wizerunku i marki miasta w wymiarze międzynarodowym ____ 66

3.7 Podnoszenie bezpieczeństwa żywnościowego miasta ____ 67

3.8 Wzmocnienie funkcji metropolitalnych Rzeszowa oraz Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jako silnego ośrodka regionalnego i ponadregionalnego ____ 78

CEL

NOWOCZESNA GOSPODARKA WYKORZYSTUJĄCA POTENCJAŁ NAUKOWY, BADAWCZY ORAZ WIZERUNEK MIĘDZYNARODOWY

Rzeszów, ze względu na swoją funkcję administracyjną, jego korzystne położenie i dobre skomunikowanie, a także innowacyjne branże, jest kluczowym ośrodkiem gospodarczym południowo-wschodniej Polski.

Dla rozwoju gospodarczego miasta istotne znaczenie ma rozwijające się szkolnictwo wyższe, zaplecze naukowo-badawcze oraz przyciąganie specjalistów i środowisk kreatywnych. Oznacza to konieczność podnoszenia atrakcyjności miasta ze względu na jakość życia we wszystkich jego aspektach, w tym dostępu do usług podstawowych i wyższego rzędu, ze szczególnym uwzględnieniem oferty edukacyjnej, kulturalnej i czasu wolnego, rozwiązań komunikacyjnych, estetyki i jakości przestrzeni oraz dostępności do terenów zielonych.

Obecność w mieście aktywnie działających podmiotów gospodarczych, których stale przybywa, decyduje o skali i dynamice jego rozwoju, wpływa na jego wizerunek oraz atrakcyjność inwestycyjną. Fakt ten, rzutuje również na jakość życia, zaspokajając nie tylko podstawowe, ale i wyższe potrzeby mieszkańców miasta i regionu, a także tworząc chłonny i nowoczesny rynek pracy.

Aby podtrzymać wysoki poziom przedsiębiorczości i atrakcyjności inwestycyjnej Rzeszowa, a także utrzymać pozytywny trend wzrostowy w gospodarce, wykorzystując potencjał miasta i jego mieszkańców, niezbędne jest prowadzenie polityki wspierania i wszechstronnego rozwoju różnorodnych form działalności gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnych gałęzi gospodarki opartej na wiedzy. **Kluczowe znaczenie dla rozwoju gospodarczego miasta ma również zapewnianie odpowiednich terenów oraz powierzchni biurowych o wysokim standardzie pozwalających na prowadzenie i rozwijanie różnorodnej działalności gospodarczej.**

Rozwój gospodarczy miasta wiąże się z wykorzystaniem jego wewnętrznych przewag oraz potencjałów. Należą do nich rozwijające się szkolnictwo wyższe i związany z nim sektor naukowo-badawczy. **Ważną rolę odgrywają działające w mieście klastry, dynamicznie rozwijające się podmioty z branży profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz sektor nowoczesnych usług biznesowych. Dodatkowym atutem jest obecność licznych instytucji otoczenia biznesu.** Oznacza to potrzebę zapewnienia odpowiednich warunków do dalszego rozwoju, w tym zasobów infrastrukturalnych oraz lokalowych.

Istotne jest zachowanie i dalszy rozwój miasta jako ośrodka akademickiego. Jest to szczególnie istotne w obliczu zmian demograficznych, zmniejszającej się liczby studentów oraz nasilającego się zjawiska rywalizacji o studenta ośrodków akademickich. **Konieczne jest ciągłe rozwijanie oferty akademickiej i bazy naukowo-dydaktycznej, a także oferty spędzania wolnego czasu, w tym odpowiedniej infrastruktury.**

Miasto planuje rozwój turystyki krajoznawczej i miejskiej poprzez pełne wykorzystanie swojego

potencjału kulturowego, w tym dziedzictwa historycznego oraz bogatej oferty handlowo-usługowej. **Szczególny nacisk kładzie się na turystykę biznesową, kongresową, jednodniową, weekendową oraz tranzytową, wspieraną przez rozbudowaną infrastrukturę hotelową, wystawienniczą i konferencyjną.** Wzmacniana będzie także oferta czasu wolnego, obejmująca rozrywkę, sport, rekreację, kulturę i gastronomię, co ma przyciągać zarówno turystów, jak i uczestników wydarzeń branżowych. Śródmieście, w tym historyczne centrum, stanowi obszar tradycyjnej lokalizacji handlu i usług, w tym drobnego rzemiosła, co stanowi podstawę do ich rozwoju na tym obszarze. Istotne znaczenie dla handlu i usług mają ogólnomiejskie targowiska. Wymagają one przede wszystkim działań rewaloryzacyjnych, służących poprawie ich standardu oraz jakości przestrzeni.

Rzeszów aktywnie pracuje nad swoim wizerunkiem i kreowaniem silnej marki w wymiarze międzynarodowym. Celem tych działań jest nie tylko przyciągnięcie inwestorów i turystów, ale także wzmocnienie poczucia tożsamości wśród mieszkańców. Rzeszów jako stolica innowacji aspiruje do bycia liderem w dziedzinie nowoczesnych technologii, zwłaszcza regionalnych inteligentnych specjalizacji. Rzeszów aktywnie uczestniczy i organizuje międzynarodowe targi i konferencje branżowe, prezentując swój potencjał inwestycyjny, zwłaszcza w sektorach wysokich technologii. Miasto stawia na promocję rzeszowskich uczelni co przełoży się na poprawę współpracy z zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Dodatkowo przyczyni się to do zwiększania liczby zagranicznych studentów i naukowców, co wzmocni międzynarodowy charakter miasta.

Rzeszów aktywnie stawia na model współpracy opartej na synergii trzech kluczowych filarów: administracji publicznej, biznesu i szkolnictwa wyższego. Ta trójstronna kooperacja przyczynia się do wzrostu gospodarczego, innowacyjnego oraz zwiększa konkurencyjność Rzeszowa na arenie krajowej i międzynarodowej.

Za pożądane należy uznać rozwijanie i popularyzowanie rolnictwa miejskiego pozwalającego na produkcję żywności, przyczyniającego się do zwiększania bezpieczeństwa żywnościowego, bioróżnorodności oraz stanowiącego równocześnie element edukacji, rekreacji i integracji społecznej mieszkańców.

Rzeszów wraz z Rzeszowskim Obszarem Funkcjonalnym rozwija funkcje metropolitalne co ma istotne znaczenie dla rozwoju oferowanych usług o znaczeniu ponadlokalnym oraz usług wyższego rzędu, w szczególności w zakresie gospodarki, kultury, a także sportu i rekreacji. Przekłada się to także na atrakcyjność całego obszaru jako potencjalnego miejsca zamieszkania, celu wyjazdów turystycznych czy lokowania nowych inwestycji.

3.1 Zapewnianie przestrzeni do dalszego rozwoju gospodarczego miasta

Rekomendowane działania

- tworzenie nowych terenów inwestycyjnych, o dobrej infrastrukturze komunikacyjnej i technicznej
- tworzenie nowych powierzchni biurowych o wysokim standardzie
- prowadzenie działań mających na celu przekształcenie położonych w sąsiedztwie śródmieścia terenów obejmujących dawne tereny produkcyjne, a także składy i magazyny celem wykreowania nowoczesnego wielofunkcyjnego centrum oferującego nowoczesne miejsca pracy
- prowadzenie działań mających na celu przekształcenie terenów wzdłuż Alei Tadeusza Rejtana w reprezentacyjny obszar o charakterze handlowo-usługowo-mieszkalnym, o wysokiej jakości rozwiązań przestrzennych z poszanowaniem sąsiedztwa
- prowadzenie działań mających na celu przejęcie przez samorząd miasta terenów jednostek wojskowych w centrum miasta
- rozwój infrastruktury wspierającej mikroprzedsiębiorczość, w tym m.in. przestrzeni coworkingowych
- ukończenie budowy kompleksu sądowo-biurowego „Temida”
- opracowanie aktualnej i kompleksowej oferty terenów inwestycyjnych na obszarze miasta i cykliczna jej aktualizacja

Oczekiwane rezultaty

- wzrost inwestycji na terenie miasta i Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego
- nowe tereny inwestycyjne oparte na potencjale terenów do przekształceń położonych w sąsiedztwie śródmieścia
- nowe tereny inwestycyjne pod produkcję i usługi w ramach stref aktywności gospodarczej
- nowe atrakcyjne miejsca pracy oraz niski poziom bezrobocia
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia
- postrzeganie Rzeszowa jako nowoczesnej kształtującej się kameralnej metropolii

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

3.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym wśród mieszkańców
3.3 Wzmocnienie pozycji miasta jako ośrodka akademickiego oraz centrum innowacji, badań i rozwoju

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
- Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

OSI Aleja Tadeusza Rejtana
OSI Tereny do przekształceń

3.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym wśród mieszkańców

Rekomendowane działania

- profesjonalizacja i kompleksowa obsługa inwestorska w całym obszarze funkcjonalnym miasta, w tym współpraca z sąsiednimi gminami posiadającymi tereny inwestycyjne
- rozwijanie możliwości obsługi inwestora zagranicznego oraz prowadzenie działań nakierowanych na przyciąganie inwestorów z sektora zaawansowanych technologii
- stworzenie miejskiego systemu doradztwa zawodowego – we współpracy z uczelniami i biznesem
- wsparcie tworzenia nowej oferty usług rynkowych związanych z zapotrzebowaniem na deficytowe usługi
- utworzenie Miejskiego Laboratorium Biznesu
- promowanie i wspieranie przedsiębiorców podejmujących działania zgodne z kierunkami Strategii
- promowanie przedsiębiorczości zorientowanej na potrzeby osób starszych, w tym rozwój programów edukacyjnych promujących przedsiębiorczość w zakresie „srebrnej gospodarki”
- przygotowywanie i dostosowywanie rynku pracy do zmian demograficznych, w tym stale zwiększającego się wieku pracowników

Oczekiwane rezultaty

- dynamiczny wzrost liczby nowo zarejestrowanych firm
- wzrost inwestycji na terenie miasta i Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego
- aktywne formy wsparcia mieszkańców w przekształcaniu pomysłów w działające biznesy
- wysoki dostęp do wiedzy oraz instrumentów wsparcia biznesu
- nowe atrakcyjne miejsca pracy oraz niski poziom bezrobocia
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

3.1 Zapewnianie przestrzeni do dalszego rozwoju gospodarczego miasta
3.3 Wzmocnienie pozycji miasta jako ośrodka akademickiego oraz centrum innowacji, badań i rozwoju

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
- Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

3.3 Wzmocnienie pozycji miasta jako ośrodka akademickiego oraz centrum innowacji, badań i rozwoju

Rekomendowane działania

- rozwój kierunków studiów, zgodnych z zapotrzebowaniem na rynku pracy
- wspieranie kierunków kształcenia związanych z badaniami i rozwojem
- rozwój praktycznej edukacji, takich jak studia dualne, ułatwiony dostęp do laboratoriów
- przygotowywanie kampanii zachęcających do studiowania w Rzeszowie
- rozwijanie miejskiego funduszu stypendialnego dla najzdolniejszych maturzystów w celu zachęcenia ich do studiowania w Rzeszowie
- promowanie aktywności naukowej uczelni poprzez konkursy, wydarzenia naukowe i popularno-naukowe
- organizacja prestiżowych wydarzeń akademickich, np. wykładów noblowskich
- kształtowanie międzynarodowego środowiska akademickiego, m.in. poprzez stypendia, umiędzynarodowienie kierunków technicznych oraz sukcesję kadry akademickiej
- rozwijanie współpracy uczelni z przedsiębiorcami, przez m.in. wspólną realizację programów rozwoju kompetencji, zajęć praktycznych oraz programów stażowych dla studentów i absolwentów
- tworzenie Akademickich Biur Karier i wspieranie ich działalności
- stworzenie Programu Młodych Innowatorów wspierającego udział młodych talentów w projektach badawczo-rozwojowych, z zaangażowaniem przedsiębiorców poprzez mentoring i finansowanie
- dalszy rozwój współpracy między przedsiębiorcami i uczelniami w zakresie inkubacji i wsparcia startupów, a także wdrażania wypracowanych innowacji
- stworzenie cyklicznego wydarzenia o zasięgu ogólnopolskim promującego innowacyjność i działalność prorozwojową w mieście i regionie
- organizacja konkursów promujących lokalnych innowatorów, w tym uczniów i studentów, pokazującego Rzeszów jako centrum innowacji

Oczekiwane rezultaty

- efektywna i ugruntowana współpraca między środowiskiem naukowym a biznesem
- wzmocnienie pozycji rzeszowskich uczelni na arenie krajowej i międzynarodowej
- wysoka atrakcyjność rzeszowskich uczelni przekładająca się na wzrost liczby studentów oraz kadry naukowej
- rozwój silnych powiązań oraz aktywnej współpracy między przedsiębiorcami, instytucjami otoczenia biznesu, uczelniami wyższymi i samorządem, co sprzyja transferowi wiedzy, doświadczeń i wspólnym projektom
- sprzyjające warunki dla powstawania i rozwoju innowacyjnych startupów oraz firm technologicznych, które wykorzystują potencjał akademicki i badawczy miasta
- zwiększona innowacyjność i konkurencyjność przedsiębiorstw, szczególnie średnich i małych poprzez łatwiejszy dostęp do najnowszych badań, technologii i prowadzonych działań promocyjnych
- wiedza i wyniki badań powstające na uczelniach sprawnie trafiające do sektora gospodarczego
- napływ talentów oraz wysoko wykwalifikowanej kadry
- wzrost i ugruntowanie pozycji Rzeszowa jako ośrodka naukowo-badawczego i akademickiego oraz formującej się technopolii
- miasto atrakcyjne dla inwestorów, w szczególności z branż wysokiej technologii
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

3.1 Zapewnianie przestrzeni do dalszego rozwoju gospodarczego miasta
3.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym wśród mieszkańców
3.6 Nowa odsłona wizerunku i marki miasta w wymiarze międzynarodowym

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
- Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

3.4 Rozwijanie współpracy na linii administracja publiczna – biznes – szkolnictwo wyższe w celu podniesienia potencjału gospodarczego miasta i regionu

Rekomendowane działania

- koordynacja i integracja różnych podmiotów i inicjatyw prowadzących działania w zakresie rozwoju gospodarczego, promocji miasta i regionu, wymiany doświadczeń, wykorzystania wiedzy, m.in. jednostek spółek samorządowych i rządowych, instytucji otoczenia biznesu, stowarzyszeń, ciał doradczych, organizacji pozarządowych i uczelni
- zacieśnianie współpracy pomiędzy uczelniami a administracją publiczną
- tworzenie przestrzeni do wymiany informacji, doświadczeń i potrzeb, np. poprzez stworzenie platformy współpracy
- prowadzenie działań mających na celu zaangażowanie podmiotów gospodarczych związanych z miastem i regionem w powojenną odbudowę Ukrainy
- rozwijanie współpracy gospodarczej z partnerami ukraińskimi m.in. w oparciu o regionalne przedstawicielstwo Rady ds. Ukrainy przy Wojewodzie Podkarpackim oraz wypracowane dotychczas rozwiązania, w tym działający hub logistyczny na rzecz Ukrainy
- wsparcie i integracja działań z zakresu polityki rozwoju miasta i regionu, ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjności, w tym inkubacji i wparcia startupów oraz ich integracji ze środowiskami biznesowymi
- wspieranie działań mających na celu powstanie na terenie miasta i jego obszaru funkcjonalnego rzeszowskiego hubu dronowego oraz tzw. doliny wodorowej
- współdziałanie miasta z sektorem małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) i dużymi firmami oraz Samorządem Województwa w zakresie działań promocyjnych w skali ogólnopolskiej oraz międzynarodowej
- utworzenie Międzynarodowego Centrum Mediacji i Koncyliacji jako narzędzia wspierającego rozwiązywanie sporów międzynarodowych oraz transgranicznych, na przykład w oparciu o działające Międzynarodowe Centrum Integracji FENIKS

Oczekiwane rezultaty

- wypracowana i sprawnie działająca platforma dialogu i współpracy różnych podmiotów reprezentujących samorządy, biznes i szkolnictwo wyższe zaangażowanych w rozwój gospodarczy
- efektywna współpraca miasta oraz innych jednostek samorządowych, w tym samorządu województwa w zakresie rozwoju gospodarczego miasta i regionu
- minimalizacja zjawiska powtarzania się i konkurowania ze sobą różnych inicjatyw na rzecz rozwoju gospodarczego miasta i regionu
- wzrost inwestycji na terenie miasta i Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, w tym przyciąganie do Rzeszowa i ROF dużych inwestycji prorozwojowych
- wysoka aktywność firm z miasta i regionu na rynku ukraińskim, w tym zaangażowanie w powojenny proces odbudowy Ukrainy
- ugruntowanie znaczenia i wizerunku Rzeszowa jako „bramy na wschód”

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

3.1 Zapewnianie przestrzeni do dalszego rozwoju gospodarczego miasta
3.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym wśród mieszkańców
3.3 Wzmocnienie pozycji miasta jako ośrodka akademickiego oraz centrum innowacji, badań i rozwoju
3.6 Nowa odsłona wizerunku i marki miasta w wymiarze międzynarodowym

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Brak powiązań

3.5 Rozwijanie potencjału turystycznego miasta

Rekomendowane działania

- rozwój różnych form turystyki kwalifikowanej, w tym m.in. kongresowej, medycznej, weekendowej, a także tradycyjnej turystyki krajoznawczej
- utrzymanie oraz rozwój szlaków kulturowych i tras turystycznych na terenie miasta
- dostosowywanie oferty usług turystycznych do różnych grup wieku oraz do osób z niepełnosprawnościami przy użyciu cyfrowych narzędzi dostępności
- wykorzystanie i wypromowanie schronu przeciwatomowego „Marysieńka" jako unikalnego obiektu o bardzo dużym potencjale turystycznym
- wyeksponowanie, wypromowanie i szerokie udostępnienie unikatowego zbioru starej fotografii w oparciu o zbiór szklanych negatywów z zakładu Edwarda Janusza
- kreowanie nowych unikalnych miejskich atrakcji turystycznych w oparciu o pozytywne przykłady w postaci Muzeum Dobranocek oraz Rzeszowskich Piwnic
- przeznaczanie wartościowych obiektów zabytkowych na cele publiczne bądź działalność komercyjną, w szczególności związane z kulturą, edukacją oraz rozrywką
- dalsza aktywizacja śródmieścia jako obszaru tradycyjnej koncentracji handlu i usług, w tym przywracanie wartości historycznych parterów kamienic
- rozwijanie usług z zakresu „srebrnej gospodarki"
- utworzenie kampingu z obsługą kamperów na obszarze o dobrym dostępie do komunikacji publicznej i infrastruktury rowerowej

Oczekiwane rezultaty

- rozwinięta i atrakcyjna oferta handlu i usług czasu wolnego związana z gastronomią, rozrywką, sportem i rekreacją oraz kulturą, a także zapleczem hotelowym, wystawienniczym oraz konferencyjnym
- nowe unikalne i dobrze wypromowane atrakcje miejskie stworzone na bazie zasobów dziedzictwa kulturowego
- oferta spędzania czasu wolnego, dostosowana do różnych grup społecznych i wieku, atrakcyjna zarówno dla mieszkańców, jak również turystów
- wzrost ruchu turystycznego
- miasto postrzegane jako kameralna metropolia atrakcyjna i przyjazna dla odwiedzających
- nowe miejsca pracy oraz niski poziom bezrobocia
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.4 Rozwój oferty kulturalnej oraz form spędzania czasu wolnego
1.5 Rozwój sportu i rekreacji oraz poprawa kondycji fizycznej mieszkańców miasta
3.6 Nowa odsłona wizerunku i marki miasta w wymiarze międzynarodowym

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego
- Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

OSI Tereny do przekształceń
OSI Śródmieście
OSI Aleja Tadeusza Rejtana

3.6 Nowa odsłona wizerunku i marki miasta w wymiarze międzynarodowym

Rekomendowane działania

- utrzymywanie marki Rzeszowa jako „stolicy innowacji", opartej na innowacyjnym przemyśle, edukacji, badaniach i rozwoju
- wizerunkowe wykorzystanie geostrategicznego położenia miasta, w tym funkcjonowania hubu logistycznego na rzecz Ukrainy
- promocja miasta pod kątem obecnych w Rzeszowie regionalnych inteligentnych specjalizacji (lotnictwo kosmonautyka, informacja i telekomunikacja, motoryzacja, jakość życia)
- rozwijanie marki Doliny Lotniczej jako największego i najbardziej znanego polskiego klastra przemysłowego
- promowanie potencjału edukacyjnego miasta, w szczególności rzeszowskich uczelni, jako integralnej części marki miasta
- rozwój aktywności kongresowej, poprzez organizację wydarzeń rangi ogólnopolskiej i europejskiej
- utworzenie biura kongresowego (convention bureau) w celu pozyskiwania dużych wydarzeń konferencyjnych
- budowa nowego obiektu z przeznaczeniem na cele kongresowo-wystawiennicze
- adaptowanie zabytkowych budynków z zachowaniem ich wartości historycznych, artystycznych i naukowych na cele kulturalne, wystawiennicze i kongresowe
- prowadzenie działań zachęcających do osiedlania się w Rzeszowie i meldowania na terenie miasta

Oczekiwane rezultaty

- spójny wizerunek miasta oparty na innowacyjności i akademickości
- wysoka rozpoznawalność Rzeszowa jako miasta o dużej aktywności kongresowej i wystawienniczej
- postrzeganie miasta jako atrakcyjnej lokalizacji do inwestowania
- postrzeganie Rzeszowa jako nowoczesnej kształtującej się kameralnej metropolii
- postrzeganie Rzeszowa jako atrakcyjnego miejsca do życia i pracy dla specjalistów, naukowców i studentów
- ugruntowanie znaczenia i wizerunku Rzeszowa jako „bramy na wschód"

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

3.1 Zapewnianie przestrzeni do dalszego rozwoju gospodarczego miasta
3.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym wśród mieszkańców
3.3 Wzmocnienie pozycji miasta jako ośrodka akademickiego oraz centrum innowacji, badań i rozwoju

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

OSI Tereny do przekształceń
OSI Śródmieście
OSI Aleja Tadeusza Rejtana
OSI Dolina Wisłoka

3.7 Podnoszenie bezpieczeństwa żywnościowego miasta

Rekomendowane działania

- rozwój i popularyzacja rolnictwa i ogrodnictwa miejskiego oraz permakultury rozumianej jako uprawy w zgodzie z naturą, z wykorzystaniem terenów rolnych
- tworzenie lokalnych sieci dystrybucji (krótkich łańcuchów dostaw) produktów rolnych na potrzeby instytucji publicznych, np. przedszkoli, szkół, domów pomocy
- promocja i wspieranie lokalnych producentów żywności
- tworzenie przestrzeni sprzedażowych dla lokalnych producentów żywności i rzemiosła, w tym rozwijanie inicjatywy sprzedaży lokalnych produktów rolnych realizowanej w ramach tzw. „Podkarpackiego Bazarku”
- promocja lokalnych targowisk i bazarów, jako miejsc oferujących żywność od lokalnych producentów
- edukacja mieszkańców dotycząca zdrowego odżywiania oraz służąca podnoszeniu wiedzy o zasobach środowiska, w tym na poszanowaniu roli żywności i wody

Oczekiwane rezultaty

- dobry dostęp do zdrowej, wysokiej jakości żywności
- wsparcie lokalnych rolników i producentów żywności
- wysoki poziom wiedzy mieszkańców na temat przyjaznych dla środowiska i społecznie odpowiedzialnych praktyk produkcji i konsumpcji żywności
- poprawa stanu zdrowia mieszkańców
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia
- poprawa stanu środowiska
- budowanie więzi międzyludzkich poprzez kontakt i dbanie o naturę

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.2 Troska o stan zdrowia mieszkańców miasta
3.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym wśród mieszkańców
4.1 Rozwój miejskich terenów zielonych

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

3.8 Wzmocnienie funkcji metropolitalnych Rzeszowa oraz Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego jako silnego ośrodka regionalnego i ponadregionalnego

Rekomendowane działania

- zwiększenie spójności Rzeszowa z gminami ROF poprzez rozwój oraz wzmocnienie współpracy i powiązań gospodarczych, społecznych, kulturowych i transportowych
- integracja transportu miejskiego z transportem gmin ościennych dzięki koordynacji rozkładów jazdy i wprowadzeniu biletu zintegrowanego
- kształtowanie przyjaznego otoczenia dla inwestorów krajowych i zagranicznych, w szczególności tych lokujących na terenie Rzeszowa i Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego przedsiębiorstw zaawansowanych technologii
- tworzenie sprzyjających warunków do lokalizowania prestiżowych instytucji o znaczeniu krajowym i międzynarodowym (społecznych, gospodarczych, naukowych oraz kulturalnych) na terenie Rzeszowa, jak i gmin ROF
- wspieranie współpracy z miastami w kraju i zagranicą w zakresie nowoczesnych technologii (idei smart city), najlepszych praktyk nt. zarządzenia miastem, usprawnień w zarzadzaniu, w tym świadczeniu usług publicznych dla mieszkańców
- obecność Rzeszowa w międzynarodowych organizacjach
- rozwój dyplomacji samorządowej jako aktywności międzynarodowej Rzeszowa

Oczekiwane rezultaty

- wzrost znaczenia regionalnego i ponadregionalnego Rzeszowa i ROF, poprzez ugruntowanie pozycji lidera w Polsce Wschodniej
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i innowacyjności Rzeszowa i ROF w wyniku rozwoju nowoczesnych stref gospodarczych
- rozwój współpracy transgranicznej poprzez wspólne projekty gospodarcze, kulturalne i społeczne
- lepszy dostęp do usług wyższego rzędu dla wszystkich mieszkańców obszaru funkcjonalnego poprzez skoordynowaną politykę transportową ROF
- Rzeszów i ROF postrzegane jako nowoczesny, dynamicznie rozwijający się ośrodek, przyciągający turystów, studentów i inwestorów

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

3.1 Zapewnianie przestrzeni do dalszego rozwoju gospodarczego miasta
3.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym wśród mieszkańców
3.3 Wzmocnienie pozycji miasta jako ośrodka akademickiego oraz centrum innowacji, badań i rozwoju
3.4 Rozwijanie współpracy na linii administracja publiczna – biznes – szkolnictwo wyższe w celu podniesienia potencjału gospodarczego miasta i regionu
3.6 Nowa odsłona wizerunku i marki miasta w wymiarze międzynarodowym
5.4 Rozwój i integracja różnych form transportu publicznego

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Brak powiązań

CEL

ODPORNOŚĆ NA ZMIANY KLIMATYCZNE ORAZ WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I PRZESTRZENI MIEJSKIEJ

04

KIERUNKI

4.1 Rozwój miejskich terenów zielonych ____ 75

4.2 Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczanie niskiej emisji ____ 76

4.3 Podnoszenie efektywności energetycznej miasta ____ 77

4.4 Efektywne zarządzanie wodami opadowymi ____ 78

4.5 Prowadzenie zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej ____ 79

4.6 Rozwój nowoczesnego i ekologicznego systemu gospodarki odpadami ____ 80

4.7 Dbałość o dziedzictwo kulturowe miasta ____ 81

4.8 Poprawa jakości i estetyki przestrzeni miasta ____ 82

4.9 Poprawa ładu przestrzennego i ograniczanie negatywnych skutków suburbanizacji poprzez konsekwentną politykę planistyczną ____ 83

CEL

ODPORNOŚĆ NA ZMIANY KLIMATYCZNE ORAZ WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I PRZESTRZENI MIEJSKIEJ

Zrównoważony rozwój miast opiera się na przemyślanym zarządzaniu przestrzenią, które uwzględnia zarówno lokalne zasoby środowiska przyrodniczego, jak i potrzeby jego mieszkańców. Dynamiczny rozwój przestrzenny Rzeszowa, przekładający się na stały wzrost liczby mieszkańców, stawia przed naszym miastem szereg wyzwań natury infrastrukturalnej (doposażenie nowych terenów w wysokiej jakości infrastrukturę techniczną), społecznej (zwiększanie dostępności do atrakcyjnych przestrzeni publicznych), środowiskowej (ochrona bioróżnorodności i przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu) oraz planistycznej (ograniczenie negatywnych skutków suburbanizacji). **Istotne jest więc kształtowanie spójnej przestrzeni miejskiej, w której elementy infrastruktury, tereny zieleni miejskiej i środowisko przyrodnicze współistnieją, tworząc przyjazne i komfortowe warunki życia dla mieszkańców.**

Tereny zieleni naturalnej w przestrzeni Rzeszowa pełnią podwójną rolę – z jednej strony stanowią miejsce rekreacji i wypoczynku, z drugiej – pełnią funkcje ekologiczne, przyczyniając się m.in. do regulacji mikroklimatu i utrzymania bioróżnorodności. Licznie odwiedzana przez mieszkańców Dolina Wisłoka, stanowiąca zieloną oś miasta, wskazuje na znaczne zapotrzebowanie na nowe tereny zielone, w szczególności w obrębie osiedli oddalonych od centrum, w tym osiedli nowo przyłączonych. **Nadrzędnym celem jest więc ochrona istniejącej zieleni miejskiej oraz wykształcenie spójnego systemu terenów zielonych, który zapewni mieszkańcom dostęp do wysokiej jakości terenów rekreacyjnych w każdej części miasta oraz podniesie walory estetyczne przestrzeni miejskiej.**

Adaptacja do zmian klimatu wymaga od miasta podejmowania szeregu długoterminowych działań, które mają na celu zminimalizowanie negatywnych skutków zmian klimatycznych oraz zwiększenie odporności na te zmiany. Kluczowe obszary, jakie muszą zostać wzięte pod uwagę, aby skutecznie adaptować się do zmieniającego się klimatu to: planowanie przestrzenne i zrównoważony rozwój, zarządzanie wodami opadowymi, ochrona bioróżnorodności i ekosystemów miejskich, zwiększanie odporności budynków i infrastruktury, transport i mobilność, ochrona zdrowia publicznego, zrównoważone gospodarowanie energią, edukacja i zaangażowanie społeczne, polityka i zarządzanie kryzysowe. Działania te przenikają się z działaniami o charakterze mitygacyjnym, które z kolei mają na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, zwiększenie pochłaniania tych gazów przez naturalne ekosystemy, aby spowolnić lub zatrzymać procesy zmian klimatycznych. **Kompleksowe podejście do kwestii przeciwdziałania skutkom zmian klimatu, obejmujące wszystkie sektory gospodarki i życia społecznego, od energii, przez transport, rolnictwo, po gospodarkę odpadami umożliwi ograniczenie przyczyn zmian klimatycznych oraz uodpornienie miasta na ekstremalne zjawiska pogodowe.** Podejmowanie działań na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez redukcję zanieczyszczeń sprowadzać się będzie w głównej mierze do ograniczania indywidualnego ruchu samochodowego na rzecz komunikacji zbiorowej, wspierania rozwiązań proekologicznych w zakresie ogrzewania i termomodernizacji budynków oraz stałego zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców.

Jednym z kluczowych zadań w zakresie efektywnego zarządzania wodami opadowymi jest wdrażanie koncepcji „miasta-gąbki”,

którego celem jest maksymalne zatrzymywanie wód opadowych w miejscu ich występowania. W Rzeszowie konieczne jest podjęcie działań zmierzających do upowszechniania w przestrzeni miejskiej elementów błękitno-zielonej infrastruktury obejmującej naturalne rozwiązania tj. tworzenie ogrodów deszczowych, budowa suchych zbiorników retencyjnych czy stałe zwiększanie powierzchni terenów zielonych.

System infrastruktury technicznej w Rzeszowie jest dobrze rozwinięty i charakteryzuje go dobry stan techniczny. System ten dysponuje zasobami umożliwiającymi jego dalszą rozbudowę. Jednym z głównych priorytetów w zakresie prowadzenia zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej jest dążenie do zmniejszenia liczby zbiorników bezodpływowych na rzecz rozwoju kanalizacji sanitarnej, co wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców i środowiska naturalnego.

Racjonalnie prowadzona gospodarka odpadami, zgodna z zasadą zrównoważonego rozwoju, przyczynia się do ochrony środowiska poprzez redukcję ilości odpadów. W procesie tym kluczowe znaczenie odgrywać będzie optymalizacja systemu gospodarowania odpadami, która opiera się m.in. na wdrażaniu nowoczesnych technologii w zakresie segregacji, przetwarzania i utylizacji odpadów, zgodnie z nowymi standardami. Wdrażanie gospodarki obiegu zamkniętego, wraz z prowadzeniem szerokich działań promocyjnych przyczyni się do zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców i wpłynie na ograniczenie ilości odpadów.

Miasto powinno zapewniać mieszkańcom wysokiej jakości przestrzenie publiczne, które sprzyjają integracji społecznej, rekreacji oraz budowaniu poczucia wspólnoty. Miejsca takie jak parki, skwery czy deptaki, powinny być zaprojektowane tak, aby były przyjazne i dostępne dla każdego, uwzględniając potrzeby wszystkich mieszkańców, w tym osób ze szczególnymi potrzebami. Przy tworzeniu przestrzeni publicznych należy uwzględniać bogate dziedzictwo kulturowe Rzeszowa, które jest wynikiem wielowiekowego narastania tkanki miejskiej i stanowi kluczowy element jego tożsamości. Ochrona zabytków, w tym zachowanie historycznych układów przestrzennych oraz tworzenie miejsc uwzględniających lokalne tradycje, kulturę i sztukę, pozwolą na zachowanie charakteru przestrzeni, wzbogacając jednocześnie jej walory estetyczne i funkcjonalne. Promowanie działań w zakresie przywracania budynkom utraconych walorów architektonicznych i artystycznych oraz równoczesne wzmacnianie pamięci o miejscach już nieistniejących, zapomnianych i zdeprecjonowanych przez historię, będą pozytywnie wpływać na podkreślenie wartości historycznych miasta oraz harmonijny odbiór przestrzeni miejskiej.

Dynamiczny rozwój zabudowy, prowadzący do utraty spójności struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta wymaga podejmowania skutecznych działań planistycznych, w celu poprawy ładu przestrzennego. **Kluczowym wyzwaniem dla Rzeszowa jest zjawisko rozlewania się zabudowy mieszkaniowej na terenach podmiejskich, najczęściej w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy, co rodzi konieczność ciągłego doposażania terenów w nową infrastrukturę techniczną.** Potrzebne jest więc uporządkowanie przestrzeni, a tam gdzie to zasadne – zagęszczenie zabudowy przy zachowaniu odpowiedniej intensywności zabudowy i proporcji.

4.1

Rozwój miejskich terenów zielonych

Rekomendowane działania

- rozwój zieleni ogólnodostępnej we wszystkich dostępnych formach zagospodarowania, w szczególności zieleni naturalnej uporządkowanej i wysokiej, z uwzględnieniem gatunków rodzimych i odpornych na zmiany klimatu
- zwiększenie powierzchni wszelkich form zieleni, w tym zieleni izolacyjnej, umieszczonej w pasach drogowych czy związanej z prowadzeniem uciążliwej działalności gospodarczej, jak również stworzenie nowych form zieleni w postaci np. mikrolasów
- kontynuacja rewaloryzacji istniejących parków
- utworzenie całorocznego ogrodu botanicznego
- utworzenie parku dendrologicznego na osiedlu Zalesie
- utworzenie lasu miejskiego, np. w oparciu o las Dębina na osiedlu Załęże
- „odbetonowanie" przestrzeni miejskiej poprzez tworzenie niewielkich form zieleni urządzonej
- kompleksowe zagospodarowanie Doliny Wisłoka jako zielonej osi miasta, w tym zahamowanie jej dalszej zabudowy
- otwarcie Starego Cmentarza przy ul. Targowej od strony Wisłoka
- zagospodarowanie Kopca Konfederatów Barskich wraz z otoczeniem jako zielonych terenów rekreacyjnych
- wykorzystanie terenów starorzecza Wisłoka do celów rekreacyjnych, z poszanowaniem istniejącej zieleni naturalnej
- utrzymanie istniejących ogrodów działkowych i stwarzanie warunków do powstawania nowych
- wykorzystanie terenów zieleni nieurządzonej / naturalnej, w tym terenów leśnych, w celach rekreacyjnych, m.in. poprzez wprowadzenie na nich nisko kosztowych elementów zagospodarowania
- kształtowanie terenów zieleni urządzonej z uwzględnieniem wymogów dostępności przez osoby ze szczególnymi potrzebami
- opracowanie Planu zarządzania drzewostanem miejskim, np. jako elementu Planu zarządzania błękitno-zieloną infrastrukturą miejską
- edukacja mieszkańców z zakresu ochrony przyrody i środowiska naturalnego

Oczekiwane rezultaty

- większa powierzchnia miejskich terenów zielonych i lepsza ich dostępność dla mieszkańców
- bardzo dobra jakość powietrza przez cały rok
- ograniczenie skutków deszczów nawalnych w postaci lokalnych powodzi i podtopień
- ograniczenie występowania miejskich wysp ciepła
- poprawa stanu zdrowia mieszkańców
- rozwój spójnego systemu ekologicznego miasta, w tym wzrost poziomu bioróżnorodności
- poprawa stanu środowiska i walorów krajobrazowych miasta
- wzrost atrakcyjności miasta jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.4 Rozwój oferty kulturalnej oraz form spędzania czasu wolnego
4.8 Poprawa jakości i estetyki przestrzeni miasta

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza i przyrody
- Zasady ochrony krajobrazu
- Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej
- Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

OSI Dolina Wisłoka

4.2 Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji

Rekomendowane działania

- rozwój infrastruktury ciepła systemowego (sieci ciepłowniczej), w szczególności na terenach osiedli wielorodzinnych
- optymalizacja systemu ciepłowniczego zmierzająca do obniżenia temperatury pracy sieci ciepłowniczej
- budowa i integracja magazynów ciepła dla zapewnienia większej efektywności i stabilności dostaw
- prowadzenie działań w zakresie stopniowej dekarbonizacji ciepła systemowego, w tym m.in. wdrożenie technologii odzysku ciepła ze ścieków komunalnych, jako jednego ze źródeł zasilania dla systemu ciepłowniczego
- zwiększanie udziału ekologicznych zeroemisyjnych źródeł energii poza obszarem dostępnym do zasilania z sieci ciepłowniczej
- wsparcie przedsięwzięć uwzględniających poprawę izolacyjności cieplnej budynków i wymianę źródeł ciepła na zeroemisyjne i niskoemisyjne
- realizacja programów wymiany pieców i innej infrastruktury grzewczej będących źródłem niskiej emisji
- wprowadzenie zakazu użytkowania kominków i innych źródeł niskiej emisji w sezonie grzewczym
- wyposażenie straży miejskiej w narzędzia prawne oraz rozwiązania techniczne (np. drony do inspekcji) pozwalające na egzekwowanie ograniczeń i zakazów
- rozwój systemu monitorowania jakości powietrza i rozbudowa sieci czujników
- prowadzenie działań edukacyjnych kierowanych do mieszkańców miasta

Oczekiwane rezultaty

- transformacja energetyczna miasta w kierunku nowoczesnych i niskoemisyjnych systemów energetycznych wspierająca neutralność klimatyczną Rzeszowa
- bardzo dobra jakość powietrza oraz znacznie zmniejszona emisja gazów cieplarnianych
- stała poprawa stanu zdrowia mieszkańców, w tym zmniejszenie liczby osób cierpiących na choroby układu oddechowego
- wysoka świadomość ekologiczna mieszkańców
- wzrost atrakcyjności miasta jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

4.1 Rozwój miejskich terenów zielonych
4.3 Podnoszenie efektywności energetycznej miasta
5.6 Wdrażanie elektromobilności i rozwijanie alternatywnych form transportu

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza i przyrody - w zakresie ochrony powietrza
- Zasady ochrony krajobrazu
- Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

4.3 Podnoszenie efektywności energetycznej miasta

Rekomendowane działania

- wspieranie rozwoju instalacji odnawialnych źródeł energii
- wspieranie działań zapewniających elastyczność systemu elektroenergetycznego poprzez rozwój magazynów energii i inteligentnych systemów zarządzania zużyciem energii
- wspieranie rozwoju klastrów energii oraz spółdzielni energetycznych jako elementu lokalnej transformacji energetycznej
- kontynuacja działań z zakresu termomodernizacji budynków i likwidacji indywidualnych sposobów ogrzewania – podłączenie do sieci ciepłowniczej
- podnoszenie efektywności energetycznej obiektów infrastruktury publicznej oraz wprowadzenie standardów budynków niskoenergetycznych i pasywnych
- analiza potrzeb montażu układów kompensacji mocy biernej w instytucjach publicznych oraz przedsiębiorstwach zużywających duże ilości energii elektrycznej
- modernizacja sieci oświetlenia miejskiego, w tym systemu zarządzania oświetleniem pod kątem energooszczędności i ograniczenia zanieczyszczenia światłem
- integracja sieci gazowej z systemami opartymi o odnawialne źródła energii, takimi jak biometan czy wodór
- rozwój gospodarki wodorowej – Dolina Wodorowa
- opracowanie analiz zasadności budowy biometanowni i lokalnych farm fotowoltaicznych w celu zwiększenia niezależności energetycznej miasta, ewentualne przygotowanie takiego przedsięwzięcia do realizacji
- weryfikacja możliwości rozwoju na terenie miasta geotermii płytkiej oraz głębokiej
- promowanie programów finansowego wsparcia dla mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie termomodernizacji i instalacji OZE
- prowadzenie kampanii edukacyjnych dla mieszkańców na temat oszczędzania energii, poprawy efektywności energetycznej i neutralności klimatycznej

Oczekiwane rezultaty

- gotowość miasta na nadchodzące zmiany w regulacjach dotyczących ograniczenia wykorzystania paliw kopalnych i przejścia na odnawialne źródła energii i zeroemisyjność w budownictwie zgodnie z tzw. dyrektywą budynkową (EPBD) oraz unijną polityką klimatyczną
- transformacja energetyczna miasta w kierunku nowoczesnych i niskoemisyjnych systemów energetycznych wspierająca neutralność klimatyczną Rzeszowa
- wysoki udział odnawialnych źródeł energii w lokalnym bilansie energetycznym miasta
- ograniczona niska emisja oraz emisja gazów cieplarnianych, w tym dwutlenku węgla
- bardzo dobra jakość powietrza oraz znacznie zmniejszona emisja gazów cieplarnianych
- poprawa stanu zdrowia mieszkańców, w tym zmniejszenie liczby osób cierpiących na choroby układu oddechowego
- wzrost atrakcyjności miasta jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

4.1 Rozwój miejskich terenów zielonych
4.2 Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczanie niskiej emisji
5.6 Wdrażanie elektromobilności i rozwijanie alternatywnych form transportu

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza i przyrody
  - w zakresie ochrony powietrza
- Zasady ochrony krajobrazu
- Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej
- Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej powyżej 500 kW

4.4 Efektywne zarządzanie wodami opadowymi

Rekomendowane działania

- konsekwentne wdrażanie koncepcji „miasta-gąbki", zakładającej maksymalne zatrzymanie wód w miejscu ich występowania, w szczególności poprzez rozwój tzw. błękitno-zielonej infrastruktury
- dążenie do uzyskania korzystnego bilansu wód podziemnych poprzez ograniczanie ilości odprowadzanych wód opadowych
  i roztopowych kanalizacją deszczową do odbiorników tj. zatrzymanie wód opadowych w zlewni
- przystosowanie systemów miejskiej infrastruktury do ekstremalnych zjawisk pogodowych
- budowa suchych zbiorników retencyjnych, m.in. na potoku Młynówka
- wprowadzenie rekomendacji stosowania indywidualnych zbiorników retencyjnych w ramach planowanych inwestycji
- renaturyzacja skanalizowanych cieków, w miejscach gdzie to jest możliwe i uzasadnione
- prowadzenie działań zmierzających do powszechnego gospodarczego wykorzystania wód opadowych przez jednostki i spółki miejskie oraz mieszkańców
- skoncentrowanie zadań związanych z gospodarką wodami opadowymi i roztopowymi w jednej jednostce organizacyjnej miasta
- przygotowanie dokumentu określającego zasady rozwoju i zarządzania błękitno-zieloną infrastrukturą
- opracowanie kompleksowego Programu rozwoju systemu kanalizacji deszczowej z uwzględnieniem błękitno-zielonej infrastruktury, w tym małej retencji

Oczekiwane rezultaty

- kompleksowe i efektywne zarządzanie wodami opadowymi na terenie miasta
- ograniczenie skutków deszczów nawalnych w postaci lokalnych powodzi i podtopień
- zmniejszenie zużycia wody
- rozwój systemu ekologicznego miasta
- rozwinięty i efektywny system błękitno-zielonej infrastruktury
- ograniczenie występowania miejskich wysp ciepła
- wzrost atrakcyjności miasta jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

4.1 Rozwój miejskich terenów zielonych

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Zasady ochrony krajobrazu
- Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza i przyrody
  - w odniesieniu do zieleni jako kluczowego elementu systemu przyrodniczo-klimatycznego
  - w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych

OSI Dolina Wisłoka
OSI Śródmieście

4.5 Prowadzenie zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej

Rekomendowane działania

- rozbudowa i modernizacja Komunalnej Oczyszczalni Ścieków w Rzeszowie
- likwidacja zbiorników bezodpływowych poprzez rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej, zgodnie z celami Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- prowadzenie działań służących podniesieniu bezpieczeństwa dostaw wody, w tym pozyskanie nowych źródeł zaopatrzenia w wodę
- instalowanie systemów wykorzystania tzw. wody szarej w budynkach publicznych i mieszkalnych (np. do spłukiwania toalet)
- edukacja mieszkańców w zakresie oszczędzania wody

Oczekiwane rezultaty

- poprawa stanu środowiska, w szczególności stanu wód powierzchniowych i podziemnych
- poprawa bezpieczeństwa dostaw wody
- zmniejszenie zużycia i ograniczenie zjawiska marnowania wody
- wysoka efektywność i wydajność systemu oczyszczania ścieków
- wysoka świadomość mieszkańców w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

4.4 Efektywne zarządzanie wodami opadowymi

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza i przyrody
  - w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych
- Zasady ochrony krajobrazu
- Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

4.6 Rozwój nowoczesnego i ekologicznego systemu gospodarki odpadami

Rekomendowane działania

- podejmowanie działań zapobiegających powstawaniu odpadów (ZPO) i zmniejszających ich ilość, zgodnie z ideą gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)
- rozbudowa i modernizacja kompostowni odpadów biodegradowalnych
- budowa nowego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) oraz dostosowywanie go do nowych standardów
- poprawa jakości selektywnej zbiórki u źródła oraz zwiększenie ilości odpadów zbieranych selektywnie i przekazywanych do recyklingu
- inwestycje w rozwiązania pozwalające na osiągnięcie poziomów odzyskiwania i recyklingu
- likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów i przeciwdziałanie powstawaniu nowych
- promowanie proekologicznych inicjatyw „zero waste", mających na celu minimalizację odpadów
- prowadzenie działań edukacyjnych kierowanych do różnych grup mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży, dotyczących zasad segregacji odpadów

Oczekiwane rezultaty

- spełnianie wymaganych prawem poziomów recyklingu odpadów
- ograniczenie składowania odpadów biodegradowalnych
- wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w segregację odpadów
- wysoki poziom wiedzy mieszkańców na temat zasad recyklingu
- dalszy wzrost udziału odpadów ponownie wykorzystanych
- poprawa stanu środowiska

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

Brak powiązań

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej
- Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej powyżej 500 kW

4.7 Dbałość o dziedzictwo kulturowe miasta

Rekomendowane działania

- kontynuacja rewaloryzacji historycznego centrum miasta, w tym w ramach kompleksowych działań rewitalizacyjnych osiedla Śródmieście
- remont i konserwacja obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym i estetycznym, z uwzględnieniem dobrych praktyk konserwatorskich
- rewitalizacja Hali Targowej oraz sąsiadującego z nią placu targowego Jutrzenka z uwzględnieniem opracowanej koncepcji urbanistyczno-architektonicznej
- adaptacje obiektów zabytkowych niewłaściwie użytkowanych do nowych funkcji, związanych z wykorzystaniem na cele publiczne, z uwzględnieniem charakteru i wartości historycznych obiektu
- wypracowanie koncepcji nowego przeznaczenia kamienic położonych w ścisłym centrum miasta, dotychczas zajmowanych przez jednostki miejskie, w sposób sprzyjający trwałemu zachowaniu ich wartości
- w przypadku decyzji o przejęciu przez samorząd miasta rzeszowskiego zamku, zaleca się opracowanie koncepcji całego założenia oraz szerokie konsultacje społeczne
- wsparcie konserwacji i digitalizacji bogatych zbiorów historycznych fotografii, w tym pochodzących z warsztatu Edwarda Janusza
- wykorzystywanie w przestrzeni miasta nazewnictwa historycznego
- dokumentowanie zasobów zabytkowych miasta z wykorzystaniem tradycyjnych i nowoczesnych metod, w tym cyfryzacji
- propagowanie wiedzy i znajomości lokalnego dziedzictwa kulturowego, w tym wiedzy o dawnych mniejszościach etnicznych i wyznaniowych

Oczekiwane rezultaty

- dobry stan ogółu substancji zabytkowej, w szczególności znanych i rozpoznawalnych obiektów i założeń zabytkowych
- dziedzictwo kulturowe ważnym i docenianym elementem identyfikacji mieszkańców z miastem
- rozwinięta oferta turystyczna oraz spędzania czasu wolnego
- wzrost potencjału i kształtowanie się wizerunku miasta jako formującej się kameralnej metropolii
- wzrost atrakcyjności miasta jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.4 Rozwój oferty kulturalnej oraz form spędzania czasu wolnego
3.5 Rozwijanie potencjału turystycznego miasta

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

OSI Śródmieście

4.8 Poprawa jakości i estetyki przestrzeni miasta

Rekomendowane działania

- kreowanie wysokiej jakości systemu miejskich przestrzeni publicznych
- przyjęcie i wdrażanie uchwały krajobrazowej
- przywrócenie funkcjonowania i wzmocnienie kompetencji Miejskiej Komisji Estetyki
- organizacja konkursów architektonicznych i urbanistycznych na nowe obiekty i założenia istotne dla miasta ze względu na ich przeznaczenie bądź lokalizację
- projektowanie i realizacja woonerfów – „ulic do mieszkania"
- opracowanie i wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji na obszarze śródmieścia wskazanym jako obszar rewitalizacji
- prowadzenie działań z zakresu rewaloryzacji przestrzeni miasta, w miejscach które tego wymagają
- stworzenie kompleksowego systemu informacji miejskiej (miejskiego systemu oznaczeń i informacji orientacyjnych) jako elementu miejskiej infrastruktury
- zwiększenie obecności kultury i sztuki w przestrzeni publicznej
- projektowanie przestrzeni publicznych w sposób atrakcyjny (m.in. z elementami zieleni, elementami wodnymi, o ciekawej posadzce)
- przywracanie historycznych nawierzchni w historycznym centrum, z dostosowaniem dla osób ze szczególnymi potrzebami
- kształtowanie przestrzeni miasta jako przyjaznej osobom ze szczególnymi potrzebami
- tworzenie sensorycznych przestrzeni publicznych, np. parki multimedialne, ścieżki sensoryczne

Oczekiwane rezultaty

- rewitalizacja obszaru śródmieścia
- piesi i rowerzyści w przestrzeni miasta traktowani w sposób priorytetowy
- przestrzeń miasta przyjazna osobom o szczególnych potrzebach, w tym z niepełnosprawnościami
- wzrost atrakcyjności miasta jako miejsca dobrego do życia
- wzmocnienie potencjału i wizerunku miasta jako kształtującej się kameralnej metropolii

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.4 Rozwój oferty kulturalnej oraz form spędzania czasu wolnego
3.5 Rozwijanie potencjału turystycznego miasta
5.1. Poprawa warunków przemieszczania się pieszych jako najbardziej uprzywilejowanych uczestników ruchu

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej
- Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
- Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza i przyrody
- Zasady ochrony krajobrazu

OSI Śródmieście
OSI Dolina Wisłoka
OSI Aleja Tadeusza Rejtana
OSI Tereny do przekształceń

4.9 Poprawa ładu przestrzennego i ograniczanie negatywnych skutków suburbanizacji poprzez konsekwentną politykę planistyczną

Rekomendowane działania

- zwiększenie powierzchni pokrycia miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
- wdrożenie zintegrowanych planów inwestycyjnych jako narzędzia wspierającego proces inwestycyjny i planistyczny
- wdrażanie narzędzi cyfrowych służących planowaniu przestrzennemu
- prowadzenie analiz ruchu w związku z planowanymi inwestycjami, stanowiącymi potencjalne generatory ruchu, bądź które mogą w istotny sposób wpływać na rozwiązania komunikacyjne
- prowadzenie analiz urbanistycznych, krajobrazowych i widokowych, zwłaszcza w sytuacjach, gdy istnieje możliwość wystąpienia dysharmonii przestrzennej
- wdrożenie poboru renty planistycznej oraz opłaty adiacenckiej z tytułu wzrostu wartości nieruchomości
- realizacja scaleń gruntów pod kątem zwiększenia możliwości inwestycyjnych oraz ograniczania zjawiska tzw. „urbanistyki łanowej”
- zacieśnianie współpracy z gminami sąsiednimi w zakresie polityki planistycznej
- wprowadzenie programów edukacyjnych w szkołach i kampanii informacyjnych dla mieszkańców, podnoszących wiedzę o planowaniu przestrzennym, architekturze i funkcjonowaniu miasta
- prowadzenie działań promujących dbałość o przestrzeń publiczną, np. plakaty, spoty w mediach lokalnych, podcasty i materiały w social mediach
- tworzenie miejsc doświadczania przestrzeni poprzez realizację pilotażowych projektów, spacerów edukacyjnych i wydarzeń plenerowych, które pozwalają mieszkańcom lepiej zrozumieć potencjał przestrzeni publicznej
- promowanie estetyki i ładu przestrzennego poprzez organizowanie konkursów architektonicznych, udostępnianie wizualizacji planowanych zmian w przestrzeni miejskiej oraz wspieranie inicjatyw lokalnych

Oczekiwane rezultaty

- wysoki poziom pokrycia miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
- zatrzymanie procesu chaotycznej zabudowy
- ograniczenie występowania konfliktów przestrzennych
- ochrona planistyczna wartości przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych miasta
- przestrzeń kreowana w oparciu o kompleksowe analizy, w tym z zakresu rozwiązań komunikacyjnych

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

1.7 Podnoszenie sprawności instytucjonalnej organizacyjnych jednostek miasta
1.8 Wdrożenie zintegrowanego systemu planowania rozwoju miasta
4.8 Poprawa jakości i estetyki przestrzeni miasta

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej
- Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza i przyrody
- Zasady ochrony krajobrazu

CEL

ZRÓWNOWAŻONY I ZINTEGROWANY SYSTEM TRANSPORTOWY PRZYJAZNY MIESZKAŃCOM

05

KIERUNKI

5.1 Poprawa warunków przemieszczania się pieszych jako najbardziej uprzywilejowanych uczestników ruchu ____ 89

5.2 Rozwój infrastruktury dla rowerów jako pełnoprawnego środka transportu w mieście ____ 90

5.3 Rozwój sieci drogowej ze szczególnym uwzględnieniem podstawowego układu komunikacyjnego miasta ____ 91

5.4 Rozwój i integracja różnych form transportu publicznego ____ 92

5.5 Prowadzenie polityki parkingowej jako narzędzia wspierającego transport publiczny ____ 93

5.6 Wdrażanie elektromobilności i rozwijanie alternatywnych form transportu ____ 94

CEL

ZRÓWNOWAŻONY I ZINTEGROWANY SYSTEM TRANSPORTOWY PRZYJAZNY MIESZKAŃCOM

Sprawnie funkcjonujące systemy transportowe stanowią fundament współczesnych miast. Przemyślane planowanie infrastruktury komunikacyjnej pozwala zwiększyć dostępność transportową mieszkańców, poprawiając ich mobilność i komfort życia, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju obszaru miasta. **W Rzeszowie konieczne jest kontynuowanie przemyślanej i konsekwentnej polityki transportowej, stawiającej czoła wyzwaniom związanym ze stale narastającym ruchem samochodowym, prowadzącym do znacznego przeciążenia systemu transportowego.** Przyjęty Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (SUMP dla ROF) wychodzi naprzeciw tym wyzwaniom. Zawarte w dokumencie cele strategiczne, operacyjne i działania w dziedzinie transportu i mobilności mają na celu stworzenie optymalnych warunków do przemieszczania się wszystkich uczestników ruchu i zmiany zachowań komunikacyjnych.

Zmniejszenie natężenia ruchu samochodowego sprzyja tworzeniu miasta przyjaznego pieszym. Konieczne jest więc projektowanie takiej infrastruktury, która pozwoli na traktowanie pieszego jako pełnoprawnego i uprzywilejowanego uczestnika ruchu i poprawi jego bezpieczeństwo i warunki przemieszczania się.

Rowery w miastach stają się coraz ważniejszym środkiem transportu, stanowiąc wygodną i ekologiczną alternatywę dla tradycyjnych form codziennego przemieszczania się. W Rzeszowie system sieci dróg rowerowych wymaga znacznej rozbudowy. Rozwijanie połączeń rowerowych sprzyja wygodnemu przemieszczaniu się po mieście, jak również komfortowym dojazdom do gmin sąsiednich. Dzięki odpowiednio zaprojektowanej infrastrukturze rowerowej oraz przemyślanej polityce miejskiej, rowery mogą stać się pełnoprawnym elementem systemu komunikacyjnego, wspierając mobilność mieszkańców i obniżając negatywny wpływ transportu na środowisko.

W pełni rozwinięty układ komunikacyjny wpływa na efektywność funkcjonowania struktury przestrzennej miasta, przyczyniając się do poprawy płynności ruchu oraz zwiększania jego dostępności transportowej. W Rzeszowie głównym problemem jest niekompletność podstawowego

układu drogowego, który wymaga dalszego uzupełniania m.in. poprzez domknięcie kolejnych pierścieni obwodnic, potrzebnych do odciążenia układu komunikacyjnego, szczególnie w godzinach szczytu. Rozwój sieci drogowej miasta w oparciu o liczne przedsięwzięcia przyczyni się również do poprawy bezpieczeństwa jej użytkowników, w szczególności w miejscach kolizyjnych w pobliżu przejazdów kolejowych oraz przejść dla pieszych.

Rozwój i integracja różnych form transportu publicznego pozwala na płynne i wygodne przemieszczanie się za pomocą kilku środków transportu, skracając czas i koszty poruszania się po mieście. Wprowadzenie rozwiązań w postaci zintegrowanego systemu informacji pasażerskiej, optymalizacja siatki połączeń autobusowych, w szczególności na obszarach peryferyjnych czy rozwoju infrastruktury przesiadkowej (m.in. z Podkarpacką Koleją Aglomeracyjną) przyczynią się do wzrostu komfortu podróży oraz zwiększą mobilność mieszkańców.

Prowadzenie zintegrowanej polityki parkingowej przez miasto przyczynia się do poprawy płynności ruchu, pozwala na odciążenie centrum miasta oraz zachęca mieszkańców do korzystania z bardziej zrównoważonych form transportu publicznego. **Dobrą praktyką w tym zakresie jest upowszechnianie systemu parkingów strategicznych Park&Ride, lokalizowanych przede wszystkim na obrzeżach miast oraz ich integracja z systemem transportu zbiorowego czy rowerowego.** Uzupełnieniem sprawnie funkcjonującego systemu parkowania w mieście jest lokalizowanie parkingów buforowych Park&Go – będących alternatywą do przyulicznych miejsc postojowych, położonych w bliskim sąsiedztwie centrum miasta.

Wspieranie rozwoju elektromobilności w miastach ma na celu popularyzację ekologicznych rozwiązań w transporcie zbiorowym oraz indywidualnym. Wzrost liczby pojazdów zeroemisyjnych wpływa na redukcję emisji spalin, poprawę jakości powietrza oraz zwiększenie efektywności transportu publicznego. Dużą rolę w tym procesie odgrywa również rozwijanie alternatywnych form transportu, usprawniających system komunikacji w mieście.

5.1 Poprawa warunków przemieszczania się pieszych jako najbardziej uprzywilejowanych uczestników ruchu

Rekomendowane działania

- rozwijanie stref dla pieszych w szczególności na obszarze historycznego centrum, w tym rozwijanie sieci deptaków, z dostosowaniem dla osób ze szczególnymi potrzebami
- wprowadzanie stref ruchu uspokojonego, w szczególności w centrum miasta, w obszarach zabudowy mieszkaniowej, w otoczeniu placówek oświatowych i opiekuńczych
- w miarę możliwości rozdzielenie ciągów pieszo-rowerowych na osobną infrastrukturę dla pieszych i rowerzystów
- projektowanie i realizacja woonerfów – „ulic do mieszkania"
- realizacja tzw. „szkolnych ulic" – czasowo zamkniętych dla ruchu samochodowego
- tworzenie bezpiecznych, czyli widocznych i dobrze oświetlonych przejść dla pieszych, z oświetleniem niezależnym od sieci ulicznej
- budowa chodników i oświetlenia w ciągu dróg, w szczególności na peryferyjnie położonych osiedlach
- budowa przepraw pieszo-rowerowych przez liniowe bariery przestrzenne, w tym rzeki, cieki wodne, linie kolejowe
- dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, z niepełnosprawnościami zgodnie ze standardami architektonicznymi i standardami dostępności
- edukacja w zakresie transportu i mobilności, kształtowanie postaw prośrodowiskowych, promocja ruchu pieszego i zasad odwróconej piramidy transportowej (priorytet dla ruchu pieszego i rowerowego)

Oczekiwane rezultaty

- poprawa stanu i długości infrastruktury dla pieszych, w tym stref z priorytetem dla pieszych
- wzrost dostępności pieszej do przystanków i węzłów komunikacji zbiorowej
- wysokie poczucie bezpieczeństwa i komfortu pieszych
- mniejsza liczba wypadków i kolizji drogowych z udziałem pieszych
- ograniczony ruch samochodowy w historycznym centrum miasta
- piesi w przestrzeni miasta traktowani w sposób priorytetowy
- przestrzeń miasta przyjazna osobom o szczególnych potrzebach, w tym z niepełnosprawnościami
- stały wzrost atrakcyjności miasta jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

4.1 Rozwój miejskich terenów zielonych
4.8 Poprawa jakości i estetyki przestrzeni miasta
5.4 Rozwój i integracja różnych form transportu publicznego
5.5 Prowadzenie polityki parkingowej jako narzędzia wspierającego transport publiczny

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej
- Kierunki rozwoju systemów komunikacji transportowej

OSI Śródmieście
OSI Dolina Wisłoka
OSI Tereny do przekształceń
OSI Aleja Tadeusza Rejtana

5.2 Rozwój infrastruktury dla rowerów jako pełnoprawnego środka transportu w mieście

Rekomendowane działania

- stworzenie kompleksowej polityki rowerowej
- rozbudowa systemu sieci dróg rowerowych, umożliwiających wygodne przemieszczanie się pomiędzy poszczególnymi osiedlami, dostęp do dużych generatorów ruchu oraz obszarów gmin sąsiednich
- poprawa dostępności wewnętrznej i zewnętrznej obszaru śródmieścia
- budowa tzw. velostrad, tj. odseparowanych od ruchu samochodowego autostrad rowerowych dużego „zasięgu", zapewniających bezkolizyjną jazdę np. na trasach: Boguchwała – Rzeszów – Trzebownisko wzdłuż brzegu Wisłoka, oraz Świlcza – Rzeszów – Łańcut
- inwentaryzacja istniejących dróg rowerowych pod kątem ich funkcjonalności i bezpieczeństwa
- wprowadzanie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo rowerzystów
- ograniczenie liczby miejsc kolizji dróg rowerowych z infrastrukturą dla pieszych
- tworzenie parkingów rowerowych, w szczególności w okolicach istotnych generatorów ruchu tj. przystanków komunikacji zbiorowej, węzłów, pętli autobusowych, istniejących atrakcji turystycznych oraz placówek oświatowych, kulturowych, zdrowotnych
- zwiększenie kompetencji Rzeszowskiego Oficera Rowerowego i osadzenie go w strukturze organizacyjnej samorządu miasta Rzeszowa
- edukacja w zakresie transportu i mobilności, kształtowanie postaw prośrodowiskowych, promocja ruchu rowerowego i zasad odwróconej piramidy transportowej (priorytet dla ruchu pieszego i rowerowego)

Oczekiwane rezultaty

- rozwinięty system infrastruktury rowerowej zapewniający dogodny dostęp i poruszanie się po całym obszarze miasta oraz skomunikowanie z terenami gmin sąsiednich
- wzrost dostępności rowerowej do przystanków/węzłów komunikacji zbiorowej
- wysokie poczucie bezpieczeństwa osób korzystających z infrastruktury rowerowej
- spadek liczby wypadków i kolizji drogowych z udziałem rowerzystów
- rower pełnoprawnym środkiem transportu publicznego stanowiącym rzeczywistą alternatywę dla innych form transportu
- zmniejszenie ruchu samochodowego na obszarze miasta
- znacznie zmniejszona emisja gazów cieplarnianych oraz poprawa jakości powietrza
- wzrost atrakcyjności miasta jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

5.4 Rozwój i integracja różnych form transportu publicznego

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Kierunki rozwoju systemów komunikacji transportowej

OSI Dolina Wisłoka
OSI Aleja Tadeusza Rejtana
OSI Tereny do przekształceń

5.3 Rozwój sieci drogowej ze szczególnym uwzględnieniem podstawowego układu komunikacyjnego miasta

Rekomendowane działania

- dokończenia budowy tzw. „Wisłokostrady”
- budowa południowej obwodnicy miasta, tzw. „drogi południowej”, stanowiącej fragment III pierścienia obwodnicy
- opracowanie ostatecznego wariantu przebiegu południowo-wschodniej części obwodnicy miasta i jej realizacja (kontynuacja drogi południowej w kierunku os. Słocina)
- opracowanie ostatecznego wariantu przebiegu północno–wschodniej części obwodnicy miasta i jej realizacja (połączenie gminy Krasne i os. Załęże)
- połączenie ul. Lwowskiej z ul. Sieciecha
- połączenie ul. Warszawskiej i ul. Krakowskiej
- rozbudowa ul. Kwiatkowskiego z uwzględnieniem potrzeb transportu zbiorowego
- budowa bezkolizyjnych przepraw drogowych przez torowiska oraz dążenie do likwidacji bądź ograniczenia innych „wąskich gardeł” związanych z funkcjonowaniem Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej
- opracowanie ostatecznego przebiegu połączenia drogowego wraz z przeprawą mostową przez Wisłok, łączącej Osiedla Budziwój i Osiedla Zwięczyca, przebiegającej przez teren Gminy Boguchwała
- budowa przeprawy mostowej przez Wisłok łączącej Boguchwałę z Osiedlem Budziwój na wysokości wiszącej kładki dla pieszych
- wdrażanie rozwiązań podnoszących bezpieczeństwo użytkowników oraz odporność infrastruktury drogowej na nagłe zjawiska pogodowe
- prowadzenie analiz symulacyjnych pozwalających na ocenę zasadności planowanych inwestycji z zakresu rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, a także koordynację działań w zakresie rozwoju systemu transportowego w tym m.in. kolejności ich realizacji

Oczekiwane rezultaty

- kompletny podstawowy układu drogowy miasta, w tym „domknięty” system miejskich obwodnic
- ruch tranzytowy omijający obszar śródmieścia i centralnie położone osiedla miejskie
- realne zmniejszenie barier i uciążliwości związanych z funkcjonowaniem Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej dla pieszych i użytkowników innych form transportu
- poprawa płynności ruchu na głównych arteriach miejskich
- mniejsza liczby wypadków i kolizji drogowych na obszarze miasta
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

5.4 Rozwój i integracja różnych form transportu publicznego

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Kierunki rozwoju systemów komunikacji transportowej

5.4 Rozwój i integracja różnych form transportu publicznego

Rekomendowane działania

- utworzenie strefy priorytetowej dla transportu publicznego wewnątrz II pierścienia obwodnicy, otaczającego strefę miejską (aleje: Witosa, Batalionów Chłopskich, Powstańców Warszawy, Armii Krajowej)
- modernizacja istniejących oraz budowa nowych przystanków kolejowych w ramach Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej, w szczególności przystanku Rzeszów Osiedle Zawiszy
- współpraca z Samorządem Województwa Podkarpackiego w zakresie dążenia do budowy nowej linii kolejowej nr 58 Łętownia – Rzeszów Główny, w tym na potrzeby rozwoju Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej
- poprawa dostępności do przystanków kolejowych poprzez budowę dróg, dojść i parkingów
- budowa nowego dworca autobusowego i jego integracja z Rzeszowskim Centrum Komunikacyjnym
- reorganizacja i rozbudowa systemu buspasów
- przebudowa głównych ulicznych węzłów przesiadkowych w celu ułatwienia bezpiecznego i wygodnego przesiadania się pomiędzy różnymi środkami transportu publicznego
- reorganizacja i optymalizacja siatki połączeń autobusowych, w tym z peryferyjnie położonymi osiedlami miasta
- zacieśnienie współpracy między organizatorami transportu publicznego na terenie ROF w zakresie stworzenia jednolitego systemu komunikacji publicznej z gminami sąsiednimi
- utworzenie i rozwój zintegrowanego systemu informacji pasażerskiej, w tym strony internetowej, obejmujących wszystkich głównych przewoźników na terenie ROF
- rozbudowa systemu informacji pasażerskiej z uwzględnieniem osób ze szczególnymi potrzebami
- utworzenie jednej aplikacji mobilnej lub rozbudowa i integracja istniejących aplikacji obejmującej bilety, parkometry, opłaty miejscowe i inne usługi
- nadzór miasta nad jakością oferowanych usług taksówkowych, w tym dążenie do wprowadzenia pojazdów dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami
- edukacja w zakresie transportu i mobilności, kształtowanie postaw prośrodowiskowych, promocja transportu zbiorowego, przesiadkowości i zasad odwróconej piramidy transportowej (priorytet dla ruchu pieszego i rowerowego)

Oczekiwane rezultaty

- wysoki poziom usług i wysoka dostępność transportu publicznego na obszarze całego miasta
- zintegrowany system transportu publicznego obejmujący wszystkie środki transportu, w tym Podkarpacką Kolej Aglomeracyjną
- stały wzrost liczby osób regularnie korzystających z przewozów komunikacją publiczną
- zmniejszony ruch samochodowy na terenie miasta
- zmniejszona emisja gazów cieplarnianych oraz poprawa jakości powietrza
- stały wzrost atrakcyjności Rzeszowa jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

5.1 Poprawa warunków przemieszczania się pieszych jako najbardziej uprzywilejowanych uczestników ruchu
5.2 Rozwój infrastruktury dla rowerów jako pełnoprawnego środka transportu w mieście
5.5 Prowadzenie polityki parkingowej jako narzędzia wspierającego transport publiczny
5.6 Wdrażanie elektromobilności i rozwijanie alternatywnych form transportu

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Kierunki rozwoju systemów komunikacji transportowej

OSI Dolina Wisłoka
OSI Aleja Tadeusza Rejtana
OSI Tereny do przekształceń

5.5 Prowadzenie polityki parkingowej jako narzędzia wspierającego transport publiczny

Rekomendowane działania

- kontynuacja polityki parkingowej miasta w oparciu o strefy płatnego parkowania oraz jej weryfikacja pod kątem aktualnych potrzeb parkingowych
- ograniczenie dalszego rozwoju parkingów na obszarze historycznego centrum miasta
- budowa systemu parkingów strategicznych Park&Ride (P&R), w szczególności przy ulicach wlotowych do miasta, ściśle powiązanego z systemem transportu zbiorowego, rowerowego oraz polityką parkingową
- dążenie do wspólnej realizacji parkingów strategicznych Park&Ride (P&R) z gminami sąsiednimi
- budowa systemu parkingów buforowych Park&Go (P&Go), w granicach strefy płatnego parkowania, w sąsiedztwie obszaru centrum
- tworzenie infrastruktury Bike&Ride (B&R), Kiss&Ride (K&R)
- budowa parkingów zgodnie ze standardami dostępności, w szczególności dla osób ze szczególnymi potrzebami
- prowadzenie analiz funkcjonowania systemu parkingowego, w tym m.in. inwentaryzacja aktualnych pojemności przestrzeni parkingowych i sposobu ich funkcjonowania, weryfikacja potrzeb, wyznaczenie kierunków rozwoju i ewentualnej rozbudowy, koordynacja i kontrola całkowitej liczby miejsc dla nowych inwestycji

Oczekiwane rezultaty

- kompleksowa miejska polityka parkingowa ukierunkowana na wsparcie transportu publicznego
- rozbudowany system Park&Ride (P&R) powiązany z różnymi formami transportu
- mniejszy ruchu samochodowy na terenie miasta, w szczególności w śródmieściu, w tym na obszarze historycznego centrum
- znaczny wzrost liczby pasażerów regularnie korzystających z transportu publicznego
- stały wzrost atrakcyjności miasta jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

4.1 Rozwój miejskich terenów zielonych
4.8 Poprawa jakości i estetyki przestrzeni miasta
5.1 Poprawa warunków przemieszczania się pieszych jako najbardziej uprzywilejowanych uczestników ruchu
5.4 Rozwój i integracja różnych form transportu publicznego

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
- Kierunki rozwoju systemów komunikacji transportowej

OSI Śródmieście

5.6 Wdrażanie elektromobilności i rozwijanie alternatywnych form transportu

Rekomendowane działania

- rozwój niezbędnej infrastruktury ładowania i tankowania zeroemisyjnych pojazdów transportu indywidualnego i zbiorowego
- stopniowa wymiana taboru autobusów na ekologiczne i zeroemisyjne (elektryczne i wodorowe) z zachowaniem strategicznej rezerwy pojazdów napędzanych silnikami diesla
- wprowadzenie na obszarze śródmieścia strefy ograniczonej emisji ściśle powiązanej z liczbą użytkowanych samochodów napędzanych paliwami alternatywnymi, na zasadach określonych w ustawie o elektromobilności i paliwach alternatywnych
- promowanie zeroemisyjnych pojazdów transportu indywidualnego wśród mieszkańców i przedsiębiorców
- podejmowanie działań mających na celu wprowadzenie nowego środka komunikacji zbiorowej, np. tramwaju lub BRT – Bus Rapid Transit (szybkiej komunikacji autobusowej)
- prowadzenie działań służących wprowadzeniu pojazdów autonomicznych
- tworzenie warunków pozwalających na wprowadzenie systemu wypożyczania pojazdów współdzielonych
- opracowanie Planu Zrównoważonej Logistyki Miejskiej (SULP, ang. Sustainable Urban Logistic Plan)
- uregulowanie zasad korzystania, w tym pozostawiania hulajnóg w przestrzeni publicznej, m.in. poprzez współpracę i odpowiednie kształtowanie umów z operatorami

Oczekiwane rezultaty

- stały wzrost liczby pasażerów regularnie korzystających z transportu publicznego
- mniejszy ruchu samochodowy na terenie miasta, w szczególności na obszarze historycznego centrum
- nowy wydajny środek transportu zbiorowego wspierający transport autobusowy na najbardziej obciążonych kierunkach
- wysokie poczucie bezpieczeństwa pieszych oraz osób korzystających z infrastruktury rowerowej
- bardzo dobra jakość powietrza oraz ograniczona emisja gazów cieplarnianych
- stały wzrost atrakcyjności miasta jako miejsca dobrego do życia

Główne powiązania z innymi kierunkami działań

4.2 Poprawa jakości powietrza poprzez ograniczanie niskiej emisji
5.4 Rozwój i integracja różnych form transportu publicznego

Główne powiązania z polityką przestrzenną miasta

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

- Kierunki rozwoju systemów komunikacji transportowej

2

POLITYKA PRZESTRZENNA MIASTA

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Rzeszowa układa się w mozaikę obszarów o różnych dominujących funkcjach: mieszkaniowych, usługowych, przemysłowych i rekreacyjnych. Nadrzędnym celem rozwoju jest ciągły proces poprawy jakości życia mieszkańców na obszarze całego miasta.

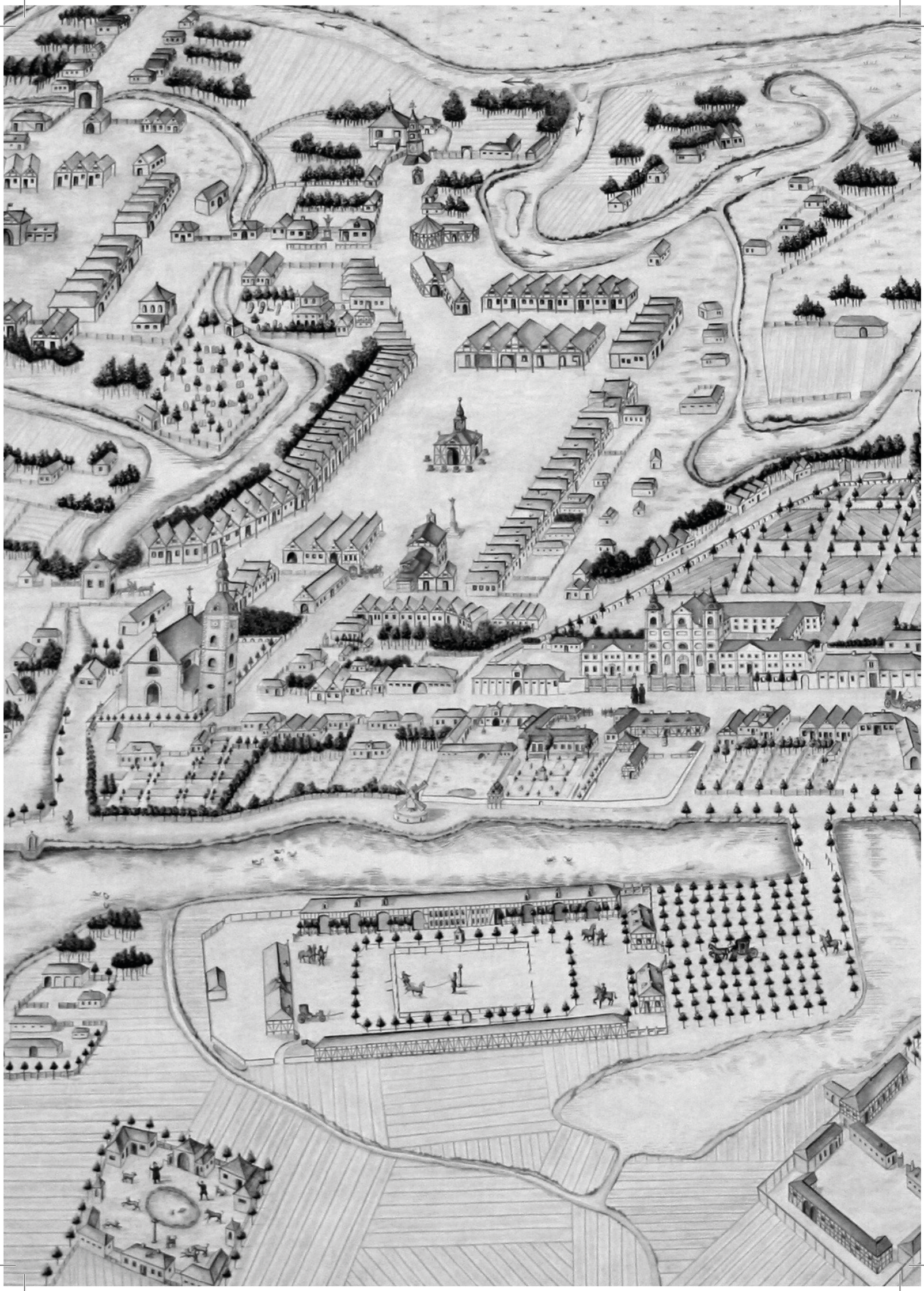

Uwarunkowania morfologiczne Rzeszowa, którego powierzchnię stanowią pofałdowane tereny Podgórza Rzeszowskiego, rozległa dolina rzeki Wisłok oraz fragmenty Pogórza Dynowskiego miały kluczowy wpływ na nieregularny rozwój urbanistyczny miasta.

Rzeszów był lokowany na lewym brzegu Wisłoka na prawie magdeburskim w XIV wieku i od początku rozwijał się w ścisłej relacji z rzeką. Centralnym punktem był rynek z siecią promieniście rozchodzących się ulic, co wyznaczyło pierwotną strukturę przestrzenną. Okres przedrozbiorowy przypadający do końca XVIII wieku, to czas, gdy miasto rozwijało się jako niewielki ośrodek handlowo-rzemieślniczy, oparty na lokacyjnym układzie urbanistycznym. W okresie zaborów, głównie w XIX wieku pod panowaniem austriackim, Rzeszów przekształcił się w miasto administracyjno-wojskowe. Przełomem było doprowadzenie linii kolejowej w 1858 roku, co zainicjowało rozwój nowych dzielnic w pobliżu torów kolejowych i stopniowe przełamywanie średniowiecznego układu. Po wprowadzeniu autonomii galicyjskiej w 1867 roku Rzeszów pełnił funkcję miasta powiatowego, co sprzyjało rozwojowi instytucji administracyjnych, sądowniczych i edukacyjnych, a także wzmacniało jego znaczenie jako lokalnego ośrodka życia społecznego. Rozbudowa miasta następowała głównie w kierunku zachodnim i południowym, a struktura urbanistyczna zaczęła przyjmować bardziej regularny układ. W okresie międzywojennym, Rzeszów był objęty planami Centralnego Okręgu Przemysłowego, co skutkowało rozwojem funkcji przemysłowych i powstawaniem zakładów produkcyjnych i osiedli robotniczych, a miasto zaczęło przekształcać się w ośrodek funkcjonalny z rozwijającą się zabudową poza ścisłym centrum. Tendencje te nasiliły się po II wojnie światowej, w okresie PRL, kiedy Rzeszów został silnie zindustrializowany. Powstawały duże osiedla mieszkaniowe z wielkiej płyty, takie jak Nowe Miasto, Baranówka czy Kmity. Miasto rozbudowywało się przestrzennie wzdłuż głównych osi komunikacyjnych, a zabudowa mieszkaniowa oddalała się od centrum. W 1975 roku, w związku z reformą administracyjną, Rzeszów stał się stolicą nowego województwa, co dodatkowo wzmocniło jego funkcje administracyjne, usługowe i edukacyjne, a także przyspieszyło proces urbanizacji. Po 1990 roku, w okresie transformacji ustrojowej, Rzeszów zaczął odchodzić od modelu miasta przemysłowego na rzecz miasta usługowego. Rozwijało się szkolnictwo wyższe, administracja i handel. Jednocześnie, na obrzeżach miasta zaczęły spontanicznie powstawać nieuporządkowane osiedla jednorodzinne. Wejście Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku dało nowe możliwości finansowania inwestycji, dzięki czemu rozpoczęto modernizację infrastruktury transportowej, rozbudowę sieci drogowej i pierwsze projekty rewitalizacyjne.

Od 2006 roku rozpoczął się proces intensywnego powiększania miasta. Rzeszów w krótkim czasie podwoił swoją powierzchnię, przyłączając sąsiednie tereny wiejskie (schemat 4). Presja inwestycyjna sprawiła, że obszary o miejskim charakterze zaczęły przenikać się z zabudową wiejską, co generuje wyzwania związane z jakością przestrzeni i godzeniem interesów publicznych i prywatnych.

W ostatniej dekadzie Rzeszów coraz silniej rozwija także funkcje metropolitalne – staje się ośrodkiem akademickim i innowacyjnym, a dzięki obecności Doliny Lotniczej i branż wysokich technologii wzmacnia swoją pozycję w skali krajowej i międzynarodowej. Dynamiczny przyrost liczby mieszkańców, w tym studentów i migrantów z regionu, dodatkowo potęguje presję na rozwój przestrzenny i funkcjonalny miasta. Dzisiejsze ambicje metropolitalne wyrastają z wcześniejszych ról miasta – administracyjnej, przemysłowej i akademickiej, a dynamiczny przyrost liczby nowych mieszkańców i studentów dodatkowo potęguje presję na rozwój przestrzenny i funkcjonalny.

Biorąc pod uwagę obszar oraz ilość mieszkańców, Rzeszów pozostaje miastem średniej wielkości, a takie miasta uważane są za optymalne pod względem jakości życia. Kontynuacja polityki przestrzennej przyjętej w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa, jest szansą na uporządkowanie i stworzenie ciekawej, oryginalnej i niepowtarzalnej tkanki miejskiej.

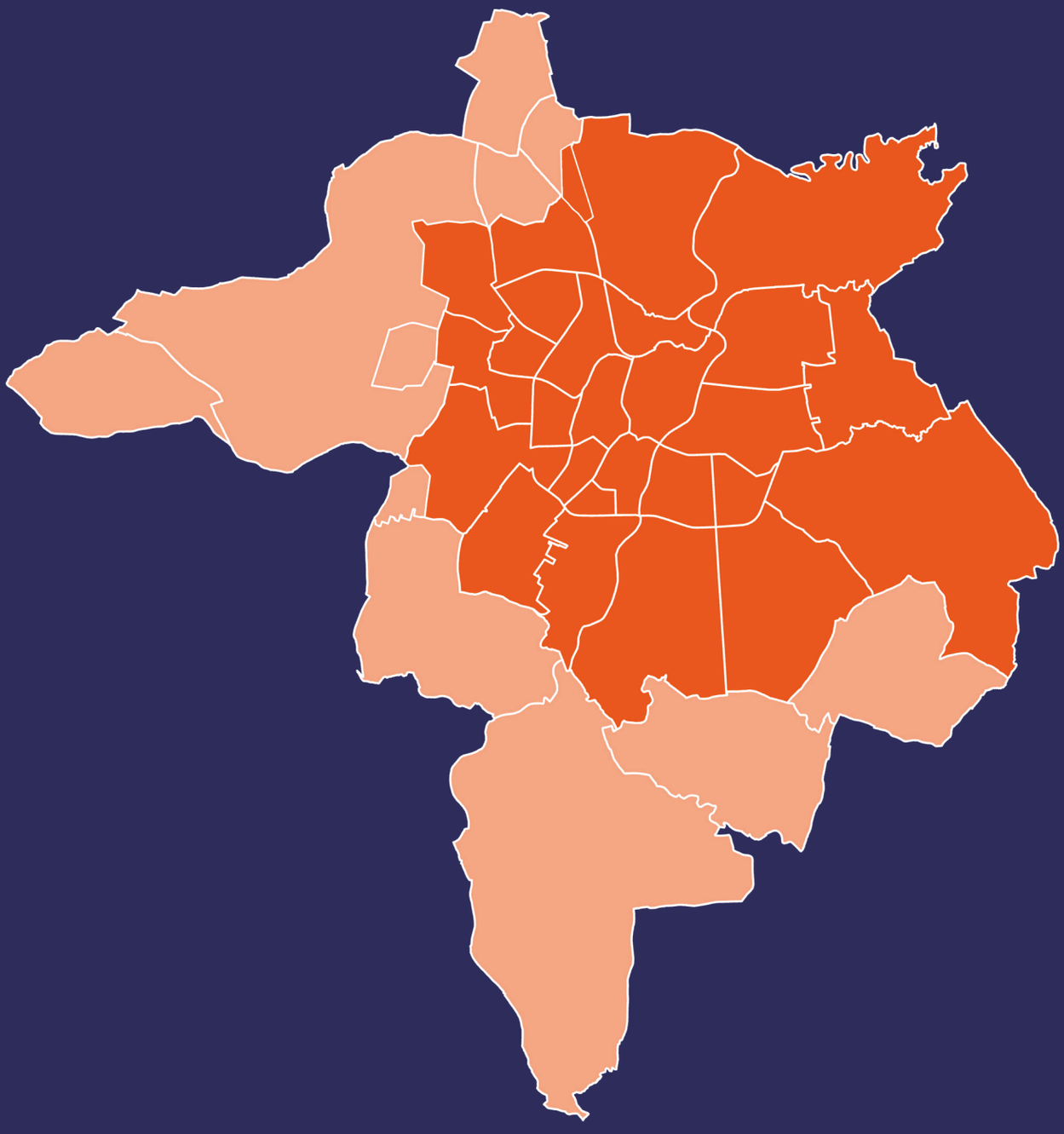

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 4.
PROCES POWIĘKSZANIA MIASTA

GRANICE MIASTA W 2006 ROKU

OBSZARY PRZYŁĄCZONE
DO RZESZOWA PO 2006 ROKU

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

Model struktury Rzeszowa to przestrzenne wyrażenie idei i wizji rozwoju miasta.

Jego kształt i założenia są wynikiem analiz dotychczasowego zagospodarowania, uwarunkowań, możliwości rozwoju i kształtowania przestrzeni zidentyfikowanych w Diagnozie na potrzeby opracowania Strategii rozwoju miasta Rzeszowa do 2035 r.[2] Stanowi on również kontynuację polityki przestrzennej określonej w Studium poprzez hasło: "Rzeszów miastem dobrym do życia" oraz podstawę do wyznaczenia w Strategii głównych celów przestrzennych, za które uznaje się:

- zrównoważony rozwój w kierunku miasta wielofunkcyjnego,
- optymalizację wykorzystania obszarów już zainwestowanych (poprzez m.in.: przekształcenia, hybrydowość funkcji, zwiększenie intensywności zabudowy, uzupełnienie o zieleń i przestrzenie publiczne),
- przekształcenia terenów przemysłowych i składowo-magazynowych położonych w centralnych częściach miasta w nowe wielofunkcyjne obszary o wysokich walorach przestrzennych,
- wykorzystanie potencjału komunikacji kolejowej w mieście,
- wzmacnianie i rozwój centrów usługowych (osiedlowych i ponadlokalnych),
- ochronę przed zabudową dolin rzecznych,
- rozwój funkcji metropolitalnych,
- stworzenie miejskiego systemu atrakcyjnych przestrzeni publicznych,
- stworzenie miejskiego systemu błękitno-zielonej infrastruktury,
- stopniowe wyrównanie standardów życia miejskiego na wszystkich osiedlach.

Struktura funkcjonalno - przestrzenna miasta w niniejszym dokumencie została zobrazowana graficznie poprzez model oraz schematy.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej to uproszczona i usystematyzowana, w celu ułatwienia zrozumienia założeń ujętych w Strategii, przestrzeń miasta. Przedstawione w modelu treści należy odczytywać kierunkowo i ideowo.

Poprzez schemat należy rozumieć uproszczony rysunek, który przedstawia strukturę, układ lub ideę. Schematy zamieszczone w tekście wizualizują kierunki działań a także ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej. Nie należy ich traktować jako map przedstawiających docelowy rozkład elementów przestrzennych, lecz jako wyrażenie idei.

2 Zgodnie z art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, diagnoza obejmuje sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną miasta Rzeszowa, z uwzględnieniem jego obszaru funkcjonalnego, tj. Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Zgodnie z art. 10e ust. 3. ustawy o samorządzie gminnym, strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy opracowanej na jej potrzeby.

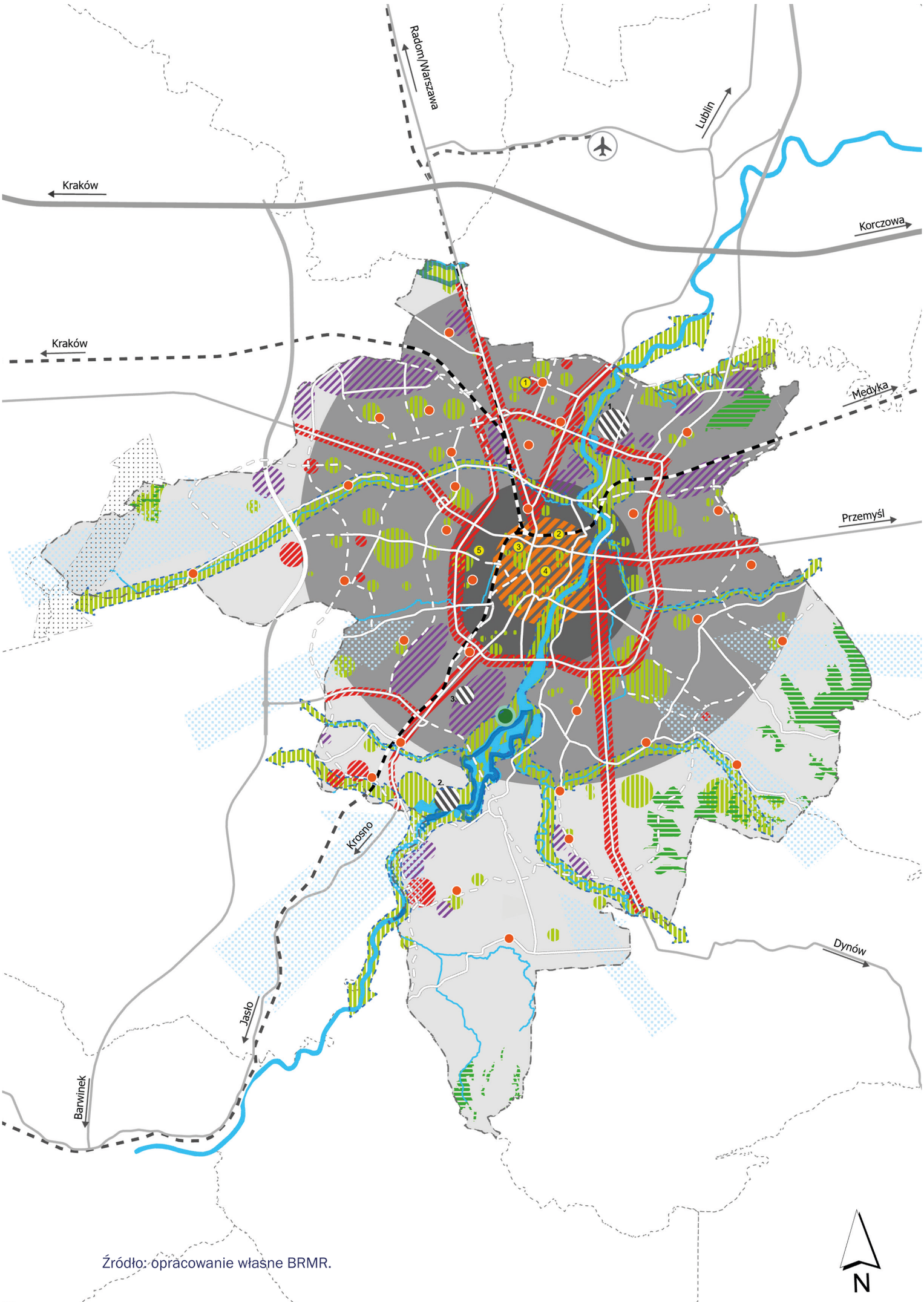

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 5.
MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO -PRZESTRZENNEJ RZESZOWA

Legenda

granica miasta

granice gmin sąsiednich

STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ - STREFY URBANISTYCZNE

strefa śródmiejska

strefa miejska

strefa podmiejska

GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWYCH

port lotniczy Rzeszów-Jasionka

linie kolejowe

autostrada

droga ekspresowa S19

drogi istniejące
(wraz z komunikajcą pieszą i rowerową)

drogi projektowane
(wraz z komunikajcą pieszą i rowerową)

przebiegi dróg poza granicami miasta

SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH

Rezerwat przyrody Lisia Góra

obszary Natura 2000

korytarze ekologiczne ponadlokalne

korytarze ekologiczne lokalne (rzeczne)

elementy systemu zieleni miejskiej

lasy

kliny nawietrzania

ważniejsze rzeki i cieki wodne

GŁÓWNE ELEMENTY INFTRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

1. Obszar koncentracji głównych elementów infrastruktury technicznej
   (oczyszczalnia ścieków, spalarnia śmieci, elektrociepłownia)
2. Ujęcie wody
3. Elektrociepłownia

ELEMENTY INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

centrum ogólnomiejskie

lokalne centra

planowane inwestycje o charakterze ponadlokalnym:

1. Aquapark
2. Rzeszowskie Centrum Komunikacyjne
3. Biblioteka Nova
4. Aula Miejska
5. Podkarpackie Centrum Lekkoatletyczne

OBSZARY ROZWOJU GOSPODARCZEGO

pasma i obszary usługowe

strefy aktywności gospodarczej

Strefy urbanistyczne

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Rzeszowa układa się w mozaikę obszarów o różnych dominujących funkcjach: mieszkaniowych, usługowych, przemysłowych i rekreacyjnych. Ze względu na zróżnicowany charakter funkcjonalny, **w modelu miasto zostało podzielone na trzy koncentryczne względem centrum miasta strefy urbanistyczne** (schemat 6). Każda z nich posiada zestaw charakterystycznych cech, które determinują jej rolę w funkcjonowaniu miasta, a co za tym idzie określony potencjał rozwojowy. Nadrzędnym celem rozwoju jest ciągły proces poprawy jakości życia mieszkańców na obszarze całego miasta.

Zróżnicowany układ przestrzenny miasta, obejmujący **dynamiczną strefę śródmiejską, funkcjonalną część miejską oraz spokojną i zieloną strefę podmiejską**, tworzy kompleksową i elastyczną ofertę zamieszkania, idealnie dopasowaną do indywidualnych potrzeb. Taka struktura miasta pozwala każdemu znaleźć swoją przestrzeń do życia, rozwoju i odpoczynku.

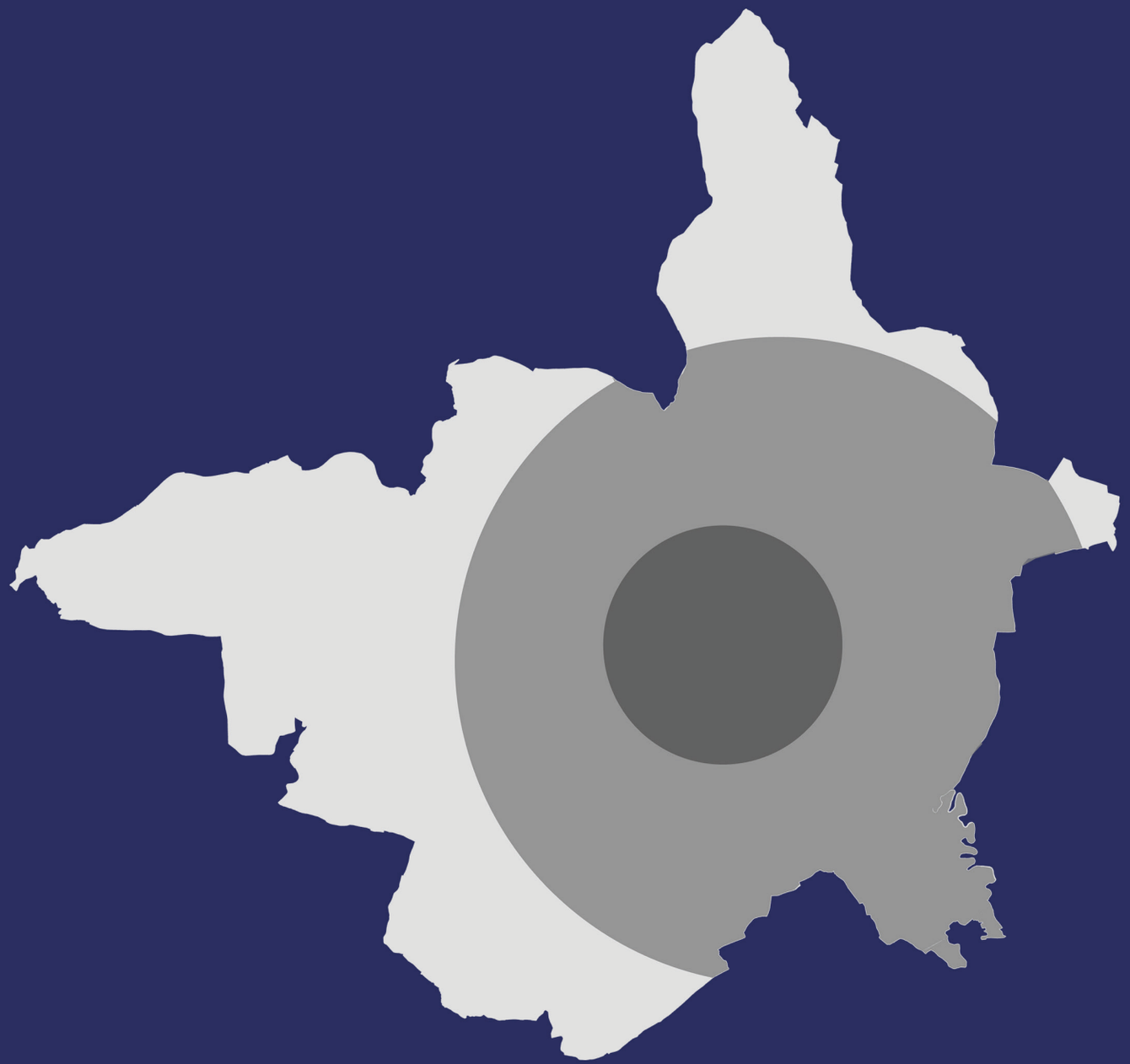

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 6.
STREFY URBANISTYCZNE

STREFA ŚRÓDMIEJSKA

STREFA MIEJSKA

STREFA PODMIEJSKA

Strefa śródmiejska

Obejmuje śródmieście oraz historyczne centrum miasta i jest strefą najintensywniej zagospodarowaną. **Jest to strefa wielofunkcyjna, łącząca w sobie najważniejsze dla tożsamości miasta funkcje usługowe o znaczeniu miejskim, regionalnym i ponadregionalnym.** Przestrzeń ta wyróżnia się gęstą i dobrze rozwiniętą siecią przestrzeni publicznych, które podlegają ciągłym przekształceniom, np. w odpowiedzi na nowe wyzwania, takie jak adaptacja do zmian klimatu. **Rozwój tego obszaru ukierunkowany jest na kreowanie wielofunkcyjnego, przyjaznego miasta dostosowanego do zmieniających się potrzeb jego mieszkańców.** Kameralny charakter zabytkowego śródmieścia, z jego historyczną zielenią i rozbudowaną strukturą przestrzeni publicznych wymaga szczególnych działań. Dlatego za kluczowy kierunek rozwoju i działań w strefie śródmiejskiej należy uznać ochronę istniejącej tkanki urbanistycznej, w szczególności przy adaptacji przestrzeni do nowych funkcji, a także kontrolowane wprowadzanie nowej zabudowy, zgodnie z trendami kształtującymi nowoczesne miasta. W związku z powyższym historyczne centrum, w granicach administracyjnych osiedla śródmieście, wskazano w dokumencie Strategii jako obszar rewitalizacji. Jest to spójne z opracowaną w 2023 r przez miasto Diagnozą[3] służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, jako podstawę do opracowania nowego Gminnego programu rewitalizacji dla miasta Rzeszowa.

Miasto przecinają dwa istotne elementy: rzeka Wisłok i dwie linie kolejowe nr 91 Kraków Główny - Medyka i nr 106 Rzeszów - Jasło. Choć dziś stanowią barierę komunikacyjną, mają potencjał by w przyszłości spajać miejską przestrzeń, w szczególności w strefie śródmiejskiej.

Dolina Wisłoka to jedna z najważniejszych przestrzeni publicznych w mieście. Miejsce o niezaprzeczalnej roli przyrodniczej, klimatycznej, a także przestrzeń spotkań i codziennej rekreacji mieszkańców. Oddawanie rzeki miastu to istotny element poprawy jakości przestrzeni publicznych w centrum. Przełamywanie bariery, jaką stanowi rzeka m.in. przez budowę nowych kładek pieszych i rowerowych uzupełnione zielonymi połączeniami z tkanką miejską sprzyja lepszej integracji tych obszarów.

Wspomniana wcześniej kolej, jeszcze niedawno postrzegana jako bariera przestrzenna, dzięki zintegrowanym działaniom w zakresie transportu publicznego i polityki przestrzennej, może stać się istotnym czynnikiem rozwojowym w śródmieściu. Tereny produkcyjno-usługowe zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowej, w ścisłym centrum miasta, mają duży potencjał centrotwórczy, co kwalifikuje je jako Obszary Strategicznej Interwencji kluczowe dla dalszego rozwoju Rzeszowa. Doskonała lokalizacja, dostępność transportowa i pełne uzbrojenie techniczne tworzą sprzyjające warunki do kształtowania atrakcyjnych, wielofunkcyjnych stref prestiżu, które mogą nadać miastu nowe oblicze.

Specyficznym obszarem przewidzianym do przekształceń, ujętym jako Obszar Strategicznej Interwencji, jest korytarz rozwoju zlokalizowany wzdłuż Alei Tadeusza Rejtana. To jedna z kluczowych arterii komunikacyjnych miasta, która wraz z al. Sikorskiego tworzy najdłuższą w Rzeszowie oś widokową - na most im. Tadeusza Mazowieckiego. Mimo bardzo dobrej dostępności komunikacyjnej i istniejących usług, obszar ten wciąż pozostaje niewykorzystany pod względem swojego potencjału rozwojowego. Ujęcie go w strategii jako Obszar Strategicznej Interwencji wyznacza kierunek działań zmierzających do przekształcenia tej przestrzeni w atrakcyjną, wielofunkcyjną strefę prestiżu przyjazną pieszym i rowerzystom.

3 Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji dla Miasta Rzeszowa, Inventur Sp. z o.o., Rzeszów 2023, str. 224 i nast.

Strefa miejska

Obejmuje obszary położone głównie poza drugim pierścieniem obwodnicowym (schemat 7). Strefę w większości tworzą tereny położone w granicach administracyjnych miasta z 2006 r. oraz przyległe do nich tereny charakteryzujące się dużym potencjałem rozwojowym.

Jest to strefa, w której dominuje zabudowa wielorodzinna, a także znajduje się największa w skali miasta koncentracja usług i przemysłu.

Znajdujące się w tej strefie osiedla wielorodzinne charakteryzuje dobra dostępność do podstawowych usług publicznych i dobre połączenie komunikacyjne z pozostałymi częściami miasta. Przestrzenie publiczne, w tym tereny zielone, pełnią funkcje zarówno lokalne, jak i ponadlokalne. W obszarze tym znajdują się większe parki, w tym zielone tereny doliny Wisłoka, a działania rozwojowe koncentrują się na wzmacnianiu połączeń międzyosiedlowych, tworzeniu przestrzeni przyjaznych pieszym i rowerzystom, realizacji koncepcji miasta 15-minutowego oraz zwiększaniu odporności na zmiany klimatu. **Ważnym celem jest również uzupełnianie oferty usługowej i gospodarczej, tworzenie nowych miejsc pracy i przestrzeni rekreacyjnych – elementów podnoszących jakość życia mieszkańców.**

Strefa ta jest także miejscem realizacji inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym, takich jak Podkarpackie Centrum Lekkoatletyczne czy Park Wodny, zlokalizowanych w pobliżu istniejących i planowanych obwodnic miasta.

Strefa podmiejska

Obejmuje obszary położone na obrzeżach miasta, w większości włączone w granice Rzeszowa po 2005 r. **Są to tereny, w których istnieje konieczność punktowego kreowania typowo miejskiego zagospodarowania, które będzie służyło rozległym terenom ekstensywnej zabudowy jednorodzinnej.** Struktura własnościowa, duże zróżnicowanie ukształtowania terenu oraz atrakcyjne widokowo działki budowlane sprawiają, że obszary te cieszą się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców i inwestorów. W związku z dotychczasowym, dynamicznym, lecz głównie monofunkcyjnym rozwojem, istnieje potrzeba uzupełnienia zabudowy mieszkaniowej o dostęp do usług podstawowych i komercyjnych. Równie istotna pozostaje systematyczna poprawa dostępności do infrastruktury transportowej. **Polityka przestrzenna dla tej strefy zakłada wprowadzenie terenów o nowych funkcjach, takich jak lokalne centra koncentracji usług, pasma i obszary usługowe oraz przestrzenie aktywności gospodarczej.** Lokalne centra sprzyjają tworzeniu kompletnych osiedli, jako miejsca lokalizacji usług podstawowych, komercyjnych, przestrzeni publicznych czy ogólnodostępnej zieleni, które wzmacniają i budują lokalną wspólnotę oraz tożsamość. Dodatkowo w obszarze strefy podmiejskiej wskazano strefy aktywności gospodarczej oraz pasma i obszary usługowe. Strefy aktywności gospodarczej będą występować w sąsiedztwie ważniejszych planowanych dróg z dostępem do komunikacji miejskiej, ale w znacznie mniejszej skali niż w pozostałych częściach miasta, ze względu na charakter zabudowy i ukształtowanie terenu. Mają one jednak kluczowe znaczenie dla zwiększania liczby mieszkańców miasta poprzez tworzenie stabilnych i nowoczesnych miejsc zatrudnienia, równomiernego dostępu do miejsc pracy i zaspokojenia potrzeb bytowych społeczności. Stanowią także impuls do osiedlenia się w mieście.

Atrakcyjne krajobrazowo obszary strefy podmiejskiej to również ogromny potencjał sprzyjający realizacji usług związanych z czasem wolnym i aktywnym wypoczynkiem nie tylko w skali lokalnej, ale i ogólnomiejskiej.

Elementem integrującym wszystkie trzy strefy są tworzące się wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych pasma rozwojowe, z preferowanym przeznaczeniem pod usługi i handel. Powstająca wzdłuż dróg tkanka miejska powinna być dopasowana skalą do otaczającej zabudowy i mieć charakter reprezentacyjny.

wejście
entrance
wejście
entrance
ul. Jana Kochanowskiego
ODJAZDY Departures

Sieć transportowa

Atutem Rzeszowa jest jego położenie na skrzyżowaniu międzynarodowych szlaków transportowych (schemat 7). **Bardzo dobre zewnętrzne skomunikowanie drogowe oraz kolejowe, a także międzynarodowe połączenia lotnicze są istotną determinantą rozwoju miasta.** Port lotniczy Rzeszów - Jasionka obsługuje zarówno loty pasażerskie, jak i towarowe. Od wybuchu wojny na Ukrainie w 2022 roku rejon lotniska stał się istotnym hubem logistycznym pomocy humanitarnej i wojskowej.

Rozwój przestrzenny miasta jest ściśle powiązany z jego układem transportowym. Istotną rolę w mieście odgrywa zaplanowany hierarchicznie układ dróg. Istniejące i projektowane promieniście i obwodowo arterie mają rozprowadzać ruch, odciążając centrum i stanowić szkielet dla cały czas rozwijającej się tkanki miejskiej, wpływając na rozwój konkretnych terenów. Nowe połączenia drogowe, uzupełnione o drogi rowerowe, sprzyjają rozwojowi mobilności miejskiej i uruchamiają nowe tereny inwestycyjne. Stacja kolejowa Rzeszów Główny jest ważnym węzłem na osi wschód–zachód kraju, a rozwój Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej, w tym nowe przystanki i połączenie z lotniskiem, integruje zewnętrzny transport publiczny z układem miasta, poprawiając dostępność komunikacyjną w skali regionalnej. Realizacja pełnego układu obwodnicowego w połączeniu z drogami wylotowymi z miasta, wykorzystując bliskość autostrady A4, a także przebieg fragmentu trasy S19 przez zachodni fragment miasta, pozwoli na wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrum.

Główne założenia dla polityki transportowej i parkingowej w mieście to przede wszystkim realizacja zintegrowanych punktów przesiadkowych wraz z parkingami strategicznymi (schemat 7) oraz działania ukierunkowane na uspokojenie ruchu samochodowego w centrum miasta oraz zwiększenie udziału i popularności transportu zbiorowego wśród mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 7.
SYSTEM TRANSPORTOWY

LOTNISKO RZESZÓW-JASIONKA

LINIE KOLEJOWE W GRANICACH MIASTA

LINIE KOLEJOWE POZA GRANICAMI MIASTA

ELEMENTY UKŁADU DROGOWEGO

POWIĄZANIA DROGOWE ZEWNĘTRZNE

RZESZOWSKIE CENTRUM KOMUNIKACYJNE

STACJE KOLEJOWE:
1. STACJA KOLEJOWA RZESZÓW GŁÓWNY
2. STACJA KOLEJOWA RZESZÓW STARONIWA

PRZYSTANKI KOLEJOWE

PARKINGI PARK&RIDE

UKŁAD OBWODNIC:

I PIERŚCIEŃ - WOKÓŁ ŚCISŁEGO CENTRUM

II PIERŚCIEŃ - OTACZAJĄCY STREFĘ ŚRÓDMIEJSKĄ

III PIERŚCIEŃ - OTACZAJĄCY STREFĘ MIEJSKĄ

MOZLIWOŚĆ DOMKNIĘCIA III PIERŚCIENIA POZA GRANICĄ MIASTA

AUTOSTRADOWA OBWODNICA MIASTA

PRZEDŁUŻENIE AUTOSTRADOWEJ OBWODNICY
MIASTA W TRAKCIE BUDOWY

System powiązań przyrodniczych

Głównym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej Rzeszowa jest Wisłok z przylegającymi do niego terenami zielonymi tworzącymi zieloną oś, czyli korytarz przyrodniczo-klimatyczny przebiegający przez całe miasto i łączący go z sąsiednimi gminami. System przyrodniczy (schemat 8 obejmuje również Rezerwat przyrody Lisia Góra oraz tereny Natura 2000, a także inne tereny zieleni. Rola rzeki w Rzeszowie jest szczególnie istotna w związku z jej centralnym przebiegiem na osi północ-południe. Dolina Wisłoka zapewnia miastu przestrzeń do wypoczynku (bulwary, drogi dla pieszych i rowerów, sporty wodne), stanowi główny korytarz przewietrzania i ochronę przed powodzią. Jednocześnie spina kompozycyjnie miasto rozwijające się na obu jego brzegach. System przyrodniczy uzupełniają jego dopływy wraz z ich obudową biologiczną. Dbanie i odbudowa korytarzy ekologicznych wzdłuż rzek, tworzenie nowych terenów zieleni urządzonej jest szczególnie istotne w budowaniu miasta odpornego na zmiany klimatyczne. **Jako elementy systemu zieleni miejskiej tworzące system przyrodniczo-klimatyczny miasta wskazano większe parki, ogrody działkowe, tereny zieleni rekreacyjnej oraz lasy.** Uwarunkowania przyrodnicze i klimatyczne, w tym wskazane na modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Rzeszowa tzw. kliny nawietrzania (obszary położone na kierunkach przeważających wiatrów), mają odzwierciedlenie w kształtowaniu parametrów zabudowy i zagospodarowania terenów na ich przebiegu.

Należy zwrócić szczególną uwagę, że **istotnym uzupełnieniem systemu zieleni miejskiej jest zieleń towarzysząca zabudowie.** W strefie podmiejskiej będą to głównie tereny przydomowych ogrodów, a w strefie miejskiej zieleń międzyosiedlowa i towarzysząca obiektom usługowym. Realizacja nowej zabudowy powinna być połączona z realizacją terenów zieleni o różnej skali. W strefie śródmiejskiej, ze względu na jej zabytkowy charakter i dominację pierzejowej zabudowy, najczęściej to zieleń publiczna stanowi zieleń towarzyszącą.

System powiązań przyrodniczych cechuje się znaczną defragmentacją. Za istotne należy uznać prowadzenie działań, które, wszędzie tam gdzie to możliwe, pozwolą na jego uzupełnienie i rozbudowę, w szczególności poprzez rozwijanie terenów zielonych o charakterze naturalnym oraz urządzonych parków połączonych z siecią przestrzeni publicznych.

Ze względu na kluczową rolę rzeki, zarówno przyrodniczą jak i przestrzenną, cała dolina Wisłoka została określona jako Obszar Strategicznej Interwencji (schemat 22).

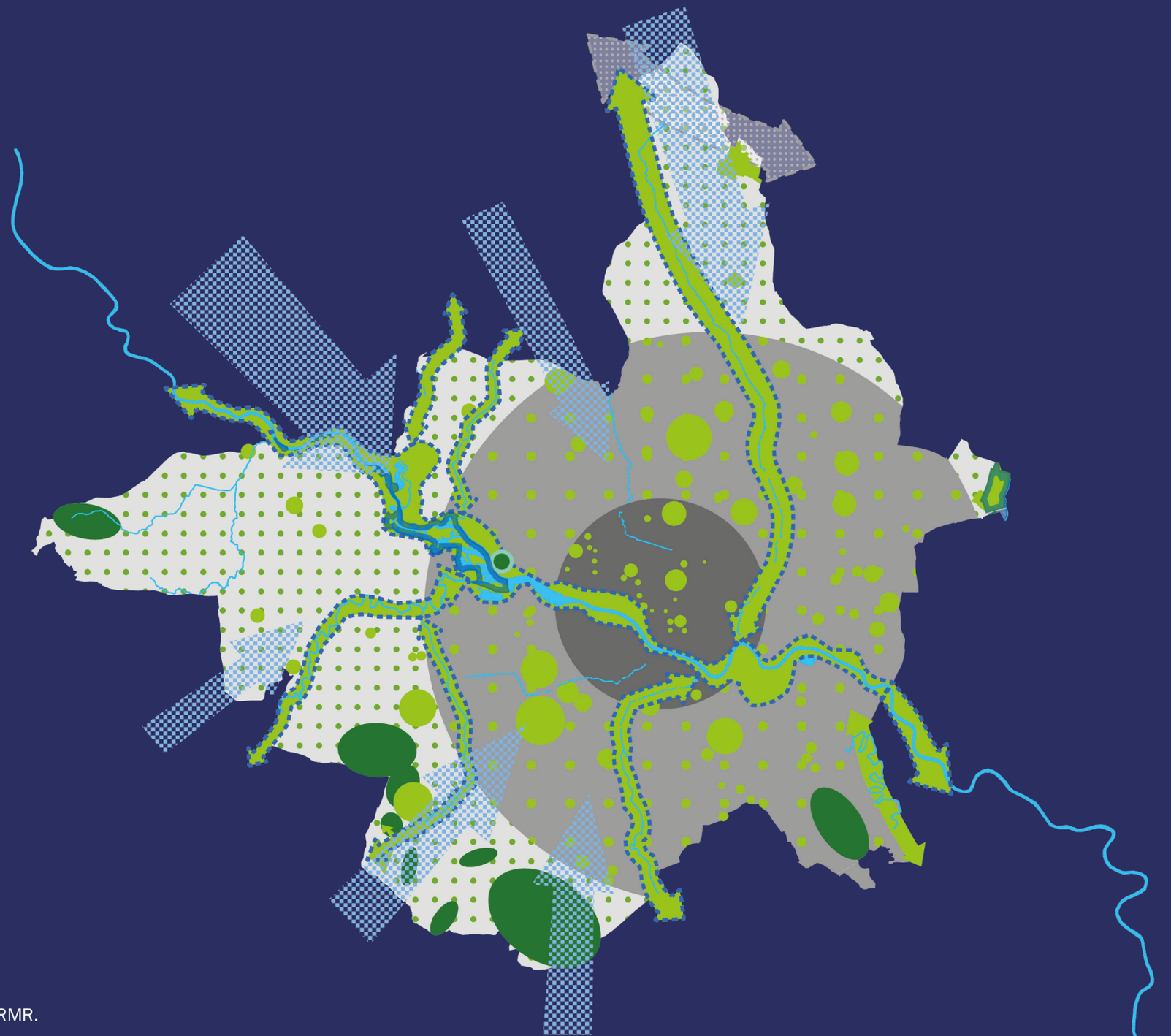

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 8.
SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH

REZERWAT PRZYRODY LISIA GÓRA

OBSZAR NATURA 2000

WAŻNIEJSZE RZEKI I CIEKI WODNE

LASY

ELEMENTY SYSTEMU ZIELENI MIEJSKIEJ

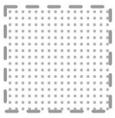

KORYTARZE EKOLOGICZNE PONADLOKALNE

KORYTARZE EKOLOGICZNE LOKALNE (RZECZNE)

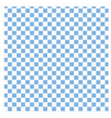

KLINY NAWIETRZANIA

ZIELEŃ TOWARZYSZĄCA ZABUDOWIE
W STREFIE MIEJSKIEJ

ZIELEŃ TOWARZYSZĄCA ZABUDOWIE
W STREFIE PODMIEJSKIEJ

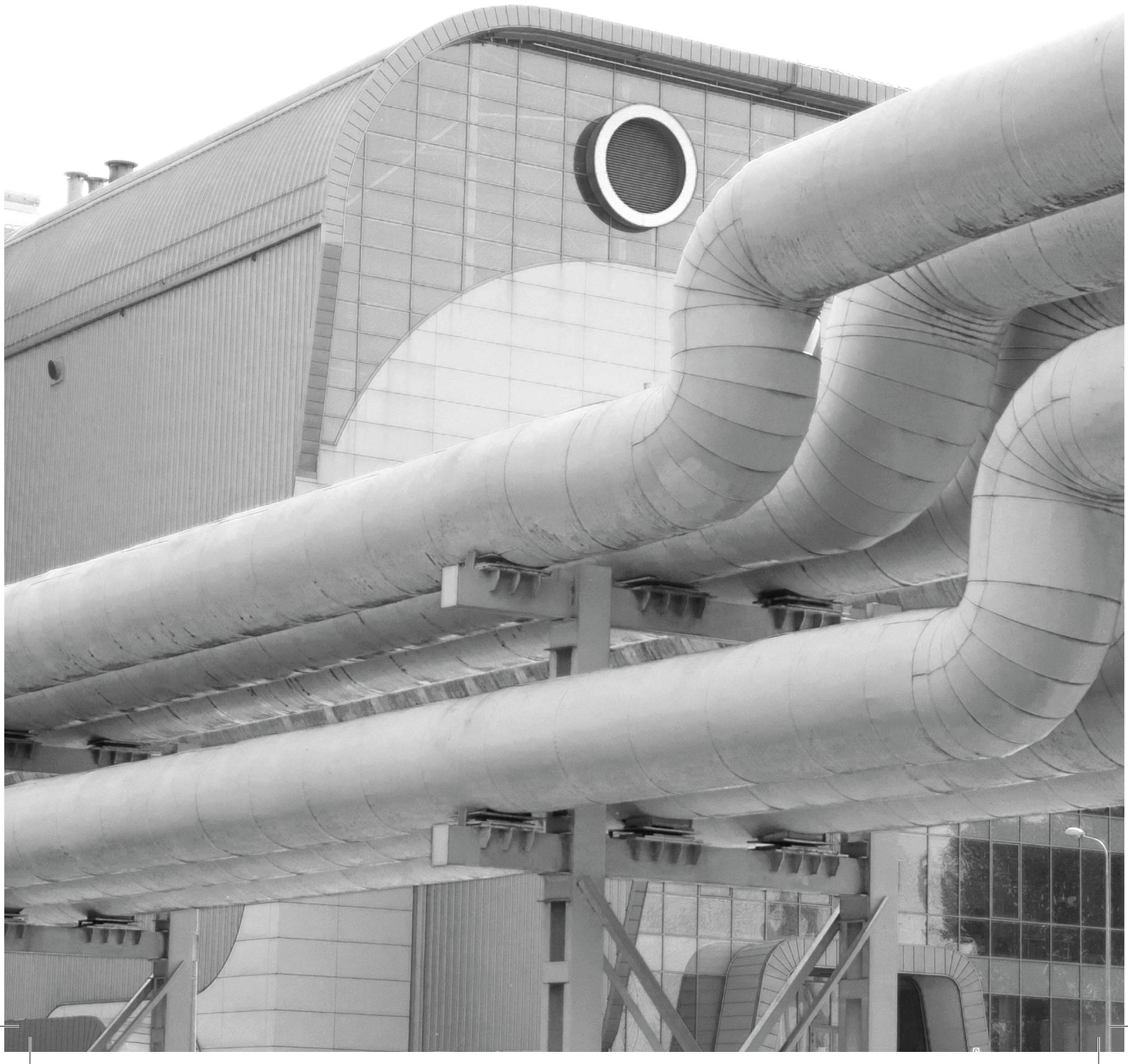

Główne elementy infrastruktury technicznej

Infrastruktura techniczna Rzeszowa obejmuje niemal wszystkie tereny zurbanizowane. Potrzeby rozwojowe w tym zakresie wynikają przede wszystkim z przeznaczania nowych obszarów pod inwestycje, konieczności modernizacji istniejących systemów oraz ich integracji z odnawialnymi źródłami energii.

Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna przyczynia się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego, wspiera zrównoważony rozwój przestrzenny i bezpośrednio wpływa na jakość życia mieszkańców. Odgrywa również istotną rolę w budowaniu odporności miasta na skutki zmian klimatycznych.

Poza systemami liniowymi, do kluczowych elementów infrastruktury technicznej należą: oczyszczalnia ścieków, spalarnia odpadów i elektrociepłownia zlokalizowane w rejonie ul. Ciepłowniczej, a także elektrociepłownia przy ul. Matuszczaka oraz ujęcie wody na osiedlu Zwięczyca. Obiekty te mają istotny wpływ na sposób zagospodarowania ich otoczenia. Zakłada się ich utrzymanie, dalszy rozwój, modernizację oraz dostosowywanie do współczesnych standardów technologicznych i środowiskowych.

Zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków to kluczowe zadanie własne gminy. System wodociągowy stanowi złożony układ którego początek stanowi podstawowe ujęcie brzegowe na rzece Wisłok, Zwięczyca I i II wraz z zakładem uzdatniania wody. Rzeka Wisłok jest tym samym podstawowym źródłem wody pitnej dla miasta Rzeszowa, a stabilny poziom wody dla potrzeb ujęcia utrzymuje Zalew Rzeszowski. W systemie znajdują się również min. magistrale wodociągowe, hydrofornie oraz zbiorniki wody czystej. Woda produkowana jest nie tylko dla mieszkańców miasta ale również dla gmin sąsiednich. System kanalizacyjny to przede wszystkim mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków, spełniająca standardy dla aglomeracji ≥ 100 000 RLM. W systemie znajdują się również min. kolektory magistralne, kanały grawitacyjne, ciśnieniowe jak i podciśnieniowe oraz liczne przepompownie ścieków. Ścieki komunalne odbierane są również z sąsiednich gmin w ramach „Aglomeracji Rzeszów”[4].

Istotnym elementem infrastruktury technicznej jest również system kanalizacji deszczowej, obejmujący sieć kolektorów, urządzeń podczyszczających wody opadowe oraz zbiorników retencyjnych, które pozwalają na czasowe gromadzenie i kontrolowane odprowadzenie wód do odbiorników. Jego funkcjonowanie ma kluczowe znaczenie dla ochrony miasta przed podtopieniami, ograniczania zanieczyszczeń wód powierzchniowych oraz adaptacji do zmian klimatycznych. Coraz większą rolę odgrywają w nim rozwiązania z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury, zwiększające zdolność miasta do zatrzymania i wykorzystania wód opadowych oraz wpisujące się w koncepcję „miasta gąbki”.

System elektroenergetyczny miasta obejmuje sieci najwyższych, wysokich i średnich napięć oraz Główne Punkty Zasilania (GPZ), z których część pełni funkcję o znaczeniu ponadlokalnym, zasilając okoliczne gminy. Infrastruktura ta zapewnia stabilne zasilanie odbiorców i odgrywa kluczową rolę w utrzymaniu bezpieczeństwa energetycznego miasta. Uzupełniającym elementem systemu elektroenergetycznego jest elektrownia wodna zlokalizowana na zaporze Zalewu Rzeszowskiego na rzece Wisłok, która produkuje energię w oparciu o odnawialne źródło, zasilając sieć elektroenergetyczną na terenie miasta.

W mieście funkcjonuje również system ciepłowniczy oparty o dwa źródła ciepła oparte głównie na paliwie gazowym pracujące na wydzielonej sieci, oraz system gazowniczy, którego jednym z elementów są gazociągi wysokiego ciśnienia (przesyłowe i kopalnianie), które z uwagi na parametry stanowią ograniczenie w swobodnym lokalizowaniu zabudowy w ich sąsiedztwie. Elementem systemu gazowniczego są również stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia, które obniżają ciśnienie gazu z poziomu przesyłowego do parametrów umożliwiających jego wprowadzenie do systemu dystrybucyjnego.

4 Aglomeracja Rzeszów z oczyszczalnią ścieków w Rzeszowie została wyznaczona na potrzeby Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. W jej skład wchodzą: Rzeszów, część miejscowości z gminy Tyczyn, część miejscowości z gminy Krasne oraz część miejscowości z gminy Trzebownisko.

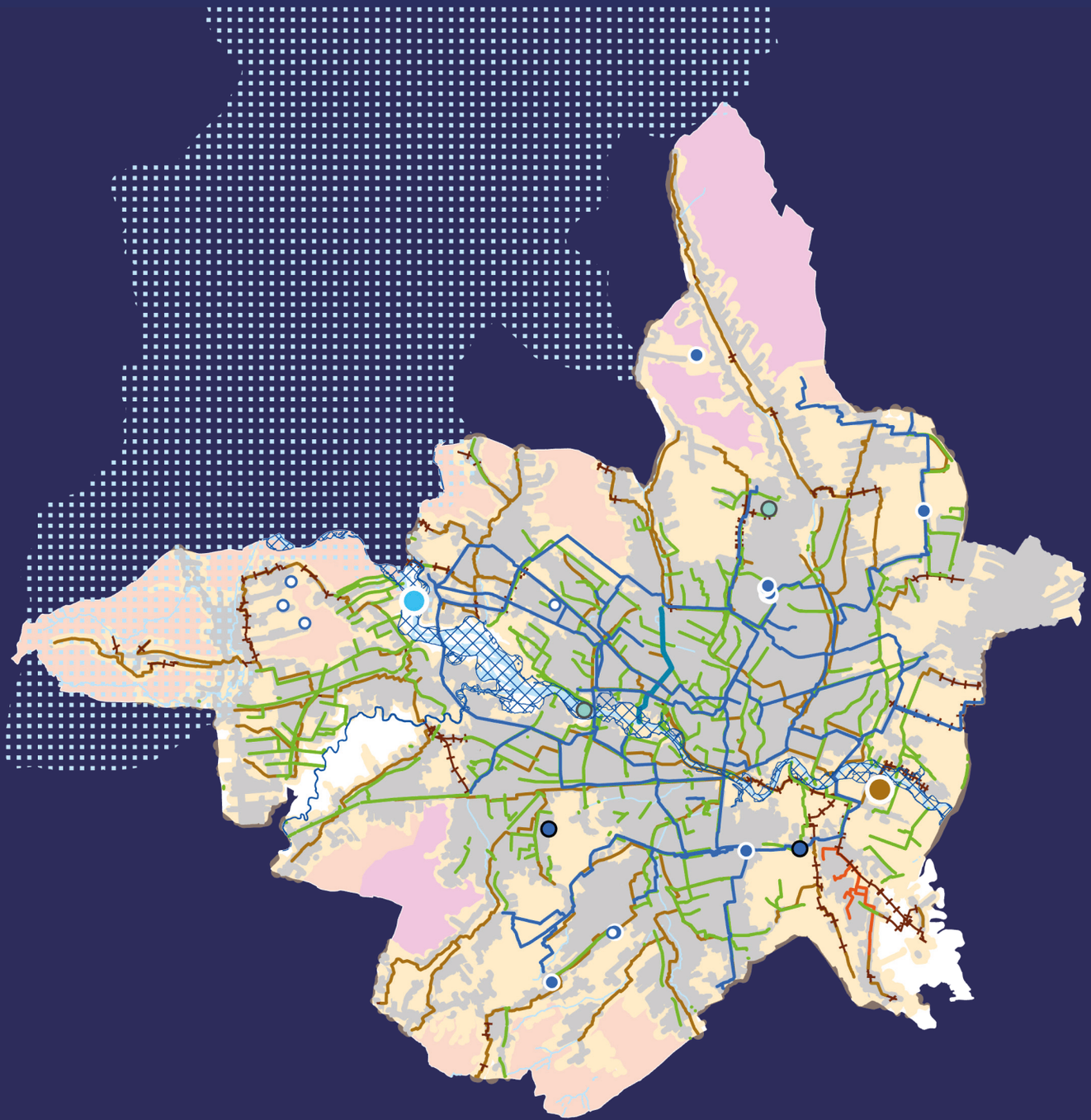

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 9.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA SYSTEM WODOCIĄGOWY, KANALIZACJI SANITARNEJ, KANALIZACJI DESZCZOWEJ

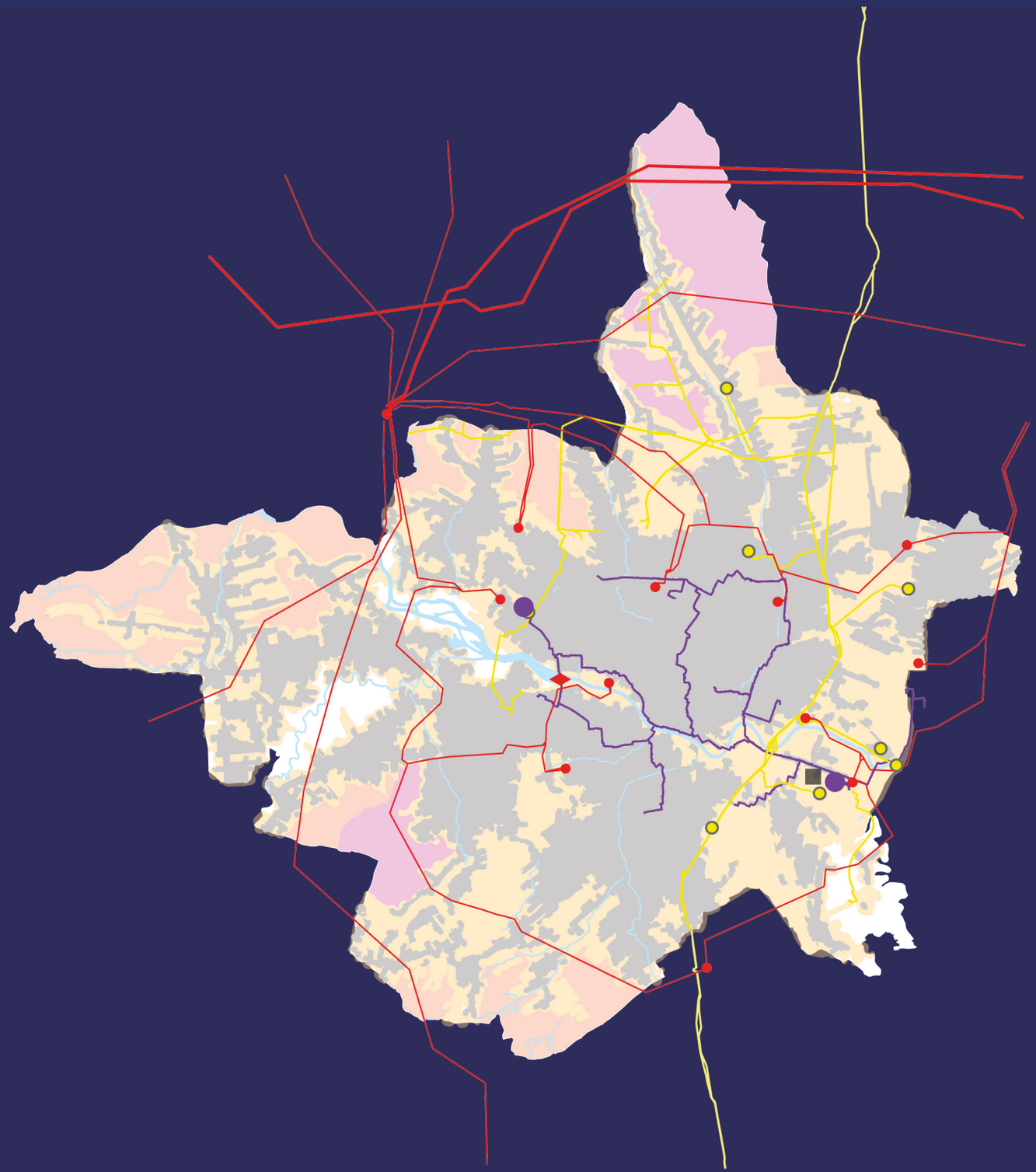

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 10.
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA SYSTEM CIEPŁOWNICZY, GAZOWNICZY I ELEKTROENERGETYCZNY

AVE TEATR
AVE TEATR

Elementy infrastruktury społecznej

Każda ze stref charakteryzuje się różnym stopniem wyposażenia w infrastrukturę społeczną i potrzebą podejmowania różnych działań w tym zakresie. Jako jeden w ważniejszych elementów infrastruktury społecznej wskazano na modelu centra lokalne (schemat 11). Pełnią one kluczową rolę w strukturze miasta jako lokalne ośrodki życia codziennego, zapewniając dostęp do usług, handlu, edukacji, kultury i rekreacji. Sprzyjają integracji społecznej, budowaniu tożsamości lokalnej oraz ograniczaniu konieczności dojazdów do centrum, co wspiera zrównoważoną mobilność i poprawia jakość życia. Stanowią również ważne punkty orientacyjne i organizujące przestrzeń osiedli, a ich elastyczna, multifunkcyjna forma pozwala dostosowywać ofertę do zmieniających się potrzeb mieszkańców. Dobrze rozwinięte centra lokalne odciążają śródmieście, ponieważ część funkcji usługowych i społecznych realizowana jest w ich obrębie. To sprzyja bardziej równomiernemu rozłożeniu aktywności w mieście, a tym samym zmniejsza natężenie ruchu samochodowego.

Centra osiedlowe to fundamenty lokalnego życia i spójności urbanistycznej miasta. Odpowiednio zaprojektowane, wspierają samowystarczalność osiedli, zrównoważony rozwój i jakość życia mieszkańców, stanowiąc kluczowe ogniwo między strukturą ogólnomiejską, a codziennością mieszkańców.

Szczególnie istotna dla miasta jest realizacja nowych inwestycji o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, podnoszących znaczenie miasta w strukturze osadniczej kraju i wpływających na postrzeganie miasta jako kształtującej się kameralnej metropolii.

Planowane inwestycje, takie jak Aquapark, Rzeszowskie Centrum Komunikacyjne, Biblioteka Nova, Aula Miejska, Planetarium i Podkarpackie Centrum Lekkoatletyczne oraz wyznaczone kierunki polityki przestrzennej, mają na celu stworzenie możliwie najlepszych warunków dostępności do przestrzeni publicznych, usług, edukacji, sportu, rekreacji i kultury. Lokalne centra usług koncentrują się na codziennych potrzebach mieszkańców. Inwestycje o charakterze ponadlokalnym, wskazane w modelu służą rozwojowi całego miasta wzmacniając jego rolę w regionie i zwiększają atrakcyjność Rzeszowa w szerszej skali.

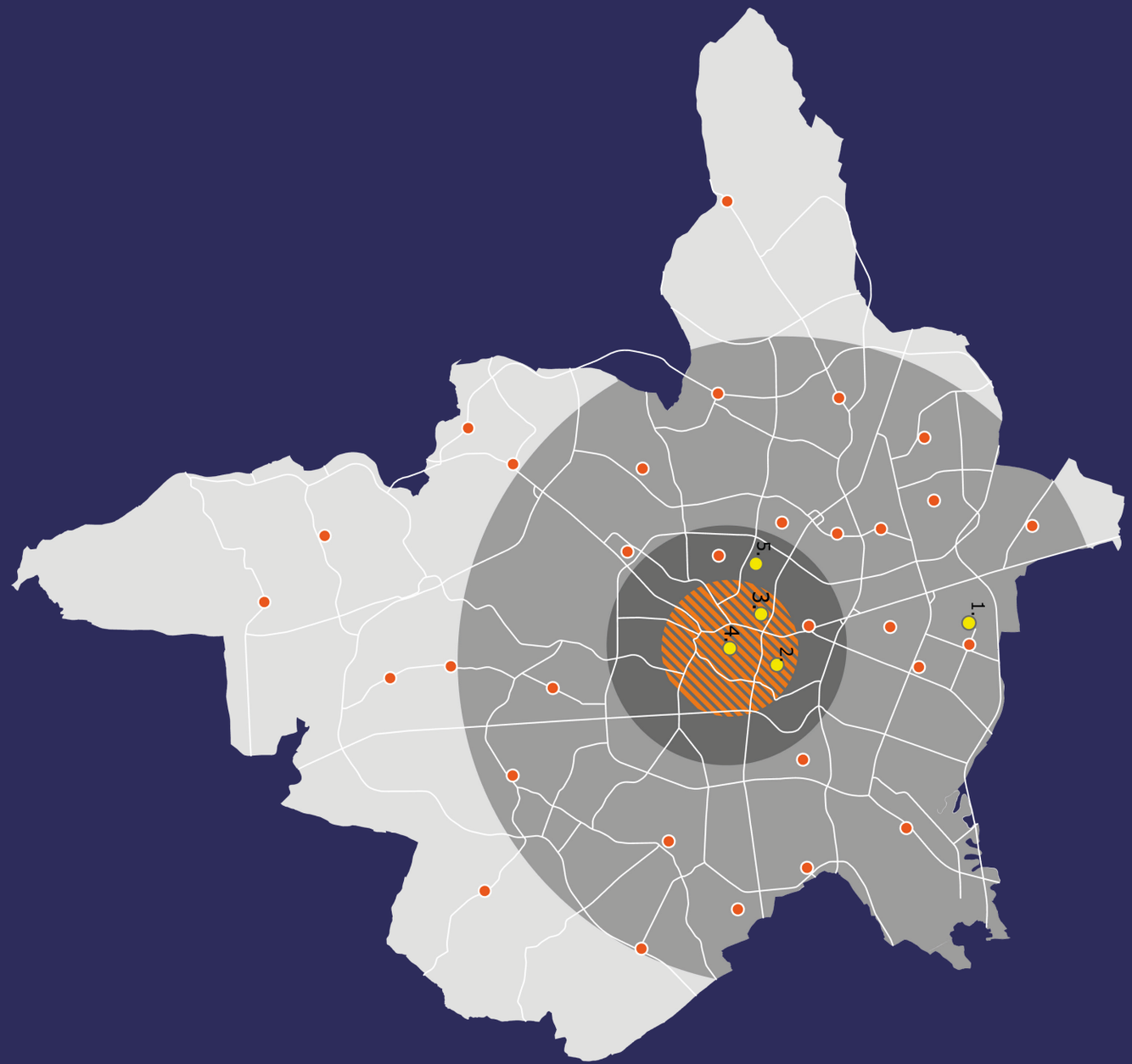

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 11.
WYBRANE ELEMENTY INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

CENTRUM OGÓLNOMIEJSKIE

LOKALNE CENTRA

PLANOWANE INWESTYCJE O CHARAKTERZE PONADLOKALNYM

1. Aquapark
2. Rzeszowskie Centrum Komunikacyjne
3. Biblioteka Nova
4. Aula Miejska
5. Podkarpackie Centrum Lekkoatletyczne

Obszary rozwoju gospodarczego

Z perspektywy rozwoju gospodarczego miasta bardzo istotne znaczenie mają strefy aktywności gospodarczej obejmujące zarówno tereny przemysłowe, produkcyjne, ale też usługowe. Na modelu wskazano zarówno funkcjonujące, jak i nowe strefy rozwoju, których położenie wyznaczono strategicznie pod względem istniejącej bądź planowanej infrastruktury transportowej.

Drugim elementem są pasma usługowe wzdłuż ważniejszych dróg i obwodnic miejskich, wykorzystujące potencjał lokalizacyjny i będące kontynuacją naturalnie zapoczątkowanych przekształceń zabudowy jednorodzinnej w usługi i handel oraz obszary usługowe wskazane jako uzupełnienie oferty usługowej.

Tereny te stanowią fundament rozwoju miasta. Znajdą się w nich atrakcyjne miejsca pracy i możliwości rozwoju zawodowego, co przyciągnie nowych mieszkańców. W kontekście miasta aspirującego do roli metropolii, ich rozwój staje się nie tylko impulsem dla lokalnej gospodarki, ale także narzędziem budowania konkurencyjności i wizerunku nowoczesnego ośrodka miejskiego. Tworząc przestrzeń dla innowacyjnych przedsiębiorstw, przemysłu wysokich technologii i zaplecza usługowego, miasto zyskuje potencjał do zatrzymywania i przyciągania doświadczonych specjalistów, inwestorów oraz młodych, aktywnych ludzi. To właśnie dostęp do stabilnego i różnorodnego rynku pracy może przesądzać o decyzji o zamieszkaniu w Rzeszowie, czyniąc z gospodarki realne źródło rozwoju demograficznego.

Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego miasta bardzo istotne znaczenie mają również tereny do przekształceń wskazane jako Obszary Strategicznej Interwencji, w szczególności tereny funkcjonujące obecnie jako składy i magazyny w strefie śródmiejskiej. Mają one szansę stać się nowoczesnymi, wielofunkcjonalnymi strefami prestiżu, które poprzez integrację funkcji mieszkaniowych, usługowych i rekreacyjnych przyczynią się do budowania miejskiego charakteru Rzeszowa jako zwartego, dynamicznego i atrakcyjnego centrum metropolitalnego.

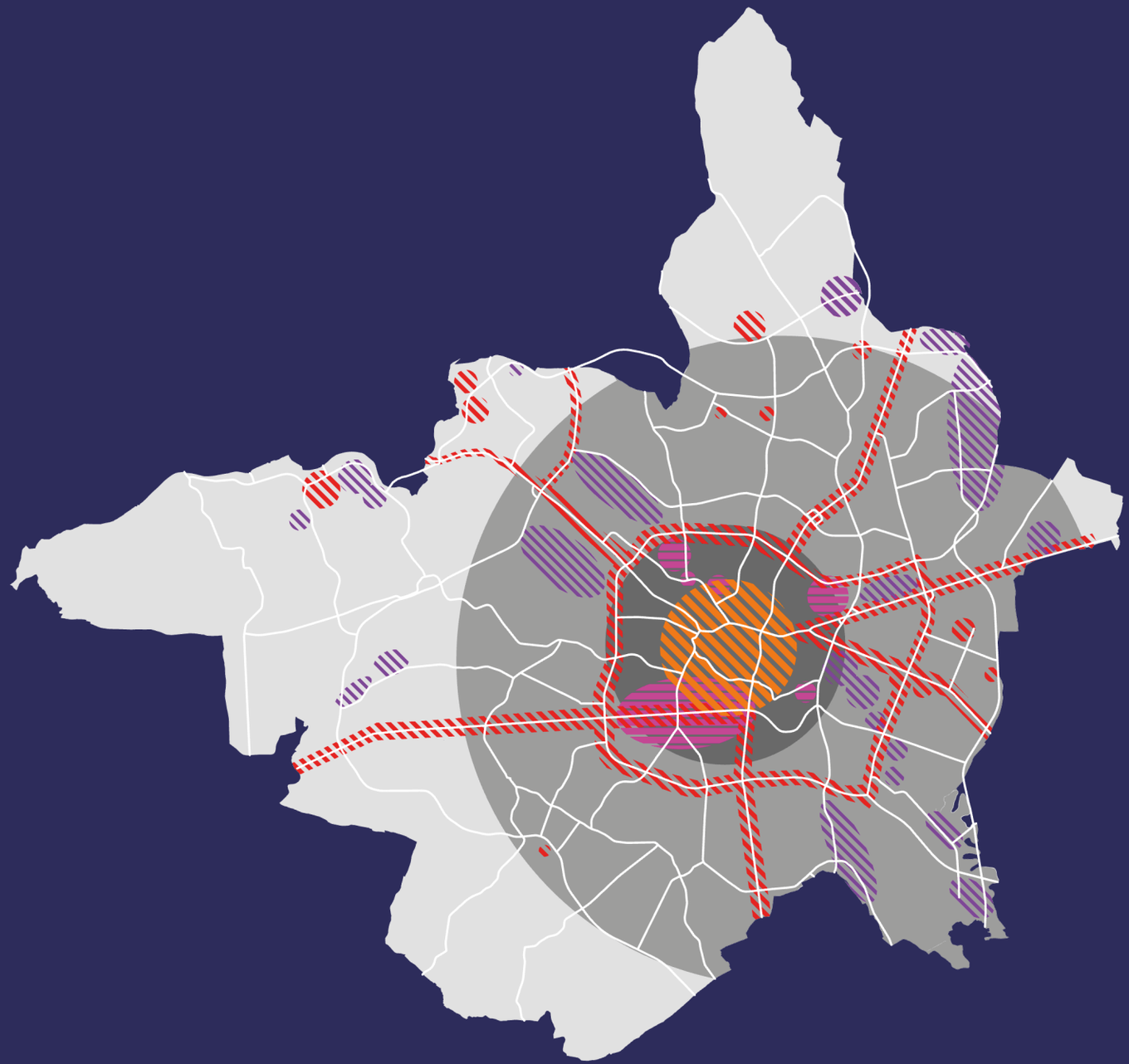

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 12.
OBSZARY ROZWOJU GOSPODARCZEGO

ŚRÓDMIEJSKI OBSZAR KONCENTRACJI USŁUG

PASMA I OBSZARY USŁUGOWE

STREFY AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ

TERENY DO PRZEKSZTAŁCEŃ
- STREFY PRESTIŻU

USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W RZESZOWIE

ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM OCHRONY POWIETRZA I PRZYRODY

Ochrona środowiska i jego zasobów, w tym powietrza i przyrody, stanowi istotny element zrównoważonego miasta. W warunkach dynamicznego rozwoju przestrzennego i rosnącej presji inwestycyjnej, kluczowym działaniem jest zachowanie terenów zieleni, czystości powietrza i różnorodności biologicznej. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska naturalnego wpływa na zdrowie mieszkańców, atrakcyjność miasta oraz jego odporność na zmiany klimatyczne.

W procesach przemian zachodzących we współczesnych miastach coraz częściej pojawia się pojęcie zieleni naturalnej uporządkowanej. Określa ono obszary zieleni, które charakteryzują się obecnością naturalnej roślinności, ale jednocześnie zostały w pewien sposób ukształtowane i zagospodarowane. Oznacza to, że choć dominuje tam roślinność naturalna, to jest ona zarządzana i utrzymywana w sposób, który nadaje jej pewien porządek i estetyczny wygląd, szczególnie istotny w kształtowaniu przestrzeni publicznych. Zieleń naturalna uporządkowana łączy w sobie korzyści płynące z obecności naturalnej roślinności, wspiera bioróżnorodność i powinna być podstawą kształtowania terenów zielonych w zurbanizowanej strukturze miasta.

Zasady ochrony obszarów, obiektów i gatunków chronionych

- wdrażanie ustaleń i zasad ochrony wynikających z ustawy o ochronie przyrody oraz przepisów szczegółowych w stosunku do terenów i obiektów objętych ochroną prawną;

- wdrażanie działań zapisanych w planach zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000;
- podejmowanie działań przestrzennych i technicznych w celu ograniczenia degradacji wartości Rezerwatu przyrody Lisia Góra;
- utrzymanie odpowiednich warunków siedliskowych objętego ochroną gatunkową zimowita jesiennego;
- respektowanie zakazów mających na celu ochronę i zachowanie trwałości przyrodniczej ustanowionych pomników przyrody;
- zagospodarowanie terenu w sposób nie powodujący ograniczenia migracji zwierząt w kierunkach północ – południe w granicach korytarzy ekologicznych wyznaczonych przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków).

Zasady ochrony obszarów zieleni

- ograniczenie zabudowy i preferowanie funkcji rekreacji i wypoczynku terenów w obszarze doliny Wisłoka i jego dopływów;
- tereny położone w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (Q1% i Q10%) należy przeznaczyć pod funkcje rekreacyjne i wypoczynkowe w zieleni z ograniczeniem lokalizacji nowej zabudowy;
- realizacja na nowo powstających osiedlach dużych terenów zieleni publicznej o jak największych powierzchniach;
- tworzenie powiązań dużych terenów zieleni siecią mniejszych terenów zieleni osiedlowej i przyulicznej lub drogami dla pieszych i rowerów w zieleni;
- wyznaczanie większych obszarów zieleni naturalnej powiązanych z funkcją rekreacyjno-wypoczynkową;
- utrzymanie na terenach z zabudową mieszkaniową wysokiego udziału terenów biologicznie czynnych, w tym dążenie do realizacji zielonych dachów i zielonych ścian;
- w strefie śródmiejskiej i na innych terenach o wysokim stopniu zainwestowania z dużym udziałem powierzchni uszczelnionych, dążenie do zwiększenia powierzchni zieleni urządzonej m.in. poprzez tworzenie parków kieszonkowych, skwerów, ogrodów deszczowych czy zieleńców lub wprowadzanie zieleni w obrębie budynków (np. zielone ściany, zielone dachy);
- na obszarach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej utrzymanie parków osiedlowych, innej zieleni osiedlowej, zieleńców, skwerów oraz terenów rekreacji i wypoczynku na wolnym powietrzu związanych z terenami zielonymi; utrzymanie lub dopuszczenie na tych terenach funkcji rekreacyjnej i wypoczynkowej;
- dążenie do renaturyzacji skanalizowanych cieków, tam gdzie to jest możliwe i uzasadnione;
- na terenach nowych nasadzeń preferowanie zieleni wysokiej, w szczególności gatunków rodzimych odpornych na zmiany klimatyczne;
- dążenie do kształtowania rozbudowywanych cmentarzy w formie założeń parkowych z dużą ilością zieleni.

Zasady ochrony terenów otwartych, w tym terenów zieleni naturalnej

- zachowanie ciągłości systemu przyrodniczego;
- preferowane dążenie do zachowania terenów w dotychczasowym użytkowaniu, z rolnictwem jako funkcją dominującą;
- wykorzystanie terenów zieleni nieurządzonej/naturalnej, w tym lasów, do celów rekreacyjno-wypoczynkowych;
- powiększanie powierzchni lasów poprzez pozostawianie terenów zadrzewionych w ich sąsiedztwie, stanowiących naturalną sukcesję zieleni leśnej.

Zasady ochrony zieleni jako kluczowego elementu systemu przyrodniczo-klimatycznego

- zachowanie ciągłości systemu przyrodniczego oraz odtwarzanie lub kształtowanie nowych powiązań;
- ograniczanie zabudowy w dolinach rzek i potoków;

- utrzymanie ciągłości lub odtwarzanie dolin cieków jako osnowy ekologicznej miasta poprzez ograniczanie kanalizowania cieków otwartych oraz renaturyzację cieków w miejscach gdzie jest to możliwe i uzasadnione;
- dążenie do zachowania terenów zieleni naturalnej lub kształtowanie zieleni urządzonej w obrębie tzw. klinów nawietrzania tj. terenów położonych na przeważających kierunkach wiatrów);
- bilansowanie usuwanych drzew i krzewów poprzez nasadzenia zastępcze.

Zasady ochrony złóż surowców naturalnych

- ochrona złóż surowców naturalnych poprzez uwzględnienie ich w dokumentach planistycznych;
- zagospodarowanie terenu w sposób umożliwiający ich eksploatację.

Zasady ochrony wód powierzchniowych i podziemnych

- dążenie do utrzymania dobrego stanu środowiska wodno-gruntowego w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 425;
- zachowanie znacznych powierzchni biologicznie czynnych dla zwiększenia powierzchni infiltracji wód opadowych;
- ograniczanie uszczelniania powierzchni terenu;
- dążenie do uzyskania korzystnego bilansu wód podziemnych poprzez ograniczanie ilości odprowadzanych wód opadowych i roztopowych kanalizacją deszczową do odbiorników tj. zatrzymanie wód opadowych w zlewni;
- ochrona cieków poprzez dążenie do zachowania pasów obudowy biologicznej wzdłuż nich jako niezabudowanych;
- rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w celu objęcia jak największej powierzchni terenów zurbanizowanych miasta;
- uwzględnianie zakazów i nakazów w obrębie stref ochronnych dla ujęcia wody powierzchniowej „Zwięczyca" z rzeki Wisłok, ustanowionych rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie;
- rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej uzupełnionej systemem małej retencji dla ochrony wód cieków przed zanieczyszczeniami niesionymi w czasie gwałtownych deszczów.

Zasady ochrony powietrza

- priorytetowe traktowanie ogrzewania z sieci ciepłowniczej lub, dla terenów na których prowadzenie sieci ciepłowniczej jest ekonomicznie nieuzasadnione, za pomocą nisko lub zeroemisyjnych źródeł energii cieplnej;
- zwiększanie powierzchni terenów zieleni w strefie wskazanej w Programie ochrony powietrza strefy miasta Rzeszów w celu poprawy warunków mikroklimatycznych i jakości powietrza (pochłanianie CO2, zwiększenie wilgotności powietrza);
- ochrona istniejących elementów zielono-niebieskiej infrastruktury oraz wprowadzanie nowych odpowiednio zaprojektowanych jej elementów również na obszary zdominowane przez gęstą zabudowę;
- odtworzenie lub utrzymanie systemu przewietrzania miasta poprzez ochronę korytarzy napływu chłodnego i wilgotnego powietrza do strefy zwartej zabudowy miejskiej poprzez m.in. zachowanie niskiej intensywności zabudowy w tych obszarach oraz wysoki wskaźnik terenów biologicznie czynnych;
- tworzenie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg, w otoczeniu terenów usługi przemysłu oraz na terenach, które będą wspierały przewietrzanie miasta;
- lokalizowanie zabudowy w sposób sprzyjający przewietrzaniu miasta, tj. wzdłuż kierunku zachód – wschód oraz południowy zachód – północny wschód.

Zasady ochrony klimatu akustycznego

- modernizacja układu transportowego i zwiększanie płynności ruchu w obszarze miasta, a zwłaszcza śródmieścia;
- lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej z uwzględnieniem problemu uciążliwości hałasu komunikacyjnego i przemysłowego m.in. przez odsunięcie linii zabudowy, wprowadzanie zieleni izolacyjnej;
- strefowanie lokalizacji funkcji zabudowy tj. lokalizowanie obiektów niemieszkalnych tak, aby stanowiły naturalną barierę przeciwdźwiękową;
- w przypadku wyczerpania innych możliwości (lokalizacyjnych i technicznych) stosowanie ekranów akustycznych, z uwzględnieniem ich estetyki, a także z wprowadzeniem maskującej je zieleni dekoracyjnej.

Zasady ochrony przed skutkami procesów geodynamicznych

- ograniczanie sytuowania zabudowy oraz infrastruktury technicznej na terenach osuwisk;
- szczególne uwzględnienie warunków geologicznych w sytuowaniu zabudowy na terenach zagrożonych ruchami masowymi;
- dopuszczenie funkcji rekreacji i wypoczynku w powiązaniu z zielenią jako jedynego możliwego sposobu zagospodarowania terenów osuwisk i zagrożonych ruchami masowymi;
- zagospodarowanie terenów osuwisk zielenią, w tym wprowadzenie zieleni o głębokim systemie korzeniowym.

Zasady ochrony przed powodzią w odniesieniu do obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (Q1%, Q10%) dla rzek Wisłok i Strug oraz potoków Mrowla i Lubcza

- pozostawienie terenów dotychczas niezainwestowanych i niezabudowanych jako wolnych od zabudowy z zachowaniem retencji doliny rzecznej;
- utrzymanie terenów dolin rzecznych jako terenów biologicznie czynnych;
- zakazanie lokalizacji obiektów mogących utrudniać przepływ wód powodziowych;
- na terenach zainwestowanych stosowanie form zagospodarowania uwzględniających możliwości wystąpienia powodzi np. wykorzystanie materiałów odpornych na działanie wód powodziowych.

Zasady ochrony obszarów zagrożonych powodzią dla pozostałych cieków w granicach miasta

- zabezpieczenie przed powodzią terenów zlokalizowanych w zlewni potoku Młynówka, Strug, Paryja poprzez budowę zbiorników retencyjnych;
- zachowanie istniejących rowów odwadniających jako otwartych, z możliwością w uzasadnionych przypadkach skanalizowania lub przebudowy w przypadku kolizji z planowanymi inwestycjami;
- dążenie do pozostawienia dolin rzecznych jako otwartych z zakazem zabudowy;
- dopuszczenie lokalizacji tzw. polderów, tj. zbiorników okresowo zatrzymujących wody powodziowe;
- dążenie do retencjonowania wód opadowych w terenie występowania, m.in. poprzez stosowanie różnorodnych rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury.

ZASADY OCHRONY KRAJOBRAZU

Zintegrowane podejście do ochrony krajobrazu miasta przyczynia się do budowy harmonijnej przestrzeni miejskiej. **W dynamicznie rozwijającym się, nowoczesnym mieście, istotne znaczenie dla tożsamości przestrzennej mają zarówno doliny rzeczne, w tym zielona oś miasta - dolina Wisłoka, jak i dziedzictwo kulturowe.** Rzeszów został ujęty w Audycie krajobrazowym województwa podkarpackiego, w którym scharakteryzowano i oceniono krajobrazy na terenie całego województwa.

Zasady ochrony krajobrazu doliny Wisłoka, Strugu oraz dolin potoków

- zachowanie Wisłoka wraz z otoczeniem jako zielonej osi miasta i integralnego elementu budującego miejski krajobraz naturalny sprzyjający interakcjom społecznym;
- zachowanie i przywracanie ciągłości przyrodniczo-krajobrazowej i czytelności dolin rzecznych w krajobrazie miasta poprzez bezwzględny zakaz dalszej zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki;
- traktowanie dolin rzecznych jako sieci ogólnomiejskich i lokalnych przestrzeni publicznych kształtujących ciągłość systemu zieleni w mieście;
- podkreślenie ciągłości szerokich widoków przestrzeni nadrzecznych poprzez prowadzenie dróg dla pieszych i rowerów wzdłuż brzegów;
- kształtowanie krajobrazu nadrzecznego poprzez nasadzenia zieleni, z uwzględnieniem skali i gatunków odpowiednich dla terenów zagrożenia powodziowego;
- możliwe wykorzystanie terenów nadrzecznych do rekreacji i sportu, wprowadzanie atrakcyjnych form mebli miejskich, małej architektury i oświetlenia w celu budowania krajobrazowej tożsamości miejsca;
- stosowanie atrakcyjnych form mostów i kładek kształtowanych w powiązaniu z elementami krajobrazowymi terenów sąsiednich, wykorzystujących osie widokowe, otwarcia widokowe i punkty charakterystyczne w przestrzeni, w szczególności na odcinku śródmiejskim Wisłoka.

Zasady ochrony krajobrazu kulturowego

- budowanie spójnej miejskiej polityki architektonicznej uwzględniającej walory krajobrazu;
- harmonijne kształtowanie nowej zabudowy i jej styków z już istniejącą tkanką, szczególnie w przypadku sąsiedztwa zabytków;
- kształtowanie miasta wielofunkcyjnego tworzącego różnorodny krajobraz;
- dopasowanie wielkości i formy nowej zabudowy do istniejącej architektury, skali i charakteru otoczenia;
- dbałość o staranne wkomponowanie zabudowy i infrastruktury w krajobraz;
- dążenie do zachowania lokalnych krajobrazów kulturowych budujących tożsamość i różnorodność miasta;
- budowanie osiedli mieszkaniowych o wysokiej kulturze architektonicznej i kreowanie nowych lokalnych krajobrazów;
- kreowanie wysokiej jakości przestrzeni publicznych sprzyjających budowaniu więzi społecznych;
- odpowiednie kształtowanie zieleni funkcjonalnej, rekreacyjnej, krajobrazowej i izolacyjnej, w tym: zachowanie naturalnych elementów krajobrazu kulturowego poprzez stosowanie właściwego doboru gatunkowego roślin oraz świadomej kompozycji;
- izolowanie funkcji uciążliwych od obszarów mieszkaniowych wysoką, publicznie dostępną zielenią, w celu minimalizowania negatywnego wpływu na krajobraz;
- ochrona historycznych układów ruralistycznych i zespołów zabudowy;
- zachowanie charakterystycznej dla danego obszaru czytelności podziałów własności, układu sieci ulic itp.;
- sytuowanie nowych dominant w oparciu o uprzednie analizy krajobrazowe;
- ochrona widoków na zabytkowe dominanty w śródmieściu, poprzez m.in. kompozycję urbanistyczną, przestrzenie publiczne, układy zieleni oraz układy kompozycyjne nowej zabudowy;
- kształtowanie wartości widokowych w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych drogowych i kolejowych;
- porządkowanie przestrzeni poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki reklamowej w odniesieniu do obiektów budowlanych, obiektów małej architektury i wolnostojących nośników reklamowych, w tym w oparciu o tzw. uchwałę krajobrazową.

Zasady ochrony rozległych panoram i otwarć widokowych

- dążenie do zachowania szerokich otwarć widokowych na panoramę miasta i tereny niezabudowane;
- ochrona punktów widokowych oraz kształtowanie ich w formie ogólnodostępnych przestrzeni publicznych, urządzonych w sposób nieograniczający widoków na panoramę miasta, przy jednoczesnym dopuszczeniu możliwości realizacji punktów widokowych z wykorzystaniem obiektów/konstrukcji wysokich (wieże widokowe);
- zapobieganie sukcesji naturalnej poprzez rolnicze użytkowanie gruntów na terenach cennych krajobrazowo w strefie ekologicznej;
- ochrona i wyeksponowanie walorów przyrodniczych i widokowych;
- zachowanie rozległych terenów otwartych poza strefą śródmiejską.

ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Rzeszów, jako miasto o zróżnicowanej i warstwowej zabudowie historycznej jest zobowiązany do zachowania i pielęgnowania swojego dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego, jak i niematerialnego. Jego ochrona i twórcze wykorzystanie są jednym z filarów polityki przestrzennej, gospodarczej i społecznej miasta.

W granicach miasta Rzeszowa można wyodrębnić następujące obszary o wartościach kulturowych i zabytkowych (schemat 13 i 14):

Obszary o wysokich walorach historyczno-kulturowych

1) obszary o kompletnym lub prawie kompletnym historycznym układzie przestrzennym, lub obszary tworzące domkniętą historyczną całość, charakteryzujące się największym zagęszczeniem obiektów o wysokich wartościach kulturowych, zabytkowych i krajobrazowych:
   - historyczne Śródmieście - podstrefa I,
   - osiedle Dąbrowskiego - część COP-owska modernistyczna i część socrealistyczna,
   - dawne osiedle majsterskie,
   - dworzec kolejowy Rzeszów Staroniwa,
   - zespół kościelny pw. św. Józefa na Staromieściu,
   - zespół pałacowo-parkowy Jędrzejowiczów na Staromieściu,
   - zespół kościelny pw. św. Rocha na Słocinie,
   - zespół dworsko-parkowy i folwarczny Chłapowskich na Słocinie,
   - zespół dworsko-parkowy Gumińskich i dawnej cerkwi grekokatolickiej (obecnie kościoła pw. Wniebowzięcia NMP) na Zalesiu,
   - zespół dworsko-parkowy na Załężu wraz z aleją i szpalerem wzdłuż ulicy Załęskiej,
   - kaplica myśliwska pw. św. Huberta na Miłocinie.

2) obszary o czytelnym historycznym układzie przestrzennym, w niewielkim stopniu przekształconym, z dużym udziałem obiektów zabytkowych:
   - historyczne Śródmieście - podstrefa II,
   - stacja kolejowa Rzeszów Główny,
   - osiedle COP-owskie przy ulicy Hetmańskiej i jego powojenna kontynuacja,
   - zabudowa ulic Króla Augusta i Reymonta,
   - zespół dawnej Szkoły Rolniczej na Miłocinie,
   - zespół kościelny pw. św. Mikołaja na Przybyszówce,
   - dawna wieś Staromieście,
   - dawna wieś Pobitno,
   - zespół Szkoły Mleczarskiej przy ulicy Warszawskiej.

3) obszary, w których zachowały się fragmenty historycznych układów, zawierające pojedyncze obiekty zabytkowe:
   - zachowany fragment układu przestrzennego dawnego osiedla Budy Ruskowsiańskie,
   - gmach Komendy Wojewódzkiej Policji wraz z otoczeniem,
   - dawna wieś Słocina,
   - dawna wieś Staroniwa,
   - południowy fragment dawnej wsi Biała,
   - dawna wieś Budziwój,
   - dawna wieś Zwięczyca,
   - zachodnia część dawnej wsi Przybyszówka,
   - dawny zespół dworski na Dworzysku,
   - zespół dawnego młyna na Pogwizdowie Nowym.

Obszary zawierające zasoby archeologiczne:

1) obszary stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru;
2) obszar historycznego centrum Rzeszowa (Stare Miasto, dawne Nowe Miasto, dawna dzielnica Zamkowa wraz z Podzamczem, dzielnica Pańska, Kłapkówka, Wola Jarosławska, Stary Cmentarz, Grodzisko, Wygnaniec i Wola Krakowska);
3) obszary stanowiące strefy obserwacji archeologicznej, obejmujące tereny, na których mogą potencjalnie występować relikty archeologiczne ze względu na zlokalizowane w ich rejonach liczne stanowiska archeologiczne.

Niebędące zabytkami: pomniki, miejsca pamięci, budynki, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, uznane jako dorobek współcześnie żyjących pokoleń, cechujące się wysoką wartością artystyczną lub historyczną:

- Budynek produkcyjno-biurowy ICN Polfa Rzeszów S.A.,
- Budynek Naczelnej Organizacji Technicznej NOT,
- Hala Widowiskowo-Sportowa „Podpromie” im. Jana Strzelczyka,
- Kompleks Wyższej Szkoły Prawa i Administracji,
- Rzeszowski Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- Wydział Zasilania Narodowego Banku Polskiego,
- Zespół budynków Filharmonii im. Artura Malawskiego oraz szkoły muzycznej.
- Kościół pw. Matki Bożej Różańcowej z ośrodkiem parafialnym,
- Kościół pw. Matki Bożej Saletyńskiej,
- Radiowo-Telewizyjny Ośrodek Nadawczy Baranówka,
- rzeźba „Lot” na bulwarach nad Wisłokiem,

- rzeźba „Zdobywcom przestrzeni” przy ul. Dąbrowskiego,
- Osiedle Piastów,
- Osiedle Pułaskiego,
- zespół tarasowców przy ul. Dominikańskiej,
- Park Jedności Polonii z Macierzą,
- Plac Cichociemnych z rzeźbą „Przejście 2001” w Rzeszowie,
- Cmentarz Komunalny Wilkowyja (w granicach z 1972 r., tj. sprzed powiększenia nekropolii),
- Rzeźba Muzy z dawnego Teatru Wandy Siemaszkowej, obecnie skweru przy ul. Szopena.

Dla zachowania tożsamości miasta przyjmuje się następujące ogólne zasady zintegrowanego podejścia do ochrony dziedzictwa kulturowego:

- ukierunkowanie na planowanie przestrzenne, działania rewitalizacyjne, rewaloryzacyjne i inwestycyjne uwzględniające wartości historyczne, kulturowe i urbanistyczne;
- dążenie do zachowania i wzmocnienia wartości dziedzictwa kulturowego poprzez identyfikację oraz ochronę obszarów o wysokiej wartości historycznej i archeologicznej, m.in. poprzez wprowadzenie stref ochrony konserwatorskiej w dokumentach konserwatorskich i planistycznych (stosownie do przepisów art. 19, ust. 3. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami);
- ukierunkowanie na obejmowanie obiektów, terenów i układów o istotnych wartościach kulturowych, historycznych i archeologicznych ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- uwzględnianie w planach miejscowych rekomendacji i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego określanych w Gminnym programie opieki nad zabytkami (stosownie do przepisów art. 19, ust. 2. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami);
- dążenie do zachowania i podkreślenia historycznych układów przestrzennych, osi widokowych, dominant krajobrazowych oraz tradycyjnych form zagospodarowania przestrzeni;
- nawiązywanie skalą, formą i charakterem nowych budynków do obiektów zabytkowych zlokalizowanych w sąsiedztwie oraz wzmacnianie historycznego kontekstu miejsca, w szczególności poprzez uzupełnianie historycznych pierzei i historycznych kwartałów zabudowy;
- adaptacja obiektów i zespołów zabytkowych do nowych funkcji z poszanowaniem ich wartości architektonicznych, estetycznych i materiałowych, z ukierunkowaniem na ogólnodostępność obiektów;
- dążenie do remontów, konserwacji i modernizacji obiektów, w tym zabytkowych, z zachowaniem oryginalnych detali architektonicznych oraz poprawy jakości otoczenia;
- dążenie do ochrony zieleni towarzyszącej obiektom zabytkowym, historycznych parków, cmentarzy, elementów zieleni komponowanej i przestrzeni publicznych;
- promowanie działań mających na celu upamiętnienie miejsc, wydarzeń i postaci ważnych dla historii lokalnej oraz dziedzictwa niematerialnego;
- dążenie do ochrony niebędących zabytkami: pomników, miejsc pamięci, budynków, zespołów budynków, założeń urbanistycznych i krajobrazowych, uznanych jako dorobek współcześnie żyjących pokoleń, cechujących się wysoką wartością artystyczną lub historyczną w formie dóbr kultury współczesnej jako elementów kształtującego się dziedzictwa kulturowego;
- ukierunkowanie działań na uwzględnianie w dokumentach planistycznych, przy współpracy z odpowiednimi służbami konserwatorskimi, obiektów potencjalnie kwalifikujących się do objęcia ochroną konserwatorską rejestrową i ewidencyjną.

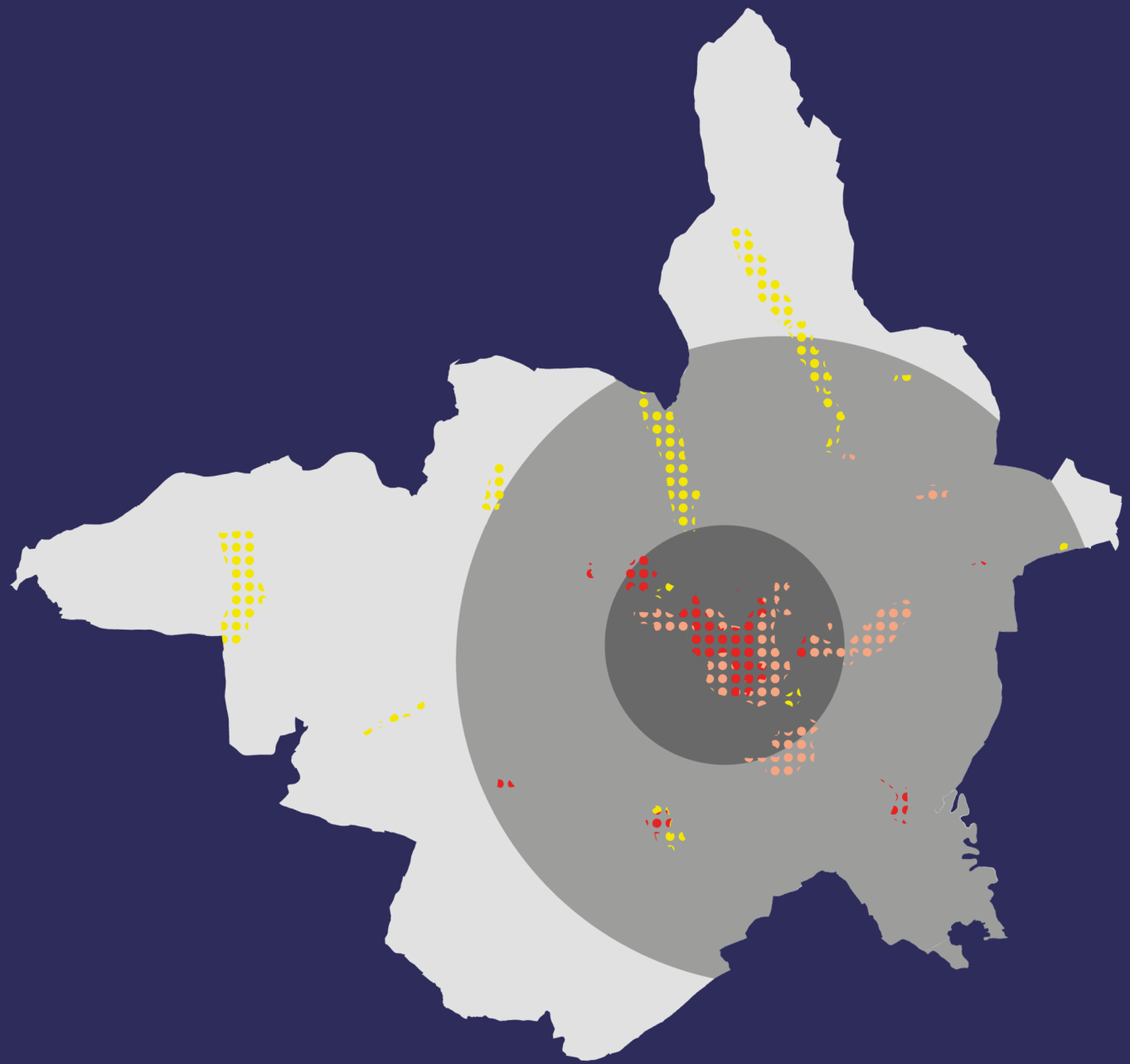

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 13.
OBSZARY O WYSOKICH WALORACH HISTORYCZNO-KULTUROWYCH

OBSZARY O KOMPLETNYM LUB PRAWIE KOMPLETNYM HISTORYCZNYM UKŁADZIE PRZESTRZENNYM

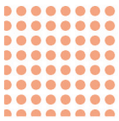

OBSZARY O CZYTELNYM HISTORYCZNYM UKŁADZIE PRZESTRZENNYM, O NIEWIELKIM STOPNIU PRZEKSZTAŁCENIA

OBSZARY W KTÓRYCH ZACHOWAŁY SIĘ FRAGMENTY HISTORYCZNYCH UKŁADÓW

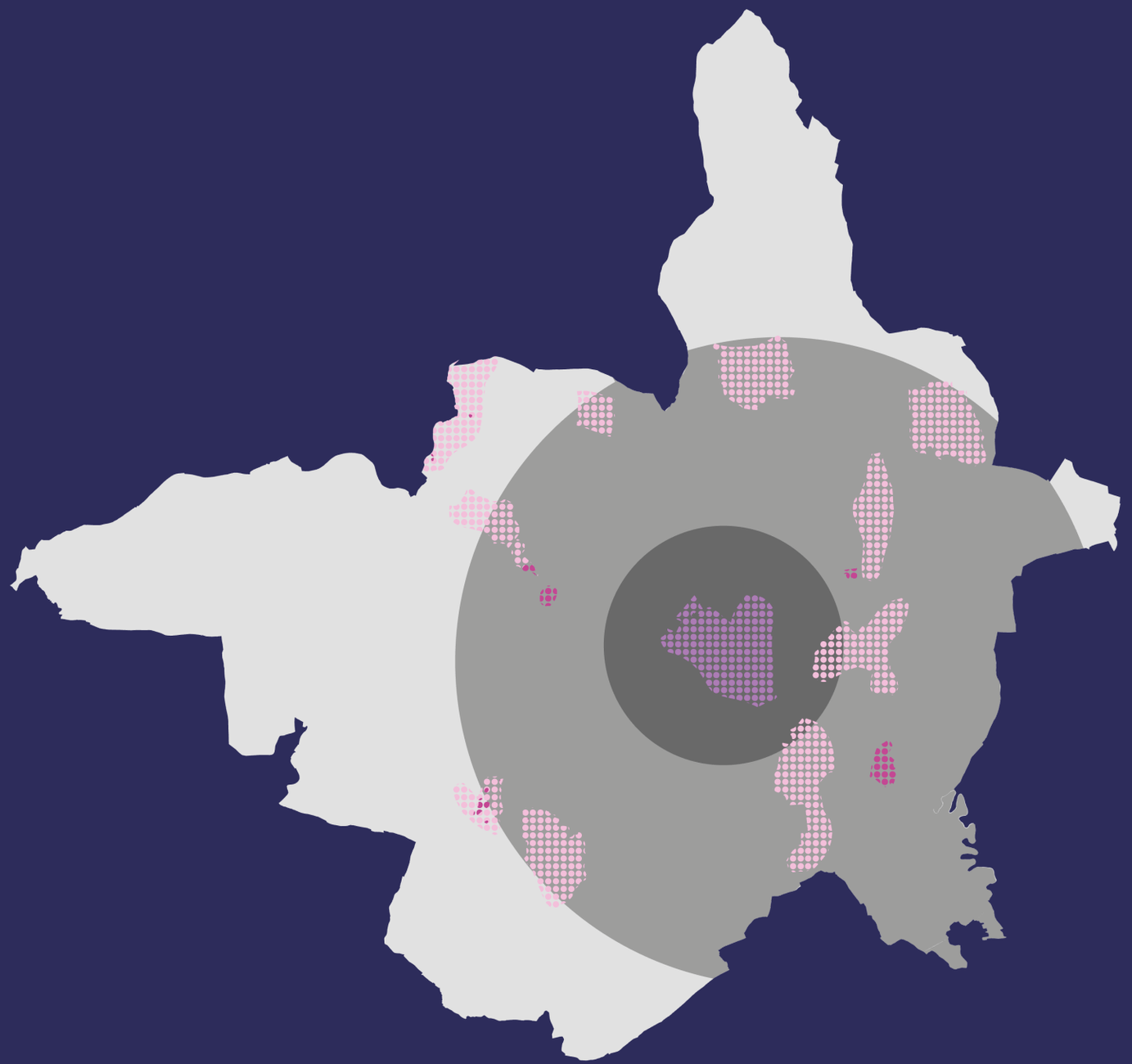

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 14.
OBSZARY ZAWIERAJĄCE ZASOBY ARCHEOLOGICZNE

OBSZARY STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH
WPISANYCH DO REJESTRU

OBSZAR HISTORYCZNEGO
CENTRUM RZESZOWA

OBSZARY STANOWIĄCE STREFY
OBSERWACJI ARCHEOLOGICZNEJ

Dla obszarów o wysokich walorach historyczno-kulturowych, dla których sporządzane będą plany miejscowe rekomenduje się:

- zachowanie historycznego układu przestrzennego, w szczególności kompozycji dróg i ulic, placów, wnętrz urbanistycznych, parków i zieleni historycznie komponowanej, a także ich związków widokowych z otaczającym krajobrazem;
- zachowanie elementów charakterystycznych dla zabytkowego centrum miasta, w tym prowadzenie działań zmierzających do uzupełniania kwartałów zabudowy i pierzei, ochrona historycznej formy i wyrazu architektonicznego zabudowy reprezentującej wysokie wartości kulturowe oraz zachowanie najcenniejszych obiektów historycznych;
- nawiązanie nowych obiektów, mogących stanowić istotne uzupełnienie zachowanych struktur, pod względem skali, bryły, proporcji, podziałów i form architektonicznych, a także materiałów wykończeniowych do zabudowy, otoczenia i historycznego rozplanowania.

Rekomenduje się objęcie ochroną konserwatorską w formie pomnika historii kaplicę myśliwską pw. św. Huberta na Miłocinie.

Rekomenduje się objęcie ochroną konserwatorską w formie parku kulturowego obszaru określonego jako „Rzeszów - Stare Miasto z kościołami i zamkiem” (zgodnie z rekomendacjami Audytu Krajobrazowego Województwa Podkarpackiego oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego).

Dla niebędących zabytkami: pomników, miejsc pamięci, budynków, zespołów budynków, założeń urbanistycznych i krajobrazowych rekomenduje się ustalanie w planach miejscowych zakresu i zasad ochrony, indywidualnie z uwzględnieniem walorów i kontekstu przestrzennego obiektów i zespołów zabudowy oraz ich otoczenia oraz założeń przestrzennych, w tym ekspozycji widokowych.

KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW, W TYM OKREŚLENIA SZCZEGÓLNYCH POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ

Zgodnie z prognozą demograficzną GUS[5], w Rzeszowie systematycznie będzie wzrastać liczba mieszkańców. Wiąże się to ze zwiększeniem zapotrzebowania na nowe budownictwo mieszkaniowe. Kształtowanie struktury zagospodarowania terenów ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia zrównoważonego i spójnego rozwoju przestrzennego miasta. W obliczu rosnącej liczby mieszkańców oraz presji inwestycyjnej, konieczne jest wyznaczenie czytelnych kierunków rozwoju zabudowy mieszkaniowej z uwzględnieniem dostępności do usług, transportu publicznego i terenów zieleni. Szczególną uwagę należy poświęcić zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych różnych grup społecznych, w tym młodych rodzin i seniorów, przy jednoczesnym dbaniu o wysoką jakość urbanistyczną i architektoniczną.

Nowa zabudowa powinna powstawać przede wszystkim w oparciu o zasadę dogęszczania istniejących struktur miejskich. Kluczowe jest efektywne zagospodarowanie terenów zdegradowanych i poprzemysłowych, aby w pełni wykorzystać dostępność do istniejącej sieci komunikacji i infrastruktury. Dobrze zaplanowana struktura przestrzenna sprzyja integracji społecznej, ogranicza koszty funkcjonowania miasta i zwiększa jego odporność na zmiany klimatyczne. Długofalowe planowanie w tym zakresie tworzy podstawy dla funkcjonalnego, inkluzywnego i atrakcyjnego miasta.

Ze względu na złożony charakter struktury osadniczej miasta, a co za tym idzie różne potrzeby rozwojowe w poszczególnych strefach urbanistycznych wskazanych na modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, kierunki zmian zostały podzielone na cztery grupy:

- kierunki ogólne - dla wszystkich stref urbanistycznych;
- kierunki szczegółowe - dla strefy śródmiejskiej;
- kierunki szczegółowe - dla strefy miejskiej;
- kierunki szczegółowe - dla strefy podmiejskiej.

5 Prognoza ludności rezydującej dla Polski na lata 2023-2060 (poziom - powiaty), GUS, 2023.

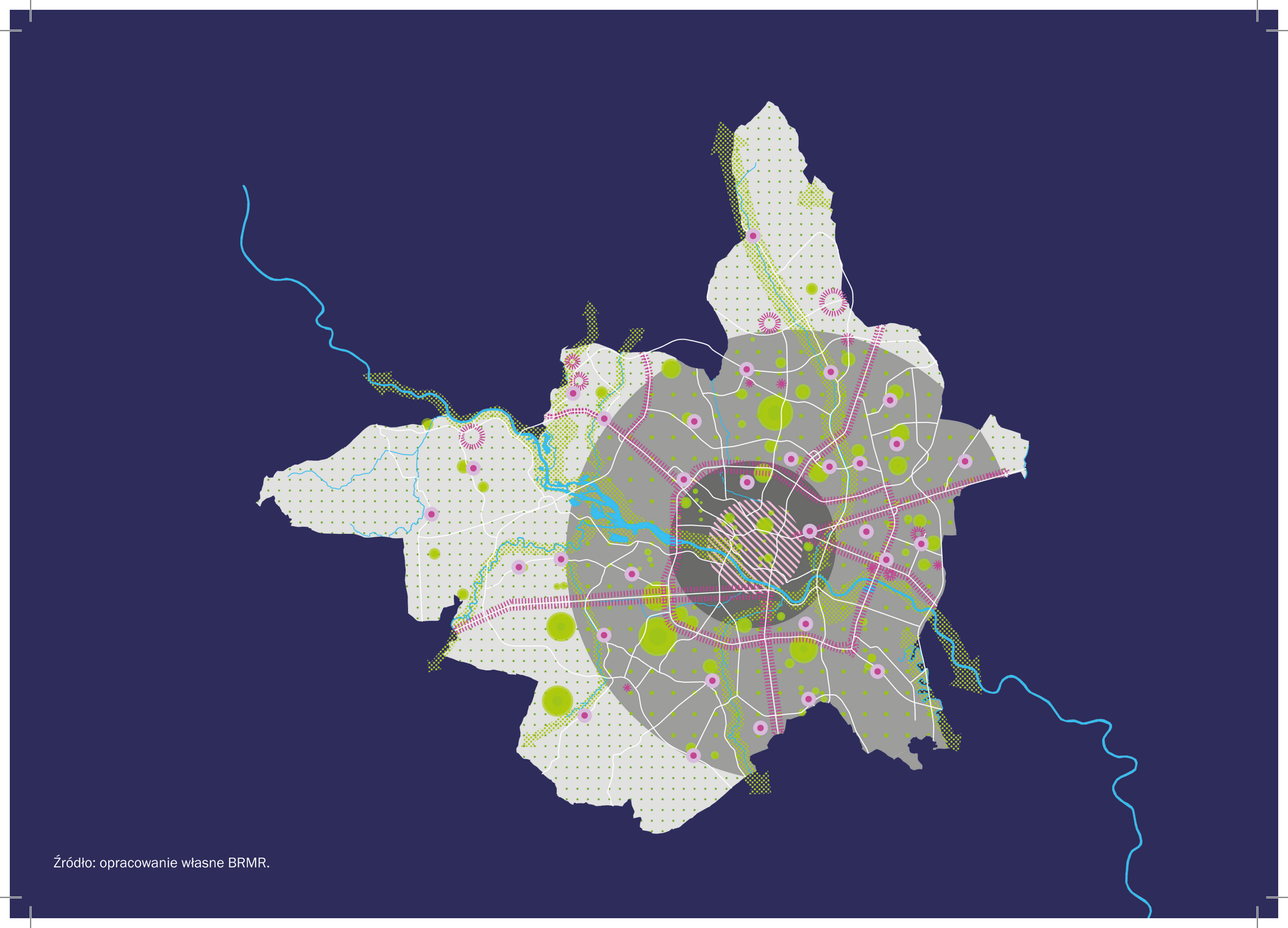

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 15.
KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW

STREFA ŚRÓDMIEJSKA

STREFA MIEJSKA

STREFA PODMIEJSKA

LOKALNE CENTRA

CENTRUM OGÓLNOMIEJSKIE

TERENY ZIELENI OGÓLNOMIEJSKIEJ

OBSZARY ROZWOJU

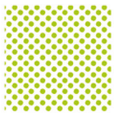

SYSTEM ZIELENI MIEJSKIEJ

ZIELEŃ TOWARZYSZĄCA ZABUDOWIE
W STREFIE MIEJSKIEJ

ZIELEŃ TOWARZYSZĄCA ZABUDOWIE
W STREFIE PODMIEJSKIEJ

Kierunki ogólne - dla wszystkich stref urbanistycznych

W zakresie zabudowy mieszkaniowej:

- projektowanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową w sposób kompleksowy – z odpowiednim uzbrojeniem, dostępem do infrastruktury społecznej oraz terenami zieleni i rekreacji;
- rozwijanie mieszkalnictwa o różnej formie i intensywności na terenach uzbrojonych;
- wyposażanie istniejących terenów mieszkaniowych w niezbędną infrastrukturę techniczną;
- ochrona układów urbanistycznych osiedli jednorodzinnych i wielorodzinnych – unikanie dogęszczania kosztem przestrzeni wspólnych i zieleni;
- zrównoważone kształtowanie wysokości styków zabudowy;
- dbałość o wysoką jakość architektoniczną i urbanistyczną nowej zabudowy mieszkaniowej;
- modernizacja starszych osiedli wielorodzinnych, w tym poprawa estetyki, dostępności i jakości zieleni osiedlowej;
- tworzenie i rozwój przestrzeni międzyblokowych, parków kieszonkowych, skwerów, placów zabaw w oparciu o tereny zieleni;
- kreowanie wysokiej jakości przestrzeni publicznych powiązanych z zabudową mieszkaniową i usługową;
- rozwój funkcji usługowo-mieszkaniowej na terenach poprzemysłowych i pokolejowych;
- rozwój przedsiębiorczości w obszarach mieszkaniowych (np. „gniazda przedsiębiorczości”);
- kształtowanie nowej zabudowy zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego i dostępności;
- eliminowanie fizycznych barier przestrzennych (np. ogrodzeń) na osiedlach wielorodzinnych;
- zwiększenie liczby terenów rekreacyjnych i sportowych na osiedlach;
- stosowanie zieleni izolacyjnej w celu ograniczania uciążliwego sąsiedztwa.

W zakresie transportu:

- zapewnienie dostępności transportowej nowym terenom zabudowy;
- tworzenie połączeń pieszo-rowerowych w zieleni;
- rozwijanie infrastruktury rowerowej oraz infrastruktury dla pieszych;
- rozwijanie stref pieszych oraz stref uspokojonego ruchu;
- skomunikowanie osiedli za pomocą transportu publicznego;
- odpowiednie skomunikowanie wewnętrzne i zewnętrzne terenów mieszkaniowych;
- uwzględnianie barier przestrzennych (np. kolej, rzeka, drogi) i dążenie do ich integracji z tkanką miejską;
- kształtowanie „aktywnych krawędzi” zabudowy wzdłuż dróg głównych i na styku z terenami zielonymi;
- uzupełnianie i ujednolicanie urbanistyczne zabudowy wzdłuż osi transportowych;
- integracja węzłów przesiadkowych z funkcjami usługowymi.

W zakresie usług i przestrzeni publicznych:

- rozwijanie osiedlowych centrów jako wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych powiązanych z zielenią;
- integracja usług z przestrzeniami zielonymi i miejscami odpoczynku;
- tworzenie osi handlowo-kulturalnych wzdłuż głównych ulic;
- kształtowanie systemu powiązań przestrzeni publicznych;
- uzupełnianie terenów mieszkaniowych usługami w przypadku ich niedoboru;
- uwzględnienie układów ruralistycznych jako elementów krajobrazu i tożsamości;
- wprowadzanie zieleni wertykalnej i dachów zielonych;
- stosowanie rozwiązań minimalizujących efekt miejskiej wyspy ciepła;
- uwzględnienie ukształtowania terenu i naturalnych osi widokowych w planowaniu przestrzennym;
- przekształcanie terenów poprzemysłowych i produkcyjnych w śródmiejskie obszary wielofunkcyjne o wysokiej jakości urbanistycznej.

Kierunki szczegółowe - dla strefy śródmiejskiej

W zakresie zabudowy mieszkaniowej:

- zachowanie i rewitalizacja historycznej tkanki urbanistycznej;
- uzupełnianie zabudowy z poszanowaniem historycznej skali i kompozycji urbanistycznej;
- modernizacja starszych osiedli wielorodzinnych:
    - uzupełnianie usług,
    - rozwijanie zieleni osiedlowej,
    - poprawa dostępności przestrzennej i parkingów,
    - tworzenie kameralnych dziedzińców i przestrzeni wspólnych dla mieszkańców.

W zakresie transportu:

- kształtowanie pierwszej linii zabudowy z „aktywną krawędzią" wzdłuż głównych ulic i terenów zielonych;
- porządkowanie przestrzeni poprzez eliminację kolizji przestrzennych;
- poprawa dostępności przestrzennej i dojazdu (ujęta również w działaniach rewitalizacyjnych).

W zakresie usług i przestrzeni publicznych:

- przekształcanie terenów poprzemysłowych i magazynowych w obszary wielofunkcyjne;
- tworzenie równolegle z zabudową sieci przestrzeni publicznych (place, deptaki, parki, tereny rekreacyjne);
- wykorzystywanie małych terenów pod zieleń (parki kieszonkowe, zieleńce, tereny międzyblokowe);
- rozwój funkcji usługowo-mieszkaniowej na terenach pokolejowych i poprzemysłowych;
- rozwój przedsiębiorczości – gniazda przedsiębiorczości w strukturze miejskiej;
- rozwijanie przestrzeni coworkingowych i lokali dla małych przedsiębiorstw.

Kierunki szczegółowe - dla strefy miejskiej

W zakresie zabudowy mieszkaniowej:

- integracja nowej zabudowy z istniejącą infrastrukturą społeczną;
- poprawa estetyki i stanu technicznego istniejącej zabudowy mieszkaniowej;
- kształtowanie wysokości zabudowy wielorodzinnej przy zabudowie jednorodzinnej na podstawie analiz krajobrazowych;
- ochrona konsekwentnie zrealizowanych układów osiedli (unikanie dogęszczeń kosztem terenów zielonych);
- zachowanie terenów zielonych jako elementów struktury mieszkaniowej;
- rozwijanie zieleni osiedlowej i urządzeń rekreacyjnych codziennego użytku;
- rozwijanie osiedli z punktami lokalnych usług – uzupełnianie terenów mieszkaniowych o brakujące usługi;
- kształtowanie parterów budynków wielorodzinnych jako usługowe.

W zakresie transportu:

- rozwijanie stref pieszych oraz stref uspokojonego ruchu;
- skuteczne skomunikowanie z transportem publicznym;
- tworzenie lokalnych centrów usługowych zintegrowanych z transportem publicznym;
- integracja usług z trasami pieszo-rowerowymi.

W zakresie usług i przestrzeni publicznych:

- rozwijanie lub tworzenie nowych centrów osiedlowych jako przestrzeni publicznych;
- kreowanie sieci przestrzeni publicznych powiązanych z zabudową mieszkaniową;
- rozwijanie przestrzeni publicznych przy budynkach usługowych;
- zapewnienie dostępu do edukacji, zdrowia, kultury w skali osiedlowej;
- rozwijanie funkcji rekreacyjnych i gastronomicznych przy parkach i terenach zielonych;
- rozwijanie osiedlowych przestrzeni kultury.

Kierunki szczegółowe - dla strefy podmiejskiej

W zakresie zabudowy mieszkaniowej:

- harmonizowanie różnorodnych układów zabudowy z zachowaniem pozostałości układów ruralistycznych;
- projektowanie nowych terenów mieszkaniowych w sposób kompleksowy (uwzględniający niską intensywność zabudowy);
- rozwój mieszkalnictwa na uzbrojonych terenach – preferencja dla niskiej intensywności;
- kreowanie lokalnych „obszarów rozwoju" dostosowanych do skali i charakteru strefy;
- planowanie zabudowy w formie zespołów osiedlowych z drogą wewnętrzną;
- dostosowanie zabudowy do uwarunkowań środowiskowych – unikanie zabudowy w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią;
- wprowadzenie zieleni izolacyjnej w przypadku sąsiedztwa obiektów produkcyjnych lub infrastrukturalnych;
- integracja zabudowy z krajobrazem i topografią terenu;
- zapewnienie minimalnych standardów infrastruktury społecznej przy nowej zabudowie;
- unikanie monofunkcyjności terenów mieszkaniowych;
- ochrona istniejących funkcji społecznych przed presją inwestycyjną.

W zakresie transportu:

- rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej jako alternatywy wobec dominacji transportu samochodowego;
- budowa lokalnych sieci dróg dla pieszych i rowerów;
- rozwijanie sieci dróg rowerowych do lokalnych centrów usługowych – powiązanie usług z systemem zieleni i tras rekreacyjnych;
- lokalizacja usług przy węzłach komunikacji publicznej.

W zakresie usług i przestrzeni publicznych:

- zachowanie przestrzeni publicznych, zieleni i tożsamości przestrzennej;
- kształtowanie przestrzeni o wysokiej jakości – np. lokalnych miejsc spotkań, terenów rekreacji;
- rozwijanie ogólnodostępnych przestrzeni publicznych wokół funkcji usługowych;
- tworzenie lokalnych centrów usługowych dla każdego zespołu osiedlowego;
- integracja usług z przestrzeniami wspólnymi (place, łąki, tereny zielone);
- rozwijanie usług okołoturystycznych i rekreacyjnych;
- tworzenie lokalnych rynków i miejsc spotkań społeczności.

ZASADY LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO

Tereny handlu wielkopowierzchniowego stanowią istotny element struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, wywierając wpływ na układ transportowy, środowisko oraz jakość życia mieszkańców. Ich lokalizacja regulowana jest przez ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która nakłada obowiązek uwzględnienia ładu przestrzennego oraz dostępności komunikacyjnej. Ze względu na skalę oddziaływania i generowany ruch wymagają one szczególnego podejścia planistycznego. Właściwe rozmieszczenie tego typu obiektów pozwala ograniczyć negatywne skutki suburbanizacji i promować zrównoważony rozwój.

Obiekty handlu wielkopowierzchniowego powinny być lokalizowane według następujących ogólnych zasad:

- w korytarzach aktywności gospodarczej położonych w sąsiedztwie głównych ulic miejskich, wzdłuż ulic wjazdowych do miasta, na obszarach koncentracji usług poza strefą śródmiejską;
- dla obiektów monofunkcyjnych czy o wiodącej specjalizacji – na obszarach peryferyjnych, położonych w sąsiedztwie głównych ciągów transportowych;
- zapewnienie dobrej dostępności dla pieszych i rowerzystów oraz za pomocą transportu publicznego;
- zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni w sąsiedztwie obiektów, w szczególności w zakresie zieleni oraz ciągów pieszych;
- dopuszczenie możliwości przekształcenia istniejących terenów położonych poza strefą śródmiejską na potrzeby rozwoju tzw. logistyki ostatniej mili związanej z zaopatrzeniem mieszkańców miasta;
- stosowanie rozwiązań i technologii sprzyjających oszczędzaniu energii i retencjonowaniu wód opadowych, w tym zielonych dachów i elewacji;
- dążenie do ograniczania zjawiska miejskiej wyspy ciepła m.in. poprzez ograniczanie powierzchni parkingów naziemnych i stosowanie zieleni wysokiej;
- ograniczenie powstawania kolejnych obiektów handlu wielkopowierzchniowego w strefie miejskiej, w szczególności w lokalizacjach pozwalających na dogodną realizację inwestycji miastotwórczych, mających na celu świadczenie usług publicznych regionalnych i wyższego rzędu.

ZASADY LOKALIZACJI KLUCZOWYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego regulowane są przede wszystkim przez ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz inne przepisy odrębne. Inwestycje te powinny być lokalizowane zgodnie z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku jego braku, w oparciu o decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Lokalizacja inwestycji celu publicznego wymaga ponadto uwzględnienia interesów społecznych i środowiskowych. Właściwe procedury i zasady lokalizacji zapewniają realizację inwestycji zgodną z prawem i służącą dobru publicznemu.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym (gminnym), ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne) przewidziane są na terenie całego miasta. Kluczowymi inwestycjami celu publicznego planowanymi w Rzeszowie są m.in: park wodny, Podkarpackie Centrum Lekkiej Atletyki, nowa siedziba Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej - Biblioteka Nova oraz Aula Miejska.

Kluczowe inwestycje celu publicznego powinny być lokalizowane według następujących ogólnych zasad:

- lokalizacjach pozwalających na dogodną realizację inwestycji miastotwórczych, mających na celu świadczenie usług publicznych regionalnych i wyższego rzędu;
- w sąsiedztwie głównych ciągów transportowych;
- planowanie z myślą o długoterminowych potrzebach i oczekiwaniach społeczności;
- minimalizowanie negatywnego wpływu na środowisko, sąsiedztwo i krajobraz;
- zapewnienie dobrej dostępności nowych inwestycji celu publicznego dla pieszych i rowerzystów oraz za pomocą komunikacji publicznej;
- zagwarantowanie łatwego dostępu do inwestycji, zarówno dla mieszkańców, jak i potencjalnych użytkowników spoza miasta;
- zapewnienie odpowiedniej infrastruktury technicznej, drogowej i parkingowej;
- zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni w sąsiedztwie nowych inwestycji, w szczególności w zakresie zieleni oraz dróg dla pieszych i rowerów;
- zapewnienie komfortu akustycznego terenom przy inwestycjach mogących generować znaczny poziom hałasu;
- uwzględnienie zasad uniwersalnego projektowania;
- preferowanie realizacji projektów inwestycyjnych w trybie konkursów architektonicznych.

affidea
Poczekalnia
czynna
Poniedziałek – Piątek
6:00 – 21:45
Sobota – Niedziela
6:00 – 21:30

KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI TRANSPORTOWEJ

Rozwój systemów transportowych ma kluczowe znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkańców, dostępności przestrzennej oraz właściwego funkcjonowania miasta. Zintegrowany i nowoczesny system transportowy sprzyja zmniejszeniu emisji zanieczyszczeń oraz skróceniu czasu codziennych podróży. Szczególny nacisk należy położyć na rozwój transportu publicznego i jego uprzywilejowanie w ruchu miejskim, a także na rozbudowę infrastruktury dla pieszych i rowerzystów. Kształtowanie systemów komunikacyjnych powinno wspierać rozwój policentrycznej struktury miasta oraz łączyć nowe obszary zabudowy z centrum i strefami aktywności gospodarczej. Istotne jest także usprawnienie powiązań z gminami w obrębie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, z obszarami metropolitalnymi i węzłami transportu regionalnego i krajowego. Aby zapewnić zrównoważony rozwój dla poszczególnych systemów transportowych, niezbędne jest cykliczne monitorowanie efektów zmian w postaci kompleksowego badania ruchu (KBR).

Spójna i zrównoważona mobilność miejska przekłada się bezpośrednio na konkurencyjność Rzeszowa, jego atrakcyjność inwestycyjną oraz zdrowie i komfort mieszkańców.

Kierunki rozwoju systemów transportowych

W zakresie układu drogowego:

Uzupełnienie podstawowego układu drogowego miasta poprzez domknięcie promienisto-koncentrycznego układu drogowego miasta nowymi arteriami komunikacyjnymi, w tym pierścieniami:

- domknięcie II pierścienia obwodnicy, otaczającego strefę śródmiejską poprzez przedłużenie al. Okulickiego w kierunku ul. Miłocińskiej i połączenie jej z ul. Krogulskiego;
- domknięcie III pierścienia obwodnicy, otaczającego strefę miejską, poprzez:
  - budowę nowych dróg głównych, dla których teren został zarezerwowany w istniejących planach miejscowych, w szczególności budowę drogi głównej łączącej obszar strefy aktywności gospodarczej Rzeszów-Dworzysko z ul. Warszawską, Lubelską, Ciepłowniczą a także docelowo z obszarem gm. Trzebownisko i gm. Krasne (północny fragment III pierścienia);
  - budowę połączenia Strefy Dworzysko z ul. Błogosławionej Karoliny, ul. Potokową i al. Żołnierzy 9 Dywizji Piechoty (zachodni fragment III pierścienia);
  - budowę południowej obwodnicy miasta, tzw. “drogi południowej”, łączącej ul. Podkarpacką z al. Sikorskiego wraz z przeprawą mostową na rz. Wisłok (południowy fragment III pierścienia);
  - doprecyzowanie południowo-wschodniego przebiegu III pierścienia obwodnicy – połączenia al. Sikorskiego z ul. J. Kiepury oraz budowę dalszego, wschodniego przebiegu III pierścienia, od ul. J. Kiepury w kierunku gm. Krasne;
  - współdziałanie z gm. Krasne, gm. Trzebownisko i GDDKiA w kwestii doprecyzowania domknięcia północno–wschodniego przebiegu III pierścienia obwodnicy – połączenia DK 94 z DK 97 (wraz z doprecyzowaniem kształtu nowego węzła);
- budowę i rozbudowę dróg wyprowadzających ruch poza centrum miasta, w szczególności:
  - budowę drogi łączącej ul. Ciepłowniczą z ul. Sieciecha oraz jej kontynuacji w kierunku gm. Krasne wzdłuż torów kolejowych;
  - budowę przepraw przez tory w ciągu linii kolejowej nr 106:
    - budowę drogi od ul. Hoffmanowej do ul. Wyspiańskiego wraz z budową wielopoziomowej, bezkolizyjnej przeprawy drogowej z linią kolejową nr 106 relacji Rzeszów Główny - Jasło,
    - budowę wielopoziomowego skrzyżowania ul. Langiewicza z linią kolejową Nr 106 relacji Rzeszów Główny - Jasło,
  - budowę drogi wzdłuż linii kolejowej nr 106 stanowiącej alternatywę do przebiegu ul. Dąbrowskiego,
  - rozbudowę ul. Gen. Maczka;
- rozwijanie alternatywnych tras dla istniejącego układu drogowego, zapewniających międzyosiedlową obsługę komunikacyjną, w szczególności:
  - przedłużenie ul. Niemierskiego w kierunku wschodnim, a następnie w kierunku południowym do ul. Słocińskiej oraz w kierunku północnym do ul. Olbrachta i dalej, do ul. Lwowskiej;
  - budowę drogi od ul. Krakowskiej do ul. Miłocińskiej i dalej, do ul. Warszawskiej;
  - połączenie al. Wyzwolenia z ul. Dębicką poprzez zmianę przebiegu odcinkaul. Dębickiej przy skrzyżowaniu z ul. Krakowską,wraz z budową drogi do skrzyżowania ul. bł. Karoliny z ul. Wołyńską;
  - budowę drogi od ul. Staroniwskiej w kierunku północno-zachodnim do planowanego III pierścienia obwodnicy;
  - przedłużenie ul. A.German do ul. Staroniwskiej i do ul. Żołnierzy 9 Dywizji Piechoty;
  - budowę drogi od ul. Miłej w kierunku południowym – połączenie do planowanej południowej obwodnicy miasta, tzw. „drogi południowej”;
  - budowę drogi od al. Armii Krajowej do ul. Wieniawskiego w rejonie skrzyżowania z ul. Dunikowskiego i dalej do planowanej drogi stanowiącej przebieg III pierścienia obwodnicy (połączenia al. Sikorskiego z ul. J. Kiepury oraz dalszego przebiegu w kierunku gm. Krasne);
  - budowę drogi od al. Armii Krajowej w rejonie Parku Papieskiego do ul. Wieniawskiego i dalej do planowanej drogi stanowiącej przebieg III pierścienia obwodnicy;
  - budowę drogi od ul. Sieciecha na wschód oraz połączenie jej z ul. Lwowską w rejonie ul. Filipa;

- budowę drogi od ul. Ciepłowniczej do planowanej obwodnicy północnej, tzw. „drogi północnej”;
- budowę drogi w ciągu ul. Welca w kierunku północno wschodnim do planowanej obwodnicy północnej tzw. „drogi północnej”;
- budowę drogi od ul. Senatorskiej w kierunku południowo–zachodnim do ul. Budziwojskiej;
- budowę drogi od ul. Senatorskiej/Porąbki w kierunku wschodnim, poprzez ul. Miejską, Jana Pawła II do planowanej obwodnicy południowej miasta, tzw. „drogi południowej”;
- budowę drogi od ul. Słocińskiej, na wysokości ul. Na Jaworzu, w kierunku południowo–wschodnim, do planowanej drogi stanowiącej przebieg III pierścienia obwodnicy;
- budowę drogi na przedłużeniu ul. Technologicznej, w kierunku wschodnim, do planowanej drogi łączącej ul. Warszawską z ul. Krakowską;
- budowę drogi od ul. Technologicznej (na przedłużeniu ul. Biznesowej) w kierunku południowym do planowanej drogi od ul. Krakowskiej do ul. Miłocińskiej i dalej do ul. Warszawskiej;
- budowę drogi od ul. Technologicznej (na przedłużeniu ul. Inwestycyjnej) w kierunku południowo–wschodnim do planowanej drogi od ul. Krakowskiej do ul. Miłocińskiej i dalej do ul. Warszawskiej;
- budowę drogi od ul. Dębickiej (w pobliżu ul. Jordanówka) w kierunku północno–zachodnim do planowanej drogi stanowiącej połączenie Strefy Dworzysko z ul. Błogosławionej Karoliny, ul. Potokową i al. Żołnierzy 9 Dywizji Piechoty (zachodni fragment III pierścienia) i dalej w kierunku zachodnim i południowo zachodnim, poprzez ul. Ługową do połączenia na jej końcu z ul. Dębicką;
- budowę drogi od ul. Żołnierzy 9 Dywizji Piechoty w kierunku południowo wschodnim, poprzez ul. Beskidzką, do ul. Podkarpackiej (południowo-zachodni fragment III pierścienia);

- budowę i rozbudowę pozostałej sieci ulicznej, dowiązanej do podstawowego układu drogowego, zwłaszcza w celu poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu;
- podniesienie klasy dróg istniejących na potrzeby prowadzenia linii transportu zbiorowego;
- stosowanie efektywnych technicznie i ekonomicznie sposobów i metod ochrony przed hałasem przy realizacji inwestycji transportowych;
- rozbudowa i budowa mostów i przepustów jako inwestycji koniecznych (krytycznych) dla zachowania ciągłości i funkcjonalności układu drogowego;
- wyposażenie dróg stanowiących podstawowe elementy układu drogowego w drogi dla rowerów i chodniki, a także w uzasadnionych przypadkach, po dokonaniu uprzednich analiz, w pasy autobusowe (buspasy).

W zakresie transportu zbiorowego:

Rozwój transportu zbiorowego, jako priorytetowego środka transportu dla miasta i gmin sąsiednich:

- planowanie tras transportu autobusowego i lokalizacji przystanków z uwzględnieniem aktualnych potrzeb przewozowych mieszkańców, w tym: rozwijanie sieci połączeń w oparciu o analizy potrzeb przewozowych dla nowych generatorów ruchu, tj. powstających nowych osiedli mieszkaniowych, większych zakładów pracy, szkół itp.;
- organizacja węzłów intermodalnych integrujących transport miejski z transportem gmin ościennych poprzez lokalizację pętli autobusowych w kompleksach parkingów strategicznych P&R, umożliwiających komfortowe przesiadki z samochodu do autobusu i z autobusu do autobusu (dzięki koordynacji rozkładów jazdy i wprowadzeniu biletu zintegrowanego);
- uzupełnienie infrastruktury przystankowej o podstawowe elementy wyposażenia (m.in. perony, wiaty, oświetlenie), a także przyjazne otoczenie poprzez kompozycje zieleni;
- dowiązanie infrastruktury przystankowej do istniejącej sieci dróg dla pieszych i rowerów;
- dostosowanie infrastruktury transportu zbiorowego do wymagań seniorów oraz innych osób o szczególnych potrzebach, w celu zapewnienia im bezpieczeństwa oraz wysokiego poziomu mobilności;
- dalsza integracja Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej z siecią komunikacji miejskiej oraz lotniskiem Rzeszów-Jasionka m.in. poprzez budowę nowych przystanków, węzłów przesiadkowych, parkingów P&R, B&R i K&R;
- rozwój Rzeszowskiego Centrum Komunikacyjnego jako intermodalnego węzła przesiadkowego o znaczeniu regionalnym, integrującego transport autobusowy i kolejowy, w tym połączenia regionalne, krajowe i międzynarodowe;

- podejmowanie działań mających na celu wprowadzenie nowego środka komunikacji zbiorowej, przy założeniu, że będzie on „kręgosłupem" transportu miejskiego, a sieć komunikacji autobusowej będzie stanowiła jego uzupełnienie.

W zakresie rozwoju infrastruktury rowerowej:

- budowa sieci dróg rowerowych zapewniających połączenie poszczególnych osiedli z centrum miasta;
- budowa tzw. velostrad, tj. niezależnych od dróg kołowych dróg rowerowych dużego „zasięgu", zapewniających bezkolizyjną jazdę łączących Rzeszów z gminami ościennymi;
- zapewnienie ciągłości tras rowerowych w szczególności w sąsiedztwie dużych generatorów ruchu, takich jak szkoły podstawowe i średnie, uczelnie, targowiska ogólnomiejskie, centra i galerie handlowe, duże zakłady pracy;
- zmiana organizacji ruchu w celu wyznaczania m.in. pasów i kontrapasów rowerowych, śluz , stref TEMPO 30 itp.;
- poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu rowerowego;
- stosowanie wysokich standardów wykonania, w miarę możliwości jednolitych dla całego miasta zgodnie z przyjętym standardem;
- tworzenie parkingów dla rowerów;
- wdrożenie spójnego systemu miejsc do pozostawania i ładowania hulajnóg tzw. hubów mobilności) w powiązaniu z generatorami ruchu i przystankami komunikacji zbiorowej.

W zakresie realizacji polityki parkingowej:

- opracowanie i wdrożenie systemu parkingowego P&R, ściśle powiązanego z systemem transportu zbiorowego oraz polityką parkingową w centrum miasta;
- tworzenie spójnego systemu parkingów buforowych Park&Go (P&Go) dla obsługi centrum miasta, w tym kompensacja istniejących miejsc postojowych, w szczególności przykrawężnikowych, przenoszonych z historycznego centrum;
- preferowanie parkingów wielopoziomowych, zmniejszających zajętość terenu w stosunku do parkingów wielkopowierzchniowych czy przyulicznych, w tym preferowanie przede wszystkim parkingów podziemnych – zwłaszcza w strefach pieszych, lokalizacjach o dużych walorach krajobrazowych, strefach ochrony konserwatorskiej itp. (dobór rodzaju parkingu poprzedzony analizami);
- reorganizacja systemów parkingowych na osiedlach poprzez tworzenie zbiorczych parkingów (w tym wielopoziomowych) w celu zaspokojenia lokalnych potrzeb oraz uporządkowania przestrzeni, w tym m.in. kompensacji przesuwanych miejsc niepożądanych lub nielegalnych;
- wyposażenie parkingów strategicznych w pętle autobusowe, parkingi dla rowerów, punkty ładowania pojazdów elektrycznych;
- tworzenie w sąsiedztwie parkingów P&R lokalnych centrów usługowych i handlowych;
- organizacja w parkingach P&R węzłów przesiadkowych dla różnych form transportu i różnych przewoźników;
- budowa systemu parkowania K&R w pobliżu generatorów ruchu takich jak szkoły, obiekty sportowe, obiekty ochrony zdrowia;
- regulowanie pojemności parkingowej przy nowopowstających inwestycjach poprzez stosowanie wskaźników parkingowych dla poszczególnych stref dostępności komunikacyjnej określanych przez Prezydenta Miasta w formie zarządzenia zawierającego wytyczne do projektów miejscowych planów i decyzji o warunkach zabudowy.

W zakresie kształtowania infrastruktury dla pieszych:

- szczególne uwzględnienie ruchu pieszego przy realizacji nowych inwestycji;
- budowa nowych dróg dla pieszych wzmacniających powiązania pomiędzy przestrzeniami publicznymi, centrami osiedlowymi, terenami zieleni ogólnodostępnej; zwłaszcza niwelujących istniejące bariery komunikacyjne i architektoniczne, przystosowanych do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami;
- dążenie do ograniczania ruchu kołowego w historycznym centrum miasta, w szczególności poprzez

- dalsze rozszerzanie strefy pieszej – wyłączanie ulic i placów z ruchu drogowego i parkowania, celem przekształcenia ich w deptaki z dopuszczeniem ruchu rowerowego;
- dostosowanie istniejącej infrastruktury do ujednoliconych standardów (m.in. przejścia dla pieszych i inne miejsca kolizji z innymi użytkownikami ruchu, linie prowadzące dla osób niewidomych i niedowidzących, poprawa jakości nawierzchni, montaż barier architektonicznych blokujących zastawianie chodników samochodami);
- zmiana organizacji ruchu w celu wyznaczania m.in. stref zamieszkania, odcinków czasowo wyłączonych dla ruchu pojazdów indywidualnych itp;
- projektowanie i realizacja ulic typu woonerf;
- wprowadzenie elementów zieleni, wodnych oraz małej architektury wzdłuż dróg dla pieszych;
- rozwijanie stref dla pieszych w szczególności na obszarze śródmieścia (m.in. rozszerzenie istniejących stref pieszych, uporządkowanie zasad parkowania, stosowanie metod ruchu uspokojonego).

W zakresie rozwoju transportu zeroemisyjnego:

- kontynuacja rozwoju zeroemisyjnego transportu zbiorowego i niezbędnej do jego funkcjonowania infrastruktury;
- wspieranie wykorzystania zeroemisyjnych pojazdów transportu indywidualnego wśród mieszkańców i przedsiębiorców w oparciu o rozwój elementów infrastruktury zasilania pojazdów;
- stopniowe wprowadzenie na obszarze śródmieścia strefy ograniczonej emisji z obostrzeniami wjazdu samochodów niespełniających określonych norm emisji spalin EURO.

W zakresie ograniczeń w zagospodarowaniu związanych z funkcjonowaniem lotnisk i lądowisk:

- uwzględnienie powierzchni ograniczających przeszkody dla lotniska „Rzeszów – Jasionka" oraz „Rzeszów", w granicach których obiekty naturalne i sztuczne, w tym obiekty budowlane, nie mogą być wyższe niż wysokości określone przez te powierzchnie, zgodnie z wytycznymi ustanowionymi przez Urząd Lotnictwa Cywilnego;
- zakaz budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych sprzyjających występowaniu zwierząt stwarzających zagrożenie dla ruchu statków powietrznych w odległości do 7 km od punktu odniesienia lotniska Rzeszów – Jasionka oraz w odległości do 4 km od punktu odniesienia lotniska Rzeszów;
- uwzględnienie ograniczeń w zagospodarowaniu terenów dotyczące wysokości planowanej zabudowy w zasięgu ścieżek startu i lądowania śmigłowców, w tym lądowisk przy Szpitalu MSWiA oraz Klinicznym Szpitalu Wojewódzkim nr 2.

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 16.
ROZWÓJ SYSTEMÓW TRANSPORTOWYCH

LOTNISKO RZESZÓW-JASIONKA

LINIE KOLEJOWE W GRANICACH MIASTA

LINIE KOLEJOWE POZA GRANICAMI MIASTA

ISTNIEJĄCE ELEMENTY UKŁADU DROGOWEGO

PROJEKTOWANE ELEMENTY UKŁADU DROGOWEGO

POWIĄZANIA DROGOWE ZEWNĘTRZNE

RZESZOWSKIE CENTRUM KOMUNIKACYJNE

STACJE KOLEJOWE:
1. STACJA KOLEJOWA RZESZÓW GŁÓWNY
2. STACJA KOLEJOWA RZESZÓW STARONIWA

PRZYSTANKI KOLEJOWE

PARKINGI PARK&RIDE

UKŁAD OBWODNIC:

I PIERŚCIEŃ - WOKÓŁ ŚCISŁEGO CENTRUM

II PIERŚCIEŃ - OTACZAJĄCY STREFĘ ŚRÓDMIEJSKĄ

III PIERŚCIEŃ - OTACZAJĄCY STREFĘ MIEJSKĄ

MOZLIWOŚĆ DOMKNIĘCIA III PIERŚCIENIA POZA GRANICĄ MIASTA

AUTOSTRADOWA OBWODNICA MIASTA

PRZEDŁUŻENIE AUTOSTRADOWEJ OBWODNICY
MIASTA W TRAKCIE BUDOWY

KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Infrastruktura techniczna stanowi istotny element dobrze zorganizowanego i sprawnie funkcjonującego miasta. Jej odpowiedni poziom wyposażenia jest jednym z kluczowych czynników rozwoju przestrzennego, gospodarczego i społecznego. Ma bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców oraz stan środowiska naturalnego. Rzeszów posiada dobrze rozwinięte systemy infrastruktury technicznej, które charakteryzują się dużą rezerwą przepustowości, co stwarza możliwości ich dalszej rozbudowy na terenach przewidzianych pod nowe inwestycje.

Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

- rozwój systemów infrastruktury technicznej oparty w szczególności na modernizacji istniejących sieci, podnoszeniu jakości i standardów świadczonych usług, zwiększaniu niezawodności dostaw oraz poprawie efektywności ekonomicznej ich funkcjonowania;
- konieczność realizacji inwestycji polegających na budowie bądź rozbudowie systemów infrastruktury technicznej, dla terenów nieuzbrojonych lub wymagających uzupełnienia infrastruktury, w powiązaniu z planowanym zagospodarowaniem przestrzennym tych obszarów;
- przy projektowaniu nowej zabudowy każdorazowe uwzględnianie istniejącej sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym przebieg stref ochronnych oraz szerokości stref kontrolowanych, określonych w przepisach odrębnych;
- dążenie do lokalizowania elementów infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających ciągi komunikacyjne lub na terenach przeznaczonych pod zieleń urządzoną, w przypadku, gdy w dokumentach planistycznych teren nie został pod nią przeznaczony;
- dążenie do sukcesywnej likwidacji zbiorników bezodpływowych na rzecz rozbudowy systemu kanalizacji

sanitarnej, jako rozwiązania bardziej efektywnego i przyjaznego środowisku;

- utrzymanie pełnej rozdzielczości systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej, celem zapewnienia sprawnego i bezpiecznego odprowadzania ścieków bytowych oraz wód opadowych;
- rozwój systemu kanalizacji deszczowej opartego na retencji i efektywnym gospodarowaniu wodami opadowymi;
- ograniczanie ilość wód opadowych i roztopowych odprowadzanych kanalizacją deszczową do odbiorników, poprzez ich zatrzymywanie i zagospodarowanie w obrębie zlewni;
- dążenie do retencjonowania wód opadowych i roztopowych z wykorzystaniem elementów błękitno-zielonej infrastruktury, takich jak: stawy retencyjne, niecki i rowy bioretencyjne, rowy infiltracyjne, ogrody deszczowe, zielone dachy, ściany i przystanki, nawierzchnie przepuszczalne czy podłoża strukturalne itp.;
- zachowanie istniejących rowów odwadniających jako otwartych, z możliwością ich skanalizowania lub przebudowy wyłącznie w przypadkach uzasadnionych kolizją z planowanymi inwestycjami;
- priorytetowe traktowanie zaopatrzenia w ciepło systemowe, natomiast na obszarach, gdzie rozwój sieci ciepłowniczej jest ekonomicznie nieuzasadniony, dążenie do wykorzystywania dla pokrycia zapotrzebowania na ciepło i c.w.u indywidualnych źródeł ciepła o niskiej lub zerowej emisji, zasilanych odnawialnymi źródłami energii, energią elektryczną lub z sieci gazowej - z uwzględnieniem możliwości wykorzystania w tej sieci alternatywnych nośników energii, takich jak biometan i wodór, zgodnie z kierunkami określonymi w dyrektywie w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (EPBD);
- rozbudowa systemu gazowniczego prowadzona przede wszystkim na terenach zabudowy mieszkaniowej i usługowej, dla których prowadzenie sieci ciepłowniczych jest ekonomicznie nieuzasadnione, a istnieją warunki techniczne do przyłączenia do sieci gazowej, z uwzględnieniem kierunków transformacji energetycznej wynikających z dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (EPBD)[6], w tym możliwości wykorzystania gazów odnawialnych, takich jak biometan i wodór;
- dążenie do rozwijania instalacji odnawialnych źródeł energii (np. fotowoltaicznych) zintegrowanych z obiektami budowlanymi – w szczególności na dachach, elewacjach oraz w formie przeszkleń – a także na terenach produkcyjno-usługowych oraz obszarach infrastruktury technicznej;
- dążenie do rozwoju infrastruktury umożliwiającej przetwarzanie odpadów poprzez recykling, kompostowanie oraz termiczne unieszkodliwianie, zgodnie z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym;
- zakaz lokalizowania grzebowisk dla zwierząt, dopuszczając jedynie możliwość lokalizacji cmentarzy dla zwierząt, pod warunkiem spełnienia niezbędnych wymogów sanitarnych i środowiskowych;
- przy wyborze lokalizacji dla obiektów i urządzeń związanych z gospodarowaniem odpadami uwzględnienie istniejącego zagospodarowania terenów sąsiednich, z zachowaniem szczególnych warunków:
    - projektowania obiektów oraz ich otoczenia w sposób zapewniający wysoką jakość przestrzeni;
    - zapewnienia dostępu działki do infrastruktury technicznej: sieci kanalizacji sanitarnej, wodociągowej oraz elektroenergetycznej, a także do drogi dojazdowej przystosowanej do ruchu pojazdów o zwiększonej masie;
    - dążenie do maksymalnego ograniczenia uciążliwości związanych z funkcjonowaniem obiektów, w szczególności odbiorem i transportem odpadów.

6 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady dotycząca Efektywności Energetycznej Budynków, stanowi kluczowy dokument regulujący standardy efektywności energetycznej w sektorze budownictwa w Unii Europejskiej

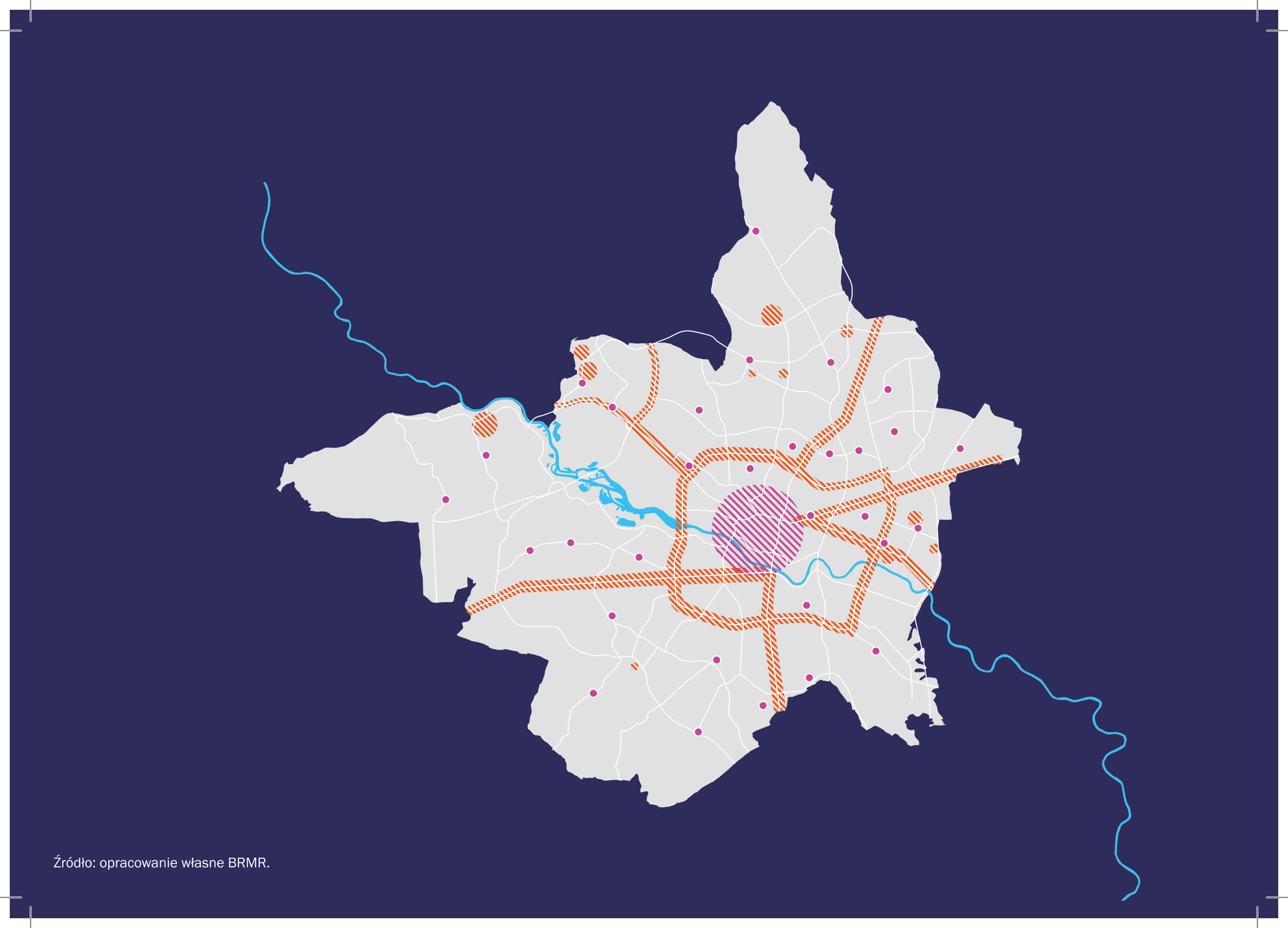

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 17.
KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

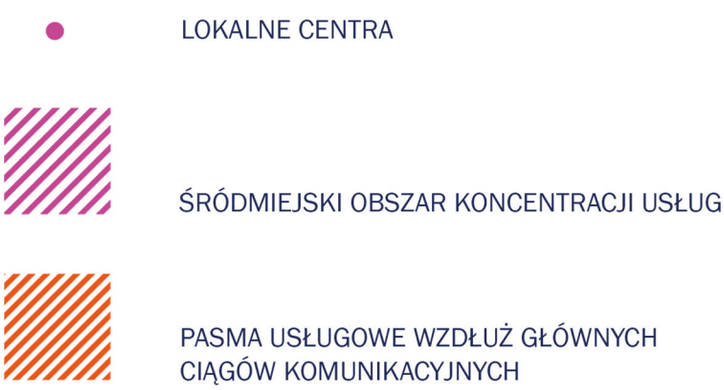

KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

Rozwój infrastruktury społecznej w mieście jest kluczowy dla budowania silnej, zintegrowanej i odpornej wspólnoty miejskiej. Odpowiednio zaplanowana sieć placówek edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych i opiekuńczych powinna odpowiadać na zmieniające się potrzeby demograficzne, w tym starzejące się społeczeństwo i rosnącą liczbę rodzin z dziećmi. Równomierne rozmieszczenie usług społecznych na terenie miasta sprzyja wyrównywaniu szans, przeciwdziała wykluczeniu i wzmacnia lokalne więzi społeczne. Inwestycje w infrastrukturę społeczną powinny być powiązane z nowymi obszarami zabudowy, aby zapewnić mieszkańcom wysoki standard życia w miejscu zamieszkania. Kluczowe jest także tworzenie przestrzeni sprzyjających aktywności obywatelskiej, integracji międzypokoleniowej i lokalnej tożsamości. Efektywny rozwój tych usług podnosi jakość życia, zwiększa atrakcyjność miasta oraz wspiera jego zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy.

Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej obejmują:

- rozwijanie usług o charakterze ogólnomiejskim, ponadlokalnym i regionalnym, w tym usług wyższego rzędu, w szczególności na terenach:
  - śródmieścia, szczególnie predestynowanego do rozwoju funkcji miastotwórczych;
  - pasm usługowych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych;
  - o dobrej dostępności do komunikacji publicznej;
- rozwijanie sieci podstawowych usług publicznych oraz dążenie do zapewnienia dogodnego do nich dostępu:
  - na obszarze śródmieścia oraz kompleksowo realizowanych osiedli wielorodzinnych powstałych przed zmianami ustrojowymi utrzymanie dobrego wyposażenia oraz wysokiej dostępności do podstawowej infrastruktury publicznej;
  - na obszarach z deficytem usług publicznych, w tym na nowych terenach osiedli mieszkaniowych realizowanych w ostatnich kilkunastu latach, a także peryferyjnie położonych osiedlach, dążenie do uzupełnienia braków w wyposażeniu w podstawową infrastrukturę społeczną;
- kreowanie lokalnych centrów usługowych dostosowanych do otoczenia, które będą zapewniać dostęp do usług publicznych i komercyjnych na poziomie co najmniej podstawowym, stanowiących potencjalne miejsca integracji mieszkańców;
- kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych w sąsiedztwie usług;
- zapewnienie dogodnej dostępności obiektów świadczących usługi publiczne za pomocą komunikacji publicznej, infrastruktury rowerowej oraz infrastruktury dla pieszych;
- sytuowanie obiektów opiekuńczych i oświatowych w miejscach o dobrych powiązaniach komunikacyjnych z obszarami zabudowy mieszkaniowej i miejscami pracy;
- kształtowanie krawędzi aktywnych w parterach budynków mieszkalnych wielorodzinnych, usługowych i biurowych oraz powiązanie ich z przestrzeniami publicznymi przy pomocy atrakcyjnych form małej architektury oraz zieleni;
- dbałość o wysokie walory architektoniczne i urbanistyczne nowopowstających obiektów publicznych;
- projektowanie obiektów publicznych zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania;
- kompleksowa zmiana funkcji terenów przemysłowych i produkcyjnych oraz składowych położonych w strefie śródmiejskiej – kreowanie tam wielofunkcyjnych, prestiżowych obszarów o charakterze śródmiejskim, nasyconych usługami publicznymi i komercyjnymi, w tym o charakterze ogólnomiejskim;
- utrzymanie i rozwój funkcji wypoczynkowej i rekreacyjno-sportowej na terenach zieleni i wyposażenie ich w niezbędną infrastrukturę.

ZASADY LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ O MOCY ZAINSTALOWANEJ POWYŻEJ 500 KW

Ze względu na ograniczenia przestrzenne wynikające z miejskiego i podmiejskiego charakteru zabudowy, rozwój urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej powyżej 500 kW powinien być prowadzony w sposób zrównoważony, z poszanowaniem wartości środowiskowych, krajobrazowych i kulturowych.

W celu maksymalnego wykorzystania potencjału terenu w pierwszej kolejności lokalizację urządzeń opartych na odnawialnych źródłach energii, zwłaszcza instalacji fotowoltaicznych, należy realizować głównie na terenach zurbanizowanych, takich jak:

- **tereny przemysłowe oraz produkcyjno-usługowe** wyposażone w infrastrukturę techniczną oraz duże powierzchnie dachowe lub niezagospodarowane przestrzenie;
- **dachy obiektów wielkopowierzchniowych**, w tym hal przemysłowych, magazynów, obiektów handlowych i składów – jako preferowana forma integracji urządzeń OZE z istniejącą zabudową;
- **duże parkingi**, zwłaszcza typu Park&Ride gdzie możliwa jest instalacja paneli fotowoltaicznych w formie zadaszeń;
- **tereny związane z gospodarką komunalną**, w tym oczyszczalnie ścieków i zajezdnie transportu publicznego – jako lokalizacje sprzyjające integracji energetycznej i redukcji emisji.

W drugiej kolejności dopuszcza się lokalizację:

- **na terenach rolnych** o glebach słabych klas bonitacyjnych, przy zapewnieniu niskiej ingerencji w krajobraz oraz utrzymaniu przepuszczalności powierzchni;
- **na nieużytkach**, jedynie w sytuacji braku możliwości lokalizacji na terenach zurbanizowanych, przy zachowaniu ostrożności w kontekście wpływu na walory przyrodnicze i krajobrazowe.

We wszystkich przypadkach przy lokalizowaniu należy zwrócić szczególną uwagę na:

- uwzględnienie walorów krajobrazowych i widokowych oraz charakterystycznych cechy przestrzeni miejskiej i podmiejskiej;
- zachowywanie zgodności z dokumentami planistycznymi miasta;
- unikanie konfliktów społecznych i funkcjonalnych, w tym z obszarami wskazanymi do pełnienia funkcji centrotwórczych oraz terenami objętymi ochroną konserwatorską.

W przypadku wykazania na drodze uprzednich analiz zasadności i możliwości technicznych budowy instalacji produkujących i wykorzystujących biometan do produkcji energii, jako potencjalny obszar lokalizacji wskazuje się tereny położone w kompleksie przetwarzania odpadów i produkcji energii przy ul. Ciepłowniczej.

Istotnym punktem jest spełnienie warunku dogodnego dostępu do sieci elektroenergetycznej (sieci średnich napięć, stacji transformatorowych, głównych punktów zasilania). Na terenach podmiejskich wymagana jest rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury energetycznej.

ZASADY LOKALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO

Lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko wymaga szczególnej rozwagi w kontekście ochrony jakości życia mieszkańców oraz zachowania równowagi przyrodniczej Rzeszowa. Kluczowe jest unikanie sytuowania takich inwestycji w pobliżu terenów mieszkaniowych, rekreacyjnych i cennych przyrodniczo, aby ograniczyć ich negatywny wpływ na zdrowie, krajobraz i bioróżnorodność. Odpowiedzialne planowanie przestrzenne pozwala minimalizować konflikty społeczne i środowiskowe, wspierając jednocześnie rozwój gospodarczy w sposób zrównoważony. Jasne zasady lokalizacyjne sprzyjają przewidywalności inwestycyjnej i zapewniają bezpieczeństwo ekologiczne miasta.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko obejmują:

- zakaz lokalizacji nowych zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej;
- dążenie do relokacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej zlokalizowanych na obszarach mieszkaniowych na obszary o charakterze przemysłowym;
- lokalizowanie obiektów budowlanych, w szczególności wielorodzinnych budynków mieszkalnych, obiektów użyteczności publicznej, budynków zamieszkania zbiorowego, dróg krajowych oraz linii kolejowych o znaczeniu państwowym w bezpiecznej odległości od zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej;
- preferowanie na terenie miasta lokalizacji inwestycji gospodarczych o niewielkim stopniu oddziaływania na środowisko i mieszkańców, w szczególności inwestycji w przemysł nowoczesnych technologii, innowacyjnych i zaawansowanych technologicznie;
- ograniczenie możliwości lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko do obszarów o charakterze produkcyjno-usługowym.

ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Kształtowanie rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej w Rzeszowie ma istotne znaczenie dla zachowania równowagi między rozwojem urbanistycznym a ochroną zasobów naturalnych. Tereny te pełnią nie tylko funkcje produkcyjne, ale również ekologiczne, krajobrazowe i rekreacyjne, wpływając pozytywnie na jakość powietrza, mikroklimat oraz retencję wód. Utrzymanie i odpowiednie zarządzanie przestrzenią rolną i leśną ogranicza nadmierną urbanizację, chroni glebę i wspiera lokalną bioróżnorodność. W dłuższej perspektywie sprzyja to zrównoważonemu rozwojowi miasta, poprawiając jego odporność na zmiany klimatu i zapewniając mieszkańcom kontakt z przyrodą.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej obejmują:

- utrzymanie terenów rolnych na obrzeżach miasta, z możliwością prowadzenia wyłącznie ekstensywnej gospodarki rolnej;
- ograniczenie zabudowywania terenów rolnych, z wyłączeniem zabudowy zagrodowej oraz zabudowy związanej z prowadzoną działalnością rolną;
- wykluczenie lokalizowania działalności związanej z chowem i hodowlą zwierząt na większą skalę;
- dopuszczenie na terenach rolnych funkcji rekreacyjnej i wypoczynkowej, w tym terenów zieleni urządzonej oraz nowych ogrodów działkowych;
- utrzymanie funkcji: ekonomicznej, społecznej i ekologicznej terenów rolnych i leśnych, m.in. poprzez zachowanie klinów nawietrzania, zachowanie ostoi różnorodności biologicznej, zachowanie funkcji krajobrazowej, zatrzymanie wód opadowych w gruncie;
- zachowanie terenów lasów i zadrzewień m.in. w celu ochrony i regeneracji środowiska oraz dążenie do powiększania powierzchni lasów;
- dążenie do wprowadzenia na obszarze lasów funkcji rekreacyjnej i wypoczynkowej na zasadach zgodnych z ustawą o lasach;
- dążenie do przekształcania części lasów np. Lasu Dębina w tereny zieleni naturalnej uporządkowanej tj. parki leśne.

ZASADY KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH I OBSZARACH REWITALIZACJI ORAZ OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i rewitalizacyjnych mają kluczowe znaczenie dla przywracania funkcjonalności i atrakcyjności tych fragmentów Rzeszowa. Ich odpowiednie przekształcenie pozwala na efektywne wykorzystanie już zurbanizowanych terenów, ograniczając rozlewanie się zabudowy na tereny niezabudowane i cenne przyrodniczo. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych poprawia jakość życia mieszkańców oraz stymuluje lokalną aktywność gospodarczą i kulturalną. Szczególnie istotne jest nadawanie nowej wartości przestrzeniom o niskim potencjale użytkowym, przy jednoczesnym poszanowaniu ich dziedzictwa kulturowego i tożsamości lokalnej. Takie podejście wzmacnia spójność przestrzenną i społeczną miasta, czyniąc je bardziej zrównoważonym, estetycznym i odpornym na wyzwania przyszłości.

Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji

Zgodnie z Uchwałą Rady Miasta Rzeszowa Nr VIII/71/2024 w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Miasto Rzeszów, w oparciu o przepisy ustawy o rewitalizacji:

- jako obszary zdegradowane wskazuje się teren osiedli: Tysiąclecia, Króla Augusta oraz Śródmieście w ich granicach administracyjnych;
- jako obszar rewitalizacji wskazuje się teren osiedla Śródmieście [zgodnie z załącznikiem do Uchwały Rady Miasta Rzeszowa Nr VIII/71/2024 w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Miasto Rzeszów].

Obszar rewitalizacji w postaci osiedla Śródmieście stanowi wskazany w Strategii obszar strategicznej interwencji. W celu prowadzenia działań z zakresu rewitalizacji na obszarze rewitalizacji opracowuje się Gminny program rewitalizacji miasta Rzeszowa zawierający m.in. zapisy z zakresu kształtowania zagospodarowania przestrzennego. Na obszarach zdegradowanych oraz obszarze rewitalizacji obowiązują ogólne zasady zagospodarowania przestrzennego wskazane w ramach polityki przestrzennej określonej w niniejszej Strategii oraz aktach planowania przestrzennego.

Obszary wymagające przekształceń

Jako obszary wymagające przekształceń o wysokim potencjale centrotwórczym wskazuje się:

- obszar dawnej fabryki „Zelmer";
- obszar położony pomiędzy al. Batalionów Chłopskich, ul. Langiewicza i linią kolejową nr 106 relacji Rzeszów Główny – Jasło oraz niewielki obszar sąsiadujący z nim od północy;
- obszar położony przy ul. Chmaja;
- obszary położone pomiędzy al. gen. Okulickiego, al. Wyzwolenia i linią kolejową nr 91 relacji Kraków Główny – Medyka oraz pomiędzy tą linią a ul. Warszawską i ul. Marszałkowską, w tym Zakłady Res-Drob;
- obszar położony pomiędzy ul. Siemieńskiego a Wisłokiem;
- obszar położony przy ul. Wyspiańskiego;
- obszar zlokalizowany wzdłuż Alei Tadeusza Rejtana oraz pomiędzy Aleją Tadeusza Rejtana a rzeką Wisłok.

Obszary wymagające przekształceń wskazuje się w Strategii jako Obszary Strategicznej Interwencji (OSI). Działania wskazane do realizacji w ramach poszczególnych OSI, w tym z zakresu kształtowania zagospodarowania przestrzennego, określono w rozdziałach Strategii dotyczących poszczególnych OSI. Na terenach obowiązują ogólne zasady zagospodarowania przestrzennego wskazane w ramach polityki przestrzennej określonej w niniejszej Strategii oraz aktach planowania przestrzennego.

Obszary rehabilitacji

Na terenie Rzeszowa nie występują obszary wymagające rehabilitacji.

Obszary rekultywacji

Na terenie Rzeszowa nie występują obszary wymagające rekultywacji.

Obszary remediacji

Obszary remediacji zlokalizowane na terenie Rzeszowa to:

- obszar przy ul. Hetmańskiej, obejmujący działki o nr ewid. 354, 347/11, 347/12, 347/13 i 347/14, 346/3 i 347 obr. 211 – w trakcie remediacji;
- obszar przy ul. Wywrockiego, obejmujący działkę o nr ewid. 226/1 obr. 212 – na którym nie podjęto działań z zakresu remediacji, występuje tam historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi[7].

Dla obszarów wymagających remediacji nie ustala się odrębnych zasad kształtowania zagospodarowania.

7 Rozumie się przez to zanieczyszczenie powierzchni ziemi, które zaistniało przed dniem 30 kwietnia 2007 r. lub wynika z działalności, która została zakończona przed dniem 30 kwietnia 2007 r.; rozumie się przez to także szkodę w środowisku w powierzchni ziemi która została spowodowana przez emisję lub zdarzenie, od którego upłynęło więcej niż 30 lat.

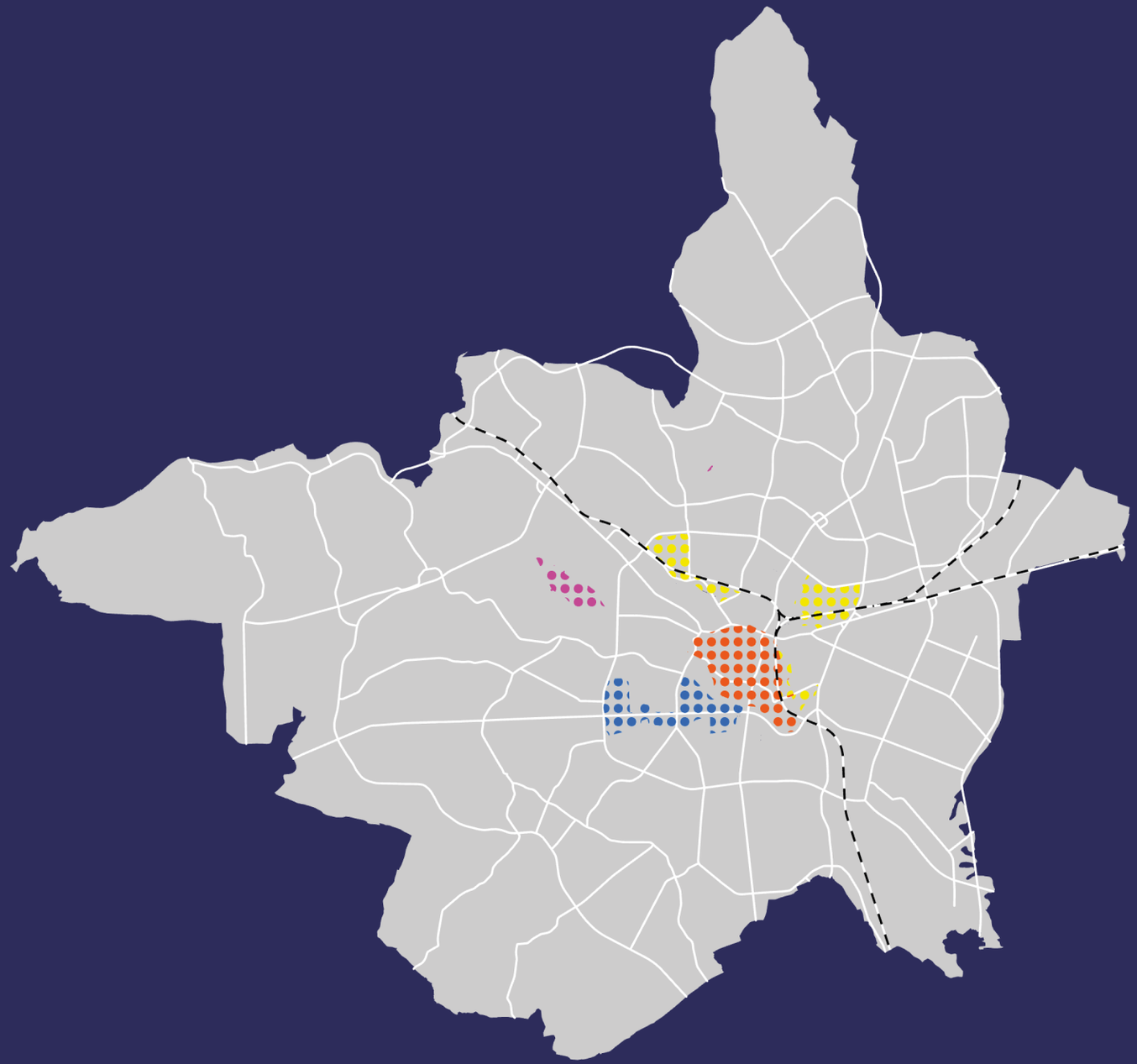

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 18.
OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ I REMEDIACJI

OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ

OBSZAR WYMAGAJĄCY PRZEKSZTAŁCEŃ
ZLOKALIZOWANY WZDŁUŻ ALEI TADEUSZA REJTANA

OBSZARY REWITALIZACJI ŚRÓDMIEŚCIE

OBSZARY REMEDIACJI

UKŁAD DROGOWY

LINIE KOLEJOWE

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI- OSI

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA – PODKARPACKIE 2030

Zgodnie z art. 10e ust. 3 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, wraz z zakresem planowanych działań, stanowią obligatoryjny element dokumentu strategii rozwoju. Należą do nich obszary wykazujące silne powiązania funkcjonalne z sąsiednimi ośrodkami, obszary o zidentyfikowanych barierach, ograniczeniach rozwojowych, jak również te tereny, które wyróżniają się endogenicznym potencjałem społeczno-gospodarczym na tle regionu. Polityka rozwoju adresowana do obszarów strategicznej interwencji (OSI) ma charakter terytorialny, uzależniony od specyfiki jednostek i ukierunkowana jest na wsparcie tych jednostek za pomocą instrumentów prorozwojowych.

W obowiązującej Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, wskazane zostały obszary strategicznej interwencji na poziomie krajowym i regionalnym. Miasto Rzeszów, w ramach obszarów strategicznej interwencji na poziomie krajowym, wraz z terenem całego województwa podkarpackiego wpisuje się w OSI Wschodnia Polska (schemat 19). Obszar ten wyznaczony został dla regionów o niskim konkurencyjności i pogłębioną marginalizacją względem pozostałych regionów Unii Europejskiej, który stanowi miejsce koncentracji wielu działań, w tym finansowych, zmierzających do polepszania sytuacji społeczno-gospodarczej i pomniejszania dystansu rozwojowego tych obszarów.

Wśród Obszarów strategicznej interwencji wyznaczonych na poziomie regionalnym, Miasto Rzeszów przyporządkowane zostało do dwóch z nich tj.:

7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego,
7.2. Funkcje metropolitarne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego.

Przyjęte w strategii wojewódzkiej założenia w ramach pierwszego z nich - OSI 7.1. Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego, skupiają się wokół problematyki biegunów wzrostu i umacniania ich znaczenia w policentrycznym rozwoju województwa podkarpackiego. Miasto Rzeszów, jako centralny ośrodek miejski regionu, wraz z pozostałymi aglomeracjami miejskimi tworzy komplementarną strukturę osadniczą o wykształconej sieci powiązań funkcjonalnych (schemat 20). Ośrodki te zostały zakwalifikowane jako regionalne bieguny wzrostu ze względu na pełnione przez nie funkcje społeczno-gospodarcze, poprzez które oddziałują na tereny bezpośrednio je otaczające.

Źródło: opracowanie własne BRMR na podstawie Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030.

SCHEMAT 19.
OSI WSCHODNIA POLSKA

MIASTO RZESZÓW

OSI WSCHODNIA POLSKA

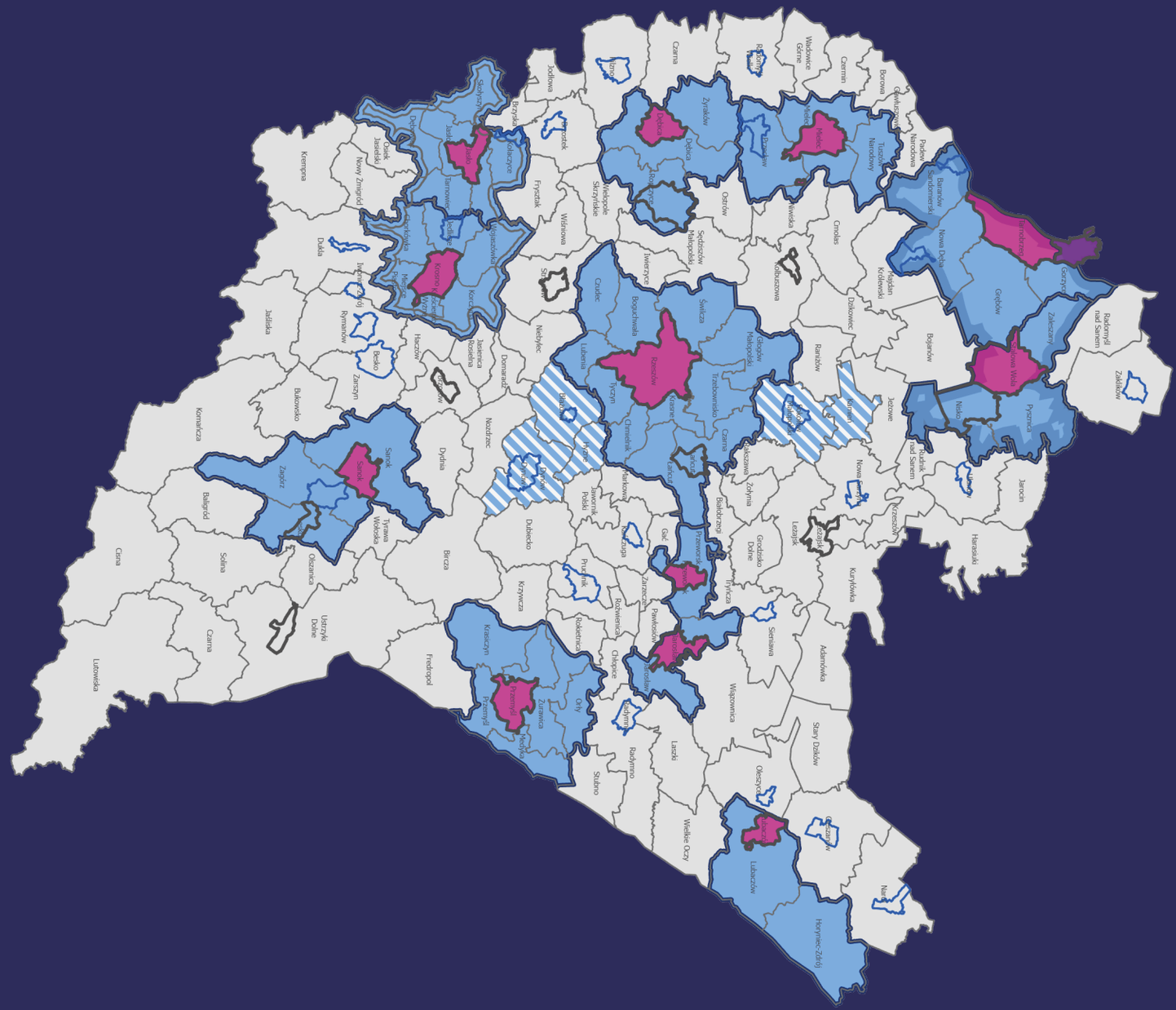

*Gmina miejsko-wiejska Błażowa oraz gmina wiejska Hyżne przystąpiły do ROF w 2021 roku.

Źródło: opracowanie własne BRMR na podstawie Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030.

SCHEMAT 20.
MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE

GRANICE GMIN

MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE
ZDELIMITOWANE W STRATEGII ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA - PODKARPACKIE 2030

RDZEŃ OBSZARU FUNKCJONALNEGO

OBSZAR FUNKCJONALNY

INICJATYWA CZWÓRMIASTA

ELEMENT CZWÓRMIASTA (OBSZAR
Z WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIEGO)

POTENCJALNE ROZSZERZENIE
OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH

POTENCJALNY DUOPOL JASŁO-KROSNO

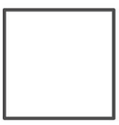

MIASTA POWIATOWE

POZOSTAŁE MIASTA

Wskazane w dokumencie Strategii działania w ramach przedmiotowego OSI sprowadzają się do umacniania wewnętrznych potencjałów biegunów wzrostu, poprzez:

- 7.1.1. Wzmocnienie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej.
  Zakładane działania:
  - umocnienie pozycji biegunów wzrostu w oparciu o ich potencjał w celu podniesienia ich pozycji w hierarchii ośrodków rozwoju na poziomie regionu i kraju;
  - podejmowanie działań przeciwdziałających pogarszaniu się sytuacji społeczno-ekonomicznej w sytuacji ewentualnego zastoju gospodarczego wynikającego z uwarunkowań kryzysowych, w tym epidemii COVID-19 w 2020 r.;
  - wzmocnienie rdzeni biegunów wzrostu w zakresie realizowanych funkcji miastotwórczych;
  - zachowanie policentrycznej struktury osadniczej umożliwiającej rozpowszechnianie efektów działań rozwojowych na obszar całego województwa;
  - wsparcie biegunów wzrostu w zakresie wykorzystania potencjałów endogenicznych;
  - kreowanie nowych regionalnych biegunów wzrostu;
  - rozwój kapitału ludzkiego poprzez poprawę jakości edukacji oraz zróżnicowanie oferty edukacyjnej i popularyzującej naukę z wykorzystaniem innowacji;
  - rozwój usług publicznych i podniesienie ich jakości, m.in. w zakresie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego;
  - poprawa ładu przestrzennego obszaru poprzez integrację planowania przestrzennego;
  - poszerzenie oferty kulturalnej i zwiększenie udziału mieszkańców w życiu kulturalnym regionu;
  - wykorzystanie potencjału turystycznego ośrodków poprzez kreowanie różnorodnych produktów turystycznych;
  - wsparcie uczelni oraz szkół poprzez włączanie ich w lokalne i regionalne programy promocji, a także uwzględnienie ich funkcjonowania w ofertach inwestycyjnych.
- 7.1.2. Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie.
  Zakładane działania:
  - wzmacnianie sieci ciążeń grawitacyjnych miast regionu stanowiących szansę do stworzenia sieci stymulowania przepływu procesów rozwojowych;
  - rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej;
  - wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie;
  - kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw;
  - dywersyfikacja gospodarki biegunów wzrostu i ich obszarów funkcjonalnych celem wzmocnienia funkcji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego okresu regresu gospodarczego w wymiarze ponadregionalnym;
  - zniwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarcze z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji;
  - wprowadzenie w ośrodkach miejskich rozwiązań wpisujących się w ideę Smart City;
  - kształtowanie miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei: „zielone miasta”;
  - wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego.
- 7.1.3. Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu.
  Zakładane działania:
  - zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych poprzez budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej;
  - podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej;
  - modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów

funkcjonalnych miast;
- rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi;
- wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz z węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

• 7.1.4. Rozwój miast powiatowych i miast mniejszych.
Zakładane działania:
- poprawa i rozwój warunków prowadzących do dynamizacji przedsiębiorczości w oparciu o potencjalne specjalizacje gospodarcze ośrodka miejskiego;
- wzmacnianie powiązań funkcjonalnych w celu przywrócenia roli ośrodka w układzie osadniczym; zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez rozwój kompetencji zawodowych;
- modernizacja przestrzeni miejskiej umożliwiającej wykorzystanie potencjałów i zasobów miast, w tym turystycznych i wypoczynkowo-rekreacyjnych;
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wzrost dostępu do usług publicznych;
- rozwój kapitału społecznego i wzmocnienie tożsamości regionalnej poprzez zaangażowanie mieszkańców w procesy rozwojowe;
- poprawa jakości zarządzania poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi;
- podejmowanie działań w zakresie ochrony przyrody i poprawy stanu środowiska;
- poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz związanego z nim zjawiska smogu;
- kreowanie instrumentów przyciągających do osiedlania się w miastach, w szczególności osób młodych i wykształconych;
- wykorzystanie możliwości programowych i finansowych UE w obszarze polityki miejskiej;
- dostosowanie sieci usług i zagospodarowania przestrzennego do zmian demograficznych;
- niwelowanie barier transportowych poprzez rozwój systemów transportu zbiorowego pomiędzy ośrodkami miejskimi a sąsiednimi obszarami wiejskimi oraz innymi ważnymi ośrodkami miejskimi;
- rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się.

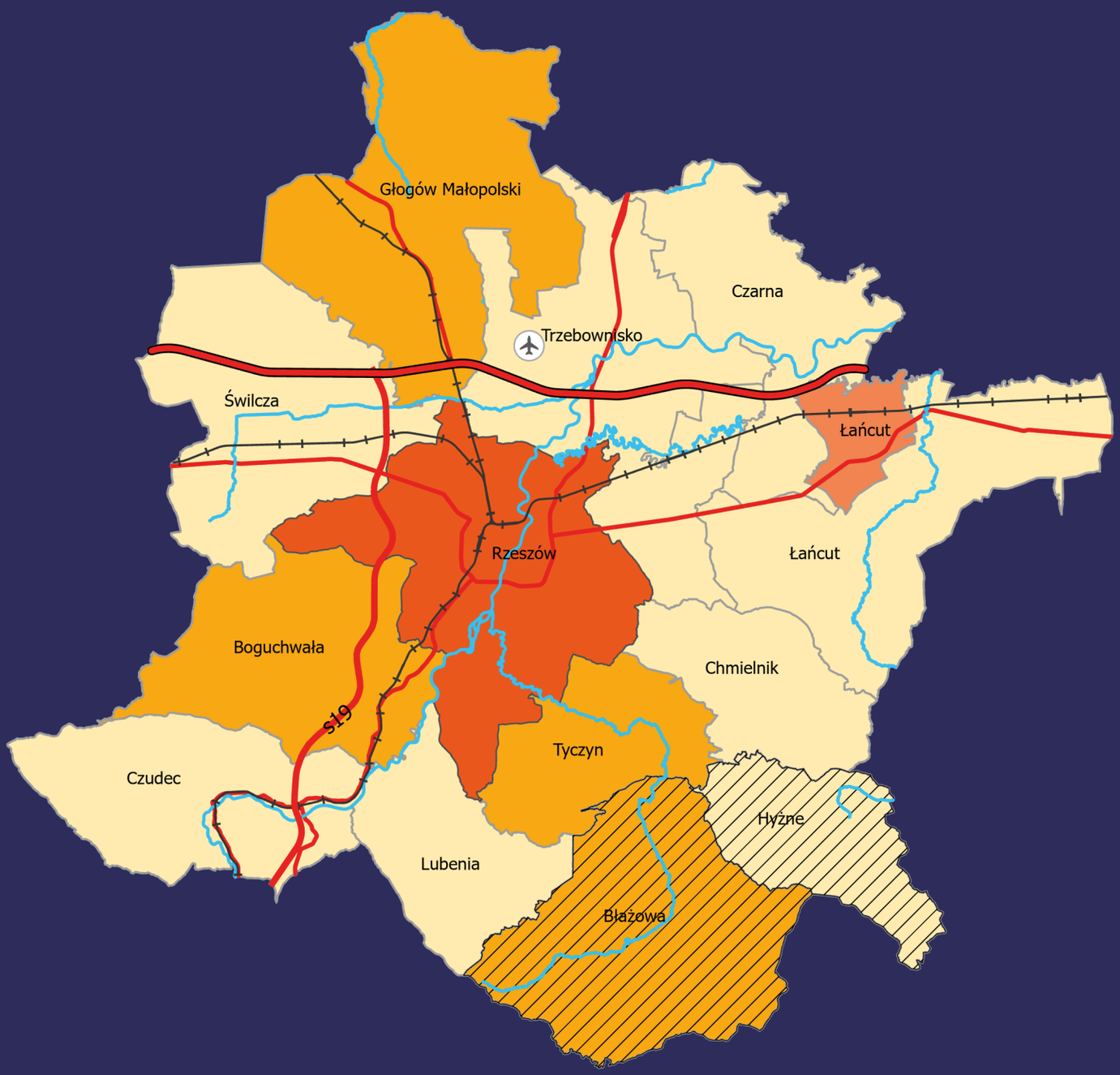

Źródło: opracowanie własne BRMR na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2023 r.

SCHEMAT 21.
RZESZOWSKI OBSZAR FUNKCJONALNY

Jako drugi z obszarów strategicznej interwencji wyznaczonych na poziomie regionalnym Strategia wojewódzka wskazuje 7.2. Funkcje metropolitalne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego. Miasto Rzeszów, jako główny ośrodek i stolica regionu, pełni rolę rdzenia Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, który w dużej mierze determinuje silne procesy rozwojowe zachodzące w obrębie jednostek przynależnych do ROF (schemat 21).

Jako ośrodek posiadający predyspozycję do pełnienia roli ośrodka metropolitalnego, dla miasta Rzeszowa oraz Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego konieczne jest utrzymanie dotychczasowego trendu rozwojowego. W celu dalszego podtrzymania korzystnych procesów społeczno-gospodarczych Rzeszowa i podnoszenia poziomu konkurencyjności ROF, strategia wojewódzka wskazuje katalog celów, do których należą:

- 7.2.1. Tworzenie korzystnych warunków do trwałego wzrostu gospodarczego w Rzeszowie i jego obszarze funkcjonalnym ROF.
  Zakładane działania:
  - powstawanie i rozwój stref zwiększonej aktywności gospodarczej na terenie ROF;
  - wykreowanie wizerunku Rzeszowa poza granicami kraju jako atrakcyjnego partnera do transgranicznej współpracy gospodarczej;
  - dostosowanie realizacji wyzwań gospodarczych do zmian klimatu i zachowania dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i krajobrazowego ROF;
  - rozwój sektora nauki poprzez realizację projektów badawczych wspólnie z ośrodkami naukowymi i badawczymi z innych krajów;
  - rozwój platformy współpracy podmiotów nauki i biznesu w inicjowaniu i wspieraniu jednostek naukowych, technologicznych i transferu technologii;
  - zapewnienie warunków transferu technologii i wymiany poprzez organizację imprez targowych, forów i konferencji;
  - przeciwdziałanie procesowi niekontrolowanej suburbanizacji i minimalizowanie jej negatywnych skutków;
    zwiększenie dostępności transportowej i komunikacyjnej Rzeszowa ze stolicą kraju poprzez realizację bezpośredniego szybkiego połączenia kolejowego oraz drogi ekspresowej S9;
  - skomunikowanie Rzeszowa z północną i południową Europą oraz regionami Polski Wschodniej poprzez budowę drogi ekspresowej S19 w standardzie drogi dwujezdniowej, dróg kontynuujących dla korytarza transportowego Via Carpatia oraz kolejowej Magistrali Wschodniej;
  - usprawnienie systemu drogowego Rzeszowa i ROF poprzez budowę, przebudowę i modernizację dróg wszystkich kategorii w celu zwiększenia poziomu bezpieczeństwa, skrócenia czasu dojazdu, zmniejszenia poziomu emisji zanieczyszczeń i hałasu oraz poprawy dostępności do obszarów istotnych dla rozwoju i funkcjonowania Rzeszowa i ROF.
- 7.2.2. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych realizowanych przez Rzeszów oraz wspieranie rozwoju nowych funkcji zwiększających zakres świadczonych usług wyższego rzędu.
  Zakładane działania:
  - rozwój nowoczesnej bazy badawczej i infrastruktury dydaktycznej uczelni i szkół wyższych, w tym tworzenie ośrodków kształcenia o charakterze międzynarodowym;
  - zapewnienie synchronizacji oferty szkolnictwa z oczekiwaniami rynku pracy;
  - podkreślenie rangi Rzeszowa poprzez lokalizację siedzib instytucji finansowych i kapitałowych o znaczeniu międzynarodowym (banków, funduszy kapitałowych, giełdy towarowej);
  - podnoszenie atrakcyjności turystycznej wraz z promocją funkcjonujących terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych, sportowych i turystycznych, a także tworzenie nowych obiektów i usług w tych zakresach;
  - kreowanie warunków dla uprawiania sportu na poziomie wyczynowym i amatorskim oraz poszerzenie oferty miejsc służących rekreacji poprzez rozbudowę infrastruktury (np. basenu olimpijskiego z wieżą do skoków, utworzenie kompleksowego parku rekreacyjno-sportowego);
  - wzmocnienie powiązań z Rzeszowem prestiżowych podmiotów gospodarczych, w szczególności z branży lotniczej i wysokich technologii poprzez lokalizację ich siedzib na terenie miasta;

- wzrost zakresu współpracy transgranicznej miasta Rzeszowa z ośrodkami zagranicznymi w obszarze różnorodnych sektorów;
- działania prowadzące do integracji rzeszowskich środowisk kulturalno-artystycznych i lokalnych twórców;
- rozwój usług kultury wyższego rzędu;
- rozwój kultury studenckiej jako istotnego czynnika rozwoju Rzeszowa jako dużego ośrodka uniwersyteckiego;
- promocja wizerunku Rzeszowa jako „inteligentnego miasta" co oznacza innowacyjne – zarządzanie, technologie, naukę i technikę, przemysł i architekturę, kulturę i sztukę;
- Rzeszów jako miasto przyciągające młodych profesjonalistów (tzw. klasy kreatywnej), którzy jako pracodawcy i pracownicy kreują wysoką jakość kapitału ludzkiego niezbędnego do rozwoju regionu;
- zwiększenie dostępności do opieki medycznej dla społeczeństwa w tym w szczególności osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- wspieranie działań pozwalających ugruntować i zwiększać regionalną oraz lokalną tożsamość oraz dziedzictwo kulturowe;
- wzrost powiązań międzynarodowych Rzeszowa poprzez przekształcenie funkcjonujących konsulatów honorowych na urzędy konsularne oraz inicjowanie działań na rzecz utworzenia konsulatów kolejnych państw.

• 7.2.3. Zapewnienie dobrej jakości życia i realizacji funkcji publicznych w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym (ROF).
Zakładane działania:
- rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie innowacyjnej infrastruktury biznesowej, w tym parki biznesowe;
- rozwój gospodarczy ROF-u poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych w turystyce i rolnictwie;
- zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej na całym obszarze ROF-u;
- kształtowanie i promocja dziedzictwa kulturowego regionu w tym ochrona i odnowa zasobów zabytkowych;
- zapewnienie bezpieczeństwa publicznego mieszkańcom ROF-u;
- zwiększenie aktywności zawodowej w tym wsparcie w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców ROF;
- podejmowanie działań prowadzących do wzrostu liczby miejsc pracy na terenie ROF;
- dywersyfikacja źródeł energii poprzez rozwój OZE na obszarze ROF;
- podejmowanie działań na rzecz poprawy czystości powietrza;
- rozwój niskoemisyjnego transportu publicznego;
- rozwój alternatywnego transportu poza drogowo-kolejowym wraz z rozwojem systemu bezpieczeństwa użytkowników;
- podniesienie poziomu uzbrojenia terenów wraz z poprawą dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych na terenie ROF;
- podniesienie jakości usług: zdrowotnych, społecznych, opiekuńczych i edukacyjnych poprzez rozwój nowoczesnej infrastruktury użyteczności publicznej na obszarze ROF;
- ochrona środowiska przyrodniczego na obszarze ROF;
- wprowadzenie rozwiązań wpisujących się w koncepcję „zielonych miast";
- rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

• 7.2.4. Rozwój powiązań komunikacyjnych i zintegrowanego systemu transportu publicznego łączących Rzeszów z jego obszarem funkcjonalnym ROF.
Zakładane działania:
- powstanie i rozwój centrów logistyczno-dystrybucyjnych wykorzystujących tranzytowe położenie Rzeszowa i bliskość portu lotniczego Rzeszów-Jasionka;
- wzmocnienie Rzeszowa jako zintegrowanego multimodalnego węzła przesiadkowego (w tym ośrodka

rozrządowego ruchu turystycznego), w szczególności dalsza budowa Rzeszowskiego Centrum Komunikacyjnego;
- rozwój szybkiej kolei miejskiej – Podmiejskiej Kolei Aglomeracyjnej, obsługującej aglomerację rzeszowską wraz z budową linii kolejowej na lotnisko Rzeszów-Jasionka;
- zapewnienie spójnego systemu tras rowerowych gwarantujących bezpieczeństwo w poruszaniu się po mieście i obszarze ROF;
- zapewnienie zrównoważonego systemu obejmującego transport zbiorowy i rowerowy na obszarze Rzeszowa i ROF z wykorzystaniem intermodalnych węzłów powiązanych z transportem rowerowym tj. P&R, B&R, K&R;
- zmniejszenie zatłoczenia dróg miejskich i dróg wlotowych/wylotowych oraz zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego;
- usprawnienie systemów sterowania i zarządzania ruchem drogowym w miastach;
- poprawa jakości środowiska wskutek redukcji nadmiernej emisji spalin i hałasu przez środki transportu.

• 7.2.5. Gospodarka przestrzenna Rzeszowa i obszaru funkcjonalnego.

Zakładane działania:
- zrównoważone i racjonalne zagospodarowanie przestrzenne i architektoniczne terenu miasta i ROF dzięki koordynacji dokumentów planistycznych poszczególnych JST w celu efektywnego wykorzystania przestrzeni;
- ograniczenie konfliktów przestrzennych, w tym dotyczących funkcji i przeznaczenia terenów i rodzajów zabudowy;
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych w celu przywrócenia, bądź nadania im nowych funkcji społecznych oraz gospodarczych lub przestrzennych lub technicznych lub środowiskowych;
- ujęcie w koncepcjach architektoniczno-urbanistycznych miasta klinów napowietrzających wpływających na ruchy mas powietrza i zapobiegających smogowi;
- rozbudowa wewnątrz miejskich układów ekologicznych i połączenie z obszarami otwartymi przez system zielonych pierścieni.

Zakresy działań zawarte w OSI 7.1 i 7.2 zostały również ujęte w kierunkach działań polityki rozwoju Rzeszowa oraz w ustaleniach i rekomendacjach w zakresie kształtowania
i prowadzenia polityki przestrzennej miasta.

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA MIASTA RZESZOWA

Rzeszów konsekwentnie buduje swoją tożsamość jako kameralna metropolia, w której przestrzenie miejskie stają się wizytówką nowoczesnego rozwoju miasta. W centrum tej idei znajdują się cztery kluczowe obszary:

- OSI Dolina Wisłoka,
- OSI Tereny do przekształceń,
- OSI Aleja Tadeusza Rejtana,
- OSI Śródmieście.

Są to dolina Wisłoka, tereny do przekształceń poprzemysłowych, Aleja Tadeusza Rejtana oraz Śródmieście. Łączy je wspólna wizja stworzenia atrakcyjnych, wielofunkcyjnych eleganckich, tętniących życiem obszarów w mieście. Mają one stanowić przestrzeń dla innowacyjnych rozwiązań urbanistycznych, architektonicznych, technologicznych, ekologicznych i społecznych. Staną się nowym obliczem Rzeszowa XXI w.

Natura i rzeka, eleganckie bulwary i historyczne serce miasta, nowoczesne kwartały wielofunkcyjnej zabudowy tworzą spójny system miejskich stref prestiżu, które w połączeniu z lokalną tradycją miejsca decydują o wyjątkowym charakterze Rzeszowa. To właśnie one budują obraz miasta jako kameralnej metropolii: nowoczesnej, dynamicznej, a zarazem przyjaznej, zielonej i dostępnej.

Planowanie i projektowanie obszarów strategicznej interwencji powinno odbywać się w sposób zintegrowany, obejmujący wieloaspektowe myślenie o przestrzeni przez pryzmat sieci transportowej, architektury, zieleni i systemu przestrzeni publicznych. Kluczowe jest tworzenie rozwiązań, które łączą funkcje mieszkaniowe, biznesowe i rekreacyjne, aby każdy z tych obszarów funkcjonował przez cały dzień i przyciągał różne grupy użytkowników. W takim podejściu planowanie opiera się na współpracy potencjalnych inwestorów z urbanistami, architektami, inżynierami, ekologami i mieszkańcami, tak aby powstawały przestrzenie naprawdę odpowiadające potrzebom miasta. Dzięki temu prestiżowe strefy Rzeszowa staną się nie tylko efektownymi wizytówkami, ale też miejscami codziennego życia, które budują tożsamość kameralnej metropolii.

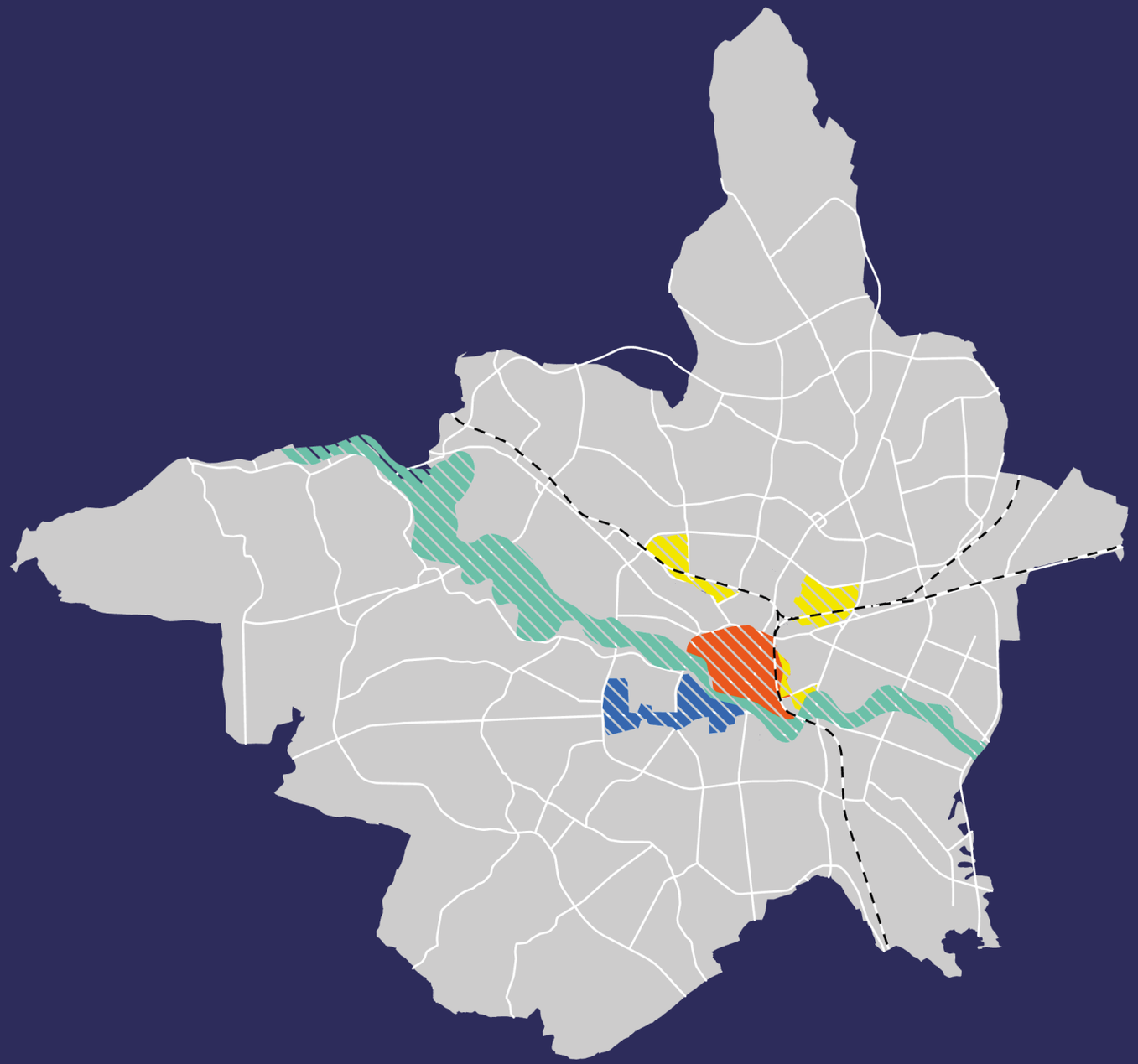

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 22.
OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

OSI DOLINA WISŁOKA

OSI ŚRÓDMIEŚCIE

OSI TERENY DO PRZEKSZTAŁCEŃ

OSI ALEJA TADEUSZA REJTANA

UKŁAD DROGOWY

LINIE KOLEJOWE

OSI DOLINA WISŁOKA

Charakterystyka

Rzeka Wisłok przepływa przez Rzeszów z południa na północ w bezpośrednim sąsiedztwie centrum miasta. Dzieli miasto na lewobrzeżne i prawobrzeżne. Na lewym brzegu rzeki zlokalizowane są kolejno od południa osiedla: Zwięczyca, Dąbrowskiego, Grota-Roweckiego, Śródmieście, 1000-lecia i Staromieście. Na prawym brzegu znajdują się osiedla: Budziwój, Drabinianka, Nowe Miasto, Mieszka I, Pobitno i Załęże.

Szerokość doliny Wisłoka jest bardzo zróżnicowana od ok. 920 m na południe od Rezerwatu przyrody Lisia Góra do ok. 80 m w rejonie Mostu Zamkowego. Szerokości te uwarunkowane są pierwotnym ukształtowaniem terenu oraz sposobem zagospodarowania obszarów graniczących z doliną rzeki.

W przebiegu doliny Wisłoka na terenie Rzeszowa można wydzielić cztery zasadnicze odcinki (schemat 23):

- **południowy**, od południowej granicy miasta z Boguchwałą do planowanego mostu w ciągu planowanej „drogi południowej" – brzegi rzeki są naturalne, a przeprawy odbywają się przez jedną wiszącą kładkę między osiedlem Budziwój a miastem Boguchwała (na odcinku ok. 2,5 km rzeka stanowi granicę miedzy gminami);
- **nadzalewowy**, od planowanego mostu w ciągu planowanej „drogi południowej" do Mostu Karpackiego – najszerszy fragment, gdzie dookoła Zalewu Rzeszowskiego kształtuje się otoczenie rekreacyjne jak bulwary w rejonie Rezerwatu przyrody Lisia Góra, kąpielisko Żwirownia i nowa plaża miejska. Otoczony inwestycjami mieszkaniowymi i przemysłowymi tworzy odcinek najbardziej zróżnicowany krajobrazowo i funkcjonalnie;
- **śródmiejski**, od Mostu Karpackiego do Mostu Lwowskiego – uregulowany Wisłok przepływa obok śródmiejskich osiedli oraz historycznego centrum miasta. Tutaj znajduje się największy park miejski zlokalizowany na lewym brzegu rzeki, występuje tu również największa liczba przepraw mostowych;
- **północny**, od Mostu Lwowskiego do północnej granicy miasta z gminą Trzebownisko – widoczne są tu trudne uwarunkowania przestrzenne związane z terenami infrastruktury transportowej (tzw. „Wisłokostrada") i technicznej (oczyszczalnia ścieków), których sąsiedztwo nie sprzyja rekreacyjnemu charakterowi planowanych inwestycji w dolinie rzeki. W związku z tym ten odcinek jest szczególnym wyzwaniem w przyszłym sposobie kreowania nadrzecznych przestrzeni publicznych.

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 23.
OSI DOLINA WISŁOKA

OSI DOLINA WISŁOKA

1. Odcinek południowy.
2. Odcinek nadzalewowy.
3. Odcinek śródmiejski.
4. Odcinek północny.

Główna idea

Przekształcenie doliny rzeki Wisłok w prestiżową strefę parkową - zieloną oś miasta, o zróżnicowanych sposobach użytkowania. Zachowanie i uzupełnienie funkcji na tym obszarze – od przyrodniczych i klimatycznych, szczególnie istotnych dla prawidłowego funkcjonowania zdrowego miasta, przez sportowe, rekreacyjne, wypoczynkowe i kulturowo-edukacyjne, takie jak: ścieżki dydaktyczne, place zabaw i ogrody tematyczne, po transportowe – lokalne i transgraniczne, jak drogi rowerowe wzdłuż brzegów i przeprawy przez rzekę.

Na skutek zrównoważonego zagospodarowania doliny Wisłoka ma powstać największy park miejski, zintegrowany przestrzennie i funkcjonalnie z miastem. Ma on stanowić zespół przestrzeni publicznych o nowych standardach zagospodarowania terenów nadrzecznych, których celem jest przywrócenie rzece i jej dolinie centralnej roli w życiu miasta. Kształtowanie parku w dolinie Wisłoka poprzez tworzenie atrakcyjnych i dostępnych miejsc spotkań, rekreacji i wypoczynku ma być impulsem dla zwrotu miasta w stronę rzeki. Wprowadzanie krawędzi aktywnych w parterach budynków sąsiadujących z terenami nadrzecznymi oraz wzdłuż ciągów prowadzących do rzeki, ma tworzyć płynne przejście z tkanki miejskiej do naturalnych przestrzeni doliny Wisłoka. Dzięki temu stanie się ona kluczową częścią życia miasta, sprzyjającą spotkaniom, integracji i różnorodnym formom aktywności. Obszar ten jest wyzwaniem gospodarczym, organizacyjnym, programowym i technologicznym dla miasta.

W celu całościowego podejścia do systemu zieleni miejskiej z parkiem nad Wisłokiem należy połączyć park nad rzeką Strug (prawobrzeżnym dopływem Wisłoka).

ZAKRES PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Etap planistyczny

- uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, mających stanowić podstawę prawną do pozyskiwania terenów niezbędnych do realizacji celów publicznych;
- stworzenie programu funkcjonalnego, będącego podstawą wytycznych konkursowych;
- konkursy urbanistyczno-architektoniczne na całościową koncepcję zagospodarowania terenu;
- opracowanie harmonogramu działań oraz dokumentacji projektowej, w powiązaniu z prognozami finansowymi miasta (dopuszcza się etapowanie działań).

Etap realizacyjny

- pozyskiwanie terenów niezbędnych pod inwestycje publiczne;
- powiązanie doliny Wisłoka z dojściami i dojazdami, sięgającymi w głąb miasta: infrastruktura piesza, pieszo-rowerowa, drogowa, parkingowa, informacyjna;
- włączenie inwestycji komercyjnych do zagospodarowania doliny Wisłoka z przeznaczeniem pod: turystykę, gastronomię, kulturę, drobny handel, obsługę transportową;
- zagęszczanie przepraw przez Wisłok jako sposób na:
    - połączenie ze sobą osiedli nadrzecznych i odwrócenie ich w stronę rzeki,
    - pokonanie bariery komunikacyjnej,
    - zwiększenie atrakcyjności terenów zieleni nadrzecznej;
- zróżnicowane zagospodarowanie i wyposażenie odpowiadające potrzebom i oczekiwaniom mieszkańców i innych użytkowników;
- wyposażanie w spójny system informacji przestrzennej i powiązanie z systemem miejskim;
- wyposażanie w małą architekturę odporną na lokalne uwarunkowania;

- stopniowa przebudowa istniejących sieci, urządzeń lub obiektów infrastruktury technicznej, do współczesnych standardów technologicznych oraz estetycznych;
- utrwalanie historii miejsca;
- rozwój szaty roślinnej oparty o gatunki rodzime lub charakterystyczne dla dolin rzecznych;
- likwidacja obszarów bezodpływowych lub ich wykorzystanie na potrzeby lokalnej retencji.

PLANOWANE KORZYŚCI DLA MIASTA

- **W strukturze ekologicznej oraz klimatycznej miasta:** wspieranie odporności miasta na uciążliwości postępujących zmian klimatycznych: przewietrzanie, schładzanie, nawilżanie, lokalne zacienianie, retencja.
- **W strukturze sportowo-rekreacyjnej miasta:** aktywizacja przestrzeni wspólnych i zwiększenie dostępności do terenów zieleni ogólnomiejskiej, rekreacji, sportu, komunikacji, edukacji.
- **W strukturze transportowej miasta:** przełamywanie bariery komunikacyjnej poprzez zagęszczanie przepraw, w szczególności przyjaznych pieszym oraz wygodne i atrakcyjne drogi dla pieszych i rowerów jako promocja ekologicznych form komunikacji indywidualnej.
- **W strukturze społeczno-gospodarczej miasta:** przekształcenie terenów dotąd pełniących rolę zaplecza – jako główny kierunek inicjowania zmian planistycznych, działań rewitalizacyjnych, programowania inwestycji publicznych itp.
- **Tworzenie wyrazistej tożsamości miasta i jego wizerunku.**

OSI TERENY DO PRZEKSZTAŁCEŃ

Charakterystyka

Tereny do przekształceń w ich dzisiejszej formie kształtowano na przestrzeni kilkudziesięciu lat. Przedmiotowe obszary nie znajdowały się w centrum (jak jest to obecnie), ale były położone peryferyjnie w stosunku do centrum miasta.

Tereny do przekształceń posiadają duży potencjał centrotwórczy, wynikający z korzystnej lokalizacji w strukturze współczesnego Rzeszowa. Transformacje gospodarcze lat 90. XX w. w większości wygasiły produkcję przemysłową i wprowadziły funkcje handlowe, magazynowe oraz usługowe, często w adaptowanej zabudowie poprzemysłowej. W efekcie większość terenów poprzemysłowych w coraz większym stopniu stanowi tzw. „brownfields".

Najstarszym z tych Obszarów, położonym najbliżej historycznego śródmieścia Rzeszowa, jest rejon dawnej fabryki „Zelmer", pomiędzy ul. Hoffmanowej i ul. Langiewicza oraz torami stacji Rzeszów Staroniwa w ciągu linii kolejowej nr 106 relacji Rzeszów Główny – Jasło. Zagospodarowanie tego obszaru datuje się na koniec lat 30-tych XX w., w okresie powstawania rzeszowskich inwestycji w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego.

Pozostałe Obszary kształtowano już w okresie powojennym, jako bazę gospodarczą Rzeszowa, ważnego węzła kolejowego.

Obszary różnią się między sobą uwarunkowaniami lokalizacyjno-programowymi (schemat 24) i są to:

- teren na osiedlu Pułaskiego – w rejonie ulic: Hoffmanowej, Langiewicza oraz Chmaja;
- tereny na osiedlu 1000-lecia – przy ul. Siemieńskiego, przy ul. Kochanowskiego, a także między ulicami: Konopnickiej oraz Ujejskiego;
- tereny na osiedlu Króla Augusta – w rejonie ulic: Okulickiego, Baczyńskiego oraz Reja, a także w rejonie ulic: Witosa, Wyspiańskiego oraz Sportowej;
- teren na osiedlu Staroniwa – w rejonie ulic: Langiewicza, Boya-Żeleńskiego oraz Handlowej.

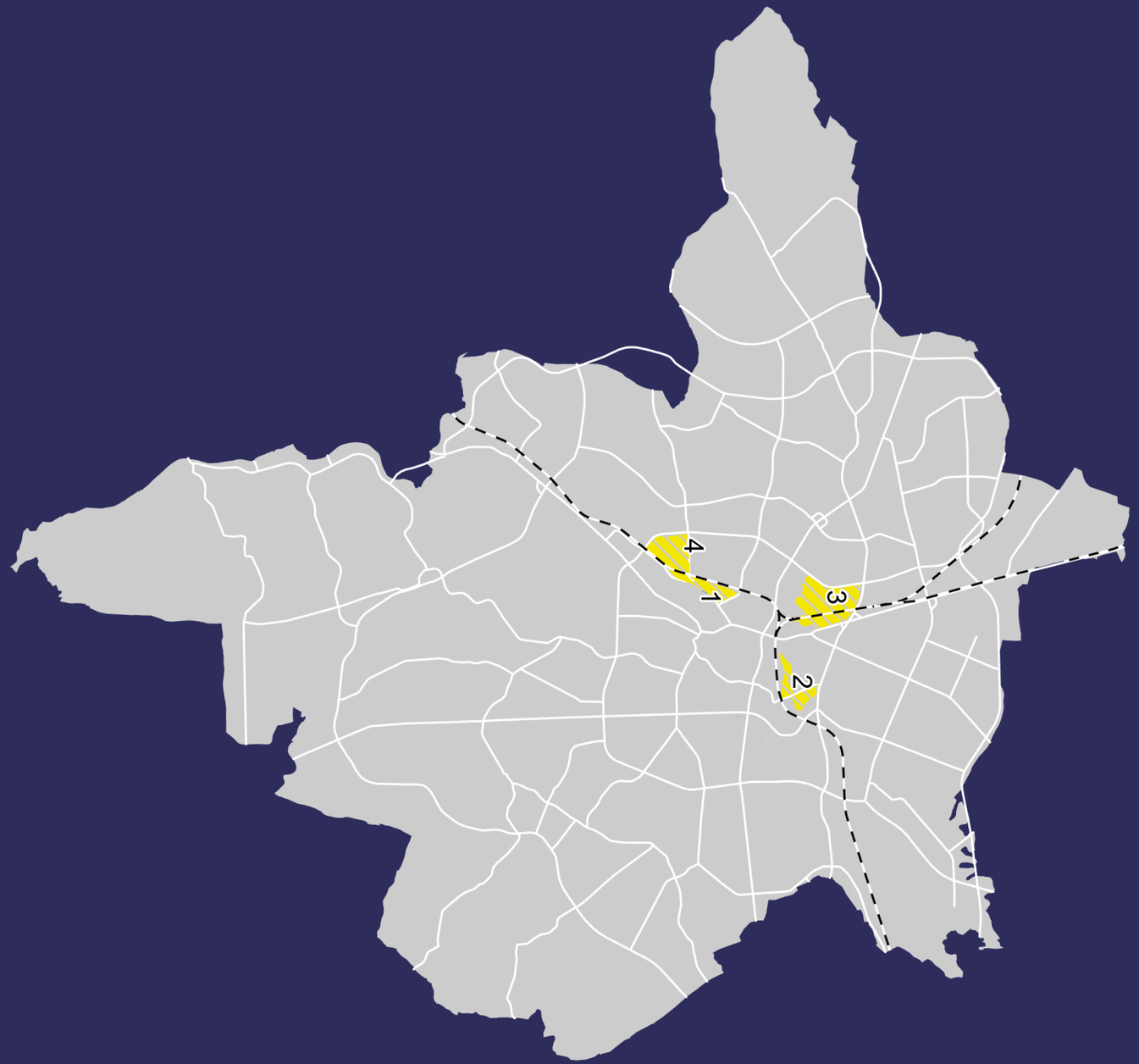

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 24.
OSI TERENY DO PRZEKSZTAŁCEŃ

OSI TERENY DO PRZEKSZTAŁCEŃ

1. Tereny na osiedlu Pułaskiego w rejonie ulic: Hoffmanowej, Langiewicza oraz Chmaja.

2. Tereny na osiedlu 1000-lecia - przy ul. Siemieńskiego, przy ul. Kochanowskiego, a także między ulicami: Konopnickiej oraz Ujejskiego.

3. Tereny na osiedlu Króla Augusta w rejonie ulic: Okulickiego, Baczyńskiego oraz Reja, a także w rejonie ulic: Witosa, Wyspiańskiego, Sportowej.

4. Teren na osiedlu Staroniwa, w rejonie ulic: Langiewicza, Boya-Żeleńskiego oraz Handlowej.

Główna idea

Tereny do przekształceń mają stać się nową strefą prestiżu Rzeszowa, wizytówką miasta jako kameralnej metropolii. Idea aktywizacji ich potencjału centrotwórczego opiera się przede wszystkim na wprowadzeniu nowych funkcji, w tym mieszkalnictwa wielorodzinnego w obiektach wielofunkcyjnych.

Funkcje usługowe powinny być zróżnicowane i obejmować zarówno usługi ogólnomiejskie, ponadlokalne, jak i podstawowe – publiczne i komercyjne. Zabudowa wielofunkcyjna, wyposażona w przestrzenie publiczne i zieleń, ma uzupełniać i rozszerzać śródmieście Rzeszowa, a w niektórych lokalizacjach nawet pełnić rolę centrum. Nowe obiekty będą wyższe i bardziej intensywne niż istniejąca zabudowa, pozwalając na realizację koncepcji miasta zwartego.

Proponowana na tych obszarach wysokość zabudowy wynosi do 55 m. Lokalnie możliwe są wyższe dominanty akcentujące ważne miejsca w przestrzeni. Mają stanowić punkty orientacyjne, ułatwiające nawigację i nadające miastu tożsamość. Warunkiem ich powstania jest zachowanie proporcji urbanistycznych, harmonijnego wpisania w sylwetę miasta i kształtowanie nowego, wartościowego krajobrazu miejskiego poprzez tworzenie odpowiedniego otoczenia budynków. Dogodne lokalizacje dla zabudowy wysokiej i wysokościowej znajdują się przy linii kolejowej, co zapewnia dostęp do komunikacji zbiorowej. Zaplanowane przekształcenia na tym obszarze wpłyną na poprawę wizerunku miasta poprzez ekspozycję nowoczesnych, wysokich budynków w miejscu zaniedbanych hal magazynowych. Zachowane dawne bocznice kolejowe i ich ślady można wykorzystać jako elementy tradycji miejsca oraz inspirację do nietuzinkowych akcentów architektonicznych w nowej zabudowie.

Transport zbiorowa powinna być priorytetem obsługi tych obszarów, z udogodnieniami dla ruchu pieszego i rowerowego. Niezbędne jest zwiększenie liczby przejść bezkolizyjnych przez tory kolejowe i główne arterie oraz budowa i modernizacja dróg publicznych w celu poprawy dostępności transportu zbiorowego.

ZAKRES PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Etap planistyczny

- zebranie opinii interesariuszy;
- stworzenie programu funkcjonalnego, który posłuży za podstawę wytycznych konkursowych:
  - analiza terenów i opracowanie wstępnych koncepcji;
  - określenie zakresu planów miejscowych dla każdego obszaru;
  - wstępne wyznaczenie lokalizacji zabudowy wysokiej i obszarów „konkursowych”;
  - ustalenie spójnych parametrów i wskaźników zabudowy;
  - zapewnienie równowagi między funkcjami mieszkaniowymi i usługowymi;
  - ochrona przestrzeni przed niepożądanymi rozwiązaniami;
  - planowanie i projektowanie infrastruktury i sieci przestrzeni publicznych;
  - wewnętrzna struktura transportowa z priorytetem transportu pieszego-rowerowego i transportu zbiorowego;
  - nowe przejścia bezkolizyjne przez tory kolejowe;
  - ograniczenie parkingów powierzchniowych (z wyjątkiem miejsc dla osób niepełnosprawnych);
- konkursy urbanistyczno-architektoniczne – wypracowanie całościowej koncepcji zagospodarowania terenu;
- sporządzenie i uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego – odzwierciedlą wybrane koncepcje konkursowe i będą stanowić podstawę prawną do realizacji celów publicznych;
- analiza finansowa i harmonogram działań – powiązanie planów z prognozami finansowymi miasta i etapami realizacji inwestycji.

Etap realizacyjny

- adaptacja istniejących sieci infrastruktury technicznej lub budowa nowych, odpowiadających nowym funkcjom przekształcanych obszarów, w szczególności funkcjom mieszkaniowym;
- modernizacja i rozbudowa istniejącego układu transportowego;
- przygotowanie terenów pod inwestycje publiczne i publiczno-prywatne np. parki, skwery, podstawowe usługi społeczne;
- kształtowanie przestrzeni z istotnym udziałem rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury;
- wysokie standardy projektowania, realizacji i wykończenia;
- dążenie do urozmaicenia i zindywidualizowania zagospodarowania przestrzeni publicznych poprzez między innymi elementy małej architektury, przy jednoczesnym wykształceniu standardów dla rozwiązań w tym zakresie;
- realizacja we wnętrzach urbanistycznych, a w szczególności w przestrzeni publicznej, elementów dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych.

PLANOWANE KORZYŚCI DLA MIASTA

- **W strukturze społeczno-gospodarczej miasta:** wprowadzenie funkcji generujących nowe miejsca pracy, wzmacnianie biznesowego charakteru, wytworzenie wielofunkcyjnych, prestiżowych obszarów o szerokim katalogu usług;
- **W strukturze transportowej miasta:** promowanie dobrych przykładów nowoczesnych i ekologicznych rozwiązań transportowych, opartych o transport zbiorowy, minimalizowanie roli transportu indywidualnego, preferowanie ruchu pieszego oraz pieszo-rowerowego, wykształcenie dogodnych powiązań transportowych z najbliższym sąsiedztwem;
- **W strukturze ekologicznej oraz klimatycznej miasta:** jak najszersze zastosowanie rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury w kształtowaniu przestrzeni publicznych oraz półprywatnych;
- **Tworzenie nowego wizerunku miasta oraz kształtowanie jego marki poprzez:**
    - tworzenie nowych, kompleksowych struktur urbanistycznych oraz organizacja przestrzeni z wykorzystaniem teorii TOD (ang. Transit Oriented Development), która zakłada lokalizowanie skupionej zabudowy o zróżnicowanych funkcjach w sąsiedztwie przystanków i węzłów przesiadkowych transportu publicznego;
    - upowszechnianie zdrowego stylu życia i ekologicznych form transportu indywidualnego w celu zmiany codziennych nawyków transportowych dzięki rozbudowanej sieci pieszo-rowerowej opartej na głównych kierunkach przemieszczania się;
    - zwiększenie udziału wykorzystania kolei aglomeracyjnej jako wsparcie zrównoważonej mobilności miejskiej dzięki dogęszczeniu przystanków kolejowych oraz stworzeniu atrakcyjnej oferty przesiadkowej;
    - przemyślaną, proporcjonalną urbanistykę, nowoczesną i elegancką architekturę, starannie dobrane „meble miejskie” wśród zieleni;
    - wyeksponowanie miasta od strony linii kolejowych oraz arterii transportowych jako okazja na poprawę wizerunku miasta na tych obszarach;
    - nowe biurowce wysokiej klasy oraz przyjazne kwartały mieszkalne w zieleni;
    - partycypację społeczną przy kształtowaniu wnętrz urbanistycznych, zespołów architektonicznych, przestrzeni publicznych, małej architektury oraz zieleni.

LPG
GAZ

OSI ALEJA TADEUSZA REJTANA

Charakterystyka

Aleja Tadeusza Rejtana jest jedną z głównych arterii komunikacyjnych na wschód od rzeki Wisłok. Pełni ona istotne znaczenie w kształtowaniu struktury urbanistycznej miasta oraz jego krajobrazu. Wraz z al. Sikorskiego tworzy najdłuższą w Rzeszowie oś widokową - na most im. T. Mazowieckiego. Charakterystyczne dla tej części miasta jest duże nasycenie usługami o znaczeniu ponadlokalnym. Znajdują się tu obiekty handlowo-usługowe, administracyjne, biurowe, usług zdrowia, nauki i edukacji, kultury, bezpieczeństwa i porządku publicznego, kultu religijnego, mieszkaniowe, a także tereny zieleni oraz nieczynny cmentarz żydowski. Poprzeczne względem Aleje Tadeusza Rejtana powiązania drogowe, tworzące sieć korytarzy i węzłów, są istotną determinantą rozwojową tej części Rzeszowa.

Obszar ten ze względu na zagospodarowanie możemy podzielić na północny i południowy (schemat 25):

- obszar na południe od Ronda Żołnierzy 10 Sudeckiej Dywizji Piechoty obejmuje głównie obiekty usługowe i handlowo-usługowe o charakterze wielkopowierzchniowym, których rozwój umożliwiły zarówno dostępność terenowa jak i położenie w węźle komunikacyjnym ze skrzyżowaniem z al. Armii Krajowej, Aleja Tadeusza Rejtana i aleja Sikorskiego oraz mniejsze obiekty w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej;
- obszar na północ od Ronda Żołnierzy 10 Sudeckiej Dywizji Piechoty jest znacznie węższy od południowego i graniczy od zachodu z doliną Wisłoka. Dominuje tu zabudowa mieszkaniowa oraz obiekty związane z Uniwersytetem Rzeszowskim i usługami zdrowia.

Na obu obszarach, w szczególności bezpośrednio przy Alei Tadeusza Rejtana, widoczny jest brak przestrzeni publicznych oraz zróżnicowanej oferty usługowej tworzącej tzw. „krawędzie aktywne", które zmieniłyby to miejsce z arterii samochodowej w przestrzeń przyjazną pieszym i rowerzystom.

Źródło: opracowanie własne BRMR.

SCHEMAT 25.
OSI ALEJA TADEUSZA REJTANA

OSI ALEJA TADEUSZA REJTANA

1. Obszar południowy.

2. Obszar północny.

Główna idea

Aktywizacja potencjału centrotwórczego i przekształcenie Alei Tadeusza Rejtana wraz z przyległymi terenami w prestiżową, wielofunkcyjną strefę śródmiejską tzw. „Nowe Śródmieście". Projekt zakłada integrację funkcji usługowych na różnych poziomach, od usług ogólnomiejskich i ponadlokalnych, takich jak wysokiej klasy biurowce czy instytucje metropolitalne, po usługi podstawowe, zarówno publiczne, jak i komercyjne w celu zapewnienia przestrzeni dla rozwoju gospodarczego i zróżnicowanej oferty odpowiadającej potrzebom mieszkańców i użytkowników miasta.

Kluczowym elementem koncepcji jest wykorzystanie osi widokowej i kompozycyjnej Alei Tadeusza Rejtana do kształtowania atrakcyjnej i spójnej przestrzeni miejskiej, estetycznej i urbanistycznie harmonijnej. Wprowadzenie od strony ulic i wnętrz publicznych pasm zabudowy z „aktywną krawędzią" w parterach poprawi wizerunek i funkcjonowanie tego terenu. Wraz z rozwojem infrastruktury pieszej i rowerowej będzie podstawą do kreowania czytelnych powiązań z zielenią oraz integracji z doliną Wisłoka, co zapewni wysoki komfort użytkowania w intensywnie zagospodarowanej tkance miejskiej. Po ukończeniu tzw. „Wisłokostrady", Aleja Tadeusza Rejtana zyska jeszcze większe znaczenie komunikacyjne, zwłaszcza samochodowe, co wymaga równoległego przystosowania przestrzeni dla pieszych i rowerzystów.

Proponowana na tych obszarach wysokość zabudowy wynosi do 55 m. Lokalnie możliwe są wyższe dominanty akcentujące ważne miejsca w przestrzeni. Jednocześnie istotna jest dbałość o proporcje urbanistyczne, harmonijne wpisanie nowych obiektów w tkankę miejską i sylwetę miasta, a także kształtowanym ich bezpośredniego sąsiedztwa w sposób sprzyjający integracji nowych obiektów z otoczeniem.

ZAKRES PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Etap planistyczny

- zebranie opinii interesariuszy;
- wykonanie studium urbanistycznego dla całego obszaru;
- stworzenie programu funkcjonalnego, który posłuży za podstawę wytycznych konkursowych i zapewni kompleksowe przekształcenie Alei Tadeusza Rejtana w ,,Nowe Śródmieście", uwzględniającego potrzeby społeczne i potencjał inwestycyjny oraz sąsiedztwo zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej:
    - określenie ustaleń kreujących przyjazne i atrakcyjne przestrzenie publiczne;
    - kreowanie nowej zabudowy w formie pierzejowej;
    - zaplanowanie na części terenów wymiany istniejącej tkanki miejskiej na rzecz inwestycji usługowych, mieszkaniowo-usługowych, z dopuszczeniem adaptacji istniejących obiektów wyłącznie w szczególnych przypadkach na funkcje usługowe;
    - optymalne zagospodarowanie w sąsiedztwie Wisłoka zapewniające przewietrzanie miasta, zachowanie walorów widokowych, wielofunkcyjność nowej zabudowy i kreowania krawędzi aktywnej od strony rzeki;
    - zapewnienie poszanowania skali najbliższego sąsiedztwa przy planowaniu zabudowy i zagospodarowania poprzez szczegółowe analizy krajobrazowe planowanych rozwiązań;
    - powiązanie z planowanymi nowymi przeprawami pieszymi i pieszo-rowerowymi przez Wisłok;
- ogłoszenie konkursów na koncepcje zagospodarowania;
- sporządzenie i uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego stanowiących podstawę prawną do realizacji celów publicznych dla prawidłowego i efektownego zagospodarowania;
- analiza finansowa i harmonogram działań – powiązanie planów z prognozami finansowymi miasta i etapami realizacji inwestycji.

Etap realizacyjny

- powiązanie z istniejącymi poprzecznymi drogami dla pieszych i rowerów sięgającymi w stronę śródmieścia;
- kształtowanie przestrzeni z istotnym udziałem rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury;
- wysokie standardy projektowania, realizacji i wykończenia;
- dążenie do urozmaicenia i zindywidualizowania zagospodarowania przestrzeni publicznych poprzez elementy małej architektury, przy jednoczesnym wykształceniu standardów dla rozwiązań w tym zakresie;
- realizacja we wnętrzach urbanistycznych, a w szczególności w przestrzeni publicznej, elementów dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych;
- likwidacja usług wymagających otwartego składowania;
- wyposażanie w spójny system informacji przestrzennej;
- porządkowanie przestrzeni poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki reklamowej w odniesieniu do obiektów budowlanych, obiektów małej architektury i wolnostojących nośników reklamowych.

PLANOWANE KORZYŚCI DLA MIASTA

- **W strukturze gospodarczej miasta:** wprowadzenie funkcji generujących nowe miejsca pracy, wzmacnianie biznesowego charakteru Alei Tadeusza Rejtana jako komercyjnej dzielnicy biznesowej, wytworzenie wielofunkcyjnego centrum o szerokim katalogu usług.
- **W przestrzeni architektoniczno-urbanistycznej miasta:** wykreowanie wielofunkcyjnej i atrakcyjnej przestrzeni służącej różnym grupom odbiorców, w zrównoważony sposób łączącej tereny zabudowane z otwartymi przy Wisłoku.
- **W strukturze transportowej miasta:** promowanie dobrych przykładów nowoczesnych i ekologicznych rozwiązań transportowych, opartych o komunikację zbiorową, minimalizowanie roli transportu indywidualnego, preferowanie ruchu pieszego oraz pieszo-rowerowego, wykształcenie dogodnych powiązań transportowych z najbliższym sąsiedztwem.
- **W strukturze ekologicznej oraz klimatycznej miasta:** jak najszersze zastosowanie rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury w kształtowaniu przestrzeni publicznych oraz półprywatnych i powiązanie terenu z sąsiadującą rzeką.
- **Tworzenie nowego wizerunku miasta oraz kształtowanie jego marki poprzez:**
  - przemyślaną, proporcjonalną urbanistykę, nowoczesną i elegancką architekturę, starannie dobrane „meble miejskie” wśród zieleni;
  - wyeksponowanie miasta od strony doliny Wisłoka i powiązanie go z doliną w celu zwrócenia miasta w stronę rzeki;
  - upowszechnianie zdrowego stylu życia i ekologicznych form komunikacji indywidualnej w celu zmiany codziennych nawyków transportowych dzięki rozbudowanej sieci pieszo-rowerowej opartej na głównych kierunkach przemieszczania się;
  - partycypację społeczną przy kształtowaniu wnętrz urbanistycznych, zespołów architektonicznych, przestrzeni publicznych małej architektury oraz zieleni.

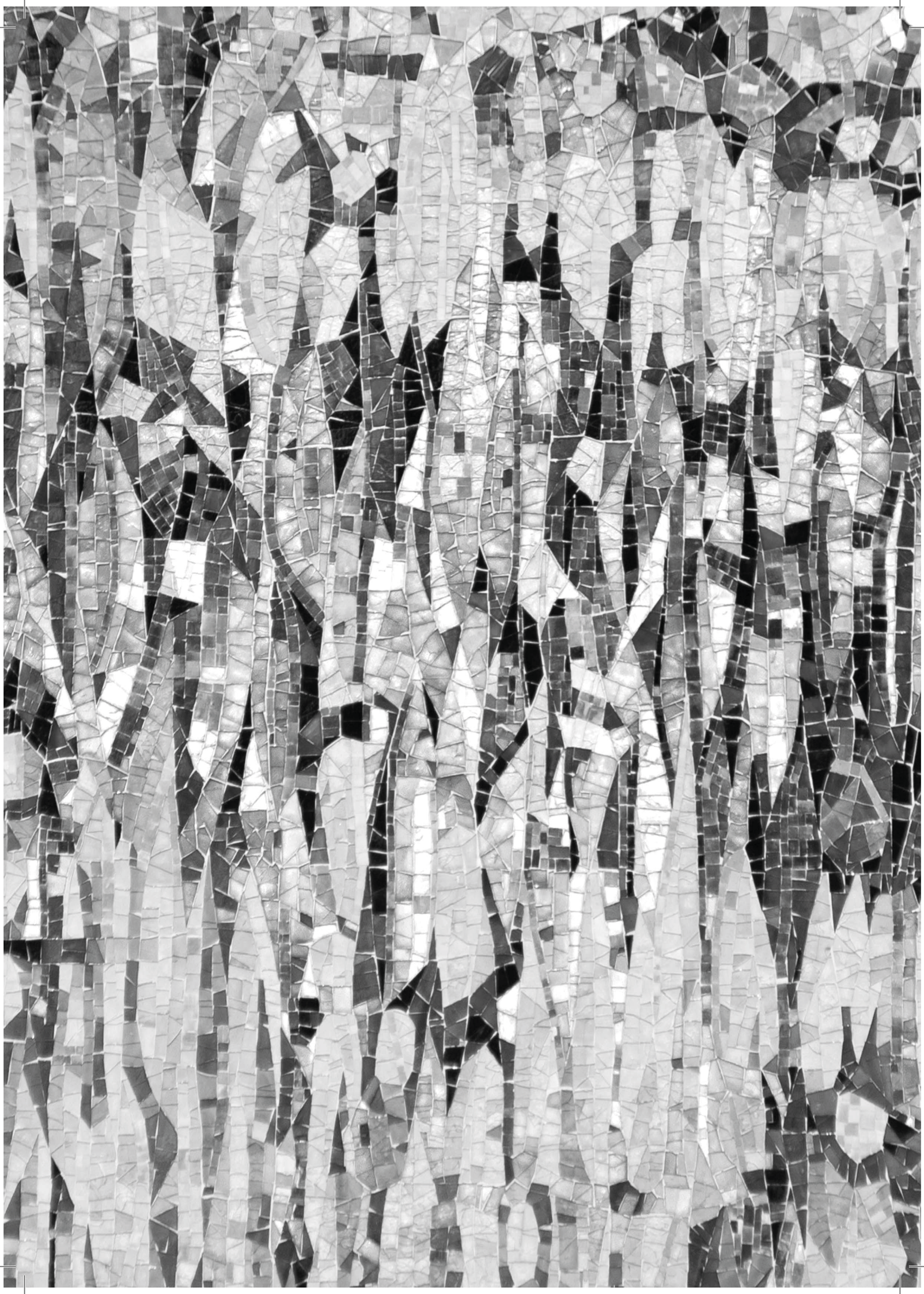

OSI ŚRÓDMIEŚCIE

Charakterystyka

Osiedle Śródmieście jako obszar rewitalizacji zostało wskazane Uchwałą Rady Miasta Rzeszowa Nr VIII/71/2024 z dnia 9 lipca 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, obszar rewitalizacji jest to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Podstawę wyznaczenia obszaru rewitalizacji stanowiła sporządzona w 2023 r. „Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla Miasta Rzeszowa". Zgodnie z przedstawioną w wyżej wymienionej. diagnozie charakterystyką, osiedle Śródmieście ma szczególne znaczenie dla rozwoju Rzeszowa z uwagi na szereg zróżnicowanych funkcji, jakie realizowane są w tej części miasta: administracyjną, kulturalną, rozrywkową, turystyczno-rekreacyjna, a także edukacyjną i komunikacyjną. Śródmieście jest osiedlem o największej liczbie zabytków, w tym historycznych układów urbanistycznych.

Zgodnie z diagnozą, na osiedlu Śródmieście zidentyfikowano liczne problemy o charakterze społecznym:

- postępujący proces „starzenia się" osiedla - średnia wieku mieszkańców wynosi ponad 44 lata, dzieci w wieku do 5 lat stanowią jedynie 4,3% populacji, a odsetek osób w wieku 60+ i 70+ należy do najwyższych w całym Rzeszowie;
- niski wskaźnik migracji;
- wysoki wskaźnik mieszkańców korzystających z pomocy społecznej;
- niski wskaźnik aktywności społecznej mieszkańców.

W związku z powyższym, osiedle to w szczególności wymaga interwencji w obrębie sfery społecznej, w powiązaniu z innymi sferami wpływającymi na jakość i życie mieszkańców.

Liczne funkcje, jakie realizowane są na terenie osiedla, historyczna zabudowa, nagromadzenie obiektów zabytkowych, a także lokalizacja na terenie osiedla stacji kolejowej oraz infrastruktury kolejowej, przebieg rzeki, jak głównych drogowych szlaków komunikacyjnych stanowią istotne wyzwanie rozwojowe dla tej części miasta. Zgodnie z zawartą w Diagnozie charakterystyką, obszarami Śródmieścia o szczególnym znaczeniu z punktu widzenia procesów rewitalizacji są tereny przydworcowe, na terenie których znajduje się znaczna liczba zabytków, a także hala targowa i jej otoczenie.

Etap planistyczny

Zakres planowanych działań zostanie określony w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Rzeszowa opracowanym w oparciu o Uchwałę Nr XXVIII/513/2025 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 1 lipca 2025 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Rzeszowa.

Zakłada się, że wskazane w opracowanym programie działania, w tym projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, będą wpisywać się w określone w Strategii cele strategiczne oraz kierunki działań.

PLANOWANE KORZYŚCI DLA MIASTA

- **W strukturze społeczno - gospodarczej miasta:** ożywienie śródmieścia poprzez przyciągnięcie nowych inwestycji, rozwój usług kultury i gastronomii, tworzenie miejsc pracy w sektorach kreatywnych i turystycznych, zwiększenie atrakcyjności śródmieścia jako miejsca spotkań, tworzenie sieci przestrzeni publicznych wspierających integrację i aktywność społeczną, wzmacnianie tożsamości lokalnej.
- **W przestrzeni architektoniczno-urbanistycznej:** uporządkowanie i modernizacja historycznej tkanki, nadanie jej współczesnych funkcji, tworzenie przyjaznych i wielofunkcyjnych przestrzeni publicznych, integracja obszarów o różnym charakterze, poprawa estetyki i jakości przestrzeni codziennego użytkowania.
- **Wizerunek i marka miasta:** kreowanie centrum jako wizytówki Rzeszowa, łączenie dziedzictwa historycznego z nowoczesnymi rozwiązaniami, podniesienie prestiżu miasta w skali regionalnej, krajowej i międzynarodowej.
- **W obszarze środowiskowym i komunikacyjnym:** zwiększenie udziału zieleni w strukturze śródmieścia, adaptacja przestrzeni do zmian klimatycznych, wspieranie ekologicznych środków transportu, ograniczenie ruchu samochodowego i poprawa jakości powietrza.
- **W zakresie partycypacji i jakości życia:** aktywne włączanie mieszkańców w proces planowania i projektowania, wzmacnianie poczucia współodpowiedzialności za przestrzeń, tworzenie centrum przyjaznego dla wszystkich grup społecznych, podniesienie komfortu i jakości życia w sercu miasta.

3

SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Realizacja założeń zawartych w tej części ma pozwalać na skuteczne wdrażanie założeń Strategii, w tym weryfikowanie postępów prac oraz właściwe reagowanie w przypadku pojawiających się trudności.

SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Podmioty odpowiedzialne za realizację Strategii

Realizacja Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku spoczywa na Samorządzie Miasta Rzeszowa. Wiodącą rolę pełni Prezydent Miasta Rzeszowa jako organ wykonawczy, przy wsparciu swoich zastępców, skarbnika miasta, sekretarza miasta, a także wydziałów, biur i innych merytorycznych komórek urzędu miejskiego oraz podległych mu miejskich jednostek organizacyjnych oraz spółek z udziałem miasta.

Ujęta w Strategii polityka rozwoju miasta obejmuje swoim zakresem praktycznie całość zadań własnych samorządu gminnego określonych w art. 7 ustawy o samorządzie gminnym. Są one realizowane przez poszczególne jednostki, zgodnie z przypisanymi im kompetencjami oraz zakresem zadań określonych m.in. w statutach oraz regulaminach organizacyjnych.

Prezydent miasta Rzeszowa może na drodze stosownego zarządzenia powołać zespół zadaniowy, zajmujący się wdrażaniem Strategii i weryfikacją postępów, bądź odpowiedzialny za realizację określonych działań, projektów czy przedsięwzięć. Może też utworzyć ciało kolegialne o charakterze opiniodawczo-doradczym (np. Radę ds. Strategii).

Istotną rolę we wdrażaniu Strategii odgrywa Rada Miasta Rzeszowa, jako organ stanowiący i kontrolny gminy. Uchwala ona dokumenty wykonawcze oraz zatwierdza środki pozwalające na realizację określonych zadań, w tym przedsięwzięcia zgodne z kierunkami działań ujętymi w polityce rozwoju Rzeszowa.

Realizacja założeń Strategii wymaga nie tylko zaangażowania Samorządu Miasta Rzeszowa, ale również współpracy z partnerami zewnętrznymi, w tym organizacjami i instytucjami reprezentującymi mieszkańców miasta oraz określone grupy interesariuszy. Szczególne znaczenie należy przypisać organizacjom pozarządowym, które ze względu na zaangażowanie oraz doświadczenie mogą realizować określone zadania powierzone przez miasto.

Z puntu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego i funkcji metropolitarnych Rzeszowa, bardzo istotną rolę odgrywają uczelnie wyższe i instytucje naukowo-badawcze, a także przedsiębiorcy i środowiska biznesowe, w tym instytucje otoczenia biznesu. Współpraca z nimi jest niezbędna do osiągnięcia zakładanych celów strategicznych, zwłaszcza tych wykraczających poza zadania własne Samorząd Miasta.

Realizacja części ujętych w Strategii kierunków działań, wymaga również współpracy samorządu miasta z podmiotami innych jednostek samorządu terytorialnego, w tym szczebla ponadlokalnego i regionalnego, w szczególności Marszałkiem Województwa Podkarpackiego oraz Starostą Powiatu Rzeszowskiego, a także administracją rządową, w tym Wojewodą Podkarpackim.

Rozwój społeczny, gospodarczy i przestrzenny Rzeszowa jest ściśle powiązany z jego otoczeniem. Stąd niezbędna jest współpraca z samorządami gmin sąsiednich tworzących Rzeszowski Obszar Funkcjonalny, zrzeszonych w Stowarzyszeniu ROF.

SCHEMAT 26.
SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

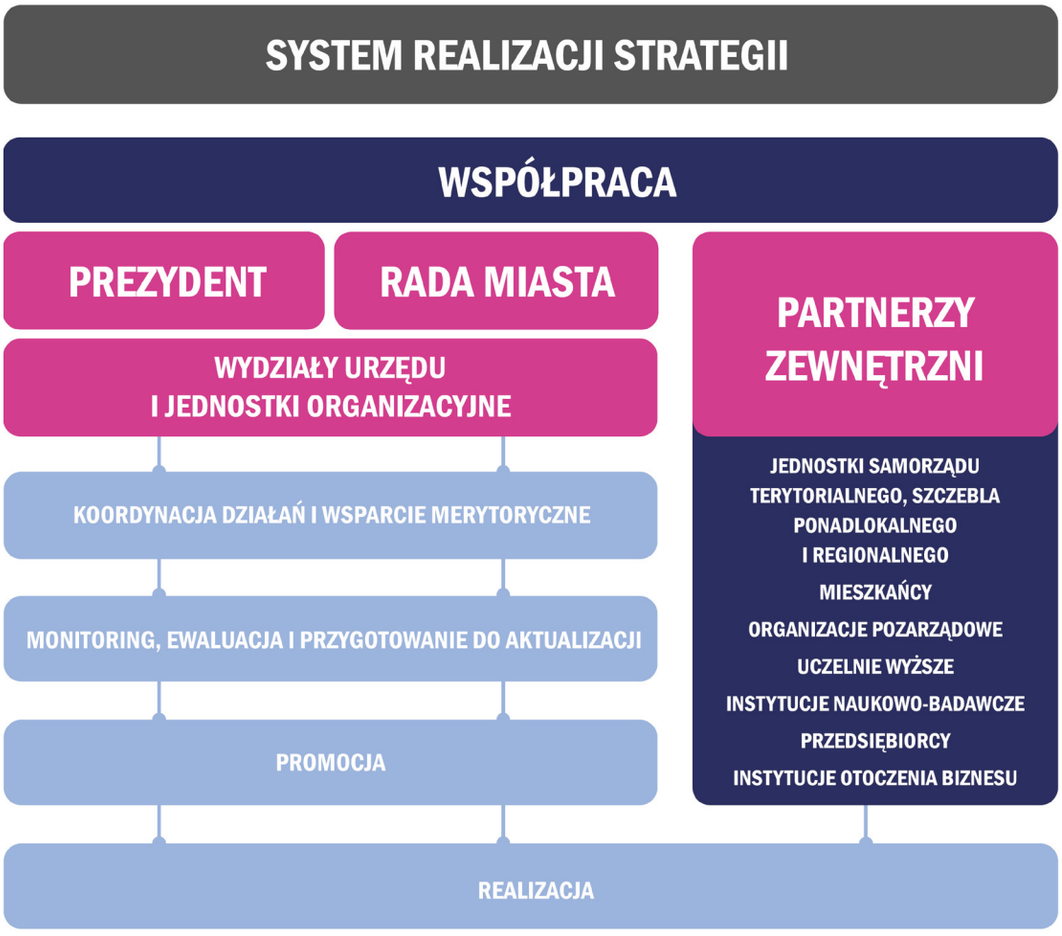

Źródło: opracowanie własne BRMR.

Monitoring i ewaluacja

Kompleksowy system monitoringu i ewaluacji jest kluczowym narzędziem wspierającym rozwój miasta. Stanowi on filar w procesie zarządzania strategicznego, który poprzez kontrole postępów i dynamiczne reagowanie na zmieniające się uwarunkowania pozwala na efektywne dostosowanie działań do osiąganych rezultatów.

Celem monitorowania dokumentu strategii jest uzyskanie wiedzy na temat stopnia wdrażania określonej w niej polityki rozwoju miasta. Monitoring powinien być przeprowadzany corocznie. W procesie monitoringu wykorzystana zostanie metoda ilościowa, koncentrująca się na weryfikacji wskaźników obrazujących stopień realizacji poszczególnych celów strategicznych. Analiza wskaźnikowa będzie przedstawiana w ujęciu dynamicznym, tzn. w kolejnych latach będą dodawane nowe informacje statystyczne. Pozwoli to na opomiarowanie efektów realizacji założeń Strategii.

Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu będzie właściwy wydział Urzędu Miasta bądź jednostka organizacyjna realizująca zadania z zakresu planowania strategicznego i polityki rozwoju miasta. Wyniki monitoringu opracowywane będą w formie raportu. Raport z monitoringu obejmuje dane dotyczące stopnia realizacji Strategii wyrażonej w postaci wskaźników oraz szczegółowe informacje o postępach w poszczególnych kierunkach działań. Może on również zawierać wszelkie inne istotne

dane odnoszące się do zagadnień związanych z metodyką zbierania informacji i pozyskiwania danych oraz wdrażaniem zapisów strategii. Takie dodatkowe informacje mogą okazać się pomocne w procesie ewaluacji dokumentu. Raport kończyć się będzie podsumowaniem oraz wnioskami.

Ponieważ znaczna część analizowanych w procesie monitoringu wskaźników opiera się na danych Głównego Urzędu Statystycznego, czas opracowania raportu na przestrzeni roku powinien być skorelowany z terminem publikacji danych GUS. Za wskazane należy uznać skoordynowanie prac nad monitoringiem Strategii z opracowaniem Raportu o stanie miasta w rozumieniu art. 28aa Ustawy o samorządzie gminnym.

Horyzont czasowy Strategii rozwoju miasta Rzeszowa to rok 2035. W trakcie obowiązywania dokumentu zakłada się przeprowadzenie dwóch ewaluacji, które pozwolą ocenić skuteczność realizowanych działań.

Pierwsza, tzw. **ewaluacja okresowa**, powinna zostać przeprowadzona w trakcie okresu obowiązywania dokumentu. Ewaluacja ta umożliwi określenie, czy podjęte działania służące realizacji Strategii zostały dobrane w sposób trafny, prawidłowy i skuteczny oraz czy realizacja dokumentu przynosi rezultaty zgodne z oczekiwaniami. Pozwoli ona również ocenić, czy stopień dotychczasowej realizacji Strategii i przyjęte w niej założenia oraz system realizacji pozwalają na kontynuowanie wdrażania jej przez kolejne lata.

W procesie ewaluacji wykorzystana zostanie metoda jakościowo-ilościowa. Pozwoli to na kompleksową ocenę stopnia wdrożenia dokumentu, poprzez analizę wyników pozyskanych z monitoringu wskaźników. Dodatkowo poddane ocenie zostaną działania, służące realizacji zakładanych celów strategicznych i kierunków działań, w tym te rekomendowane do realizacji (ujęte w ramach kart kierunków działań).

Materiałem pomocniczym do ich określenia powinien być sporządzany corocznie Raport o stanie miasta, a także inne opracowania dotyczące w szczególności realizacji strategii sektorowych oraz wdrażania miejskich planów i programów.

Istotnym elementem strategii rozwoju po zmianach wprowadzonych ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, jest polityka przestrzenna obejmująca w szczególności model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje z zakresu polityki przestrzennej miasta. Nie zakłada się, aby te elementy były przedmiotem zarówno monitoringu jak i ewaluacji.

Natomiast, zgodnie z art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, co najmniej raz w czasie trwania kadencji rady gminy, w celu oceny aktualności planu ogólnego i planów miejscowych, wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania, z uwzględnieniem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, oraz wniosków w sprawie sporządzenia lub zmiany planu miejscowego lub planu ogólnego.

W razie potrzeby, stosowne zapisy dotyczące zagadnień z zakresu polityki przestrzennej, w tym wspomnianego powyżej opracowania wynikającego z art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, mogą być zamieszczane w raporcie z ewaluacji strategii, ewentualnie uwzględniane w innych dokumentach o charakterze sprawozdawczym.

Wśród uwarunkowań prawnych, ekonomicznych i organizacyjnych będących przedmiotem zainteresowania w ramach dokonywanej ewaluacji, należy wskazać te, które w istotny sposób mogą wpływać na realizację założonej w strategii polityki rozwoju, bądź też na określony w niej system realizacji dokumentu, a więc m.in.:

- istotne zmiany prawne, w tym w zakresie aktów prawa miejscowego;
- zmiany kluczowych dokumentów strategicznych szczebla krajowego i regionalnego;
- zmiany w strukturze Urzędu Miasta Rzeszowa i innych jednostek organizacyjnych miasta zaangażowanych we wdrażanie strategii;
- zmiany w zakresie dostępności danych dotyczących wskaźników służących do monitoringu;
- zmiany w zakresie możliwości finansowania polityki rozwoju miasta.

W raporcie z ewaluacji powinny zostać również wskazane problemy, na jakie natrafiono w trakcie wdrażania strategii, m.in. wskazane w raportach z monitoringu.

Przeprowadzenie ewaluacji śródokresowej możliwe jest również wcześniej, niż w zakładanym powyżej terminie, w szczególności, gdy:

- w istotny sposób zmieniły się wspomniane wyżej uwarunkowania, co skutkuje podejrzeniem, iż dokument nie będzie mógł być wdrażany w prawidłowy sposób i w zakładanym zakresie;
- z przeprowadzonego monitoringu wynika, że określona w strategii polityka rozwoju miasta nie jest realizowana zgodnie z przyjętymi w dokumencie założeniami.

Druga, tzw. **ewaluacja ex-post** przeprowadzona będzie pod koniec obowiązywania dokumentu,

krótko po tym okresie. Ewaluacja ma odpowiedzieć na pytanie w jakim stopniu zrealizowano założenia strategii i czy polityka rozwoju powinna być kontynuowana, a w jakim stopniu podlegać korekcie. Sposób przeprowadzenia ewaluacji ex-post jest analogiczny do ewaluacji śródokresowej. Jej wyniki powinny zostać uwzględnione przy tworzeniu nowej strategii rozwoju miasta na okres po 2035 roku. Dotyczy to zarówno wdrażania przyjętej polityki rozwoju, jak i całego systemu jej realizacji. Zakłada się, że na podstawie ewaluacji ex-post podjęta zostanie decyzja, czy obowiązująca strategia i jej kluczowe założenia powinny zostać zachowane lub zaktualizowane i przedłużone na kolejny okres, czy też konieczne jest stworzenie dokumentu kreującego nową politykę rozwoju dla miasta.

Ewaluacja ex-post powinna kończyć się podsumowaniem i wnioskami odnoszącymi się do przyszłego dokumentu z zakresu polityki rozwoju, w tym proponowanych rozwiązań służących jego wdrażaniu.

Zarówno ewaluacja okresowa, jak i ex-post mogą zostać przeprowadzone przez Miasto Rzeszów we własnym zakresie. W takiej sytuacji za najwłaściwszą należałoby uznać jednostkę odpowiedzialną za monitoring strategii. Możliwe jest także zlecenie przeprowadzenia ewaluacji wyspecjalizowanemu podmiotowi zewnętrznemu, bądź zespołowi składającemu się ze specjalistów reprezentujących różne miejskie jednostki organizacyjne.

Coroczny raport z monitoringu strategii oraz raporty z ewaluacji przekazywane będą Prezydentowi Miasta Rzeszowa. Podlegać one będą publikacji na stronie internetowej Urzędu Miasta Rzeszowa w zakładce poświęconej strategii rozwoju miasta i w Biuletynie Informacji Publicznej.

Wskaźniki monitoringu Strategii

Przyjęte w ramach niniejszego dokumentu wskaźniki mają posłużyć monitorowaniu i ocenie stopnia realizacji Strategii, które wyznaczone zostały na poziomie poszczególnych celów strategicznych. Ich analiza pozwala na ocenę aktualnego stanu oraz trendów rozwojowych, zachodzących w skali całego miasta. Podlegające stałej weryfikacji wskaźniki umożliwią ocenę poziomu implementacji dokumentu Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku.

Monitoring oparty będzie na danych pochodzących w szczególności z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (BDL GUS), danych Urzędu Miasta Rzeszowa i poszczególnych jednostek organizacyjnych miasta. Jako rok bazowy przyjęto wartości z lat 2023–2025, zależnie od stopnia ich dostępności źródłowej. Przyjęte w ramach monitoringu wskaźniki są zgodne z zasadą SMART[8], są więc:

- skonkretyzowane – formułowane w sposób jednoznaczny i klarowny;
- mierzalne – oparte na danych liczbowych, umożliwiające rzetelne monitorowanie postępów;
- osiągalne – realistyczne, możliwe do osiągnięcia w ramach planowanych działań rozwojowych;
- istotne – odzwierciedlające kluczowe priorytety w zakresie rozwoju miasta;
- określone w czasie – z jasno zdefiniowanym horyzontem czasowym.

8 SMART to skrót od angielskich słów: Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound, co w tłumaczeniu oznacza: skonkretyzowane, mierzalne, osiągalne, istotne (zgodne z celem), określone w czasie (terminowe). Są to przymiotniki, określające najważniejsze cechy dobrze określonego celu. SMART to metoda ułatwiająca prawidłowe wyznaczanie celów oraz planowanie działań.

WSKAŹNIKI OCZEKIWANYCH REZULTATÓW REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

Cel strategiczny	Wskaźnik		Rok bazowy	Jednostka miary
CEL 01 **WYSOKI STANDARD USŁUG PUBLICZNYCH ODPOWIADAJĄCY NA POTRZEBY MIESZKAŃCÓW**	**Wyniki egzaminu ósmoklasisty**	j.polski	2025	%
		matematyka	2025	
		j.angielski	2025	
	Liczba zgonów w wieku do 65 lat z powodu chorób układu krążenia na 100 tys. ludności w tym wieku		2023	osoby/100 tys. ludności w wieku do 65 lat
	Liczba uczestników imprez o charakterze masowym		2024	osoby
	Młodzież do lat 18 ćwicząca w klubach sportowych na 1000 osób w wieku do lat 18		2024	osoby/1000 osób w wieku do 18 lat
	Liczba lokali mieszkalnych w zasobach Miasta Rzeszowa		2024	liczba
	Odsetek mieszkańców pozytywnie oceniających jakość obsługi w Urzędzie Miasta		2025	%

TABELA 1. WSKAŹNIKI MONITORINGU

Wartość bazowa	Wartość pośrednia w 2030 r.	Wartość docelowa w 2035 r.	Źródło danych	Objaśnienia
67,6	**68,8**	**69,4**	Centralna Komisja Egznaminacyjna (CKE)	
63,1	**66,5**	**68,3**		
79,7	**80,9**	**81,5**		
59,1	**59,1**	**59,1**	BDL GUS	Zakłada się zatrzymanie negatywnego trendu wzrostowego wskaźnika
506 721	**532 057**	**557 393**	BDL GUS	Wskaźnik dotyczący liczby uczestników w imprezach masowych (imprezy artystyczno-rozrywkowe, sportowe) na podstawie wstępu wolnego i płatnego
274	**436**	**639**	BDL GUS	Dane dla klubów sportowych łącznie z klubami wyznaniowymi i uczniowskimi klubami sportowymi (UKS)
2863	**2915**	**2937**	Biuro Gospodarki Mieniem Miasta Rzeszowa	Na podstawie „Informacja o stanie mienia Miasta Rzeszowa wg stanu na dzień 31.12.2024 roku”
91	**93**	**94**	Urząd Miasta Rzeszowa	Na podstawie „Raportu z badania satysfakcji klientów korzystających z usług świadczonych przez Urząd Miasta Rzeszowa 2025”; **suma odpowiedzi bardzo dobry i dobry**

WSKAŹNIKI OCZEKIWANYCH REZULTATÓW REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

Cel strategiczny	Wskaźnik	Rok bazowy	Jednostka miary
CEL 02 SILNA I BEZPIECZNA SPOŁECZNOŚĆ OPARTA NA RÓWNOŚCI SZANS	**Liczba uczestników głosowania w ramach Rzeszowskiego Budżetu Obywatelskiego**	2025	liczba
	Liczba podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej na 100 tys. mieszkańców	2023	liczba/ 100 tys. ludności
	Liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych (NGO)	2024	liczba
	Udział osób będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej	2024	%
	Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję ogółem na 1000 mieszkańców	2024	liczba

Wartość bazowa	Wartość pośrednia w 2030 r.	Wartość docelowa w 2035 r.	Źródło danych	Objaśnienia
62 203	**87 243**	**103 617**	Urząd Miasta Rzeszowa	Na podstawie „Protokołu z ustalenia wyników konsultacji społecznych przeprowadzonych z mieszkańcami Rzeszowa w sprawie Rzeszowskiego Budżetu Obywatelskiego na 2026 r.”
2,0	**2,3**	**2,5**	BDL GUS	
1735	**2072**	**2232**	Wydział Polityki Społecznej UM Rzeszowa	Na podstawie sprawozdania z realizacji „Programu współpracy Miasta Rzeszowa na 2024 rok z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”
0,8	**1,0**	**1,1**	BDL GUS	
14,6	**10,3**	**8,9**	BDL GUS	

WSKAŹNIKI OCZEKIWANYCH REZULTATÓW REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

Cel strategiczny	Wskaźnik	Rok bazowy	Jednostka miary
CEL 03 **NOWOCZESNA GOSPODARKA WYKORZYSTUJĄCA POTENCJAŁ NAUKOWY, BADAWCZY ORAZ WIZERUNEK MIĘDZYNARODOWY**	**Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 tys. osób w wieku produkcyjnym**	2024	liczba/100 tys.ludności w wieku produkcyjnym
	Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem	2024	%
	Liczba studentów	2023	liczba
	Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego	2023	liczba
	Podmioty gospodarcze w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) na 1000 ludności	2024	liczba/1000 ludności

Wartość bazowa	Wartość pośrednia w 2030 r.	Wartość docelowa w 2035 r.	Źródło danych	Objaśnienia
19 656	**22 529**	**23 855**	BDL GUS	Liczba jednoosobowych działalności gospodarczych zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 100 tys. ludności w wieku produkcyjnym
8,5	**9,1**	**9,4**	BDL GUS	Podmioty sektora kreatywnego, prowadzą działalność m.in. w dziedzinie sztuk wizualnych, performatywnych, architektury, desingu, reklamy, przemysłu wydawniczego
35 089	**35 958**	**36 273**	BDL GUS	
180	**189**	**198**	BDL GUS	
96,0	**110,4**	**117,0**	BDL GUS	Zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD), do usług wyższego rzędu (sekcje J-R) należą m.in. działalność związana z informacją i komunikacją, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, edukacja, czy działalność rozrywkowa

WSKAŹNIKI OCZEKIWANYCH REZULTATÓW REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

Cel strategiczny	Wskaźnik	Rok bazowy	Jednostka miary
CEL 04 ODPORNOŚĆ NA ZMIANY KLIMATYCZNE ORAZ WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I PRZESTRZENI MIEJSKIEJ	**Powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych i zieleńców**	2025	ha
	Długość sieci ciepłowniczej	2024	km
	Liczba kotłów na paliwo stałe podlegająca wymianie	2025	liczba
	Emisja GHG (gazów cieplarnianych)	2023	Ton CO_{2e}
	Liczba zbiorników bezodpływowych	2023	liczba
	Poziom recyklingu odpadów komunalnych	2025	%
	Odsetek powierzchni Rzeszowa pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	2024	%

Wartość bazowa	Wartość pośrednia w 2030 r.	Wartość docelowa w 2035 r.	Źródło danych	Objaśnienia
181,9	**182,8**	**183,2**	Zarząd Zieleni Miejskiej w Rzeszowie	Wskaźnik przedstawia powierzchnię wybranych elementów zieleni miejskiej w zarządzie miasta Rzeszowa tj. parki spacerowo-wypoczynkowe oraz zieleńce (w tym ogródki kieszonkowe, skwery, place, promenady itp.)
255	**263**	**266**	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej w Rzeszowie	
5163	**0**	**0**	Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków	Kotły poniżej klasy 3 lub tzw. kotły pozaklasowe, zgodnie z Uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego Nr LII/869/18 z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa podkarpackiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw należy wymienić do końca roku 2025, natomiast kotły klasy 3 i 4 do końca roku 2027
1 396 793	**279 359**	**279 359**	Wydział Klimatu i Środowiska UM Rzeszowa	Zgodnie z zapisami Misji 100 neutralnych klimatycznie i inteligentnych miast wartość emisji gazów cieplarnianych powinna zostać zredukowana o 80% do roku 2030
512	**420**	**391**	BDL GUS	
55	**60**	**65**	Wydział Klimatu i Środowiska UM Rzeszowa	Wartości określone w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach
16,6	**21,6**	**26,6**	Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa	

WSKAŹNIKI OCZEKIWANYCH REZULTATÓW REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

Cel strategiczny	Wskaźnik	Rok bazowy	Jednostka miary
CEL 05 **ZRÓWNOWAŻONY I ZINTEGROWANY SYSTEM TRANSPORTOWY PRZYJAZNY MIESZKAŃCOM**	**Liczba samochodów osobowych na 1000 ludności**	2023	liczba
	Liczba pasażerów komunikacji miejskiej	2024	liczba
	Liczba parkingów Park&Ride	2024	liczba
	Udział pojazdów zeroemisyjnych we flocie autobusów miejskich	2024	%
	Liczba zdarzeń drogowych z udziałem pieszych w stosunku do ogólnej liczby zdarzeń drogowych	2024	%

Wartość bazowa	Wartość pośrednia w 2030 r.	Wartość docelowa w 2035 r.	Źródło danych	Objaśnienia
655,3	**602,2**	**584,3**	BDL GUS	
27 089 659	**31 140 019**	**33 012 996**	Zarząd Transportu Miejskiego	
0	**4**	**7**	Zarząd Transportu Miejskiego	
8,0	**45,5**	**77,7**	Zarząd Transportu Miejskiego	
2,3	**2,0**	**1,9**	System Ewidencji Wypadków i Kolizji (Sewik.pl)	

Realizacja inwestycji wynikających ze zidentyfikowanych w Strategii celów i działań będzie możliwa dzięki wykorzystaniu środków finansowych z różnych źródeł, w tym:

- środków własnych gminy;
- środków pochodzących z budżetu państwa lub budżetu samorządu województwa;
- innych środków publicznych, w tym: z budżetu państwa i funduszy pozabudżetowych;
- środków z Funduszy Europejskich dostępnych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności;
- innych funduszy zewnętrznych, w tym: funduszy norweskich i funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
- środków prywatnych, w tym: przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych;
- innych instrumentów finansowych, w tym: Partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP).

Zapewnienie ram finansowych powyższych źródeł (w tym: istotnych zewnętrznych – zarówno bezzwrotnych jak i zwrotnych) pozwala potwierdzić możliwość odzyskania środków w ramach czasowych Strategii.

Poniżej przedstawiono zakres wybranych istotnych funduszy Unii Europejskiej.

Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 (FEP)

Zgodnie z założeniami programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027, środki zostaną rozdysponowane na 8 priorytetów: Konkurencyjna i cyfrowa gospodarka, Energia i środowisko, Mobilność miejska, Mobilność i łączność, Infrastruktura bliżej ludzi, Rozwój zrównoważony terytorialnie, Kapitał ludzki gotowy do zmian, Rozwój lokalny kierowany przez społeczność.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)

Program ma udzielić wsparcia między innymi na: budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne; dokończenie realizacji odcinków sieci bazowej TEN-T do roku 2030; poprawę bezpieczeństwa transportu; rozwoju gospodarki niskoemisyjnej.

Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG)

Głównym celem programu jest zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii, a także wzrost konkurencyjności MŚP, poprzez: wsparcie dla przedsiębiorców, środowisko przyjazne innowacjom oraz zazielenienie przedsiębiorstw.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)

Realizacja programu uwzględnia wsparcie m.in. na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 (FEPW)

Program skupia się na pięciu obszarach: przedsiębiorczość i innowacje, energia i klimat, zrównoważona mobilność miejska, spójna sieć transportowa, zrównoważona turystyka, a jego głównymi celami są w szczególności: wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększanie atrakcyjności miast i podniesienie jakości życia mieszkańców w dobie zmian klimatu, zwiększenie dostępności transportowej (kolejowej i drogowej) makroregionu, wzrost wykorzystania potencjału turystyki dla rozwoju społeczno-gospodarczego.

Fundusze UE perspektywy 2028-2035

Biorąc pod uwagę trwające negocjacje Wieloletnich Ram Finansowych Unii Europejskiej na lata 2028-2035 można przyjąć, że kluczowe obszary określone w Strategii nadal będą mogły liczyć na potencjale wsparcie finansowe zarówno w formie dotacji bezzwrotnych i zwrotnych.

Z uwagi na fakt, iż Strategia obejmuje działania mieszczące się w zakresie zadań własnych gminy, alokacja środków finansowych na ich realizację będzie następowała w ramach corocznego procesu planowania budżetowego oraz ram finansowych wskazanych w Wieloletniej Prognozie Finansowej, określających prognozę dochodów i wydatków Miasta Rzeszowa z uwzględnieniem bieżącej sytuacji finansowej oraz społeczno-gospodarczej miasta, w tym oceny strategiczności przedsięwzięć – w zgodności z innymi dokumentami gminnymi o charakterze strategiczno-operacyjnym.

Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku zawiera politykę rozwoju miasta ujętą w postaci celów strategicznych i kierunków działań oraz rekomendowanych działań służących ich realizacji. Aby zapewnić efektywną implementację przyjętych założeń w ramach rekomendowanych działań w Strategii proponuje się opracowanie konkretnych dokumentów o charakterze wykonawczym (wdrożeniowym), a także w postaci planów czy programów, m.in:

- Wieloletni Plan Inwestycyjny,
- Model Systemu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej dla Miasta Rzeszowa,
- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Rzeszowa,
- Plan zrównoważonej logistyki miejskiej,
- Plan zarządzania błękitno-zieloną infrastrukturą miejską,
- Program rozwoju systemu kanalizacji deszczowej z uwzględnieniem błękitno-zielonej infrastruktury, w tym małej retencji,
- Plan zarządzania drzewostanem miejskim,
- Polityka rowerowa miasta,
- Miejski Program Wychodzenia z Bezdomności,
- Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (SUMP dla ROF) – aktualizacja dokumentu.

Ponadto wśród rekomendowanych działań, określonych w polityce rozwoju miasta, pojawiają się zapisy sformułowane jako „programy", bądź „polityki". Wdrażanie ich może wiązać się z potrzebą opracowania stosownych dokumentów o charakterze wykonawczym. Wśród nich znalazły się m.in.: programy edukacyjne, programy w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia, programy aktywizujące rodziny z dziećmi, programy wsparcia dla seniorów, programy promujące przedsiębiorczość w zakresie „srebrnej gospodarki", programy rozwoju kompetencji, programy stażowe, czy polityka parkingowa. Na potrzeby realizacji Strategii, mogą być opracowywane także inne plany i programy odnoszące się do poszczególnych założeń w ramach polityki rozwoju.

Założenia Strategii powinny być wdrażane również poprzez realizację zapisów planów i programów, których sporządzenie jest obowiązkowe i wynika z przepisów prawa. Ze względu na ich obligatoryjny charakter nie zostały one wymienione w zapisach Strategii.

Do dokumentów wykonawczych, a więc służących realizacji celów Strategii należy zaliczyć opracowania o charakterze studialnym, koncepcyjnym i analitycznym. Wśród rekomendowanych działań w Strategii wskazuje się opracowanie następujących dokumentów:

- koncepcja przeznaczenia kamienic położonych w ścisłym centrum miasta, dotychczas zajmowanych przez jednostki miejskie, w związku z ewentualną ich relokacją;
- koncepcja wykorzystania rzeszowskiego zamku w przypadku decyzji o przejęciu obiektu przez samorząd miasta;
- analizy zasadności budowy biometanowni w celu zwiększenia niezależności energetycznej miasta;
- analizy ruchu w związku z planowanymi inwestycjami, stanowiącymi potencjalne generatory ruchu, bądź które w istotny sposób mogą wpływać na rozwiązania komunikacyjne;
- analizy symulacyjne pozwalające na ocenę zasadności planowanych inwestycji z zakresu rozwoju infrastruktury komunikacyjnej;
- analizy funkcjonowania systemu parkingowego.

Należy podkreślić, iż wszystkie wskazane w Strategii rekomendowane działania, a tym samym wynikające z nich dokumenty wykonawcze mają charakter nieobligatoryjny. Stanowią jedynie propozycje rozwiązań służących osiągnięciu zamierzonych w Strategii celów strategicznych i ich kierunków działań.

Realizacja określonej w Strategii polityki przestrzennej wiązać się będzie z opracowaniem aktów planowania przestrzennego, które będą uwzględniać model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej. Zgodnie z art. 2 pkt 22. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym są nimi:

- plan ogólny miasta Rzeszowa;
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w tym ich szczególne formy jak:
  - zintegrowane plany inwestycyjne,
  - miejscowe plany rewitalizacji;
- tzw. uchwała krajobrazowa (uchwała ustalająca zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane).

Działania planistyczne i opracowania koncepcyjne, w tym z zakresu urbanistyki i architektury będą odgrywały szczególną rolę w realizacji działań skierowanych do Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI). Podstawą działań w ramach OSI rewitalizacja Śródmieścia stanowić będzie Gminny Program Rewitalizacji Miasta Rzeszowa. Przy sporządzaniu dokumentów o charakterze wykonawczym należy zwrócić uwagę na brak ich sprzeczności z zapisami Strategii.

Słowniczek

B&R (ang. Bike&Ride) – Parkuj rower i Jedź

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

BRMR – Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa

BRT (ang. Bus Rapid Transit) – szybka komunikacja autobusowa

C.W.U. – ciepła woda użytkowa

COP – Centralny Okręg Przemysłowy

EPBD – Dyrektywa w sprawie charakterystyki energetycznej budynków

GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

GIS (ang. Geographic Information System) – System Informacji Przestrzennej

GOZ – Gospodarka Obiegu Zamkniętego

GPZ – Główne Punkty Zasilania

K&R (ang. Kiss&Ride) – Pocałuj i Jedź

MŚP – Małe Średnie Przedsiębiorstwa

NGO (ang. non-governmental organization) – organizacja pozarządowa

OSI – Obszar Strategicznej Interwencji

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

OZE – Odnawialne Źródła Energii

P&Go (ang. Park&Go) – Parkuj i Idź

P&R (ang. Park&Ride) – Parkuj i Jedź

PSZOK – Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

ROF – Rzeszowski Obszar Funkcjonalny

ROSIR – Rzeszowski Ośrodek Sportu i Rekreacji

SULP (ang. Sustainable Urban Logistics Plan) – Plan Zrównoważonej Logistyki Miejskiej

SUMP dla ROF – Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego

TEN-T (ang. Trans-European Transport Network) – Transeuropejska sieć transportowa

UE – Unia Europejska

UM – Urząd Miasta

ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

ZPO – Zapobieganie Powstawania Odpadów

Brownfields – tereny, budynki lub obiekty infrastruktury przemysłowej (często zdegradowane), którym nadaje się nowe funkcje

Civic center – budynek lub zespół budynków publicznych, służących lokalnej społeczności, stanowiący centrum życia publicznego miasta lub jego części

Digital twin – cyfrowy bliźniak

Hub – centralny punkt lub węzeł aktywności

Kameralna metropolia – to pojęcie, które łączy w sobie cechy dużego miasta (metropolii) z ideą bliskości, ludzkiej skali i wysokiej jakości życia. W odróżnieniu od tradycyjnego wizerunku metropolii – anonimowej, zatłoczonej i zdominowanej przez wielkie struktury – kameralna metropolia stawia na równowagę między wielkomiejskim potencjałem a przyjaznym charakterem przestrzeni.

Mikrolas (las kieszonkowy) – metoda tworzenia gęstych, wielowarstwowych lasów na małych powierzchniach, zwłaszcza na obszarach miejskich, w oparciu o rodzime gatunki drzew i krzewów, opracowana przez japońskiego botanika Akirę Miyawaki

Odwrócona piramida transportowa – idea zakładająca podniesienie znaczenia metod aktywnej mobilności – przemieszczania się przy pomocy niezmotoryzowanych środków transportu – zwłaszcza pieszo.

Przestrzeń coworkingowa (ang. coworking space) – współdzielona przestrzeń biurowa, umożliwiająca wynajęcie miejsca pracy, zaprojektowana z myślą o osobach, które pracują niezależnie

Silver cohousing – forma mieszkalnictwa, pozwalająca na wspólne zamieszkanie samotnych seniorów

Smart city – koncepcja miasta, które wykorzystuje technologię do lepszego zarządzania przestrzenią, zasobami i usługami publicznymi

Srebrna gospodarka (ang. silver economy) – system ekonomiczny ukierunkowany na wykorzystanie potencjału osób starszych i uwzględniający ich potrzeby

Startup – nowe przedsiębiorstwo lub organizacja, które poszukuje swojego modelu biznesowego

Strategia – Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku

Streetworker – osoba (często pracownik socjalny) działająca poza tradycyjnymi instytucjami pomocy, docierająca na ulicę, oferując wsparcie i pomoc osobom wykluczonym i marginalizowanym

Strefa Tempo 30 (zwana także strefą ruchu uspokojonego) – obszar, w którym prędkość pojazdów jest ograniczona do 30 km/h

Studia dualne – studia o profilu praktycznym prowadzone z udziałem pracodawcy

Technopolia – to obszar o wysokiej koncentracji działalności badawczo-rozwojowej i technologicznej, w którym współdziałają instytucje naukowe, przedsiębiorstwa innowacyjne oraz władze lokalne, tworząc środowisko sprzyjające rozwojowi nowoczesnych technologii i transferowi wiedzy do gospodarki.

Velostrada – tzw. autostrada rowerowa, specjalny typ drogi rowerowej zapewniający szybkie, komfortowe i bezkolizyjne przemieszczanie się rowerzystów, który posiada głównie funkcję transportową

Więźniowie czwartego piętra – pojęcie odnoszące się do osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, które bez windy nie mogą opuścić mieszkań, położonych na wyższych piętrach

Woonerf – „ulice do mieszkania" specjalny typ ulicy w przestrzeni miejskiej, zaprojektowany z myślą o pieszych i rowerzystach, gdzie ruch samochodowy jest uspokojony i podporządkowany innym użytkownikom

Zero waste – minimalizowanie produkcji śmieci poprzez świadomą konsumpcję

Spis schematów

Schemat 1. Powiązania pomiędzy polityką rozwoju a polityką przestrzenną miasta 16
Schemat 2. Struktura dokumentu 17
Schemat 3. Główni adresaci Strategii 23
Schemat 4. Proces powiększania miasta 100
Schemat 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Rzeszowa 104
Schemat 6. Strefy urbanistyczne 108
Schemat 7. System transportowy 114
Schemat 8. System powiązań przyrodniczych 118
Schemat 9. Infrastruktura techniczna- system wodociągowy, kanalizacji sanitarnej, kanalizacji deszczowej 122
Schemat 10. Infrastruktura techniczna – system ciepłowniczy, gazowniczy i elektroenergetyczny 124
Schemat 11. Wybrane elementy infrastruktury społeczne 128
Schemat 12. Obszary rozwoju gospodarczego 132
Schemat 13. Obszary o wysokich walorach historyczno-kulturowych 146
Schemat 14. Obszary zawierające zasoby archeologiczne 148
Schemat 15. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów 152
Schemat 16. Rozwój systemów transportowych 166
Schemat 17. Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej 170
Schemat 18. Obszary wymagające przekształceń i remediacji 178
Schemat 19. OSI Wschodnia Polska 182
Schemat 20. Miejskie obszary funkcjonalne 184
Schemat 21. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny 188
Schemat 22. Obszary Strategicznej Interwencji 194
Schemat 23. OSI Dolina Wisłoka 198
Schemat 24. OSI Tereny do przekształceń 204
Schemat 25. OSI Aleja Tadeusza Rejtana 210
Schemat 26. System realizacji Strategii 222

Spis tabel

Tabela 1. Wskaźniki monitoringu 226

Spis załączników

Załącznik 1. Spójność Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu 242
Załącznik 2. Wnioski z Diagnozy na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju miasta Rzeszowa do 2035 roku 252
Załącznik 3. Działania partycypacyjna w procesie współtworzenia projektu dokumentu Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2053 roku 269

ZAŁĄCZNIK 1

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

SPÓJNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO RZĘDU

Załącznik 1. Spójność Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu

Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku jest spójna z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i ponadlokalnego, w tym:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Krajowa Polityka Miejska 2030,
- Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego,
- Strategia ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2030.

TABELA 1. SPÓJNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU

CELE NADRZĘDNYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH		01 WYSOKI STANDARD USŁUG PUBLICZNYCH ODPOWIADAJĄCY NA POTRZEBY MIESZKAŃCÓW
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	✓
	Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	✓
	Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	✓
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	✓
	Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	
	Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	✓
Krajowa Polityka Miejska 2030	Miasto kompaktowe	
	Miasto zielone	
	Miasto produktywne	
	Miasto cyfrowe	✓
	Miasto dostępne	✓
	Miasto sprawne	✓

CELE STARTEGICZNE STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

02	03	04	05
SILNA I BEZPIECZNA SPOŁECZNOŚĆ OPARTA NA RÓWNOŚCI SZANS	NOWOCZESNA GOSPODARKA WYKORZYSTUJĄCA POTENCJAŁ NAUKOWY, BADAWCZY ORAZ WIZERUNEK MIĘDZYNARODOWY	ODPORNOŚĆ NA ZMIANY KLIMATYCZNE ORAZ WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I PRZESTRZENI MIEJSKIEJ	ZRÓWNOWAŻONY I ZINTEGROWANY SYSTEM TRANSPORTOWY PRZYJAZNY MIESZKAŃCOM
✓	✓		
✓	✓	✓	✓
✓			
✓	✓	✓	✓
✓	✓		
		✓	✓
		✓	
	✓		
✓			
		✓	✓

CELE NADRZĘDNYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

01

WYSOKI STANDARD USŁUG PUBLICZNYCH ODPOWIADAJĄCY NA POTRZEBY MIESZKAŃCÓW

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	Cel 1. Gospodarka i nauka – Wzmacnianie potencjału regionalnej gospodarki oraz zwiększanie udziału nauki i badań dla innowacyjnego zrównoważonego rozwoju społeczno- gospodarczego województwa	
	Cel 2. Kapitał ludzki i społeczny – Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców	✓
	Cel 3. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska – Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego	
	Cel 4. Dostępność usług – Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych podniesienie standardu ich świadczenia dla poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych	✓
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030	Kierunek 1.1. Poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej systemu osadniczego województwa	
	Kierunek 2.1. Ochrona środowiska oraz racjonalne wykorzystanie jego zasobów	
	Kierunek 2.2. Zapobieganie zagrożeniom i zanieczyszczeniom środowiska oraz minimalizowanie ich negatywnych skutków	
	Kierunek 2.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego	
	Kierunek 3.1. Podniesienie poziomu życia mieszkańców województwa	✓
	Kierunek 3.2. Kształtowanie warunków rozwoju gospodarczego	

CELE STARTEGICZNE STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

02	03	04	05
SILNA I BEZPIECZNA SPOŁECZNOŚĆ OPARTA NA RÓWNOŚCI SZANS	NOWOCZESNA GOSPODARKA WYKORZYSTUJĄCA POTENCJAŁ NAUKOWY, BADAWCZY ORAZ WIZERUNEK MIĘDZYNARODOWY	ODPORNOŚĆ NA ZMIANY KLIMATYCZNE ORAZ WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I PRZESTRZENI MIEJSKIEJ	ZRÓWNOWAŻONY I ZINTEGROWANY SYSTEM TRANSPORTOWY PRZYJAZNY MIESZKAŃCOM
	✓	✓	
✓			
	✓	✓	✓
✓	✓	✓	
	✓		
		✓	
		✓	✓
		✓	
	✓	✓	
	✓	✓	

CELE NADRZĘDNYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

01

WYSOKI STANDARD USŁUG PUBLICZNYCH ODPOWIADAJĄCY NA POTRZEBY MIESZKAŃCÓW

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030	Kierunek 4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa
	Kierunek 5.1. Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego województwa
	Kierunek 5.2. Racjonalny rozwój gospodarki wodnej i ściekowej
	Kierunek 5.3. Rozwój systemu gospodarki odpadami
	Kierunek 5.4. Rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej
	Kierunek 6.1. Zwiększenie zdolności obronnej i bezpieczeństwa państwa
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego	3.1. Dalszy rozwój funkcji metropolitalnych Rzeszowa
	3.2. Rozwój gospodarczy, w tym rozwój przemysłu wysokich technologii
	3.3. Wzmocnienie potencjału społecznego i gospodarczego ośrodków miejskich i gminnych stymulujących rozwój ROF
	3.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym
	3.5. Integracja i rozwój transportu publicznego
	3.6. Poprawa ładu przestrzennego, ochrona i racjonalne wykorzystanie przestrzeni niezurbanizowanej

CELE STARTEGICZNE STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

02	03	04	05
SILNA I BEZPIECZNA SPOŁECZNOŚĆ OPARTA NA RÓWNOŚCI SZANS	NOWOCZESNA GOSPODARKA WYKORZYSTUJĄCA POTENCJAŁ NAUKOWY, BADAWCZY ORAZ WIZERUNEK MIĘDZYNARODOWY	ODPORNOŚĆ NA ZMIANY KLIMATYCZNE ORAZ WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I PRZESTRZENI MIEJSKIEJ	ZRÓWNOWAŻONY I ZINTEGROWANY SYSTEM TRANSPORTOWY PRZYJAZNY MIESZKAŃCOM
			✓
		✓	
		✓	
		✓	
✓			
✓			
	✓		
	✓	✓	✓
✓	✓		✓
			✓
			✓
		✓	

CELE NADRZĘDNYCH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

01

WYSOKI STANDARD USŁUG PUBLICZNYCH ODPOWIADAJĄCY NA POTRZEBY MIESZKAŃCÓW

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego	3.7. Rozwój kapitału ludzkiego	
	3.8. Wzrost poziomu życia mieszkańców	✓
	3.9. Ochrona zasobów środowiska i dziedzictwa kulturowego	
	3.10. Rozwój rekreacji i różnych form usług turystycznych	
	3.11. Rozwój rolnictwa ekologicznego i specjalistycznego	
Strategia ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2030	Cel strategiczny 1. Rozwój i profesjonalizacja systemu usług publicznych	✓
	Cel strategiczny 2. Wzmacnianie kapitału ludzkiego oraz społecznego	✓
	Cel strategiczny 3. Budowanie pozycji i wizerunku ROF jako dynamicznego obszaru wzrostu w skali regionalnej, krajowej i międzynarodowej	
	Cel strategiczny 4. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, w tym krajobrazu oraz adaptacja do zmian klimatu	
	Cel strategiczny 5. Skuteczna integracja procesów rozwojowych na obszarze ROF w wymiarze przestrzennym i technicznym	
	Cel strategiczny 6. Integracja ROF w oparciu o nowoczesny transport publiczny i efektywny system komunikacji	

CELE STARTEGICZNE STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

02	03	04	05
SILNA I BEZPIECZNA SPOŁECZNOŚĆ OPARTA NA RÓWNOŚCI SZANS	NOWOCZESNA GOSPODARKA WYKORZYSTUJĄCA POTENCJAŁ NAUKOWY, BADAWCZY ORAZ WIZERUNEK MIĘDZYNARODOWY	ODPORNOŚĆ NA ZMIANY KLIMATYCZNE ORAZ WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I PRZESTRZENI MIEJSKIEJ	ZRÓWNOWAŻONY I ZINTEGROWANY SYSTEM TRANSPORTOWY PRZYJAZNY MIESZKAŃCOM
✓			
		✓	
		✓	
	✓		
	✓		
✓			
✓	✓	✓	✓
	✓		
		✓	
	✓	✓	
			✓

ZAŁĄCZNIK 2

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

WNIOSKI Z DIAGNOZY NA POTRZEBY OPRACOWANIA STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie ____ 254

Demografia ____ 254

Warunki i jakość życia mieszkańców,
usługi publiczne i infrastruktura społeczna ____ 255

Gospodarka ____ 257

Turystyka i wizerunek miasta ____ 259

Transport i komunikacja ____ 259

Infrastruktura techniczna ____ 260

Dziedzictwo kulturowe ____ 261

Środowisko i adaptacja do zmian klimatu ____ 262

Kapitał społeczny i aktywność obywatelska ____ 264

Polityka społeczna i bezpieczeństwo publiczne ____ 265

Polityka przestrzenna ____ 266

Otoczenie zewnętrzne ____ 268

Wprowadzenie

Przedstawione Wnioski stanowią wynik prac nad Diagnozą na potrzeby opracowania Strategii rozwoju miasta Rzeszowa do 2035 r., która została sporządzona w 2024 roku i jest diagnozą sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Rzeszowa. Diagnoza powstała w oparciu o dokumenty Miasta Rzeszowa, jak również analizy, raporty opracowywane i udostępniane zarówno przez podmioty publiczne jak i organizacje z sektora prywatnego. Znaczna część danych pochodzi z Głównego Urzędu Statystycznego, a także wydziałów Urzędu Miasta Rzeszowa oraz innych jednostek organizacyjnych samorządu miasta. W zależności od dostępności dane pochodzą z okresu 2022-2024.

Zgodnie z art. 10e ust. 3. ustawy o samorządzie gminnym, Wnioski z Diagnozy stanowią integralną część dokumentu Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku. Zawierają one zbiór najistotniejszych zjawisk, procesów oraz problemów wpływających na rozwój miasta. Formułują także wstępne zalecenia dotyczące prowadzenia polityki rozwoju miasta.

Wnioski te stanowiły materiał wyjściowy do opracowania polityki rozwoju miasta Rzeszowa w perspektywie najbliższej dekady. W szczególności pozwoliły na określenie celów strategicznych rozwoju miasta oraz głównych kierunków działań. Posłużyły również do przygotowania modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta oraz do sformułowania ustaleń i rekomendacji w zakresie polityki przestrzennej miasta Rzeszowa.

Demografia

- Na przestrzeni ostatnich lat Rzeszów charakteryzował się dynamicznym wzrostem liczby ludności. Jest to wynik poszerzenia granic administracyjnych miasta, ale również migracji. W latach 2014-2023 liczba ludności miasta wzrosła prawie o 7%.
- Faktyczna liczba mieszkańców miasta jest wyższa, niż ujęta w oficjalnych danych. Według m.in. analiz MPWiK Rzeszów dotyczących zużycia wody, szacuje się, że miasto zamieszkuje ponad 210 tys. mieszkańców. Różnice między danymi wynikają m.in. z braku obowiązku meldunkowego. Rzeszów, jako największe miasto w regionie o rozwiniętym i atrakcyjnym rynku pracy oraz jako miasto akademickie, przyciąga nowych mieszkańców, którzy często nie są ujmowani w oficjalnych statystykach.
- Rzeszów boryka się z problemem suburbanizacji, czyli wyludnianiem centrum miasta na rzecz jego obrzeży (migracje wewnętrzne), głównie na osiedla przyłączone od roku 2006, oraz tereny sąsiednich gmin (migracje zewnętrzne).
- W mieście zaczyna wzrastać liczba osób w wieku poprodukcyjnym, w stosunku do systematycznie rosnącej grupy osób w wieku przedprodukcyjnym. Świadczy to o starzejącym się społeczeństwie, co obrazuje trend ogólnopolski.
- Rzeszów posiada dodatni przyrost rzeczywisty. Ubytek ludności odnotowują „stare" osiedla mieszkaniowe, natomiast przyrost – „nowe", położone na obrzeżach miasta.
- Największy udział osób w wieku senioralnym zamieszkuje centralnie położone osiedla Rzeszowa. Natomiast najmłodsza część rzeszowian mieszka głównie na jego obrzeżach oraz na dynamicznie rozwijających się osiedlach, tj. Drabinianka, Kotuli, Zawiszy Czarnego.
- Wybuch wojny w Ukrainie zwiększył liczbę migrantów na terenie miasta, głównie młodych kobiet z dziećmi. Zmiana liczby migrantów jest bardzo dynamiczna i stale ulega wahaniom. Brak jest dostępnych konkretnych danych obrazujących to zjawisko na terenie miasta, a tym bardziej brak możliwości oszacowania przyszłych zmian.
- Prognoza demograficzna wg GUS zakłada wzrost liczby ludności miasta do roku 2050 o około 4%, tj. 206 063 osób[9], natomiast całej ludności rezydującej w Rzeszowie – o 23%, tj. 243 590 mieszkańców[10].
- W związku z różnicami między danymi dotyczącymi obecnej liczby ludności, należy przyjąć, iż Prognoza

9 Główny Urząd Statystyczny, Prognoza ludności na lata 2023-2060, Warszawa, 2023.
10 Główny Urząd Statystyczny, Prognoza ludności rezydującej dla Polski na lata 2023-2060, Warszawa, 2023.

ludności rezydującej dla Polski na lata 2023-2060, jest bardziej zasadna i wiarygodna przy określaniu liczby przyszłych mieszkańców Rzeszowa.

- Prognoza zakłada, że przybędzie mieszkańców w wieku senioralnym, przy jednoczesnym minimalnym zmniejszeniu się liczby dzieci. Wskazuje to na starzenie się społeczeństwa w perspektywie przyszłych lat.
- Starzenie się społeczeństwa wymaga rozwoju usług kierowanych do seniorów. W tej grupie można wyróżnić dwie podgrupy. Pierwszą stanowią młodsi seniorzy – nadal aktywni społecznie i często zawodowo – którym należy zapewnić możliwość realizacji pasji oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym miasta. Drugą grupę tworzą starsi seniorzy, których rosnąca liczba jest efektem wydłużania się życia i poprawy jego jakości. Osoby te, jako mieszkańcy o szczególnych potrzebach, wymagają specjalnej opieki oraz dostosowanych rozwiązań infrastrukturalnych, transportowych i przestrzeni publicznych.

Warunki i jakość życia mieszkańców, usługi publiczne i infrastruktura społeczna

- Wraz ze wzrostem liczby ludności oraz poszerzaniem granic administracyjnych miasta, w Rzeszowie następuje dynamiczny rozwój budownictwa mieszkaniowego.
- Prognozowany dalszy wzrost liczby mieszkańców będzie powodować wzrost zapotrzebowania na nowe mieszkania, co oznacza konieczność zabezpieczenia nowych terenów inwestycyjnych pod budownictwo mieszkaniowe oraz towarzyszącą infrastrukturę społeczną, techniczną i komunikacyjną.
- Na terenach mieszkaniowych Rzeszowa dominuje zabudowa jednorodzinna, która zlokalizowana jest głównie na obrzeżach miasta. Zabudowa wielorodzinna występuje na osiedlach w obrębie starych granic administracyjnych Rzeszowa. Tam również występuje największa gęstość zaludnienia. Niemniej jednak obserwuje się wkraczanie zabudowy wielorodzinnej na tereny mieszkaniowe z dominacją zabudowy niskiej (jednorodzinnej i zagrodowej).
- Zasoby mieszkaniowe Rzeszowa, tj. liczba mieszkań oraz powierzchnia użytkowa mieszkań z roku na rok się zwiększa. Od roku 2018 przyrost ten wyniósł około 20%.
- Średnia powierzchnia przypadająca na jedno mieszkanie utrzymuje się na podobnym poziomie (tj. 68,3 m2 w 2022 r.), natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę wzrosła z 25,5 m2 (w 2013 r.) na 33,5 m2 (w 2022 r.). Wzrost ten należy wiązać z przyłączeniem terenów o przewadze zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej.
- Na terenie śródmieścia oraz starszych osiedli mieszkaniowych z powstałą w czasach PRL zabudową wielorodzinną poziom dostępności do podstawowych usług należy uznać ogólnie za wysoki i w większości przypadków wystarczający.
- Problem niskiego nasycenia usługami publicznymi dotyczy w szczególności terenów włączonych do miasta od 2006 r. w szczególności tych, gdzie intensywnemu rozwojowi budownictwa mieszkaniowego i dynamicznemu wzrostowi liczby mieszkańców nie towarzyszył rozwój infrastruktury społecznej.
- Za pożądane należy uznać wdrożenie modelu miasta 15-minutowego, szczególnie na obszarach już zurbanizowanych.
- Ze względu na fakt, iż Rzeszów jest stolicą regionu i miastem o rozwijających się funkcjach metropolitarnych, istotne znaczenie ma rozwój oferowanych usług o znaczeniu ponadlokalnym oraz usług wyższego rzędu, w szczególności w zakresie kultury, a także sportu i rekreacji, co przekłada się na atrakcyjność miasta jako potencjalnego miejsca zamieszkania, celu wyjazdów turystycznych czy lokowania nowych inwestycji.
- Należy wzbogacić ofertę kulturalną miasta.
- Zmiany demograficzne, w tym spadek liczby osób młodych powodują konieczność stworzenia im takich warunków, by chcieli oni wiązać swą przyszłość rodzinną i zawodową z miastem. Oznacza to potrzebę zapewnienia przez miasto szeroko rozumianej wysokiej jakości życia, w tym dostępu do infrastruktury społecznej, by miasto stało się pod tym względem konkurencyjne z innymi ośrodkami miejskimi.
- W kontekście zmian demograficznych i zmniejszającej się liczby studentów, Rzeszów jako ośrodek szkolnictwa wyższego, potrzebuje rozwoju oferty akademickiej i bazy naukowo-dydaktycznej, a także oferty spędzania czasu wolnego.
- Z uwagi na dynamicznie zmieniającą się sytuację demograficzną miasta konieczne jest wypracowanie systemu monitorowania struktury demograficznej z podziałem na osiedla. Obserwacja sytuacji w mieście

jest szczególnie istotna z uwagi na znaczny odsetek młodych mieszkańców, którzy mogą zmieniać plany dotyczące osiedlania się i zakładania rodzin w Rzeszowie. Decyzje młodych rzeszowian są istotne w kontekście planowania systemu usług publicznych czy rozbudowy infrastruktury technicznej i społecznej na obszarze poszczególnych osiedli.

- W związku ze zmianami struktury demograficznej osiedli, niezbędna będzie modyfikacja pierwotnych funkcji instytucji publicznych i dostosowywanie ich oferty oraz działań do potrzeb mieszkańców danej części miasta.
- Obiekty zdrowia i opieki społecznej zlokalizowane są w dużej mierze w obrębie starych granic administracyjnych miasta. Na obrzeżach miasta brakuje tego typu placówek.
- Rzeszów posiada stosunkowo mało placówek pomocy społecznej związanej z opieką nad osobami starszymi, osób z niepełnosprawnościami oraz placówek opieki hospicyjnej. W związku z narastającym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa Rzeszowa należy rozwijać możliwości korzystania z tych form opieki.
- Należy rozwijać system placówek dziennego pobytu dla różnych grup potrzebujących, w tym placówki wsparcia dziennego, domy i kluby seniora, dzienne domy pomocy czy warsztaty terapii zajęciowej.
- Miasto Rzeszów dysponuje dobrze rozbudowaną siecią lokalnej infrastruktury kulturalnej. Posiada łatwo dostępną sieć bibliotek publicznych oraz domów kultury, które oferują bogaty zakres usług.
- Obiekty kulturalne o charakterze ogólnomiejskim i regionalnym zlokalizowane są w większości w rejonie śródmieścia.
- Rzeszów, jako stolica województwa, mimo intensywnego rozwoju charakteryzuje się relatywnie niewielką liczbą obiektów świadczących usługi wyższego rzędu z zakresu kultury i rozrywki, a także niewielką liczbą instytucji kultury wysokiej.
- Jednymi z najbardziej rozpoznawalnych i często odwiedzanych rzeszowskich obiektów kultury jest prowadzone przez miasto Muzeum Dobranocek, a także Rzeszowskie Piwnice.
- Bardzo istotną rolę na mapie kulturalnej miasta pełnią obiekty i instytucje niepubliczne i komercyjne takie jak: galerie, kluby muzyczne, a także niektóre puby, często będące organizatorami niewielkich wystaw, koncertów oraz innych wydarzeń artystycznych.
- Na terenie miasta znajduje się niewystarczająca ilość średnich obiektów eventowych pozwalających na organizacje imprez i koncertów.
- Podstawowe zaplecze sportowo-rekreacyjne, w postaci boisk przyszkolnych, hal sportowych, czy lokalnych stadionów należy uznać za dobrze rozwinięte. Deficyty występują w zakresie dużych obiektów o znaczeniu ogólnomiejskim oraz regionalnym.
- Miasto dysponuje niewielką liczbą basenów i pływalni, zlokalizowanych głównie przy szkołach.
- W opinii mieszkańców w Rzeszowie brakuje infrastruktury społecznej dotyczącej rekreacji. Mieszkańcy najczęściej wskazywali potrzebę budowy: Aquaparku, kąpielisk, lodowiska, basenu, parku rozrywki oraz ścieżek rowerowych.
- Istotną rolę w upowszechnianiu sportu wśród dzieci, młodzieży i dorosłych odgrywają kluby sportowe, zrzeszające osoby uprawiające sport zarówno wyczynowo, jak i amatorsko.
- Sport, w szczególności wyczynowy, stanowi jedną z wizytówek miasta i istotny element kształtowania wizerunku Rzeszowa.
- Największą i najbardziej powszechną formą wsparcia sportu wyczynowego i powszechnego w Rzeszowie są dotacje dla klubów i stowarzyszeń sportowych realizujących zadania Miasta w zakresie kultury fizycznej.
- Czynnikiem wpływającym na jakość życia jest dostęp do terenów zielonych, w tym terenów rekreacyjnych w zieleni. Za konieczne należy uznać zwiększenie oferty takich terenów na obszarze całego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem tych, na których intensywnie rozwija się budownictwo mieszkaniowe.
- Miasto charakteryzuje się dobrze rozwiniętym zapleczem opieki żłobkowej i przedszkolnej, który jest mocno wspierany przez podmioty niepubliczne. Ogólna liczba miejsc w placówkach publicznych i prywatnych zaspokaja potrzeby opiekuńcze i edukacyjne dzieci. Nie wszystkie osiedla mają równy dostęp do żłobków oraz placówek przedszkolnych.
- Ogólna liczba miejsc, jaką dysponują szkoły podstawowe na terenie Rzeszowa, jest wystarczająca dla liczby dzieci w wieku 7–14 lat, ale nierównomierne rozmieszczenie placówek skutkuje niedoborami

osiedlach z młodą strukturą wieku mieszkańców oraz nadmiarem miejsc na osiedlach „starzejących się”.

- Liczba miejsc w szkołach ponadpodstawowych i policealnych przekracza liczbę uczniów uczęszczających do danej placówki. Jedynie kilka szkół cieszących się renomą ma pełne obłożenie i liczba kandydatów przewyższa liczbę miejsc w placówce. Znaczna część uczniów szkół ponadpodstawowych (ok. 35%) dojeżdża spoza miasta.
- Trwałym zjawiskiem jest spadek liczby osób studiujących. Trend ogólnopolski przekłada się również na uczelnie rzeszowskie. W ciągu dekady ilość studiujących w mieście zmalała o ponad 26 %. Spadek liczy studentów wynika przede wszystkim z przemian demograficznych i zmniejszającej się populacji ludzi młodych, a także mniejszym zainteresowaniem wśród młodzieży studiami po ukończeniu szkoły średniej.
- Oferta akademicka Rzeszowa obejmuje kierunki nie tylko podstawowe, ale i wyspecjalizowane, w tym inżynieryjno-technologiczne i medyczne.
- W opracowanym w 2023 r. Indeksie akademickości miast, Rzeszów został sklasyfikowany na 16 miejscu z 31 wiodących miast akademickich w Polsce. Z kolei w badaniach relacji pomiędzy „akademickością” miast a ich rozwojem społeczno-gospodarczym, Rzeszów znalazł się w niewielkiej grupie ośrodków akademickich, które charakteryzują się niżej niż przeciętną akademickością, ale prezentują równocześnie wyżej niż przeciętny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego.
- Z punktu widzenia rozwoju miasta jako ośrodka akademickiego, w tym konkurencji ośrodków akademickich, istotne znaczenie ma nie tylko baza naukowo-dydaktyczna poszczególnych uczelni, ale także inna infrastruktura społeczna, z której korzystają studenci. Jest to w przeważającej mierze ogólnodostępna infrastruktura związana m.in. ze zdrowiem, kulturą, sportem, rekreacją czy rozrywką, z której korzystają również inni mieszkańcy miasta.

Gospodarka

- Rozwój gospodarczy miasta wiąże się z wykorzystaniem jego endogenicznych zasobów oraz potencjałów, do których zaliczyć należy m.in. sektor naukowo-badawczy, funkcjonujące struktury klastrowe, dynamiczny rozwój podmiotów prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną oraz branży nowoczesnych usług biznesowych, a także funkcjonowanie licznych instytucji otoczenia biznesu.
- Śródmieście, w tym historyczne centrum, stanowi obszar tradycyjnej lokalizacji handlu i usług, w tym drobnego rzemiosła. Ich centralne położenie stanowi podstawę do ich rozwoju na tym obszarze. Istotne znaczenie dla handlu i usług mają ogólnomiejskie targowiska. Wymagają one przede wszystkim działań rewaloryzacyjnych, służących poprawie ich standardu oraz jakości przestrzeni.
- Dla rozwoju gospodarczego miasta istotne znaczenie ma przyciąganie specjalistów oraz środowisk kreatywnych. Oznacza to konieczność podnoszenia atrakcyjności miasta ze względu na jakość życia we wszystkich jego aspektach, w tym dostępu do usług podstawowych i wyższego rzędu, ze szczególnym uwzględnieniem oferty edukacyjnej, kulturalnej i rozrywkowej, rozwiązań komunikacyjnych, estetyki i jakości przestrzeni, dostępności do terenów zielonych etc.
- W celu ochrony i zapewnienia komfortu mieszkańcom miasta zakłada się potrzebę utrzymania i rozwijania stref aktywności gospodarczej i lokowania w nich działalności produkcyjnej i usługowej, która ze względu na charakter tych branż mogłaby stanowić uciążliwość dla środowiska i mieszkańców.
- Niedobór dużych terenów inwestycyjnych w mieście rekompensowany może być przez współpracę z sąsiednimi gminami Świlcza, Trzebownisko i Głogów Małopolski. Charakteryzują się one korzystną lokalizacją oraz z dobrym dostępem do infrastruktury transportowej i technicznej.
- Wszystkie oferowane w ramach „PPN–T Rzeszów – Dworzysko tereny inwestycyjne znalazły już nabywców, dlatego też należy poszukiwać nowych terenów pod strefy aktywności gospodarczej.
- Na obszarze województwa podkarpackiego zidentyfikowano cztery tzw. regionalne inteligentne specjalizacje: lotnictwo i kosmonautyka, informacja i telekomunikacja, motoryzacja oraz jakość życia. W skali regionu Rzeszów jest ośrodkiem o najwyższej koncentracji przedsiębiorstw zaliczanych do wszystkich czterech inteligentnych specjalizacji, co będzie sprzyjać ich dalszemu rozwojowi.
- W skali kraju Rzeszów wraz z Rzeszowskim Obszarem Funkcjonalnym (ROF) jest w skali kraju ośrodkiem o populacji ok 400 tyś mieszkańców, które można określić jako technopolię - centrum wyróżniające się

działalnością w obszarze zaawansowanych technologii.

- Rzeszów znalazł się wśród 11 miast i obszarów metropolitarnych przodujących w świadczeniu nowoczesnych usług biznesowych. Obecna przewaga konkurencyjna opiera się m.in. na względach strefy czasowej, lokalizacji, wielkości puli talentów, zdolności do kreatywnego myślenia i wykonywania bardziej złożonych zadań i ról.
- Na obraz gospodarczy miasta, w tym strukturę handlu i usług w mieście, istotny wpływ mają wielkopowierzchniowe obiekty handlowe oraz duże centra handlowo-usługowe. W skali kraju miasto wyróżnia się jedną z najwyższych powierzchni handlowych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców.
- Ze względu na wysokie nasycenie miasta wielopowierzchniowymi obiektami handlowymi, w tym tzw. galeriami handlowymi, nie zakłada się ich dalszego dynamicznego rozwoju.
- W Rzeszowie odnotowuje się regularny dynamiczny wzrost podmiotów świadczących działalność profesjonalną, naukową i techniczną, w tym związaną z wykonywaniem tzw. wolnych zawodów.
- Wzrasta liczba podmiotów zajmujących się handlem detalicznym, co należy wiązać m.in. z coraz większą popularnością sieci niewielkich i średnich sklepów spożywczych działających na zasadzie franczyzy.
- Intensywnie rozwija się handel i usługi internetowe, co przekłada się na strukturę handlu i usług, a także na rynek pracy.
- Wpływ na gospodarkę miasta ma bardzo intensywny rozwój budownictwa, w szczególności mieszkaniowego. Wśród mieszkań oddanych do użytkowania przeważają mieszkania w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych. Udział mieszkań z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem systematycznie rośnie.
- Komercyjne przestrzenie biurowe na terenie Rzeszowa są rozmieszczone punktowo, w różnych częściach miasta. Biurowce nie tworzą charakterystycznych dla dużych ośrodków miejskich większych skupisk kreujących centra biznesowe. Zdecydowana większość z nich znajduje się poza obszarem Śródmieścia. Charakter miasta oraz jego wielkość nie uzasadniają potrzeby tworzenia monofunkcyjnych tzw. „dzielnic biznesowych", czy większych skupisk biurowców.
- Realizacja kolejnych inwestycji biurowych potwierdza rosnące zapotrzebowanie na powierzchnie biurowe, jednak część nowych obiektów, szczególnie tych o niższym standardzie, napotyka trudności w pozyskaniu najemców.
- Rosnące jest zainteresowanie inwestorów miastami mniejszymi od największych metropolii Dobrze rozwinięta infrastruktura komunikacyjna, wykwalifikowana kadra, jak również proaktywne wsparcie lokalnych władz powodują że te rynki stają się atrakcyjnymi lokalizacjami dla inwestycji. Firmy, które przenoszą swoje operacje do tych miast, mogą korzystać z dostępu do wykwalifikowanych pracowników bez konieczności konkurowania o nich na przesyconym rynku większych aglomeracji.
- Biorąc pod uwagę kluczowe kryteria lokalizacji, które powinny spełniać powierzchnie logistyczne i powierzchnie przeznaczona pod lekką produkcję, należy zwrócić uwagę na bardzo wysoki potencjał Rzeszowa oraz terenów gmin sąsiednich w zakresie lokalizacji takich inwestycji.
- Dotychczasowy dynamiczny rozwój branży logistycznej, w tym rozbudowa i powstawanie nowych powierzchni i przestrzeni magazynowych, pozwalają zakładać dalszy rozwój tego rodzaju usług (sortownie, składy, magazyny, centra przeładunkowe etc.). Świadczy o tym także obecność na rynku dużych firm deweloperskich specjalizujących się w tego rodzaju nieruchomościach oraz przedsiębiorstw zajmujących się spedycją i logistyką, a także powstanie hubu logistycznego służącego wparciu walczącej Ukrainy.
- Powołana Rada ds. współpracy z Ukrainą do której zadań należeć będzie m.in. koordynowanie polskich działań na rzecz odbudowy Ukrainy i zapewnienie jak największego udziału polskich przedsiębiorstw w powojennej rekonstrukcji tego kraju i jej pierwsze regionalne przedstawicielstwo w Rzeszowie mogą pozytywnie wpłynąć na rozwój gospodarczy miasta i regionu.
- Pozytywnym zjawiskiem jest niski poziom bezrobocia oraz wzrost liczby pracujących.
- Coraz więcej pracowników to cudzoziemcy. Wśród nich zdecydowanie największą grupę stanowią migranci z Ukrainy, w tym uchodźcy wojenni. Wyzwaniem pozostaje lepsze wykorzystanie potencjału migrantów, w tym praca zgodna z ich kwalifikacjami.
- Po epidemii COVID 19 sporą popularność zdobyła praca zdalna oraz praca w modelu hybrydowym, jednak w mniejszym zakresie niż zakładano w trakcie pandemii.
- Należy założyć wzrost znaczenia i zastosowania tzw. sztucznej inteligencji. Obecnie trudno przewidzieć

skutki jej rozwoju na kwestie gospodarcze, związane z rynkiem pracy, a także codzienne życie mieszkańców, czy przełożenie na zagadnienia związane z szeroko rozumianą polityką miejską.

Turystyka i wizerunek miasta

- Rzeszów jest miastem o umiarkowanych zasobach materialnego dziedzictwa kulturowego stanowiącego podstawę tradycyjnej turystyki krajoznawczej. Posiada natomiast spory potencjał związany z sukcesywnie rozwijaną ofertą handlu i usług, w tym czasu wolnego, związanych z gastronomią, rozrywką, sportem, rekreacją oraz kulturą, a także zapleczem hotelowym, wystawienniczym oraz konferencyjnym.
- Rzeszów jest postrzegany jako turystyczne „miasto na jeden dzień". Kompaktowość miasta, oferta gastronomiczna i kulturalna, a także możliwość obejrzenia wszystkich głównych atrakcji w jedno popołudnie powodują, że jest ono idealnym miejscem na jednodniowy pobyt.
- Rzeszów dla wielu jest miastem, do którego przyjeżdża się przede wszystkim w celach biznesowych lub konferencyjnych.
- Należy dbać o rozwój turystyki krajoznawczej poprzez wykorzystanie potencjału kulturowego miasta, w tym jego zasobów dziedzictwa kulturowego.
- Na terenie miasta znajdują się liczne obiekty, które mogłyby się stać podstawą nowych miejskich tras turystycznych, podnoszących jednocześnie potencjał turystyczny miasta. Wśród nich wyróżnić należy m.in.: obiekty powstałe w okresie galicyjskim, zabytkowe cmentarze, obiekty architektury modernistycznej, obiekty socrealistyczne, obiekty i założenia architektury współczesnej.
- Miasto stało się miejscem spotkań m.in. polityków, urzędników i działaczy społecznych z całego świata, przyciągając liczne organizacje humanitarne, polityczne i społeczne oraz dziennikarzy. Zidentyfikowano duży wzrost udzielonych noclegów i liczby turystów zagranicznych w 2022 r. co należy wiązać przede wszystkim z wybuchem wojny w Ukrainie.
- Na terenie miejscowości Jasionka w gminie Trzebownisko znajduje się Centrum Wystawienniczo-Kongresowe G2A Arena oraz Centrum Nauki „Łukasiewicz". Oddalenie ich od miasta i umiarkowana dostępność powodują, że ich wpływ na potencjał turystyczny Rzeszowa jest mniejszy, niż wynikałoby to z funkcji i potencjału samych obiektów.
- Charakterystycznym zjawiskiem dla Rzeszowa jest niska atrakcyjność turystyczna części obiektów zabytkowych z uwagi na ograniczoną dostępność, wynikającą z pełnionych przez nie obecnie funkcji.
- Dużym, nie w pełni wykorzystanym potencjałem turystycznym, cechuje się unikatowy schron przeciwatomowy „Marysieńka", a także imponujący na skale europejską zbiór starej fotografii.
- Zagrożeniem dla Rzeszowa jest konkurencja w postaci większych miast, które posiadają bogatszą ofertę kulturalną i turystyczną oraz bardziej stabilny rynek pracy.
- Od wybuchu wojny w Ukrainie, zmieniło się znaczenie i sytuacja geopolityczna miasta, a w rezultacie jego pozytywne postrzeganie i wizerunek. Rzeszów stał się wielokulturowym i międzynarodowym miastem, co stanowi bardzo duży kapitał i szansę dla jego dalszego rozwoju.
- Rzeszów jest postrzegany jako dynamiczne i rozwijające się miasto, z dużym potencjałem naukowym i gospodarczym. Wysoko ocenia się także jego zadbaną infrastrukturę oraz ogólny poziom bezpieczeństwa, co stanowi istotny atut przyciągający zarówno inwestorów, jak i nowych mieszkańców.
- Negatywny wpływ na wizerunek miasta ma chaos urbanistyczny, w szczególności lokowanie obiektów niedopasowanych skalą do otoczenia.

Transport i komunikacja

- Jednym z czynników wpływających na jakość życia w mieście jest zapewnienie jego mieszkańcom, a także podróżnym odpowiednich rozwiązań komunikacyjnych, w tym dostępności do transportu publicznego.
- Jednym z głównych problemów miasta jest niekompletność podstawowego układu drogowego, w szczególności brak domknięć kolejnych pierścieni obwodnic. Uzupełnienie podstawowej sieci drogowej pozwoli na znaczną eliminację z obszaru miasta ruchu tranzytowego.

- Narastający w mieście ruch samochodowy coraz częściej skutkuje niewydolnością sieci drogowej. Oznacza to potrzebę zmiany w zakresie podejścia do komunikacji. Dalszy rozwój infrastruktury drogowej skierowany jedynie w kierunku zwiększania przepustowości nie rozwiąże problemów, skutkując dalszym wzrostem ruchu samochodowego.
- Konieczne jest prowadzenie działań zmierzających do ograniczenia ruchu samochodowego w mieście, w szczególności w śródmieściu w tym jego zabytkowym centrum, przy jednoczesnym rozwijaniu usług transportu publicznego.
- Istotny potencjał do rozwoju transportu publicznego stanowi Podmiejska Kolej Aglomeracyjna. Wymaga ona ścisłego powiązania z miejskim systemem komunikacji publicznej.
- Rosnąca liczba połączeń kolejowych, w szczególności generowanych przez Podkarpacką Kolej Aglomeracyjną powoduje wstrzymywanie ruchu drogowego i pieszego na przejazdach kolejowych, co przyczynia się do rosnącego paraliżu komunikacyjnego, najbardziej odczuwalnego w centrum miasta.
- Zgodnie z ideą odwróconej piramidy transportowej ruch w mieście powinien być zrównoważony, a jego uczestnicy mogli poruszać się bezpiecznie i komfortowo. Szczególnej uwagi wymagają użytkownicy niezmotoryzowani, którzy stanowią grupę najbardziej narażoną na niedogodności związane z obecną dominacją ruchu samochodowego.
- Zmiana priorytetów w zakresie transportu wymaga rozwoju transportu multimodalnego i odpowiedniej polityki parkingowej, z czym związane są potrzeby tworzenia węzłów przesiadkowych integrujących różne formy transportu.
- Obecnie w Rzeszowie i gminach przyległych nie funkcjonuje system „parkuj i jedź". Za zalążek takiego systemu mogą być uznane mini parkingi w pobliżu nowych przystanków kolejowych realizowanych w ramach Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej.
- Miasto posiada niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturę rowerową. Pożądany jest jej rozwój pozwalający nie tylko na wykorzystanie roweru w celach rekreacyjnych, ale także jako pełnoprawnego środka transportu, by zapewnić wygodne przemieszczanie się pomiędzy poszczególnymi częściami miasta, w tym słabo obecnie dostępnym historycznym centrum, a także skomunikowanie z terenami gmin sąsiednich. W tym celu przewiduje się nie tylko inwestycje w nowe drogi dla rowerów ale także w działania z zakresu uspokojenia i zmiany organizacji ruchu.
- Postępujące zmiany klimatyczne, a także problemy z jakością powietrza wiążą się z ograniczaniem ruchu samochodowego, rozwojem elektromobilności, w tym potrzebami infrastrukturalnymi w tym zakresie, m.in. w postaci stacji ładowania pojazdów, a także wprowadzeniem tzw. stref transportu zeromisyjnego.
- Kształtowanie stref uspokojenia ruchu w centrach miast oraz na terenach osiedli jest konieczne dla zapewnienia wyższego poziomu bezpieczeństwa i komfortu użytkowników niezmotoryzowanych. Konieczne jest wprowadzenie odpowiednich rozwiązań infrastrukturalnych.
- Rozwój układu drogowego, infrastruktury transportu publicznego, czy polityki parkingowej nie może rozwijać się w sposób przypadkowy. Stąd koordynacja, kierunek i kolejność realizowanych działań w zakresie rozwoju systemu transportowego powinien wynikać z analiz symulacyjnych umożliwiających uwzględnienie łącznych efektów działań w zakresie rozwoju poszczególnych podsystemów transportowych w celu uzyskania efektu synergii.
- Wdrożenie uchwalonego w 2025 roku Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (SUMP dla ROF), w którym zostały wypracowane zasady spójnej międzygminnej koncepcji systemu transportowego wraz z kierunkami działań, przyczyni się do przyszłej współpracy dla zrównoważonego rozwoju w dziedzinie mobilności.

Infrastruktura techniczna

- Systemy infrastruktury technicznej w mieście są dobrze rozwinięte, w większości charakteryzują się dobrym staniem technicznym, posiadają rezerwy, co umożliwia ich dalszą rozbudowę.
- Na obszarach przeznaczonych pod zabudowę niezbędna jest rozbudowa i budowa nowych elementów systemów infrastruktury technicznej. Ponadto konieczne jest podejmowanie działań modernizacyjnych, oraz poprawiających jakość i niezawodność dostarczanych usług.

- Istotne znaczenie ma przygotowanie infrastruktury technicznej do zmian klimatu i związanych z nimi gwałtownych zjawisk pogodowych oraz wzrostu zapotrzebowania na energię.
- Konieczna jest rozbudowa systemu ciepłowniczego, z uwagi na konieczność ograniczania niskiej emisji, oraz zwiększanie udziału ekologicznych zeroemisyjnych źródeł energii poza obszarem dostępnym do zasilania z sieci ciepłowniczej.
- Coraz większy problem w mieście stanowi gospodarowanie wodami opadowo-roztopowymi. Za celowe należy wskazać konsekwentne wdrażanie koncepcji „miasta-gąbki", zakładającej maksymalne zatrzymanie wód w miejscu ich występowania, w szczególności poprzez rozwój tzw. zielono-błękitnej infrastruktury. Znacząco poprawi to jakość życia mieszkańców, odciąży systemy kanalizacyjne, a także przyczyni się do zwiększenia bioróżnorodności i odporności miasta na ekstremalne zjawiska pogodowe.
- Odpowiedzialność za gospodarowanie wodami opadowymi jest rozproszona pomiędzy różne miejskie jednostki organizacyjne, co utrudnia efektywne zarządzanie zasobami, a także może wydłużać czas reakcji w sytuacjach kryzysowych. Skoncentrowanie zadań związanych z gospodarka wodami opadowymi i roztopowymi w jednym wydziale lub spółce miejskiej mogłoby znacząco usprawnić procesy decyzyjne oraz zwiększyć efektywność zarządzania tymi zasobami.
- Opracowanie kompleksowego Programu rozwoju systemu kanalizacji deszczowej z uwzględnieniem małej retencji powinno obejmować błękitno-zieloną infrastrukturę.
- Wprowadzenie stosowania indywidualnych zbiorników retencyjnych w ramach planowanych inwestycji znacząco zwiększyłoby potencjał retencyjny miasta.
- Rozbudowa systemu zaopatrzenia w wodę, powinna zostać poszerzona o wspierające narzędzia teleinformatyczne monitorujące - od jakości wody w ujęciu do zagrożeń występujących bezpośrednio na sieci. Wskazane jest opracowanie planu awaryjnego zaopatrzenia miasta w wodę.
- Konieczna jest rozbudowa i modernizacja Komunalnej Oczyszczalni Ścieków w Rzeszowie, w celu zwiększenia jej wydajności i poprawy skuteczności usuwania zanieczyszczeń wynikających z rozwoju miasta oraz intensywnych zjawisk pogodowych.
- Konieczne jest dążenie do likwidacji zbiorników bezodpływowych poprzez rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej, aby spełnić unijne normy i poprawić efektywność systemu odprowadzania ścieków zgodnie z celami Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.
- Odsetek mieszkańców Rzeszowa korzystających z sieci gazowej stale spada. Jest to spowodowane m.in. wykorzystaniem w nowym budownictwie wielorodzinnym głównie energii elektrycznej oraz ciepła z sieci ciepłowniczej.
- Istotnym jest przygotowanie miasta na nadchodzące zmiany w regulacjach dotyczących ograniczenia wykorzystania paliw kopalnych i przejście na odnawialne źródła energii i zeroemisyjne w budownictwie, zgodnie z tzw. dyrektywą budynkową oraz unijną polityką klimatyczną.
- Potrzebna będzie integracja sieci gazowej z systemami opartymi o odnawialne źródła energii, takimi jak biometan czy wodór, co jest odpowiedzią na europejską politykę dekarbonizacji. Należy rozważyć budowę biometanowni w celu zwiększenia niezależności energetycznej miasta.
- Konieczne jest prowadzenie przez miasto racjonalnej gospodarki odpadami, w szczególności nastawionej na gospodarkę obiegu zamkniętego.
- Rzeszów osiąga wymagane przepisami prawa poziomy recyklingu oraz ograniczania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji. Natomiast przy aktualnych rozwiązaniach systemowych i wykorzystaniu posiadanej infrastruktury problematyczne może okazać się osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu w przyszłości.
- Obowiązujące prawo krajowe oraz UE obligują do podejmowania działań prowadzących do transformacji ku gospodarce niskoemisyjnej z wykorzystaniem OZE. Na terenie miasta przewiduje się przede wszystkim rozwój instalacji OZE bazujących na energii słonecznej.

Dziedzictwo kulturowe

- Dziedzictwo kulturowe Rzeszowa jest wynikiem wielowiekowego narastania tkanki miejskiej, a dzisiejszy krajobraz Rzeszowa stanowi nawarstwienie elementów historycznych i współczesnych. Najwięcej

obiektów zabytkowych znajduje się w historycznym centrum miasta.

- Rzeszów charakteryzuje się umiarkowanymi zasobami materialnego dziedzictwa kulturowego. Stan zabytków na terenie miasta jest zróżnicowany. Te najwartościowsze wpisane są do rejestru zabytków i w przeważającej większości są w dobrym stanie technicznym.
- Zabytkowy obszar śródmieścia, mimo prowadzonych od lat intensywnych działań mających na celu poprawę stanu zagospodarowania i estetyki, nadal obejmuje tereny wymagające podjęcia działań rewaloryzacyjnych.
- Należy dążyć do ochrony historycznej i kulturowej tożsamości Rzeszowa poprzez odpowiednie kształtowanie jego przestrzeni, ze szczególnym poszanowaniem krajobrazu miasta, w tym dawnych przyłączonych do miasta wsi.
- Przy wprowadzaniu nowego zainwestowania należy zwrócić szczególną uwagę na konieczność ochrony, wyeksponowania i w pewnych przypadkach uatrakcyjnienia terenów o wysokich walorach kulturowych i krajobrazowych.
- Za istotne należy uznać objęcie ochroną zabytkowych obiektów i założeń, w tym charakterystycznych dla przykładów architektury modernistycznej, m.in. związanych z powstaniem Centralnego Okręgu Przemysłowego, wznoszonych po wojnie obiektów socrealistycznych, a także wartościowych dzieł współczesnej architektury i urbanistyki, stanowiących tzw. dobra kultury współczesnej.
- Za główny problem związany z ochroną dziedzictwa kulturowego należy uznać presję inwestycyjną, przede wszystkim związaną z lokalizacją nowej zabudowy – głównie mieszkaniowej, w mniejszym stopniu o innych funkcjach. Dotyczy ona przede wszystkim terenów atrakcyjnych inwestycyjnie.
- Istotnym problemem w mieście, a w szczególności w jego historycznym centrum, są liczne nośniki reklamowe, często instalowane na obiektach zabytkowych, co wymaga podjęcia odpowiednich działań. Miasto nie posiada obecnie kompleksowych regulacji w tym zakresie, m.in. w postaci tzw. uchwały krajobrazowej.
- Na terenie miasta znajdują się liczne obiekty zabytkowe, w tym nieużytkowane, które przy odpowiednim zagospodarowaniu bądź nadaniu nowej funkcji mogłyby w istotny sposób wzbogacić ofertę usług publicznych czy komercyjnych miasta, podnosząc jednocześnie jego potencjał kulturowy i turystyczny.
- Zauważalnym na terenie miasta negatywnym zjawiskiem jest nadawanie istniejącym, a także nowym obiektom czy założeniom przestrzennym nazw w żaden sposób nie powiązanych, a często wręcz sprzecznych, z historią czy tradycją danego miejsca, co negatywnie wpływa na zachowanie i kształtowanie historycznej tożsamości miasta oraz jego mieszkańców.
- Na terenie miasta Rzeszowa znajdują się liczne, nie będące zabytkami dzieła współczesnej architektury i urbanistyki, które, ze względu na swoje walory, powinny podlegać zachowaniu i ochronie jako dobra kultury współczesnej.
- Obiekty stanowiące uznane dzieła współczesnej architektury i urbanistyki charakteryzują się bardzo dobrym lub dobrym stanem technicznym.

Środowisko i adaptacja do zmian klimatu

- Jakość środowiska przyrodniczego, w szczególności powietrza, wód gruntowych i powierzchniowych, poziom hałasu, a także dostępność terenów zielonych w istotny sposób przekłada się na jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność miasta dla potencjalnych przyszłych mieszkańców i inwestorów.
- Walory krajobrazowe Rzeszowa, w tym zróżnicowane ukształtowanie terenu, wymagają uwzględnienia w kształtowaniu przestrzeni miasta. Tereny cenne przyrodniczo wymagają ochrony poprzez ograniczenie lub właściwe kształtowanie zabudowy w ich rejonie. Dotyczy to głównie dolin rzecznych oraz terenów na obrzeżach miasta, położonych na kierunkach przeważających wiatrów.
- Tereny cenne przyrodniczo, jeżeli przepisy odrębne tego nie wykluczają, mogą zostać wykorzystane dla celów rekreacyjno-wypoczynkowych. Tereny te stanowią kluczowe elementy systemu przyrodniczo-klimatycznego, który wpływa na odpowiednie kształtowanie środowiska w mieście, a także jest niezbędny dla zachowania bioróżnorodności oraz do adaptacji miasta do zmian klimatu.
- Wśród potrzeb należy wskazać zwiększenie dostępu mieszkańców do terenów zielonych, jako miejsca

odpoczynku i rekreacji mieszkańców, a także zwiększenie ilości terenów zielonych, jako czynnika wpływającego na jakość i stan środowiska, ograniczającego zjawiska takie jak hałas czy niska emisja, a także częściowo pozwalającego ograniczać skutki postępujących zmian klimatu. Potrzeby te dotyczą wszelkich form zieleni urządzonej, w szczególności parków, skwerów, czy miejskich zieleńców.

- Do istotnych potrzeb należy zwiększenie powierzchni wszelkich innych form zieleni, w tym zieleni izolacyjnej, umieszczonej w pasach drogowych czy związanej z prowadzeniem uciążliwej działalności gospodarczej.
- Należy zachować dotychczas niezabudowane tereny zielone położone w dolinie Wisłoka, stanowiącej jeden z kluczowych elementów systemu ekologicznego miasta, a także inne cenne przyrodniczo tereny.
- Istotnym elementem systemu zieleni są ogrody działkowe. Mają one nie tylko znaczenie przyrodniczo-klimatyczne, ale także stanowią istotną tradycyjną formę rekreacji i wypoczynku mieszkańców miasta, rekompensując po części niedobór terenów zieleni urządzonej. Za pożądane należy uznać zachowanie ogrodów działkowych oraz dopuszczenie lokalizacji nowych.
- Wskazane jest utrzymanie terenów leśnych, a także z uwagi na wysokiej klasy gleby – terenów produkcji rolniczej, w celu zapewnienia miastu korzyści: ekonomicznych, społecznych, ekologicznych i klimatotwórczych.
- Należy wykluczyć z zabudowy tereny położone w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz położone w granicach osuwisk, a także uwzględnić w lokalizacji zabudowy tereny o dużych spadkach oraz zagrożone wystąpieniem procesów geodynamicznych poprzez lokalizowanie zabudowy o niskiej intensywności.
- Stan powietrza w granicach Rzeszowa w ocenach rocznych nie budzi zastrzeżeń. Jednak lokalnie w okresie grzewczym, w szczególności na terenach o gorszym przewietrzaniu i gorszych warunkach morfologicznych, na skutek wykorzystywania drewna i węgla do ogrzewania budynków, pojawia się zjawisko smogu. Należy dążyć do ograniczenia tego rodzaju źródeł ciepła.
- Dla poprawy i ochrony dobrego stanu powietrza należy stosować proekologiczne nośniki energii cieplnej, w tym odnawialnych źródeł energii, sieci gazowej i miejskiej sieci ciepłowniczej, a także ograniczać indywidualny ruch samochodowy poprzez rozwój transportu zbiorowego oraz zwiększać powierzchnię terenów zieleni w granicach miasta.
- Za pożądane należy uznać opracowanie Planu zarządzania błękitno-zieloną infrastrukturą jako narzędzia koordynacji i monitorowania przedsięwzięć rekomendowanych i podejmowanych na podstawie obowiązujących dokumentów strategicznych i planistycznych. Z uwagi na szczególne znaczenie drzew w przestrzeni miast (przyrodnicze, krajobrazowe, społeczne), integralnym elementem planu powinien być Plan zarządzania drzewostanem miejskim.
- Niezabudowane fragmenty osiedla Bzianka, znajdują się w granicach korytarzy ekologicznych będących elementem sieci korytarzy, które pełnią istotną funkcję dla populacji dużych ssaków leśnych i spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych. Należy dążyć do ich zachowania.
- Należy wdrażać działania naprawcze oraz inne mające na celu poprawę jakości powietrza, w tym ograniczanie niskiej emisji, określone w dokumentach miasta oraz Samorządu Województwa Podkarpackiego.
- Głównym źródłem hałasu w mieście jest hałas komunikacyjny, w szczególności drogowy. Działania z zakresu ochrony klimatu akustycznego powinny odnosić się przede wszystkim do odpowiedniego kształtowania infrastruktury komunikacyjnej, w szczególności drogowej, a także polityki planistycznej miasta.
- Rzeszów znajduje się w grupie gmin o największym zanieczyszczeniu światłem w skali kraju.
- W granicach Rzeszowa występuje zjawisko powodzi. Dla Wisłoka oraz jego dopływów, Strugu, Mrowli i Lubczy, opracowano mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego. Wysokie ryzyko niebezpieczeństwa wystąpienia powodzi dotyka 1,33% powierzchni miasta, średnie – 2,05%. Tereny narażone na zalewanie należy zagospodarować w sposób nieutrudniający spływu wód powodziowych. Dla pozostałych dopływów Wisłoka brak jest udokumentowanych danych dotyczących zasięgu zalewania wodami powodziowymi, co stwarza problemy dotyczące prawidłowego zagospodarowania ich dolin.
- Układ terenów zieleni miejskiej powinien zapewniać właściwe warunki zdrowotne, klimatyczne

i wypoczynkowe.

- Najlepszy dostęp do zieleni urządzonej posiadają mieszkańcy osiedli najbardziej zurbanizowanych. Ludność osiedli zlokalizowanych na obrzeżach miasta mają ograniczony dostęp do terenów rekreacyjnych. Obszary te wymagają doinwestowania w zakresie rekreacji i wypoczynku w terenach zielonych.
- W Rzeszowie funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe pełnią również tereny zieleni nieurządzonej zlokalizowane głównie w przyłączonych terenach. Otwarte obszary rolne i leśne (zieleni naturalnej) wykorzystywane do rekreacji indywidualnej posiadają wysoki potencjał rekreacyjno-wypoczynkowy dla mieszkańców miasta. Wymagają one jednak rozbudowy infrastruktury, przy niewielkich nakładach finansowych w stosunku do zysków, tym bardziej, że stanowią w znacznej części własność miasta lub Skarbu Państwa.
- Obszary miejskie, z uwagi na znaczną powierzchnię terenów zurbanizowanych i uszczelnionych, stanowią obszary najbardziej wrażliwe na zmiany klimatu. Zjawisko zmian klimatu przejawia się m.in. wzrostem temperatur powietrza, powstawaniem tzw. miejskich wysp ciepła oraz nasileniem niebezpiecznych zjawisk pogodowych tj.: gwałtowne powodzie miejskie i lokalne podtopienia. Zjawiska te są już na stałe obecne w przestrzeni miasta.
- Dla zmniejszenia odczuwalności negatywnych skutków zmian klimatu należy dążyć do rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, stosowania rozwiązań z jej zakresu w różnej skali w dostosowaniu do planowanego zagospodarowania terenu.
- Należy podejmować również działania mitygacyjne polegające na rozwoju terenów zieleni urządzonej, ogólnodostępnej, stosowaniu różnych form zieleni w terenach zabudowy, ochronie drzew i właściwej polityce nasadzeń zastępczych.
- Najbardziej narażone na skutki wzrostu temperatury są dwie grupy wieku: dzieci do lat 5 oraz seniorzy powyżej 65 lat. W Rzeszowie, z uwagi na wzrost liczby seniorów, podejmowane winny być działania ukierunkowane w szczególności na ochronę tych grup mieszkańców.
- Uczestnictwo miasta w misjach UE „100 neutralnych klimatycznie i inteligentnych miast" oraz „Przystosowanie się do zmiany klimatu", a także realizowany projekt „NEEST – Obszary neutralne klimatycznie i zrównoważone środowiskowo" stanowią szansę na prowadzenie efektywnych działań z zakresu adaptacji do zmian klimatu.

Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

- W ramach realizacji zadań z zakresu polityki społecznej miasto współpracuje z organizacjami pozarządowymi w oparciu o uchwalany corocznie Program współpracy Miasta Rzeszowa z organizacjami pozarządowymi.
- Miasto nie ma zasobów, by samodzielnie realizować wszystkie zadania publiczne. Zlecanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym usprawnia funkcjonowanie usług publicznych i poszerza ich zakres. Należy zapewnić odpowiednie warunki do dalszego rozwoju i pogłębiania współpracy Miasta Rzeszowa z organizacjami pozarządowymi.
- Podmioty ekonomii społecznej działające na pograniczu sektora przedsiębiorczości oraz sektora organizacji pozarządowych odrywają istotną rolę w działaniach na rzecz m.in. integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, czy świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej.
- Na przyłączonych do miasta dawnych terenach wiejskich istotnym przejawem aktywności obywatelskiej, a także formą budowania i pielęgnowania tożsamości lokalnej jest działalność kół gospodyń, lokalnych klubów sportowych czy Ochotniczych Straży Pożarnych.
- Frekwencja wyborcza w mieście generalnie cechuje się znacznym zróżnicowaniem na poszczególnych osiedlach, co może świadczyć o różnym stopniu aktywności obywatelskiej.
- Rzeszowski Budżet Obywatelski jest obligatoryjnym dla miast na prawach powiatu narzędziem włączania mieszkańców w proces współdecydowania o swoim mieście. Należy dążyć do dalszego rozwoju tej formy współpracy.
- Rozwijaną w ostatnich latach formą współpracy władz miasta z różnymi grupami mieszkańców i innych osób związanych z miastem są rady społeczne. Pełnią one funkcję doradczo-opiniującą w sprawach

dotyczących życia społeczno-gospodarczego Rzeszowa.

- Wybory do Rad Osiedli cechują się bardzo niską frekwencją. Zjawisko to nie jest charakterystyczne jedynie dla Rzeszowa, ale dotyczy całej Polski.
- Rady Osiedli mają potencjał by stać się aktywnym forum współpracy między samorządem miasta, a mieszkańcami poszczególnych osiedli.
- Istotny atut miasta i wyjątkowe miejsce w skali kraju stanowi rzeszowski Urban Lab, jako przestrzeń wymiany myśli, poglądów, pomysłów i inspiracji. Należy również promować i rozwijać działalność powstałego niedawno Międzynarodowego Centrum Integracji FENIKS.
- Obowiązujące przepisy ogólnokrajowe, a także stosowna uchwała Rady Miasta Rzeszowa obligują samorząd miasta do rozwoju konsultacji społecznych, a także wzmacniania działań o charakterze partycypacyjnym.
- Wybuch wojny w Ukrainie spowodował uruchomienie bardzo wielu oddolnych inicjatyw pomocowych wśród mieszkańców miasta. Skutkował także napływem licznych instytucji i organizacji niosących wsparcie i pomoc.
- Za istotne należy uznać włączenie migrantów w różne przejawy aktywności obywatelskiej w celu ich integracji ze społecznością miasta.

Polityka społeczna i bezpieczeństwo publiczne

- Główne problemy społeczne to: ubóstwo, bezdomność, przemoc w rodzinie, uzależnienia. Należy monitorować przyczyny i skalę problemów społecznych w Rzeszowie, w tym na poszczególnych osiedlach.
- Podstawowym dokumentem z zakresu polityki społecznej miasta jest Strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Rzeszowa na lata 2023-2030. Miasto posiada i realizuje szereg programów z zakresu polityki społecznej.
- Starzenie się społeczeństwa wymaga rozwijania usług kierowanych do seniorów. Wśród nich wyróżnić można dwie grupy osób. Są to seniorzy młodsi, nadal aktywni społecznie, często również zawodowo, wymagający zapewnienia im możliwości realizacji ich pasji i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym miasta. Druga grupa to seniorzy starsi, wymagający jako osoby o szczególnych potrzebach, specjalnej opieki a także odpowiednich rozwiązań infrastrukturalnych, transportowych czy w zakresie kształtowania przestrzeni publicznych.
- Na terenie miasta prowadzone są liczne działania kierowane do seniorów, dotyczące szeroko rozumianej integracji społecznej, kultury oraz sportu. Wynika to w głównej mierze z oczekiwań seniorów, którzy mogą korzystać z oferty podmiotów publicznych, jak i organizacji pozarządowych, realizowanej na poszczególnych osiedlach.
- W kontekście rozwoju tzw. tzw. silver economy oraz szeroko rozumianych usług senioralnych istotne znaczenie ma fakt, iż jakość życia to jedna z tzw. inteligentnych specjalizacji województwa podkarpackiego, silnie obecna również na terenie miasta Rzeszowa.
- Narastanie syndromu samotności negatywnie przekłada się nie tylko na jakość życia ludzi, lecz także na efektywność gospodarki, funkcjonowanie sektora ochrony zdrowia, a nawet na funkcjonowanie demokracji. O ile działania dotyczące problematyki samotności osób starszych wpisują się w politykę senioralną, to brakuje systemowych działań dotyczących młodzieży i młodych dorosłych.
- W latach 2018-2022 w Rzeszowie można zaobserwować ogólny wzrost liczby przestępstw. Zmniejszała się natomiast liczba przestępstw popełnianych przez nieletnich.
- Z badań przeprowadzonych na potrzeby Rzeszowskiej Diagnozy Społecznej 2021 wynika, że mieszkańcy Rzeszowa deklarują wysokie poczucie bezpieczeństwa. Uwagę zwraca dużo niższe poczucie bezpieczeństwa uczniów szkół ponadpodstawowych na tle pozostałych ankietowanych grup.
- Kwestie związane z bezpieczeństwem publicznym stały się szczególnie istotne w związku z toczącą się wojną w Ukrainie, a także rolą Rzeszowa w działaniach wspierających Ukrainę.
- Istotnym problemem o charakterze ogólnopolskim jest brak przepisów dotyczących funkcjonowania obrony cywilnej. Po pojawieniu się nowych rozwiązań prawnych konieczna jest ich szybka implementacja na szczeblu lokalnym.

- Przeprowadzona w całym kraju, w tym w Rzeszowie inwentaryzacja budowli ochronnych oraz stworzenie na jej podstawie aplikacji nie rozwiązuje problemu dostępu ludności do miejsc schronienia.

Polityka przestrzenna

- Okres 2006–2021 to czas intensywnych zmian granic administracyjnych. W tym czasie miasto zwiększyło swoją powierzchnię z 53,59 km^2 do 129,01 km^2, a więc ponad dwukrotnie. Liczba mieszkańców wzrosła ze 163,5 tys. do 198,5 tys.
- W skład sukcesywnie powiększanego (od 2006 r.) Rzeszowa weszły tereny zagospodarowane – zarówno obszary o rozwiniętej infrastrukturze, ściśle powiązane funkcjonalnie i komunikacyjnie z dotychczasowym miastem, jak i słabo zaludnione tereny o gorszym zagospodarowaniu, a także grunty rolne, leśne i nieużytki.
- Zmianom granic towarzyszył intensywny rozwój przestrzenny nowo przyłączonych terenów, przejawiający się przede wszystkim powstawaniem nowej zabudowy mieszkaniowej. Dynamiczne procesy urbanizacyjne, doprowadziły do rozproszenia zabudowy, co stwarza wyzwania w zakresie kształtowania ładu przestrzennego.
- Ponad połowa terenów Rzeszowa to tereny rolne i leśne, natomiast tereny mieszkaniowe stanowią 21%. Na terenie miasta dominują grunty osób fizycznych (65% powierzchni miasta).
- Pokrycie mpzp świadczy o prowadzeniu polityki przestrzennej danej jednostki terytorialnej. Na tle innych analizowanych w ramach diagnozy miast wojewódzkich, Rzeszów prezentuje się najgorzej pod względem pokrycia miejscowymi planami.
- W Rzeszowie występuje niekorzystne zjawisko polegające na realizacji inwestycji budowlanych głównie na podstawie decyzji o warunkach zabudowy. Powodem tego jest nie tylko niewielki stopień pokrycia miasta planami miejscowymi.
- Od 2021 r. nastąpiła zmiana w polityce przestrzennej Rzeszowa. Uchwalona została nowa edycja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rzeszowa stanowiąca podstawę do opracowania planów miejscowych, których liczba stopniowo rośnie.
- W dalszym ciągu dogęszczane są tereny zainwestowane, głównie te położone w centralnych rejonach miasta. W przypadku Rzeszowa nie jest to zjawisko korzystne, ze względu na dużą gęstość zaludnienia tych terenów (co dało asumpt do rozszerzenia terytorium miasta). Ponadto dogęszczanie zabudowy odbywa się głównie kosztem terenów zieleni, w tym nadrzecznej, która wymaga ochrony przed zabudową.
- Zabudowa postępuje również na łatwych do uzbrojenia terenach niezainwestowanych, co należałoby uznać za zjawisko korzystne gdyby nie fakt, że nowe obszary zabudowy, głównie mieszkaniowej, wykształcają się często jako obszary monofunkcyjne, dodatkowo o stosunkowo niskim standardzie zagospodarowania, tj. o niskich parametrach dróg, o słabej dostępności do transportu publicznego czy infrastruktury społecznej.
- Znaczna ilość wydawanych decyzji o warunkach zabudowy zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia konfliktów przestrzennych związanych z kolizyjnym sąsiedztwem zabudowy o różnym charakterze i parametrach (głównie wysokościowych). Aby przeciwdziałać wskazanym nieprawidłowościom, dla wybranych terenów należy priorytetowo sporządzić plany miejscowe.
- Obecnie w przestrzeni miasta wyróżnić można trzy strefy: śródmiejską, miejską i podmiejską, charakteryzujące się różnymi uwarunkowaniami przestrzennymi, a w rezultacie wymagające prowadzenia zróżnicowanych działań.
- W strefie śródmiejskiej obejmującej centralnie położone rejony miasta, w tym śródmieście z historycznym centrum, działania powinny być ukierunkowane na podniesienie prestiżu miasta (nadanie wielkomiejskiego charakteru zagospodarowaniu i zabudowie), a więc rewaloryzację, przekształcenia i uzupełnienia.
- W strefie miejskiej obejmującej tereny miasta położone w granicach administracyjnych do 2006 r. oraz przyległe do nich bezpośrednio tereny położone w granicach dawnych sołectw, działania powinny być ukierunkowane na wzmocnienie wielofunkcyjności (poprawę jakości zamieszkania, dostępności miejsc pracy i wypoczynku) poprzez uzupełnienia i rozwój istniejących terenów zurbanizowanych.
- W strefie podmiejskiej obejmującej obszary położone na obrzeżach miasta, włączone w granice Rzeszowa

od 2006 r., działania powinny być ukierunkowane na integrację tych terenów ze strukturą funkcjonalno-przestrzenną miasta, z poszanowaniem ich walorów przyrodniczych oraz wykorzystaniem walorów krajobrazowych.

- Śródmieście, w tym historyczne centrum, ma szczególne znaczenie dla miasta, ze względu m.in. na wysokie walory historyczne i kulturowe, nagromadzenie usług publicznych, w tym wyższego rzędu, lokalizację licznych miejsc pracy stanowiących generatory ruchu, a także presję inwestorską. Wymaga więc ono specjalnego podejścia w zakresie kształtowania przestrzeni, w tym zabudowy, dostępności do terenów zieleni czy rozwiązań komunikacyjnych.
- W sąsiedztwie śródmieścia znajdują się dawne tereny produkcyjne, a także składy i magazyny. Ich lokalizacja, dotychczasowe przeznaczenie oraz jakość zagospodarowania, nie są adekwatne do dynamicznego rozwoju miasta. Ze względu na swoją lokalizację i dogodne skomunikowanie mają one duży potencjał do przekształceń i rozwoju jako obszary wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową i usługową, skupiające funkcje o charakterze miastotwórczym.
- Istotne dla prawidłowego kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta jest uzupełnianie i wzmacnianie korytarzy rozwoju usług zlokalizowanych wzdłuż głównych ulic wylotowych oraz dróg tworzących pierścieniowy układ komunikacyjny miasta, a także równoczesne równomierne rozmieszczanie usług i nieuciążliwej produkcji w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych, w celu minimalizowania dojazdów do pracy.
- Za konieczne należy uznać zachowanie walorów przestrzennych i rozwiązań urbanistycznych starszych osiedli mieszkaniowych o dobrze ukształtowanej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Charakteryzują się one dobrą dostępnością do usług publicznych, dużą ilością zieleni oraz dobrym skomunikowaniem. Za istotne należy uznać utrzymanie i podnoszenie standardów zamieszkania (w tym powierzchni mieszkalnej) w celu zahamowania odpływu mieszkańców na przedmieścia i w rezultacie pogłębiania zjawiska suburbanizacji.
- Istotne wyzwanie stanowią tereny zabudowy mieszkaniowej, zarówno jedno- jak i wielorodzinnej powstałej po przemianach ustrojowych, w tym tzw. osiedli deweloperskich. Charakteryzują się one często brakiem bądź niedoborem podstawowych usług publicznych, niezadowalającymi rozwiązaniami komunikacyjnymi, a także niewielką ilością terenów zielonych.
- Rzeszów posiada duży potencjał dalszego rozwoju i kształtowania systemu przestrzeni publicznych. Część jego elementów wymaga niewielkich działań naprawczych, część wykreowania przestrzeni od podstaw. Obecnie największym problemem jest brak ciągłości systemu, szczególnie w centrum miasta, oraz niedobór powiązań funkcjonalnych z ogólnodostępną zielenią nadrzeczną.
- Centrum miasta, nasycone przestrzeniami publicznymi, posiada nadal duży potencjał do kreacji nowych miejsc. Działania rewitalizacyjne i wzbogacanie centrum o nowe funkcje powinno sprzyjać tworzeniu nowych ciekawych przestrzeni.
- Równie istotne dla przestrzeni historycznego centrum z perspektywy dostępności do przestrzeni publicznych, powinno być stopniowe ograniczanie ruchu samochodowego i ilości miejsc postojowych na rzecz deptaków, placów, woonerfów – „ulic do mieszkania", również jako atrakcyjnego przedpola dla budynków i zlokalizowanych w nich usług.
- Realizacja opracowanej w 2023 r. koncepcji urbanistycznej dot. rewaloryzacji i zagospodarowania zabytkowej Hali Targowej wraz placem targowym, targowiska „Jutrzenka", Starego Cmentarza, Placu Wolności oraz wieżowca przy ul. Targowej daje szanse wykreowania w ścisłym centrum miasta przestrzeni publicznych wysokiej jakości.
- Tereny wojskowe początkowo znajdowały się na peryferiach miasta. Przestrzenny rozwój Rzeszowa sprawił, że obecnie znajdują się w śródmieściu i w pobliżu historycznego centrum. Z tego względu są to tereny bardzo atrakcyjne pod kątem ewentualnego przyszłego zagospodarowania i nadania im nowych funkcji.
- Centralny przebieg Wisłoka daje możliwość zintegrowania różnorodnych terenów w mieście. Atrakcyjna przestrzeń publiczna w zieleni z powiązaniami terenów przyległych do rzeki wpłynie na podniesienie wartości i atrakcyjności zarówno terenów jeszcze niezagospodarowanych, jak i zdegradowanych, przemysłowych i magazynowych.

- Wskazane jest wzbogacenie prawobrzeżnej części doliny Wisłoka w usługi, sport i rekreację, biorąc pod uwagę intensywnie postępującą zabudowę w jej bezpośrednim sąsiedztwie.
- Konieczna jest dbałość o istniejące centra osiedlowe i tworzenie nowych na nowopowstałych osiedlach.

Otoczenie zewnętrzne

- Obowiązujące dokumenty strategiczne o charakterze krajowym, regionalnym i ponadlokalnym, w tym Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 ściśle wiążą miasto z jego obszarem funkcjonalnym.
- Należy dążyć do dalszej współpracy z gminami sąsiednimi w zakresie rozwoju i utrzymania infrastruktury społecznej, technicznej i komunikacyjnej. Rzeszowski Obszar Funkcjonalny stanowi formalną podstawę rozwoju i zacieśniania współpracy z samorządami sąsiednich gmin.
- Naturalnym elementem łączącym Rzeszów oraz gminy sąsiednie jest dolina rzeki Wisłok.
- Rzeszów wyróżnia się dużą liczbą umów partnerskich z innymi miastami. Geograficzna bliskość wielu z nich stwarza szczególną szansę na rozwój i współpracę.
- Miasto jest członkiem najważniejszych ogólnopolskich organizacji zrzeszających jednostki samorządu terytorialnego, w tym Unii Metropolii Polskich oraz Związku Miast Polskich, co stanowi podstawę do rozwijania współpracy, w tym wspólnego dbania o interesy samorządów.

ZAŁĄCZNIK 3

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

DZIAŁANIA PARTYCYPACYJNE W PROCESIE WSPÓŁTWORZENIA DOKUMENTU STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

DZIAŁANIA PARTYCYPACYJNE W PROCESIE WSPÓŁTWORZENIA PROJEKTU DOKUMENTU STRATEGII ROZWOJU MIASTA RZESZOWA DO 2035 ROKU

Lp.	Data	Nazwa działania
Etap I - prace przygotowawcze, diagnoza na potrzeby opracowania strategii oraz tworzenie ram Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035r.		
1.	**05.07.2024 r.**	Spotkanie organizacyjne z przedstawicielami Prezydium Rady Gospodarczej przy Prezydencie Miasta Rzeszowa – BRMR
2.	**23.08.2024 r.**	Przedstawienie projektu uchwały w sprawie przystąpienia do prac nad Strategią na posiedzeniu Komisji Gospodarki Przestrzennej
3.	**27.08.2024 r.**	Uchwała Nr X/122/2024 w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku” oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji
4.	**19.09.2024 r.**	Spotkanie z Liderami i Wiceliderami Zespołów Tematycznych Rady Gospodarczej
5.	**25.10.2024 r.**	Spotkanie robocze Zespołu ds. międzynarodowych

Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamiania
Nawiązanie współpracy z Radą Gospodarczą w ramach prac nad projektem Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 r.	Członkowie Rady Gospodarczej przy Prezydencie Miasta Rzeszowa (Rada Gospodarcza)	Mail
Zapoznanie członków Komisji Gospodarki Przestrzennej założeniami dot. prac nad strategią, w tym jej komponentem przestrzennym	Członkowie Komisji Gospodarki Przestrzennej	Mail
Przekazanie informacji o przystąpieniu do sporządzenia Strategii Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku oraz przekazanie informacji o Diagnozie na potrzeby opracowania strategii	Mieszkańcy, Radni Miasta Rzeszowa	BIP Rzeszów
Spotkanie z Prezydium Rady Gospodarczej w Urban Lab Rzeszów, przedstawienie założeń dot. prac nad strategią i zakresu oraz charakteru zaangażowania w nie Rady Gospodarczej	Rada Gospodarcza	Mail
Spotkanie robocze w Urban Lab Rzeszów, omówienie pozycji Rzeszowa w kontekście współprac międzynarodowych	Zastępca Prezydenta Miasta Rzeszowa Grzegorz Wrona, Rada Gospodarcza	Mail

Lp.	Data	Nazwa działania
6.	**14.11.2024 r.**	Spotkanie z Prezydium Rady Gospodarczej i przedstawicielami zespołów tematycznych
7.	**12.12.2024 r.**	Warsztaty z przedstawicielami zespołów tematycznych Rady Gospodarczej
8.	**16.01.2025 r.**	Udostępnienie Diagnozy na potrzeby opracowania Strategii rozwoju miasta Rzeszowa do 2035 r.
9.	**07.02.2025 r.**	Informacja na stronie BRMR o Diagnozie na potrzeby opracowania Strategii rozwoju miasta Rzeszowa do 2035 r.
10.	**24.03-16.04.2025 r.**	Kwestionariusz ankiety w ramach badań opinii mieszkańców oraz użytkowników Rzeszowa na temat rozwoju miasta (Badania ilościowe CAWI)
11.	**27.03.2025 r.**	Informacja o spotkaniach
12.	**Marzec 2025 r.**	Kolportaż ulotek o ankiecie
13.	**01.04.2025 r.**	Informacja o ankiecie

Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamiania
Spotkanie robocze w Centrum Integracji Feniks w sprawie rekomendacji do kierunków działań oraz proponowanych działań w Strategii	Rada Gospodarcza	Mail
Wewnętrzne warsztaty mające na celu wypracowanie rekomendacji do strategii	Rada Gospodarcza	Mail
Poinformowanie mieszkańców o tym czym jest strategia rozwoju gminy oraz udostepnienie diagnozy	Mieszkańcy, Radni Miasta Rzeszowa	BIP Rzeszów
Poinformowanie mieszkańców o tym czym jest diagnoza na potrzeby opracowania strategii, potencjałach i wyzwaniach Rzeszowa	Mieszkańcy	Strona BRMR
Zbadanie priorytetów mieszkańców na temat rozwoju miasta, jakości usług oraz dostępności miejskiej infrastruktury społecznej	Mieszkańcy, Rady Społeczne przy Prezydencie Miasta Rzeszowa	Strona BRMR, Serwis Informacyjny Urzędu Miasta Rzeszowa, maile do opiekunów Rad Społecznych przy Prezydencie Miasta Rzeszowa
Poinformowanie interesariuszy o spotkaniach warsztatowych	Mieszkańcy Rzeszowa, członkowie Rad Społecznych przy Prezydencie Miasta Rzeszowa, Radni Miasta Rzeszowa, pracownicy Wydziału Polityki Społecznej	Strona BRMR, Serwis Informacyjny Urzędu Miasta Rzeszowa, oficjalna strona Rzeszowa na Facebooku, maile do opiekunów Rad Społecznych przy Prezydencie Miasta Rzeszowa, plakaty Urban Lab Rzeszów
Rozpropagowanie ulotek podczas spotkań	Mieszkańcy Rzeszowa	Ulotki
Poinformowanie interesariuszy o możliwości wzięcia udział w badaniu CAWI	Mieszkańcy Rzeszowa	Oficjalna strona Rzeszowa na Facebooku

Lp.	Data	Nazwa działania
14.	**07.04.2025 r**	Spotkanie warsztatowe z mieszkańcami – I spotkanie
15.	**11.04.2025 r.**	Spotkanie warsztatowe z mieszkańcami – II spotkanie
16.	**14.04.2025 r.**	Podziękowania za udział w spotkaniach warsztatowych
17.	**17.04.2025 r.**	Spotkanie z Radą Gospodarczą
18.	**24.04.2025 r.**	Podziękowania za udział w ankiecie
19.	**27.05.2025r.**	Wystąpienie na temat strategii na XXVI Sesji Rady Miasta Rzeszowa
20.	**02.07.2025 r.**	Udostępnienie raportu z badań ankietowych

Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamiania
Pozyskanie od interesariuszy informacji na temat rekomendowanych działań w obszarach edukacji, ochrony zdrowia, sportu oraz rekreacji, kultury i polityki społecznej	Mieszkańcy Rzeszowa, członkowie Rad Społecznych przy Prezydencie Miasta Rzeszowa, Radni, pracownicy Wydziału Polityki Społecznej, przedstawiciele nauki	Strona BRMR, Serwis Informacyjny Urzędu Miasta Rzeszowa, oficjalna strona Rzeszowa na Facebooku, maile do opiekunów Rad Społecznych przy Prezydencie Miasta Rzeszowa
Zbieranie opinii od interesariuszy w sprawie proponowanych działań w obszarach takich jak środowisko i zmiany klimatyczne, dziedzictwo kulturowe, jakość przestrzeni i infrastruktura transportowa	Mieszkańcy Rzeszowa, członkowie Rad Społecznych przy Prezydencie Miasta Rzeszowa, przedstawiciele nauki	Strona BRMR, Serwis Informacyjny Urzędu Miasta Rzeszowa, oficjalna strona Rzeszowa na Facebooku, maile do opiekunów Rad Społecznych przy Prezydencie Miasta Rzeszowa
Krótkie podsumowanie warsztatów w Urban Lab Rzeszów z mieszkańcami	Mieszkańcy Rzeszowa	Strona BRMR
Przedstawienie Radzie Gospodarczej informacji na temat stanu prac, w tym uwzględnienia rekomendacji Rady w treści dokumentu	Zastępca Prezydenta Miasta Rzeszowa Grzegorz Wrona, Zastępca Prezydenta Miasta Rzeszowa Marcin Deręgowski, Zastępca Prezydenta Miasta Rzeszowa Krzysztof Stańko, Rada Gospodarcza	Mail
Poinformowanie mieszkańców o ilości zebraniu 602 odpowiedzi	Mieszkańcy Rzeszowa	Strona BRMR
Poinformowanie Rady Miasta oraz mieszkańców Rzeszowa o stanie zaawansowania prac nad Strategią rozwoju miasta Rzeszowa do 2035 r.	Rada Miasta, mieszkańcy Rzeszowa	BIP Rzeszów, relacja sesji na żywo, nagranie na stronie esesja.tv
Poinformowanie mieszkańców Rzeszowa o wynikach z kwestionariusza ankiety	Mieszkańcy Rzeszowa	Strona BRMR

Lp.	Data	Nazwa działania
Etap II - konsultacje społeczne projektu dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko .		
21.	**21.08.2025 r.**	Zarządzenie Nr 697/2025 Prezydenta Miasta Rzeszowa z dnia 18 sierpnia 2025 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko
22.	**01.09 -08.10.2025 r.**	Konsultacje społeczne dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko
23.	**16.09.2025 r.**	Dyżur zespołu projektowego
24.	**19.09.2025 r.**	Spotkanie konsultacyjne
25.	**22.09.2025 r.**	Otwarte spotkanie konsultacyjne
26.	**25.09.2025 r.**	Spotkanie konsultacyjne
27.	**01.09 -08.10.2025 r.**	Termin składania uwag, wniosków i opinii do projektu dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko
28.	**08.10 – 30.10.2025 r.**	Rozpatrzenie uwag, wniosków i opinii wniesionych do projektu dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, zgłoszonych podczas konsultacji społecznych w dniach od 01.09.2025 r. do 08.10.2025

Cel	Adresaci i uczestnicy wydarzenia	Sposób zawiadamiania
Poinformowanie mieszkańców Rzeszowa o konsultacjach społecznych	Wszyscy interesariusze	Strona BRMR, BIP Rzeszów, Serwis Informacyjny Urzędu Miasta Rzeszowa
Celem konsultacji społecznych jest włączenie interesariuszy w proces poprzez umożliwienie im wyrażenia opinii, zgłaszania uwag odpowiadających ich potrzebom	Wszyscy interesariusze	Strona BRMR, BIP Rzeszów, Serwis Informacyjny Urzędu Miasta Rzeszowa, Rady Osiedli
Dyżur zespołu projektowego, w siedzibie Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa w celu usprawnienia komunikacji z interesariuszami	Wszyscy interesariusze	Strona BRMR, BIP Rzeszów, Serwis Informacyjny Urzędu Miasta Rzeszowa, Rady Osiedli
Dyskusja nad projektem dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku” w Urban Lab Rzeszów	Miejska Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna w Rzeszowie	Mail
Dyskusja nad projektem dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku” w Urban Lab Rzeszów	Wszyscy interesariusze	Strona BRMR, BIP Rzeszów, Serwis Informacyjny Urzędu Miasta Rzeszowa, Rady Osiedli
Dyskusja nad projektem dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku” w Urban Lab Rzeszów	Rada Gospodarcza Rada Miasta Rzeszowa	Mail
Zebranie uwag i opinii nt. projektu dokumentu Strategii oraz prognozy oddziaływania na środowisko	Wszyscy interesariusze	Strona BRMR, BIP Rzeszów, Serwis Informacyjny Urzędu Miasta Rzeszowa, Rady Osiedli
Rozpatrzenie oraz poinformowanie mieszkańców Rzeszowa o sposobie uwzględnienia uwag, wniosków i opinii wniesionych do projektu dokumentu „Strategia Rozwoju Miasta Rzeszowa do 2035 roku”	Wszyscy interesariusze	BIP Rzeszów

PROJEKT OKŁADKI

Anna Gardecka-Dyjak
Magdalena Kuś- Sojka
Izabela Skała-Salamon

FOTOGRAFIE

Izabela Skała-Salamon - str.: 6, 8, 10, 12, 14, 18, 22, 24, 96, 112, 116, 120, 126, 130, 138, 142, 156, 160, 196, 202, 208, 214, 218,
Grzegorz Wilk - str. 106
Fragment Planu Wiedemanna z 1762 r - str. 98

SCHEMATY

Zespół Biura Rozwoju Miasta Rzeszowa

WYDAWCA

Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa

Publikacja przygotowana przez Biuro Rozwoju Miasta Rzeszowa

ISBN 978-83-980618-0-3